

Hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

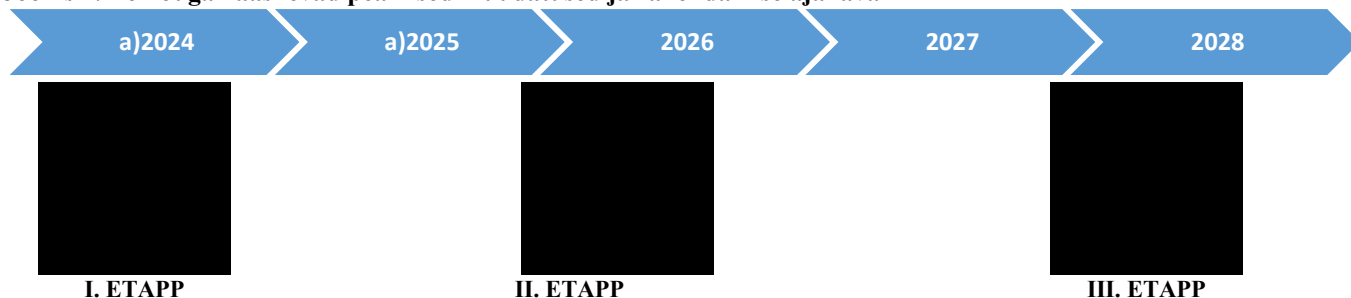
1.1. Sisukokkuvõte

1.1.1. Eelnõu eesmärgid ja lühisisu

Hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) peamine eesmärk on võimaldada **hoiu-laenuühistutele sujuv üleminek ühistupanga või nn tavalise panga tegutsemismudelile. Seeläbi tagatakse ühistulise finantstegevuse läbipaistvus ning ühistute liikmete (hoiustajate) tõhusam kaitse läbi Finantsinspektsiooni järelevalve.** Need ühitud, kes panga tegevusluba taotleda ei soovi või ei ole selleks võimelised, võivad jätkata tavalise tulundusühistu vormis (sel juhul aga kaob õigus hoiuseid kaasata).

Rahandusministeerium on tegelenud mitmeid aastaid hoiu-laenuühistute regulatsiooni võimaliku muutmisega. Juba 2017. a. avalikustati väljatöötamiskavatsus ja 2020. a. sügisel vastav eelnõu. Probleemid ühistutega on ajaga aga samas süvenenud (vt täpsemalt järgmist peatükki). Seetõttu on koostanud Rahandusministeerium eelnõu (õigemini täiendanud 2020. a. eelnõu versiooni), milles sisalduvate nõuete rakendamise saab jagada põhimõtteliselt kolmeks erinevaks ajaliseks etapiks:

Joonis 1. Eelnõuga kaasnevad peamised muudatused ja rakendamise ajakava

- Alates käesoleva aasta 2024. aasta 1. aprillist keelustatakse hoiuseintresside reklaam. Seda eelkõige põhjusel, et sellistele hoiustele ei laiene riiklik Tagatisfondi kaitse.
- Peale seaduse jõustumist enam uusi hoiu-laenuühistuid asutada ei saa.
- Samuti tuleb tagada, et ühistu liige saaks kogu talle vajaliku informatsiooni – teabe nii tema hoiuse seisuga ja kogunenud intressitulu kohta, samuti ka selle kohta, kellele ühistu tema raha välja laenab.
- Hiljemalt 2025. a. 1. jaanuariks piiratakse volitamist (praegu liitudes antakse hääleõigus ära ja tavaliselt ühistu juhtidele), ning antakse liikmetele rohkem õigusi nende huve esindava voliniku valimiseks. Samuti piiratakse laenamist teistele finantsasutustele, kuna see võib tekitada selge huvide konflikti.
- Tehakse veel mitmeid muid muudatusi – tõstetakse kapitalinõuet, täiendatakse nõudeid auditile, tõstetakse sisseastumis- ja osamaksu määra.
- Samuti lõpetatakse uute liikmete vastuvõtmine.
- Hiljemalt 2027. a. 1. jaanuariks peab ühistu ära otsustama, kas ta jätkab edaspidi oma tegevust pangana.
- Alates 2029. algusest on hoiu-laenuühistel kolm võimalust kuidas jätkata:
  - kui soov on kaasata jätkuvalt hoiuseid, siis võib edasi tegutseda üksnes tavalise panga või ühistupanga vormis;
  - kui soov on pakkuda makseteenuseid või tarbijatele laene, siis saab edasi tegutseda kas makseasutuse või krediidiandjana;
  - kui soov ei ole eelnimetatud finantsteenuseid osutada, võib jätkata ka tavalise tulundusühistuna.

1.1.2. Hoiu-laenuühistute suhtes kehtiv regulatsioon ja tänased praktilised probleemid¹

Eesti õiguse kohaselt saab täna ühistulises (tulundusühistu)² vormis finantsteenuseid osutada kahel võimalikul viisil asutades selleks, kas: a) hoiu-laenuühistu (edaspidi HLÜ) või b) ühistupanga. **Eesti Panga andmete kohaselt tegutses Eestis viimati 21 HLÜ-d³.** Ühtegi ühistupanka seni asutatud ei ole.

HLÜ on täna sisuliselt ainuke finantseerimisasutuse vorm, mis ei kuulu Finantsinspektsiooni järelevalve alla (v.a juhul kui HLÜ soovib osutada ka makseteenuseid – sel juhul peab FI luba olemas olema). Samas kuuluvad üldjuhul kõik teised finantsteenuseid osutavad isikud – krediidasutused (pangad), tarbimiskrediiti väljastavad või vahendavad ettevõtjad, investeerimisühingud, fondivalitsejad, kindlustusandjad, ühisrahasutajad (osaliselt), makseasutused ja e-raha asutused jt – Finantsinspektsiooni järelevalve alla. Edaspidi ka krüptovara teenuse osutajad.

Eestis reguleerib HLÜ-de tegutsemist eelkõige 1999. aasta 2. veebruaril vastuvõetud hoiu-laenuühistu seadus (edaspidi ka HLÜS)⁴. Hoiu-laenuühistu seaduse algse mõtte kohaselt moodustatakse ühistu konkreetses piirkonnas (kas nt ühes vallas või sellega piirnevates valdades) ja liikmeteks peaksid astuma selle piirkonna elanikud/ettevõtjad. Seaduses on ette nähtud liikmeks astumise tingimused (sisseastumismaksu ja osamaksu suurus) ning liikme õigus ühistu tegevuse teemal kaasa rääkida. **Seaduse mõtte kohaselt peaksid seeläbi ühistu liikmed ise ühistu tegevust kontrollima (nn sotsiaalse kontrolli põhimõte) ja see on üks peamine põhjus, miks ei ole ühistutele kehtestatud ka riiklikku järelevalvet.** Lisaks on ühistutel võrreldes tavaliste äriühingutega üks oluline erinevus – sõltumata ühistu liikme sisse makstud kapitali suuruselt on igal liikmel alati üks hääl.

Kas aga HLÜ-d eeltoodud liikmelisuse põhimõtetest ka praktikas lähtuvad ja kui palju on nende tegevus kooskõlas seaduse algse mõttega? Näiteks kui HLÜ kaasab liikmeteks isikuid üle Eesti ja liikmeks saamine on suhteliselt lihtne (madal sisseastumismaks ja osamaks), kuid samas liikmed ühistu tegemistesse väga ei panusta ning ei tunne huvi (näiteks ei osale hääletamisel), siis on küsitav, kuidas ikkagi seaduse tasemel ettenähtud sotsiaalse kontrolli põhimõte reaalselt toimib.⁵

Probleemi süvendab ka asjaolu, et tihtipeale ei ole liikmetel võimalust saada teavet ühistu juhtide kohta (nt ühistu kodulehelt seda infot ülemäära ei leia), samuti kellele laenatakse edasi tema hoiustatud raha või isegi infot oma hoiustatud raha kohta. Samuti ei teata ka seda, et kes on üldse ühistu teised liikmed. Lisaks, kuigi seaduse kohaselt on igal liikmel alati üks hääl, siis on üksjagu küsitav kui palju liikmed ise oma hääleõigust teostavad. Meedias on kajastatud mitmeid juhtumeid, kus liikmeid esindab tegelikult ühistu poolt määratud volinik. Kuigi volinike kasutamine on iseenesest mõistetav just suuremate ühistute liikmete arvu korral (arvestades sellega seonduvat keerukust saada kokku vajalikku kvoorumit üldkoosolekul otsuste vastuvõtmiseks), siis samas niimoodi juba ette määratud volitamise ühistuga liitumisel tähendab seda, et liikmed ei saa ise valida volinikku, kes nende huve peaks liikmete üldkoosolekul esindama.

Oluline on ka märkida, et Tagatisfond, kes hüvitab kooskõlas Tagatisfondi seadusega krediidasutuse maksejõuetuse korral isikutele hoiused üldjuhul kuni 100 000 euro ulatuses (teatud juhtudel ka rohkem), ei

¹ <https://blogi.fin.ee/2023/02/hoiu-laenuuhistutega-seonduvad-muudid-ja-vajadus-seadust-muuta/>

² Tulundusühistu on äriühing, mille eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse. See põhimõte kehtib ka HLÜ-de ja ühistupankade suhtes. Ehk nende peamine eesmärk peaks olema eelkõige oma liikmete majanduslikke huvide toetamine ja soodustamine läbi ühistegevuse. Peamise finantsteenuse peab HLÜ oma liikmetelt kaasama hoiuseid ja väljastama teistpidi neile laene.

³ <https://statistika.eestipank.ee/failid/mbo/hly.html>

⁴ Enne seda sätestas HLÜ-de tegevuse alused Eesti Panga Presidendi vastav määrus.

⁵ Hoiu-laenuühistutes sotsiaalse kontrolli mitte-toimivusele praktikas on osundatud ka Eesti Panga finantsstabiilsuse osakonna juhataja J. Tõrs: <https://www.err.ee/1608863033/jaak-tors-rahandusministri-vagitukk-korrastada-aastatega-tekkinud-segadus>

taga hoiu-laenuühistute hoiuseid. Samas võib jääda avalikkusele sageli väär mulje, et ka ühistutes olevad hoiused on riikliku tagatisskeemi poolt tagatud.

Kokkuvõtvalt võib kehtiva olukorra probleemid välja tuua järgmiselt (lihtsustatult ja üldistatult):

- 1) **paljud inimesed ei taju (nii laiem avalikkus kui ka ühistute liikmed), et ühistu pole pank/krediitiasutus**, ei allu finantsjärelevalvele ja pole Tagatissfondi kaitset;
- 2) **liikmete motivatsioon/võimalused ühistute tegemistes kaasa rääkida on väike**:
  - näiteks ei osaleta üldkoosolekutel;
  - **algne sotsiaalse kontrolli idee on n-ö kaotsi läinud** (liikmed ei huvitu sellest, kes on juhid, kellele laene väljastatakse), ei olda ka kursis, et kes on teised liikmed;
  - **kohati on oma õiguste nn edasi volitamine väga massiline** (sisuliselt antakse volitused liitudes kohe juhtidele);
- 3) **ühistute tegevus on sageli üsna läbipaistmatu** – nt mitmetel ühistutel majandusaasta aruanded esitamata; mitmetel juhtudel ühistu ei esita või ei tee kättesaadavaks oma liikmetele vajalikku või asjakohast teavet;
- 4) **ühistu sisene kontrollorgan – revisjonikomisjon** – ei suuda võimalikke riskikohti tuvastada või ei pruugi olla sõltumatu;
- 5) **paljude ühistute puhul ei ole selge, milles seisneb ühistegevus** (sisuliselt liikmed on tavalised hoiustajad (võrreldavad pangaklientidega) – nad hoiustavad ühistus üksnes oma rahalised vahendid aga ei osale mingis muus vormis ühistegevuses (mis peaks olema samas hoiu-laenuühistu algne idee). Samuti osad ühistud ei ole üldse hoiuseid kaasanud.

1.1.3. Käesoleva eelnõuga kaasnevad muudatused

Eelkõige tulenevalt eeltoodud põhjustest on osutunud vajalikuks kehtiva regulatsiooni muutmine. Muudatused saab jagada kolmeks erinevaks rühmaks sõltuvalt sellest, et millal need rakenduvad.

(i) nn esimese etapi muudatused (2024):

- **uusi hoiu-laenuühistuid ei saa enam pärast käesoleva seaduseelnõu jõustumist moodustada, seda saab ühistulises vormis teha üksnes ühistupangana.** Enne seaduse jõustumist moodustatud ja tegutsenud ühistud võivad aga oma tegevust teatud ajani (üleminekuperioodi jooksul) jätkata – eeltoodu on vajalik eelkõige hoidmaks ära täiendavalt probleemide eskaleerumist;
- **alates 2024. aasta 1. aprillist keelustatakse hoiuseintresside reklaam.** Avalikkus ega ka mitmed ühistute liikmed ei taju, et hoiu-laenuühistu ei ole pank ja hoiused ei ole tagatud riikliku tagatisskeemi – Tagatissfondi – poolt. Samas on mitmete (eelkõige suurte) ühistute hoiuseintresside reklaam üsna agressiivne;
- **lisaks antakse ühistu liikmetele rohkem õigusi teabe saamise osas**, mis puudutab konkreetse ühistu liikme rahalisi vahendeid, väljastatud laenude kohta, sealhulgas nõuda ja saada teavet juhtorganite liikmetelt ning teavet, mis on saadud HLÜ sisemise kontrolli teostamise tulemusel HLÜ äritegevuse seadusele vastavuse kohta;
- **tõstetakse sisseastumismaksu 6 eurolt 40 euronile ja osamaksu 30 eurolt 50 eurole** (arvestades, et kehtivad tasemed on kehtinud juba 1999. aastast saati).

(ii) nn teise etapi muudatused (2025):

Teises etapis tehtavad muudatused, mis rakenduvad 2025. aasta 1. jaanuaril ja mis suurendavad tegutsivate hoiu-laenuühistute läbipaistvust või maandavad senisest rohkem võimalikke huvide konflikte, on eelkõige järgmised (see on ka nn ettevalmistav ja üleminekuperiood panga või ühistupanga tegevusloa taotlemiseks):

- **antakse hoiu-laenuühistu liikmetele võrreldes kehtiva regulatsiooniga oluliselt rohkem õigusi:**
  - **üldkoosoleku kokkukutsumisele ja erikontrolli läbiviimisele** – nt võrreldes tavapäraste tulundusühistutega nähakse ette võimalused kutsuda üldkoosolekuid kokku või viia läbi ühistus erikontroll ka juhul, kui seda soovib väiksem arv ühistu liikmeid;
  - samuti nähakse ette võimalused kuidas **ühistu liikmed saaksid ka rohkem omavahel nõ kontakteeruda;**
- **piiratakse laenu andmist** teatud kolmandatele isikutele, sh juhtorganite liikmetele või nendega seotud isikutele, krediitiasutustele ja finantseerimisasutustele;
- **täpsustakse volitamise reegleid** selliselt, et HLÜ-de liikmeid esindavad volinikud oleksid usaldusväärsed ja HLÜ juhtorganite liikmetest sõltumatud (nt esineb praktikat, kus mõne ühistuga liitmisel nähakse liitumislepingus ette, et liikmeks saav isik annab nõ kohe oma hääleõiguse ära (s.t liitumisel nähakse automaatselt ette, et tulevase liikme (hääle)õigus antakse üle eelnevalt kindlaks määratud volinikule, kes on nt ühistu juhatuse liige ehk tegelikult annavad liikmed kontrolli üle juhatusele), kuigi nimetatud liige ei pruugi volitusest ega selle tagajärgedest teadlik olla);
- **tõhustatakse välise audiitorkontrolli reegleid ja täiendatakse revisjonikomisjonile ettenähtud nõudeid** – nähakse, ette, et mida veel väline finantsaudiitor peaks kontrollima (eelkõige likviidsusnõudeid) ja audiitori „leiud“ peavad jõudma ka liikmeteni, samuti pannakse ka revisjonikomisjonile täpsemad ülesanded, mida tuleb revideerida ning vastavad „leiud“ tuleb samuti teatavaks teha mh ühistu liikmetele;
- **suurendatakse minimaalset osakapitali nõuet praeguselt 31 950 eurolt 50 000 euroni;**
- **muudetakse likviidsusnõudeid;**
- nähakse ette **uued nõuded ühistu juhtide usaldusväärsele ja kohustustele;**
- **samas vastupidiselt eeltooduga tehakse ka üks leevendav muudatus – kaotatakse territoriaalsuse piirang** (st kohustus tegutseda ühe kohaliku omavalitsuse üksuse või omavahel piirnevate KOV-de haldusterritooriumil).

(iii) nn kolmanda etapi muudatused (2026 – 2028):

Kolmandas etapis tehakse ja rakendatakse muudatused, mille kohaselt hoiu-laenuühistud peavad saama hiljemalt 2028. a. 31. detsembriks panga või ühistupanga tegevusloa. Sellele aga eelneb see, et ühistu peab hiljemalt **2027. aasta 1. jaanuariks** ära otsustama, kas ta soovib Finantsinspeksioonile tegevusloa taotlust esitada. Kui ta seda ei tee, siis peab ta oma tegevuse senisel kujul lõpetama (s.t. finantstegevuse).

Kui ühistu panga tegevusluba ei saa, siis ta ei pea oma tegevust päris lõpetama, vaid ta võib jätkata tavalise tulundusühistuna (kus hoiuste kaasamine on samas keelatud). Sel juhul säilib võimalus osutada tulundusühistuna makseteenuseid või pakkuda tarbijatele laene, eeltoodu osas peab vastav tulundusühistu saama aga Finantsinspeksioonilt makseasutuse või krediidiandja tegevusloa (mille taotlemine on nõ tunduvalt lihtsam kui pangaloa saamine – täna on juba kahel ühistul makseasutuse tegevusluba olemas). Ettevõtjatele laenamine tegevusluba ei vaja ja tulundusühistu võib jätkata selle tegevusega ilma et ta omaks Finantsinspeksiooni tegevusluba. Need ühistud, kes saavad panga või ühistupanga tegevusloa, saavad ka Tagatisfondi kaitse (ei moodustata eraldi osafondi, vaid ühistupangad liituvad juba olemasoleva hoiuste tagamise osafondiga ja neile kohalduvad seejuures samad tingimused nagu juba olemasolevate pankade puhul – tagatise määr, osamaksud osafondi jm).

Kokkuvõtvalt – miks on vaja ühistud allutada Finantsinspeksiooni tegevusloa režiimi alla – seda põhjusel, et sisuliselt ükskõik milliseid uusi nõudeid kehtestada, siis nende täitmise kontrollimine ilma riikliku järelevalveorganita ei ole tõenäoliselt efektiivne. Meedias on märgitud, et Rahapesu Andmebüroo (edaspidi *RAB*) on ühistutele tegevusloa andnud ja teeb ka järelevalvet ning võib tekkida seega küsimus, et milleks on vaja täiendavalt kehtivat seadust niimoodi muuta. Oluline on aga märkida, et **RAB ei tee järelevalvet finantsteenuste alaste nõuete täitmise eest, vaid RAB-i järelevalve piirdub puhtalt üksnes rahapesu tõkestamisega. Probleemid ühistutes ei ole aga seotud üksnes rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega.**

Samuti Eesti Pangale esitatav aruandlus ei ole piisav järelevalve tegemiseks ega probleemide ennetamiseks ning Eesti Pangal ei ole ka sellist kohustust.

Mh on tehtud ka ettepanekuid tõmmata nõ joon traditsiooniliste ja ühistute algsest ideest võõrdunud hoiu-laenuühistute vahele ning nõuded kehtestada vaid viimastele. Seadusega on keeruline või sisuliselt võimatu nõ paika panna, millised on „traditsioonilised“ hoiu-laenuühistud, kus liikmetel on juhtimises/kontrollimises teatud roll olemas ja millised pigem toimivad tavapärase „laenukontoritena“, kus liikmetel puudub igasugune roll juhtimises ja kontrollis. Samuti ei saa seadusega suunata ühistute liikmeid olema aktiivsemad või võtma endale rolli ühistu juhtimises või kontrollimises, kui liikmed seda ise teha ei soovi. Seega ei ole võimalik niimoodi nõudeid seaduses sätestada.

Eelnõu väljatöötamisel kaaluti põhjalikult ka hoiu-laenuühistute viimist Finantsinspektsiooni järelevalve alla muul kujul. Esialguses eelnõus oli ette nähtud, et kui HLÜ kaasatud hoiuste maht on üle 5 mln euro või liikmete arv on üle 3 000 liikme, siis üksnes sel juhul tuleb HLÜ-l taotleda Finantsinspektsioonilt krediitiasutuse (ühistupanga) tegevusluba ja üksnes sellistele ühistutele oleks kohaldunud krediitiasutuste suhtes täna kehtiv regulatsioon. Siiski leiti, et sellise künnise sätestamine oleks mõnevõrra kunstlik ja allapoole seda künnist jäävate ühistute puhul oleks jätkuvalt küsimus, et kuidas efektiivselt tagada vastavate nõuete täitmine.

Lisaks tasub märkida, et sõltuvalt panga (sh ühistupanga) suuruselt on Finantsinspektsioonil ka diskretsiooniõigus – rakendada nõ leebemaid nõudeid väiksematele pankadele. Mh on sel juhul variant lähtuda ka Leedu mudelist – on üks keskühistu (ühistupank), kes koondab teisi väiksemaid ühistuid ja kontrollib neid, sh ka need väiksemad ühistud on pangad, kuid neile ei rakendu kõik pangandusreeglid. Sisuliselt võib ka Finantsinspektsioon Eestis diskretsiooni korras sellist mudelit rakendada (kuna see valikuvõimalus tuleneb EL otsekohalduvast pangandusmäärusest⁶). Selle kohaselt võib Finantsinspektsioon vabastada panga eelnimetatud määruse osade 2 – 8 täitmisest (nõuded omavahenditele, riskide kontsentreerumisele, likviidsusele, avalikustamisele jms). Võimalik siiski, et nn keskühistu (*central body*) mudel vajaks sisustamist ka sel juhul meie seaduses. Samuti nõuaks see ühistute endi poolset initsiatiivi selline keskühistu moodustada.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna nõunik Kristen Leppik (kristen.leppik@fin.ee) ning sama osakonna juhataja asetäitja Thomas Auväärt (thomas.auvaart@fin.ee).

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis õigusosakonna nõunik Marge Kaskpeit (marge.kaskpeit@fin.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, kuid sisaldub otseselt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis⁷. Nimelt selle punkti 11.9 kohaselt (mis puudutab eelkõige inimeste sattumist ebaõiglastesse võlaskeemidesse või täpsemalt selle ennetamist) peab rahandusminister esitama 2023. a. septembris valitsusele hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu.

⁶ Vt täpsemalt EL määrus nr 575/2013 (kapitalinõuete määrus/CRR) artikkel 10: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02013R0575-20230101>

⁷ <https://valitsus.prelive.vportal.ee/media/6186/download>

Rahandusministeeriumi finantspoliitika programmis (arengukavas)⁸ lk 10 on lisaks märgitud, et Rahandusministeerium kaalub hoiu-laenuühistute regulatsiooni võimalikku muutmist, et tagada hoiustajate suurem kaitse ja suurem kontroll ühistute üle.

Eelnõuga muudetakse:

- 1) hoiu-laenuühistu seaduse redaktsiooni RT I, 05.05.2022, 12
- 2) krediitiasutuste seaduse redaktsiooni RT I, 17.03.2023, 14
- 3) krediitandjate ja –vahendajate seaduse redaktsiooni RT I, 03.06.2022, 18
- 4) makseasutuste ja e-raha asutuste redaktsiooni RT I, 01.03.2023, 52
- 5) reklaamiseaduse redaktsiooni RT I, 27.02.2022, 5

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenus, sest eelnõuga lisatakse hoiu-laenuühistu seadusesse hoiu-laenuühistu pankrotimenetlust reguleerivaid sätteid.

2. Seaduse eesmärk

Kehtiv regulatsioon, tegutsevad hoiu-laenuühistud ja plaanitava seaduseelnõu lühisisu

2.1. Kehtiv regulatsioon

HLÜS § 3 lõike 2 kohaselt on HLÜ tulundusühistu. Nagu eespool märgitud, siis vastavalt **tulundusühistuseaduse** (edaspidi *TÜS*) § 1 lõikele 1 on tulundusühistu äriühing, mille eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse. See põhimõte kehtib ka hoiu-laenuühistute ja ühistupankade suhtes. Sellest tulenevalt ei ole HLÜ-de peamine eesmärk kasumi teenimine, vaid oma liikmete majanduslikke huvide toetamine ja soodustamine läbi ühistegevuse. Klassikaliselt on HLÜ-de klientideks/liikmeteks erinevate riikide näitel eelkõige eraisikud. Peamise finantsteenusena kaasatakse liikmetelt hoiuseid ja neile väljastatakse krediite, mis reeglina ei hõlma hüpoteekkrediite.

HLÜ-d pakuvad teenust seega otseselt oma liikmetele või teevad äri oma liikmetega. Selle sektori põhieesmärgiks on läbi sotsiaalse kaasamise finantsteenustele ligipääsu võimaldamine konkreetselt oma liikmetele ning laiemalt oma liikmete heaolu suurendamine, mitte esmajoones hoiu-laenuühistu ärikasumlikkuse tõstmine. HLÜ tegevust juhivad ja kontrollivad üldjuhul ühistu liikmed ise (nn sotsiaalse kontrolli põhimõte). Ühtlasi aitavad HLÜ-d oma liikmetel suurendada finantsteadmisi ja annavad neile asjakohaseid majandusnõuandeid. Kuid olenevalt kultuurilisest, sotsiaalsest, poliitilisest ja majanduslikust taustast, on selliste ühingute areng ja regulatsioonid riigiti väga erinevad.

Rahvusvaheliselt tuntakse nii hoiu-laenuühistuid (ingl *savings and credit co-operative*) kui krediidiühistuid (ingl *credit union*), kusjuures nende tegevusel on mõnevõrra erinev tähendus. Mõlema termini kasutus ei ole järjekindel ja sisustatakse riigiti erinevalt. Terminit „*credit union*“ kasutatakse eelkõige anglo-ameerika õigussüsteemiga riikides, kus ühistud on 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses saanud alguse ettevõtjate või nende ametiühingute algatusel töötajatele soodsatel tingimustel laenu andmisest.⁹ **Lihtsustatult tegutsevad HLÜ-d justkui sarnaselt pankadega, kuid võivad hoiuseid vastu võtta üksnes oma liikmetelt, kes on üldjuhul koondunud teatud kogukonnana või territoriaalse tegevuse põhimõtte alusel.**

⁸ Nimetatud programm on kättesaadav siit: <https://www.fin.ee/media/5681/download>

⁹ Esimesed hoiu-laenuühistute eelkäijad, säästukassad ja krediidiühistud, tekkisid Eestis 19. sajandi alguses, kuid üldtuntud dateeringu järgi peetakse Eesti rahvusliku ühistegevuse ja ühistupanganduse sünnidaatumiks aastat 1902, mil Jaan Tõnissoni eestvedamisel asutati Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus. Esimese Maailmasõja alguseks ulatus hoiu-laenuühistute arv Eestis 84 ühistuni, kelle turuosa panganduses oli 52%.

Kui Eesti õiguse kohaselt tegutsevad HLÜ-d reeglina ühe kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil või moodustatakse töö-, teenistus- või kutsealase või mõnel muul ühiste majanduslike huvide põhimõttel, siis ühistupangad on märksa laiemal ampluaaga (üldjuhul ingl *co-operative banks*) ja pakuvad finantsteenuseid laiemale ringile isikutele.

Eestis reguleerib HLÜ-de tegutsemist eelkõige 1999. aasta 2. veebruaril vastuvõetud hoiu-laenuühistu seadus. Küsimustes, kus HLÜS ei näe regulatsiooni ette, tuleb kohaldada TÕS-i. HLÜ on HLÜS-i kohaselt tulundusühistu vormis tegutsev finantseerimisasutus, mille peamine ja püsiv tegevus on erinevate finantsteenuste osutamine eelkõige oma liikmetele.

Sisuliselt on HLÜ-d saanud eriõiguse kaasata hoiuseid (hoiuste kaasamine on Euroopa Liidu õiguse kohaselt lubatud üldjuhul üksnes krediitiasutustele ehk pankadele). EL-s reguleerib pangandust ja hoiuste kaasamist eelkõige kaks peamist õigusakti:

- 1) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 575/2013 (kapitalinõuete määrus/CRR);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL (pangandusdirektiiv/CRD).

CRD artikli 9 lõige 1 sätestab, et avalikkuselt (*public*) hoiuste kaasamine on lubatud üksnes krediitiasutustele.¹⁰ Eeltoodud reeglit ei kohaldata siiski siseriiklikus või EL õiguses selgelt sätestatud juhtudel, tingimusel et kõnealuste toimingute suhtes kohaldatakse hoiustajate ja investorite kaitsmiseks mõeldud eeskirju ja järelevalvet. Samas võib riigisisises õiguses sätestada, kellel on õigus avalikkuselt hoiuseid vastu võtta, st need ei pea olema ainult pangad.¹¹ CRD artikkel 2(5) punkt 7 näeb ette, et Eesti hoiu-laenuühistutele CRD ei kohaldata ehk nad on välistatud pankade kapitalinõuete regulatsiooni (CRR/CRD) kohaldamisalast.¹² **Samas selle jaoks, et HLÜ tegevus oleks kooskõlas EL õigusega, siis peab HLÜ hoiuseid kaasama viisil, et seda ei saaks käsitleda hoiuste kaasamisena avalikkuselt.** Ehk seadusega tuleb ette näha, et HLÜ-d saaksid hoiuseid kaasata piiratud viisil võrreldes pankadega, st HLÜ-d ei saa hoiuseid kaasata avalikkuselt.

Siiski vaadates tänast praktikat, siis ei saa olla kindel, et „reaalses elus“ vastab Eesti hoiu-laenuühistute tegevus eeltoodule – sisuliselt võib ühistu liikmeks saada igaüks ja seeläbi võiks asuda seisukohale, et hoiuseid kaasatakse kaudselt ikkagi avalikkuselt.

Lisaks võib HLÜ-le kohalduda ka makseasutuste ja e-raha asutuste seadus (edaspidi *MERAS*) ning võlaõigusseadus (edaspidi *VÕS*) ja krediidiandjate ja –vahendajate seadus (edaspidi *KAVS*). *MERAS* kohaldub juhul, kui HLÜ soovib osutada makseteenuseid (raha ülekandmist jms). *VÕS* kohaldub juhul, kui HLÜ väljastab laene tarbijatele ehk füüsilistele isikutele (kohaldatakse *VÕSi* tarbijakrediidi alaseid sätteid).

Täna tegutseb kaks ühistut *MERAS*-e alusel ehk nad on saanud Finantsinspektsiooni käest vastava tegevusloa ja võivad osutada teatud ulatuses makseteenuseid.

¹⁰ Art 9(1): Member States shall prohibit persons or undertakings that are not credit institutions from carrying out the business of taking deposits or other repayable funds from the public.

¹¹ „Ilma et see piiraks riigisisises õiguses olemasolevaid määratlusi, hõlmab mõiste „avalikkus“ usaldatavusjärelvalve kontekstis teatavat kaitset füüsilisele või juriidilisele isikule, kes usaldab oma vahendid järelevalve alla mittek kuuluvale üksusele, kelle majanduslik usaldusväärus ei ole kindlaks tehtud. Seega võib „avalikkuse“ mõistest välja jätta teatud grupid, kelle puhul ei peeta sellist kaitset vajalikuks. Nende hulka kuuluvad näiteks isikud, kellel on (isiklikud) sidemed ettevõttega, kellele nad oma raha usaldavad ja kelle majanduslikku usaldusväärust nad suudavad seega hinnata, või professionaalsed turuosajad, kellel on piisavalt teadmisi ja vahendeid vastaspoole seisukorra väljaselgitamiseks.“

Kättesaadav:

https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.201803_guide_assessment_credit_inst_licensing_appl.et.pdf?09f0ca70d52890123cb207c890ac84a2

¹² Art 2(5): „5. This Directive shall not apply to the following: ... (7) in Estonia, the 'hoiu-laenuühistu', as cooperative undertakings that are recognised under the 'hoiu-laenuühistu seadus'“.

Krediidiandja tegevuslubasid Finantsinspeksioon seni ühistutele väljastanud ei ole, kuigi praktikas ühistud oma liikmetest füüsilistele isikutele (sisuliselt tarbijatele) laene väljastavad. Seda aga põhjusel, et KAVS-s kohaldub HLÜ-dele üksnes juhul kui HLÜ liikmete arv on suurem kui 3 000 liiget ja HLÜ laenude intressimäärad ei ületa kommertsbankade tarbimislaenude keskmist intressimäära (lihtsustatult).

HLÜ-d on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi *RahaPTS*) mõistes kohustatud isikud, kes on kohustatud järgima RahaPTS-i norme. Vastavalt RahaPTS §-le 70 on finantseerimisasutusel, kes ei pea taotlema Finantsinspeksioonilt tegevusluba (sh üldjuhul HLÜ-d), kohustus taotleda finantsteenuste osutamiseks tegevusluba RAB-ilt. RAB-i antud tegevusload on kantud avalikult kättesaadavasse majandustegevuse registrisse. Nagu eespool juba rõhutatud – RAB ei tee ühistute üle finantsjärelevalvet.

Samuti peavad HLÜ-d esitama Eesti Pangale regulaarselt aruandeid statistika kogumise eesmärgil¹³.

Kui HLÜ näol on tegemist finantseerimisasutusega, siis ühistupank, nagu nimigi juba ütleb (pank), on Eesti õiguse kohaselt krediidasutus. Ühistupankadele kohaldatakse suures osas **krediidasutuste seadust (edaspidi KAS)**, teatud ulatuses (eelkõige ühistu üldjuhtimise korralduse osas) aga kohaldub HLÜS ja samuti TÜS. Vastavalt KAS §-le 41 võib ühistupanga muuhulgas asutada ka hoiu-laenuühistute ühinemisel. Peale taasiseseisvumist ei ole Eestis siiani ükski isik ühistupanga tegevusluba Finantsinspeksioonilt saanud.

Tabel 1. Krediidasutuste ja HLÜ-de võrdlus lihtsustatud kujul (vastavalt täna kehtivale regulatsioonile)

	Krediidasutus (sh ühistupank)	Hoiu-laenuühistu
Finantsinspeksiooni tegevusluba	jah	ei
Rahapesu Andmebüroo tegevusluba	ei (kuid pankadel kohustus teavitada RAB-i nn kahtlastest tehingutest)	jah
Riiklik finantsjärelevalve	jah	ei
Hoiuste kaasamine	avalikkuselt	lubatud üksnes oma liikmetelt
Hoiuste tagamine	riiklik, Tagatisfond (hoius üldjuhul tagatud kuni 100 00 euro ulatuses)	eraõiguslik SA Hoiuste Tagamise Fond (samas on sellega liitunud alla poole ühistutest)
Maksustamine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoiuste puhul on võimalik intressitulu pealt tekkivat maksukohustust edasi lükata (läbi investeerimiskonto režiimi). ▪ Tulumaksutagastus eluasemelaenude intressidelt 	Maksustamise erisusi võrreldes teiste äriühingutega ei ole

2.2. Hoiu-laenuühistute varade maht, liikmete arv ja muud olulised näitajad

Nagu eespool märgitud, siis tegutseb Eestis hetkel 21 ühistut. HLÜ-d on loonud ka oma erialaliidu – Eesti Hoiu-laenuühistute Liit (HLÜL), kuhu siiski kuulub alla poole tegutsevatest HLÜ-dest (liidu liikmeid on HLÜL andmete kohaselt 7)¹⁴.

Eesti finantsturg on panganduskeskne, s.t alternatiivsed kapitali kaasamise mahud on pankade varadega võrreldes üsna väikesed. Hoiu-laenuühistute kaasatud hoiuste maht on umbkaudu alla 0,5%-ndi pankade kaastaud hoiuste mahust (arvestades eraisikute ja reaalsektori ettevõtete hoiuseid).

2023. a. juuni lõpu seisuga oli HLÜ-del liikmeid kokku 13 779 ja varade maht kokku ca 135 mln eurot, kus eraisikutelt oli hoiuseid kaasatud ca 91 mln euro ja reaalsektori ettevõtjatelt ca 10 mln ulatuses.¹⁵ Nagu

¹³ Eesti Pank, Hoiu-laenuühistute aruandlust kehtestavad määrused, kättesaadav: .

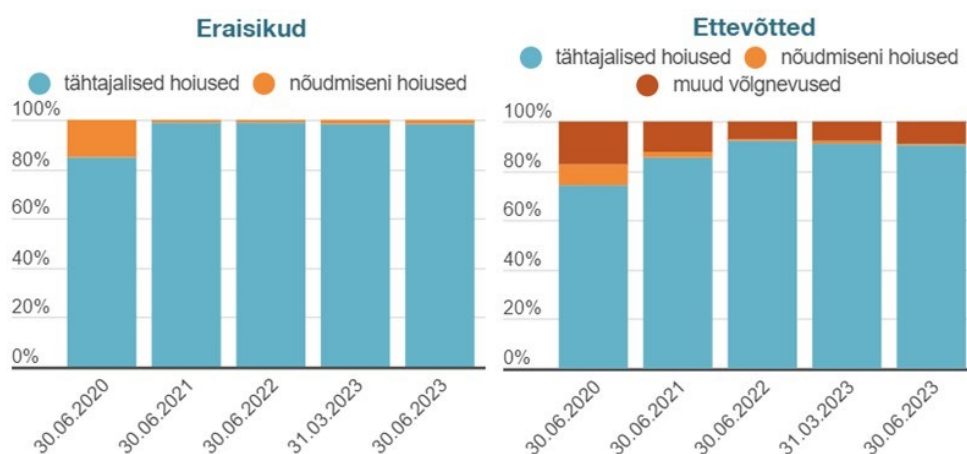
¹⁴ <https://hoiu-laenu.ee/liikmed/>

¹⁵ <https://statistika.eestipank.ee/#/et/p/149/r/1075/924>. Eeltoodud numbrid ei sisalda enam Eesti Arengu HLÜ mahte.

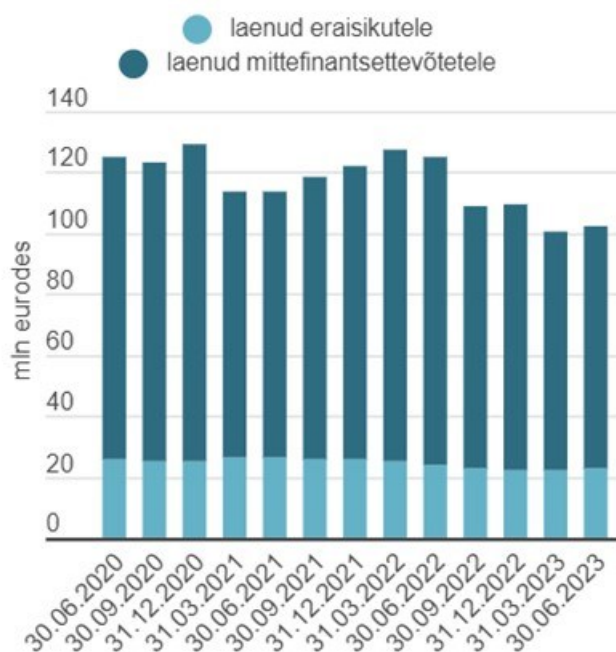
järgmiselt jooniselt näha, siis viimaste aastate lõikes on kasvanud tähtjaliste ehk pikemaajalise tähtajaga hoiuste osakaal. Tähtjaliste hoiuste osakaal eraisikute hoiustes oli 98,5%.

Joonis 2. Hoiu-laenuühistute kaasatud hoiuste liigid (allikas: Eesti Pank)

Teisalt mis puudutab laenamist, siis suur osa laene läheb just ettevõtjatele – 2023. a. juuni lõpu seisuga oli äriühingutele antud laenude jääk ca 80 mln eurot. Eraisikutele antud laenude suurus oli seevastu ca 22,5 mln eurot. Väljastatud laenude osakaalu on hästi ka järgmiselt jooniselt näha.

Joonis 3. Hoiu-laenuühistute väljastatud laenude mahud (allikas: Eesti Pank)

2.3. Kehtiva regulatsiooni ja plaanitava seaduseelnõu võrdlus

Järgmises tabelis on kirjeldatud peamisi muudatusi, mis eelnõuga kaasnevad võrreldes kehtiva regulatsiooniga.

Tabel 2. Olulisemad muudatused võrreldes kehtiva seadusega ja eelmise eelnõu versiooniga

1. Kohustus taotleda Finantsinspeksioonilt (FI) tegevusluba	Kui HLÜ liikmete arv üle 3 000, siis tuleb taotleda FI-lt krediidiaandja tegevusluba. Kui HLÜ osutab makseteenuseid, siis tuleb samuti taotleda FI tegevusluba.	Kui kaasatud hoiuste maht on vähemalt 5 mln euro või liikmeid vähemalt 3 000 , siis tuleb taotleda krediidiasutuse tegevusluba. Sellisel juhul kohaldub krediidiasutuste seaduses sätestatu, sh ka FI järelevalve.	Uue eelnõu versiooni kohaselt tuleb tegutsevatel ühistutel hiljemalt 2028. a. 31. detsembriks: a) taotleda panga või ühistupanga tegevusluba; b) jätkata tavalise tulundusühistuna (ilma hoiuseid kaasamata) ja lisaks on võimalus osutada makseteenuseid või anda tarbijakrediiti kui selleks on vastav FI tegevusluba; c) oma tegevus lõpetada.
2. HLÜ moodustamise alused	HLÜ tuleb moodustada territoriaalsuse põhimõttel (s.t. HLÜ peab tegutsema ühe KOVi või omavahel piirneva mitme HLÜ haldusterritooriumi). Ühiste majanduslike huvide põhimõttel moodustatud hoiulaenuühistul võib olla kuni 1000 liiget.	Territoriaalsuse põhimõtte kaotatakse, kuid isik peab näitama HLÜ liikmeks astumisel oma põhjendatud huvi. Liikmelisuse ülempiir kaotatakse kui ühistu moodustatakse ühiste majanduslike huvide põhimõttel	<i>Ei ole muudetud võrreldes esimese eelnõu versiooniga.</i>
3. Sisseastumis-maksu ja osamaksu suurus	Sisseastumismaks peab olema vähemalt 6 eurot. Osamaks peab olema vähemalt 30 eurot.	Sisseastumismaks peab olema vähemalt 35 eurot. Osamaks peab olema vähemalt 50 eurot.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sisseastumismaks peab olema vähemalt 40 eurot. ▪ Osamaks peab olema vähemalt 50 eurot. <p><i>Need nõuded kehtivad ajutiselt kuni 2028. a. 31. detsembrini. Edaspidi kohaldatakse ühistupanga tegevusele KAS-is sätestatut.</i></p>
4. Liikmelisus	Kehtiv seadus ei sätesta üheselt, kas HLÜ võib osutada teenuseid üksnes Eesti territooriumil.	Enne liikmeks astumist kohustub HLÜ välja selgitama isiku põhjendatud huvi HLÜ liikmeks saamisel. Nähakse ette, et HLÜ saab teenuseid osutada üksnes Eestis, sh ei saa asutada filiaali teisest riigis ega osutada teenuseid piiriüleselt.	<i>Ei ole muudetud võrreldes esimese eelnõu versiooniga.</i>
5. Osaluse omandamine	Osaluse omandamine krediidiasutuses või teises finantseerimisasutuses ei ole piiratud.	Võimaldatakse üksnes kuni 10%-list osaluse omandamist krediidiasutuses või teises finantseerimisasutuses.	<i>Ei ole muudetud võrreldes esimese eelnõu versiooniga.</i>
6. Laenamine ja huvide konflikt	Laenamine HLÜ liikmetele ei või olla üle 20 korra suurem osamaksust või 20% HLÜ omakapitalist.	Laenamine HLÜ liikmetele ei või olla üle 10 korra suurem osamaksust või 10% HLÜ omakapitalist; Laenamine HLÜ juhtidele või seotud isikutele ei või olla suurem kui 5 korda osamaksust või 5% HLÜ omakapitalist; Laenamine krediidiasutusele või teisele finantseerimisasutusele või samasse gruppi kuuluvatele isikutele on keelatud.	Laenamine HLÜ liikmele ei või olla üle 20 korra suurem osamaksust või 20% HLÜ omakapitalist; Muutmata; Laenamine krediidiasutusele või teisele finantseerimisasutusele või samasse gruppi kuuluvatele isikutele on keelatud, v.a ühistupangale.

			Laenu andmise tingimused peavad põhinema HLÜ siseeeskirjal. <i>Need nõuded kehtivad ajutiselt kuni 2028. a. 31. detsembrini. Edaspidi kehtivad need osaliselt üksnes ühistupangale vastavalt KAS-s sätestatule.</i>
7. Kapitali suurus	Osakapitali suurus peab olema vähemalt 31 950 eurot. Äreregistri teavitamine kapitali muutmise teavitamine on koormav (liiga jäik).	Osakapitali suurus peab olema vähemalt 50 000 eurot. Äreregistri teavitamine kapitali muutmise muutub paindlikumaks (minimaalselt kord aastas).	Osakapitali suurus peab olema vähemalt 50 000 eurot. <i>See nõue kehtib ajutiselt kuni 2028. a. 31. detsembrini. Siis enam hoiu-laenuühistu vormis jätkata ei saa.</i>
8. Likviidsusnõuded	Nõue hoida 5% vähemalt krediidasutuste hoiustes.	Nõue hoida vähemalt 10% oma liikmete hoiuste summast Eesti või lepinguriigi krediidasutuse hoiustes; Krediidasutuse hoiuse asemel võib HLÜ vara hoida muus likviidses varas (nt lühiajalistes väärtpaperites); Nähakse ette täiendavad nõuded likviidsuse tagamiseks.	Täpsustatud likviidsuse tagamise nõudeid, sh stressiolukorra mõiste. <i>Need nõuded kehtivad ajutiselt kuni 2028. a. 31. detsembrini. Peale seda kehtivad need nõuded teistsugusel kujul ühistupankadele vastavalt KAS-s sätestatule.</i>
9. Krediitdivõimelisuse hindamine	Täpsed nõuded isiku krediitdivõimelisuse hindamiseks puuduvad.	Nähakse ette detailsed nõuded, kuidas isiku (eelkõige füüsilisest isikust laenuvõtja) krediitdivõimelisust hinnata.	<i>Võrreldes eelnõu esialgse versiooniga on lisatud täpsustavad nõuded HLÜ siseeeskirja, mis puudutab krediitdivõimelisuse hindamist..</i>
10. Nõuded juhtorgani liikmetele	Sobivusnõuded juhtide osas üldsõnalised. Minimaalselt 3 liiget juhatuses.	Nähakse ette detailsemad juhtimisnõuded juhtidele, sh nõue oma sobivust HLÜ liikmetele tõestada. Minimaalselt 2 liiget juhatuses.	<i>Ei ole muudetud võrreldes esimese eelnõu versiooniga.</i>
11. Juhtimine nõukogu/volinike tasandil	HLÜ juhtimine nõukogu/volinike poolt on eraldiseisvalt reguleerimata.	Nähakse ette, et põhikirjaga on võimalus üle anda üldkoosoleku pädevus volinike koosolekule; Volinike koosoleku puhul peab HLÜ-l olema vähemalt 20 volinikku. Üks volinik mitte enam kui 50 liikme kohta. Liige saab ise enda esindajat (volinikku) valida; Volinikele kehtivad nn kõrgendatud nõuded.	Üldkoosoleku pädevuse üle andmine volinike koosolekule põhikirja alusel on lubatud kui HLÜ-l on vähemalt 500 liiget. Volinike koosoleku puhul peab HLÜ-l olema vähemalt 20 volinikku. Üks volinik mitte enam kui 25 liikme kohta; Sõnaselge välistus – ei tohi luua teistsugust volinike koosoleku süsteemi kui on HLÜS-is sätestatud.
12. Sisemine ja välimine kontroll	Revisjonikomisjonile on ette nähtud sisemised kontrolliülesanded. Välisaudiitori roll on sõnastatud üldsõnaliselt.	Vastavuskontroll asendab revisjonikomisjoni, nähakse detailselt ette kuidas vastavuskontrolli tuleb teostada ja kelle ees on vastavuskontrolli teostaja aruandluskohustuslane; Välisaudiitori poolt läbiviidavat auditit täpsustatakse.	Revisjonikomisjoni suhtes kehtivad nõudeid täiendatakse. <i>Need nõuded kehtivad ajutiselt kuni 2028. a. 31. detsembrini. Peale seda kehtivad need nõuded teistsugusel kujul ühistupankadele vastavalt KAS-s sätestatule.</i>
13. Liikmetele teabe andmine ja liikmete õigused	Liikmetele teabe andmise kohustused on üldsõnalised.	Nähakse detailselt ette, millest tuleb liiget teavitada, samuti liikme õigus ise küsida infot jms;	Võrreldes eelnõu eelmise versiooniga on täiendatud teavet ja dokumente, mida HLÜ liikmel on võimalik HLÜ-lt välja nõuda, sh ebatõenäoliselt laekuvate

	<p>Majandusaasta aruanne ja põhikiri tuleb avalikustada HLÜ asukohas ja veebilehel. Liikmetel on õigus saada mõistliku tasu eest nimetatud dokumente paber kandjal.</p>	<p>nõuete summa ning HLÜ bilansi- ja kasumiaruanded viimase 12 kuu kohta.</p> <p>Samuti saab liige küsida, kes on teised HLÜ liikmed.</p> <p>Lisaks saavad liikmed panna väiksema kvoorumiga ettepanekuid/teemasid ühistu üldkoosoleku päevakorda.</p> <p><i>Need nõuded kehtivad ajutiselt kuni 2028. a. 31. detsembrini. Peale seda kehtivad need nõuded teistsugusel kujul ühistupankadele vastavalt KAS-s sätestatud.</i></p>
--	---	---

2.4. Hoiu-laenuühistute regulatsiooni väljatöötamise kronoloogia ja eelmise versiooni kohta laekunud tagasiside

Rahandusministeerium viis 2017. a. läbi avaliku konsultatsiooni (s.t. avalikustas väljatöötamiskavatsuse; edaspidi *VTK*)¹⁶, selgitamaks välja, kas ja kuidas kehtivat regulatsiooni muuta. Kui riiklikud institutsioonid (Eesti Pank, Finantsinspeksioon, Justiitsministeerium jt) pooldasid kehtiva regulatsiooni muutmist, sh ka teatud kujul järelevalve kehtestamist, siis HLÜ-de seisukohad olid pigem kohati vastandlikud – märgiti, et kehtivat regulatsiooni ei maksaks ülemäära palju muuta, kuid samas tunnustati, et teatud muudatusi oleks siiski vaja. 2019. a. esitas Hoiu-Laenuühistute Liit ise Rahandusministeeriumile pöördumise, milles viidati, et mõni HLÜ ei pea kehtivatest „mängureeglitest“ kinni. 2019. a oktoobris kohtusid eelnõu ettevalmistajad HLÜ Liidu liikmetega, et tutvustada ja arutada võimalikke muudatusi HLÜ-de kehtivas regulatsioonis.

Rahandusministeerium esitas 8. oktoobril 2020. a arvamuse avaldamiseks hoiu-laenuühistu seaduse muutmise eelnõu¹⁷. 2020. a. 18. novembris toimus ka eelnõu arutamise tarvis ümarlaud HLÜ-de, EP, FI jt seotud osapooltega. Kuna siiski sobivat kompromissi ei leitud ja ei olnud ka otseselt poliitilist huvi, siis eelnõu menetlus toona peatus.

Tabel 3. Esimese eelnõu versiooni kohta laekunud tagasiside

FI	<p>Põhimõtteliselt toetavad eelnõu eesmärgi, kuid mitmed kohad vajavad täpsustamist, mh:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ HLÜ-de varade hindamine pangaks hakkamisel; ▪ Omavahendite nõuded ja olulise osaluse sätete kohaldamine ühistule; ▪ Protsess panga tegevusloa mitteandmise korral; ▪ HLÜ-de jagunemise lubatavus seaduses; ▪ 5) HLÜ-de ülemineku- ja likvideerimise protsess.
MTÜ FinanceEstonia	<p>Toetab kavatsust HLÜ-sid paremini reguleerida, et tagada läbipaistvus ja liikmete kaitse. Turul on ettevõtjaid, kes klassikalise HLÜ põhimõtteid ei järgi. Kõik HLÜ-d peaksid kuuluma FI järelevalve alla, aga panga künnised on eelnõus liiga madalad. Toetab meetmete rakendamist, millega keelatakse juhatusel liikmete esindamise üldkoosolekul. Ülemineku periood (9 kuud) liiga lühike.</p>
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	<p>Ei toeta HLÜ-de regulatsiooni nii ulatuslikku muutmist. Eelnõuga seatavad panga tegevusloa taotlemise künnised on liiga madalad, sest HLÜ liikmed on ka HLÜ omanikud ning neil on võimalik kontrollida ühistu tegevust. Pole vaja senisest detailsemad nõudeid krediidivõimelisuse hindamisele ja piirata liikmetele antavate laenude suurust.</p>
Eesti Pank	<p>Kavandatud muudatused on vajalikud ja põhimõtteliselt toetab eelnõu vastuvõtmist. Lisaks:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Panga tegevusloa künniste osas tuleks suurendada hoiuste mahtu ja vähendada liikmete arvu. Suurem hoiuste maht lubaks paremini täita pakutud 1M EUR omakapitali määra. ▪ Panga tegevusloa peaksid taotlema HLÜ-d, kelle tegevusel on ühiskonnale ja majandusele suurem mõju.

¹⁶ <http://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/6253c3e0-5450-4f99-bd62-eb98d1d96f#Qym1ZvzI>

¹⁷ <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/efbe20d3-5d14-417f-a53d-0b4f3da166be>

	<ul style="list-style-type: none"> 3) Tuleks kaaluda liikmete künnise vähendamist panga tegevusloa puhul, kuna väiksemates ühistutes toimib sotsiaalne kontroll eelduslikult paremini. Sellega seonduvalt on tugevam järelevalve vajalik neile, kellel on palju liikmeid ja mitte niivõrd suur varade maht.
Hoiu-Laenuühistute Liit	<p>Ei toeta eelnõuga seotud muudatuste tegemist järgmistel põhjustel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Seletuskirjas toodud eeldused ei ole kooskõlas tänase tegelikkusega ning kavandatud muudatuste tõttu kaugeneme rahvusvahelisest heast tavast ja üldlevinud ühistulistest põhimõtetest; muudatused ei aitaks kaasa läbipaistvuse ja liikmete kaitse tõhusama kaitse poole; Eelnõuga läheks Eesti vastuollu pangandusdirektiiviga; HLÜ-de ega kehtiva seadusega ei ole alates 1999 aastast (olulisi) probleeme olnud; HLÜ-d on tööandjad ja maksumaksjad, kes omavad rolli majanduses oluliste lünkade täitmiseks ning nad ei soovi riigi sekkumist ettevõtlusesse; Välise kontrolli funktsiooni sisseadmine on ühistuliste põhimõtetega vastuolus; 6) Eelnõuga HLÜ-dele seatavad piirangud on kohati karmimad kui aktsiapankadele, kuid juurde ei anta ühtegi õigust.
Audiitorkogu	Audiitor peaks kontrollima finantsaruandest eraldi HLÜ usaldatavusnõuete, likviidsusnõuete, krediitdivõimekuse hindamise ja laenudele seatud nõuete vastavust seadusega. Nimetatud kriteeriumid ja hindamise aeg vajavad oluliselt täpsustamist. Igal juhul ei pruugi audiitor saada anda usaldusväärset hinnangut eeltoodud nõuetele vastavuse kohta.
Tartu HLÜ	Ei nõustu tervikuna eelnõuga. Osadele muudatustele ei ole otseselt vastu, aga need ei muuda ka midagi paremaks. HLÜ liige ei ole klient, vaid samasugune omanik nagu osanik või aktsionär, ja riik ei peaks abistama oma kodanikke rahapaigutusel või kaitsma neid nende endi otsuste eest. Keegi ei ole sundinud isikuid olema HLÜ liige, kuid panga klient olemine on enamasti vältimatult vajalik. Ka suuremad HLÜ-d ei suudaks täita pankadele seatud nõudeid. Kohati on HLÜ-dele seatud karmimad nõuded kui pankadele (pank näiteks ei kohalda krediitdivõimelisuse hindamist hoiuse avamisel). „Põhjendatud huvi“ kontsept on tulundusühistu kui ettevõtlusvormi puhul arusaamatu. Panga tegevusloa künnised on liiga madalad ning ei ole põhjendatud. FI kontroll ei ole tõhus, sest ka pankades on olnud rahapesuskandaalid.
Kambja HLÜ	Liikmete arvust ei peaks sõltuma pangaks hakkamine, vaid see peaks olema vabatahtlik. Alates 5000 liikmest võiks olla finantsjärelevalve, aga vähem koormavam. Kontrolli maht peaks kasvama vastavalt ühistu varade suurusele. Sisseastumismaksu, osamaksu, „põhjendatud huvi“, laenu andmise piiranguid, volinike kui ka juhatuse liikmete arvu ning liikmetele teabe andmise nõudeid käsitlevad sätted ei ole vajalikud. Laenu andmise piirangud (50% kuni kolmeaastased laenud) on liialt piirav. Nõus likviidsusnõuete, osakapitali määra tõstmise, äriregistri teavitamise sätete muudatustega. Vastavuskontrolli eelnõus pakutud kujul ei ole vaja.
Kodumaa Kapitali HLÜ	HLÜ-de regulatsioon vajab ajakohastamist. Muudatused peaksid hoidma ära seda, et (1) ettevõtjad tegutsevad HLÜ-na valedel eesmärkidel, st vormiliselt ja näilikuna, ning et (2) HLÜ tegutseb ainult kitsa ringi isikute huvides. Ühistupangaks ei peaks HLÜ-sid sundima, kuid vastuvõetav on see, kui ühistupangaks suunatakse ettevõtjaid, kelle tegevuse maht vastabki eeldatavale panga mahtudele. Põhjendatud huvi kontsept on sobilik; samamoodi osamaksu ja sisseastumismaksu suurendamise, osakapitali muutmise teavitamise, likviidsusnõuete täpsustamise, liikme krediitdivõimelisuse hindamise, volinikega seotu, vastavuskontrolli sisseadmise, liikmetele teabe andmise ja seotud isikutele antavate laenude piiramise sätetega. Samas ei ole põhjendatud liikmetele laenu andmise täiendav piiramine 50% võrra.
Põhja-Eesti HLÜ	Pooldavad osaliselt eelnõus toodud ettepanekuid, mh juhtidele ettenähtud nõuete karmistamist. 5 mln euro künnise soovivad tõsta 30 mln euro peale.

Järgmises tabelis on esitatud uue eelnõu versiooni kohta esitatud tagasiside (eelnõu, mis esitati kooskõlastamisele 27.12.2022. a.). Kokkuvõttes oli tagasiside üsna ootuspärane. Teatud ühistud on kategooriliselt kõigele vastu, osad ühistud mõningaid muudatusi pooldavad, mõni sealhulgas ka vähemalt kaudselt ühistupangaks hakkamise ideed. Eesti Pank, Finantsinspeksioon ja Eesti Pangaliit pooldavad põhimõtteliselt eelnõuga pakutud lahendust. Justiitsministeerium viitas eelkõige sellele, et eelnõus olev nõue kujundada ennast ümber ühistupangaks on märkimisväärne põhiseaduslik riive (samale asjale juhtis tähelepanu ka õiguskantsler).

Tabel 4. Tagasiside uue eelnõu versiooni kohta

Tagasiside andja	Kokkuvõtte tagasisidest
Finantsinspeksioon (FI)	Sisuliselt esitas FI üksnes tehnilised kommentaarid HLÜS kohta. Ainuke põhimõttelisem kommentaar – ühistupankade aktsiakapital peaks olema minimaalselt 5 mEUR (nagu kommertsbankadel) ehk ei toeta 1 mln osakapitali erisust (või erisus võib kõne alla siis kui ühistupanga tegevust piiratakse – nt juhul kui ühistupank ei või tegutseda välisriigis). Siiski on Finantsinspeksioon võtnud nüüdseks jõulisema seisukoha – meedias avaldatud artikli kohaselt pooldab FI seda, et ühistud peaksid ennast edaspidi kujundama ühistupankadeks. ¹⁸

¹⁸ <https://www.fi.ee/et/blogi/hoiu-laenuuhistud-oige-kujundada-uhistupankadeks>

Eesti Pank	Toetab eelnõu kiiret vastuvõtmist. Pooldavad seda, et ühistud peaksid hakkama ühistupankadeks või oma tegevuse lõpetama. Üleminekuperiood on liiga pikk – võiks olla 2 aastat lühem ehk ühistud peaksid panga loa saama hiljemalt 2025. a. 31. detsembriks. Enne seda peaksid need ühistud, kes annavad tarbijatele laenu, taotlema FI-lt krediidiandja tegevusloa..
Justiitsministeerium	Justiitsministeerium esitas mitmeid tehnilisi/sõnastuslikke ettepanekuid. Mh nad näevad, et sel eelnõu versioonil võib olla märkimisväärne Põhiseaduslik (PS) riive ja seega PS-i pärasuse analüüsi tuleb täiendada ning põhjendada, miks vähem piiravad meetmed ei võimalda eesmärki saavutada. Lisaks oli JuM-il ka mitu andmekaitset puudutatavat märkust ning tähelepanek karistusõiguse valdkonnast.
Õiguskanter	Sarnased seisukohad Justiitsministeeriumiga. Tuleks põhjalikumalt analüüsida, kas eelnõus sisalduv on ikka kooskõlas PS-ga ja kas ühistupangaks hakkamise asemel ei ole vähem nõ koormavamaid alternatiive.
Audiitorkogu	Leiavad, et seadusesse tuleb lisada HLÜ kohustus tellida audiitorilt eritöö, sest audiitor ei saa omal initsiatiivil klienti kontrollima minna (s.t. selleks perioodiks kui ühistu veel ei ole ühistupank). Lisaks audiitori poolt kontrollitavad kriteeriumid tuleb seaduse tasandil täpsemalt määratleda.
Eesti HLÜ Liit	Eelnõu ja seotud menetlus on vastuolus VV kaasamise hea tavaga. Riigi institutsioonid ei ole vaatamata HLÜ-de pöördumistele suutnud pahatahtlikkusele piiri panna. Ei toeta eelnõud, kuna soovitakse likvideerida HLÜ kui ettevõtlusvorm.
Tartu HLÜ	HLÜ-de kaasamine eelnõu menetlemisel on olnud näiline ning HLÜ-de arvamustega ei kavatseta arvestada, sest selleks ei ole aega. Eelnõu jõustumine sellisel kujul oleks HLÜ-de häving Eestis. Reklamiirang on HLÜ-de diskrimineerimine. Eelnõu menetlemine peab käima kooskõlas VV reglemendi ja HÕNTE-ga.
Tallinna HLÜ	Soovitakse likvideerida enam kui 200a traditsiooniga ettevõtlusvorm. Eelnõu ei teeni 2017.a VTK-s toodud eesmärke. Ei ole kaalutud kõiki VTK-s toodud variante HLÜ üle kontrolli tõhustamiseks. HLÜ-de pangaregulatsioonile allutamine on vastuolus kehtiva regulatsiooniga, EL õigusega ja põhiseadusega. Samas on eelnõus palju tervitatavat – usaldusvärsuse tagamise nõuete täpsustamine, likviidsusnõuded, laenudele esitatavad nõuded, vastutustundliku laenamise, liikme krediitvõimelisuse hindamise ja volinike koosoleku sätted.
Kehtna HLÜ	HLÜ kui ettevõtlusvorm soovitakse kaotada mõne pahatahtliku turuosalise tõttu. HLÜ-dele ette nähtud viieaastane üleminekuperiood on kättesaamatu väiksematele HLÜ-dele, ning sisuliselt on aega vaid kolm aastat, sest alates 2026. a pole enam õigust aktiivselt tegutseda (kaasata uusi liikmeid, hoiuseid, või pikendada lepingute kehtivust).
Intus HLÜ	Kevadel tuleks korraldada kohtumised ministeeriumi ja HLÜ-de esindajate vahel, et mõlemad pooled mõistaksid, mida kavandatakse muudatused ühistute tegevuses tähendavad. Seadus peaks jõustuma kõige varem 01.01.2024 ja üleminekuaeg peaks olema sellest arvates aasta. Reklamiirang on vastuolus konkurentsi seadusandlusega. Eelnõu ja selle senine menetlus on vale viis niivõrd oluliste muudatuste tegemiseks.
Raha HLÜ	HLÜS jm seadused vajavad küll kaasajastamist, aga tuleks korraldada sisuline arutelu, kus toimub kõikide osapooltega arvestamine ja sisuliste probleemide lahendamine. RAB teostatav järelevalve ei ole tegelikkuses toimunud. On kaheldav, kas ükski HLÜ suudaks täita pangale kohalduvaid nõudeid. FI järelevalve toimimiseks ei pea ühistud tingimata just pangaks hakkama. Hoiuseintressi reklaami keeld ainult HLÜ-dele loob pankadele eelised; reklaamile võib luua vastavad tingimused-reeglid. HLÜ regulatsioonis tuleks täiendada olemasolevaid reegleid, et negatiivsed HLÜ intsidendid turul ei korduks.
Kodumaa HLÜ Kapital HLÜ	HLÜ-de regulatsioon vajab ajakohastamist. Ühistupank on sarnasem HLÜ-le kui aktsiapangale, mistõttu tulevikus tuleks tuua ühistupanga sätted HLÜS-i. Kohalduv ühistupanga regulatsioon peaks olema proportsionaalne, st panga sätteid ei tohiks kohaldada ühistutele, kes on sadu kordi väiksemad korporatiivpankadest. HLÜ-de tegevus peab olema rohkem ja selgemalt reguleeritud. Reklamiirang on ebaproportsionaalne ja ebavõrdne. Kavandatud likviidsusnõuded ei tohiks muuta HLÜ formaati mitte-elujõuliseks. Sisseastumismakse ja osamakse suurendamine vajab põhjalikumalt analüüsi, arvestades HLÜ-de pakutavat intressi. Avalikkusele tuleks saata sõnum, et regulatsiooni uuendamine ei lõpeta ega ohusta, vaid vastupidi tugevdab HLÜ-sid.
Kaubandus- ja Tööstus-Koda	HLÜ-dega seotud regulatsioone tuleb muuta ning tagada HLÜ-de suurem läbipaistvus ja HLÜ liikmete tõhusam kaitse. Eesmärkide saavutamine ja muudatuste tegemine peab olema kooskõlas hea õigusloome põhimõtete ja erinevaid huvigruppe sisuliselt kaasates. Seda ei ole tehtud, samuti on mõistetamatu eelnõu kiireloomulisus. Muudatused tuleb läbi arutada HLÜ-dega ja vajaduse korral teiste huvigruppidega, et leida olemasolevatele probleemidele mõistlikud lahendused.

Eesti Pangaliit	Kõik HLÜ-d tuleb allutada FI järelevalve alla (samas ei ole nende kirjast üheselt selge, kas ühistud peaksid hakkama tingimata ühistupankadeks). HLÜ-de järelevalvega seotud kulu ei tohiks kanda teised järelevalvesubjektid. Nagu FI-gi ei toeta 1 mln osakapitali erisust. Tagatisfondi kaitse peaksid saama ainult need ühistud, kes saavad panga või ühistupanga tegevusloa. Madalama omakapitali määra puhul tuleks luua eraldi osafond ühistupankadele. Toetab täiendavate nõuete seadmist hoiuse reklaamidele.
FinanceEstonia	Leiavad, et minimaalset kapitalinõuet võiks veelgi rohkem tõsta - nt 100 000 euron. Arvavad, et kindlasti tuleks HLÜ-d viia mingis vormis FI järelevalve alla. Restruktureerimise lõpptähtaeg võiks olla lühem kui 5 aastat, nt 3-4 aastat. Leiavad, et selle ajaga on võimalik end ümber kujundada kas pangaks või krediidiandjaks.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga muudetakse hoiu-laenuühistu seadust (eelnõu § 1), krediidiandjate ja –vahendajate seadust (eelnõu § 2), krediidiasutuste seadust (eelnõu § 3), makseasutuste ja e-raha asutuste seadust (eelnõu § 4) ja reklaamiseadust (eelnõu § 5).

3.1. Eelnõu § 1 – hoiu-laenuühistu seaduse muutmise

1) Muudetakse **HLÜS § 1** sõnastust. Kehtiv § 1 näeb ette seaduse üldise reguleerimisala. Muudatuse tulemusena lisatakse paragrahvi ka sõna „kontroll“, kuna käesoleva eelnõuga täiendatakse oluliselt HLÜ-de sisemist kontrolli kui ka nähakse ette suuremate HLÜ-de jaoks tegevusloa kohustus.

2) Muudetakse **HLÜS § 2 lõiget 2**, mis näeb ette, et hoiu-laenuühistutele kohaldatakse ühistute kohta sätestatud. Suurema õigusselguse huvides täpsustatakse, et hoiu-laenuühistutele kohaldatakse tulundusühistute kohta sätestatud, st tulundusühistuseadust. Oluline on läbivalt kasutada sama määratlust. Tegemist on pigem aga tehnilise muudatusega.

3) Lisatakse **HLÜS § 2 uus lõige 4**.

Lõikega 4 sätestatakse õigusselguse huvides norm, et kui HLÜ kaldub kõrvale § 6 lõikes 1 või 5 sätestatust (st tema peamine ja püsiv tegevus on oma teenuste osutamine pigem mitte-liikmetele või kui teenus on suunatud väljapoole HLÜ tegevuskohta ehk välisriiki (vt ka eelnõu § 1 p 9)), siis ei saa käsitleda sellist tegevust enam tegevusena, mis peaks iseloomulik olema just HLÜ-le, ja sel juhul on selline tegevus juba samaväärne krediidiasutuse ehk panga tegevusega.

4) Muudetakse **HLÜS § 3 lõiget 1**.

Paragrahvi 3 lõikest 1 on võrreldes kehtiva redaktsiooniga välja jäetud sõnad „peamine ja püsiv“. See konstruktsioon/fraas on praktikas tekitanud mitmeid küsimusi, nt ses osas, et milline on siis mitte peamine ja mitte püsiv tegevus, millega HLÜ võiks tegeleda; sealhulgas kas nt selliste tegevuste hulka kuuluvad muud kui HLÜS §-s 6 nimetatud tegevused või ka nimetatud tehingute tegemine muude isikute kui oma liikmetega. Fraasi „peamine ja püsiv“ kustutamine peaks tagama, et HLÜ-d piirduksid ainult seaduses algselt ette nähtud teenuste osutamisega. Seoses eeltooduga mõõnavad eelnõu koostajad, et teatud §-s 6 nimetatud tehingud ja teenused on HLÜ-de äritegevuse jaoks siiski vajalikud, mistõttu on lisatud § 6 lõige 4 (vt allpool § 1 p 10 selgitused).

Lisaks on lõike 1 sõnastust muudetud selles osas, et „tehingute tegemine“ on asendatud „finantsteenuste osutamisega“, mis peaks korrektsemalt väljendama HLÜ tegevuse põhieesmärki (s.t. oma liikmetele teenuste osutamine).

Eeltoodud lähenemist toetab ka Euroopa Kohtu praktika. Nimelt lähtudes Euroopa Kohtu praktikast, siis sisustatakse tarbija mõistet Brüsseli konventsiooni artiklites 13 ja 14, mille tähenduses tuleb tarbija mõistet

tõlgendada kitsalt ja lähtuda tuleb selle isiku positsioonist konkreetses lepingus, arvestades lepingu iseloomu ja eesmärki, mitte selle isiku subjektiivset olukorda, kuna sama isikut võib teatavate tehingute suhtes pidada tarbijaks ja teiste tehingute suhtes majandus- või kutsetegevuses tegutsejaks.¹⁹ Euroopa Kohus on selle põhjal leidnud, et nimetatud konventsiooni erikohtualluvuse korra sätteid, mis puudutavad tarbija kaitset nõrgema poolena, kohaldatakse vaid lepingutele, mis on sõlmitud väljaspool majandus- või kutsetegevust, vaatamata nende eesmärgile, ning mis on sõlmitud neist olenemata ja mille ainus eesmärk on eratööstuse käigus rahuldada üksikisiku isiklikke vajadusi.²⁰ Kui sõlmitud leping on seotud isiku majandus- või kutsetegevusega nii nõrgalt, et seda sidet võib pidada teisejärguliseks, kuna sellel on vaid tähtsusetu roll kogu toimingute juures, milleks see leping sõlmiti, siis tuleb isikut käsitleda tarbijana.²¹

Seega lähtudes ülaltoodust tuleb märkida, et kui HLÜ teeb tehingu oma liikmega, kes ei tegutse tehingu tegemisel majandus- või kutsetegevuses, siis tuleks seda HLÜ liiget nii Eesti kui ka EL õiguse alusel käsitleda tarbijana, ning selle kaudu on täpsem nimetada HLÜ tegevust „teenuse osutamiseks“.

Viimaks on lõikes 1 täpsustatud, et HLÜ on tulundusühistu. Võrreldes kehtiva redaktsiooniga, milles samalaadne täpsustus sisaldub sama paragrahvi lõikes 2, on tehtud lisandus lõikesse 1 lõike 2 muutmise tõttu.

5) Tunnistatakse kehtetuks HLÜS § 3 lg 2. Muudatus on tingitud tulundusühistu viite sisseviimisega sama paragrahvi lõikesse 1 (vt ülaltoodud punkti 4 selgitusi).

6) Muudetakse HLÜS § 5 pealkirja sõnastust. Pealkirja muudatus on seotud paragrahvi kolmanda lõike lisamisega (vt allpool punkti 9 selgitusi).

7) Muudetakse § 5 lõike 1 sõnastust. HLÜS § 5 lõike 1 kehtiv sõnastus nimetab kolm HLÜ liikmeskonna moodustamise alust, milleks on ühtse elukoha põhimõte (territoriaalsuse põhimõte), ühtse töö-, teenistus- või kutsealane põhimõte ning ühiste majanduslike huvide põhimõte.

Lõikesse 1 tehtud muudatuste näol kaotatakse võrreldes kehtiva lõike sõnastusega liikmesuse aluseks olev territoriaalsuse põhimõte. Kehtiva sama lõike sõnastuse kohaselt peab HLÜ tegutsema ühe kohaliku omavalitsuse üksuse või mitme omavahel piirneva kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil.

Arvestades aga eelkõige täna Eestis elavate elanike mobiilsust (nt paljud meist ei ela ega tööta tegelikult seal, kus on rahvastikuregistri järgi nende registreeritud elukoht), samuti ka ettevõtjate paiknemist, siis kunagi HLÜ moodustamise aluseks olnud üks peamisi aluspõhimõtteid on praktikas mõnevõrra oma tähtsuse kui ka rakendatavuse minetanud. See tähendab, et HLÜ-d ei puugi saada koondada enam enda registrijärgses või sellega piirnevate kohaliku omavalitsuse territooriumidel tegusevaid/elavaid liikmeid, vaid pigem võtavad liikmeid vastu ka muudest haldusüksustest. Seega ei pruugi olla HLÜ äritegevuse seisukohalt mõistlik eeldada, et kõik liikmed elaksid tingimata sama kohaliku omavalitsuse piires, kus on HLÜ tegevuskoht.

Lõike 1 punktides 2 ja 3 sätestatud nõuded on küll §-st 5 välja jäetud, kuid need on säilitatud §-s 17.

8) Tunnistatakse kehtetuks § 5 lõige 2, mille järgi võib ühel haldusterritooriumil tegutseda mitu hoiu-laenuühistut. Muudatus on seotud eelmises punktis tehtud muudatusega ehk tingitud sellest, et kehtiv

¹⁹ Euroopa Kohtu otsus C-269/95: Benincasa, EKL 1997, lk I-3767, 3. juuli 1997.

²⁰ Euroopa Kohtu otsus C-464/01, p 36, kättesaadav:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5a63102f8ede0418aad4f645446dd646.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaxuMe0?text=&docid=49857&pageIndex=0&doclang=ET&mode=lst&dir=&occ=firs t&part=1&cid=263664>.

²¹ Samas, p 39.

sõnastus ei oleks territoriaalsuse põhimõtte kaotamisel (vt eelnõu eelmise punkti juures olevaid selgitusi) enam asjakohane ega vajalik.

9) Lisatakse uue lõikena **§ 5 lõige 3**, mille kohaselt HLÜ asukoht ja tegevuskoht peavad olema Eestis. Teisisõnu, HLÜS alusel asutatud ja tegutsev HLÜ peab olema registreeritud Eestis ja osutama teenuseid Eesti piires, st Eesti elanikele või juriidilistele isikutele. See on oluline põhimõtte, kuna eeldatakse HLÜ on just nõ kohaliku tähtsusega finantseerimisasutus, kes pakub oma teenuseid just riigis sees. Kuna selline säte täna kehtivas seaduses puudub, siis on oluline see tegelikult nõ kirjutamata reegel ka otsesõnu seaduses sätestada. Sätte sõnastus põhineb osaliselt tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 29 lõikel 1¹.

10) Muudetakse **§-i 6**. Esiteks muudetakse paragrahvi pealkirja. Kui kehtiva seaduse § 6 sätestab HLÜ tehingud, siis muudetud sõnastuses määratletakse HLÜ tegevust kui oma liikmetele finantsteenuste osutamist (vt eespool esitatud selgitusi). Seepärast on uus paragrahvi pealkiri „HLÜ poolt osutatavad teenused“.

Tulenevalt ka pealkirjaga seotud muudatusest muudetakse ka § 6 lõike 1 sissejuhatava lauseosa sõnastust. Muudatuste järgselt asendatakse HLÜ „äritegevus“ „oma liikmetele finantsteenuste osutamisega“. Samuti rõhutatakse sissejuhatava osaga seda, et HLÜ peamine ja püsiv tegevus seisneb lihtsustatult raha kaasamises ehk hoiuste vastusvõtmises oma liikmetelt ja teistalt neile krediidi andmine erinevates vormides (laen, liising). HLÜ tegevus ei saa seisneda selles, et ühelt poolt võetakse vastu liikmete hoiuseid ja teiselt poolt investeeritakse seda enamjaolt liikmetega mitteseotud projektidesse. Sellisel juhul ei ole tegemist HLÜ-ga.

Uue lõike 1 punktid 1–4 on sisuliselt samad, mis kehtiva seaduse lõike 1 punktid 1–3 ja 5, siiski on punkti 2 sõnastuse osas täpsustatud HLÜ poolt tehtavad laenuhingud. Muudatus on tingitud sõnastuse ühtlustamisest HLÜS-i ja krediidiasutuste seaduse vahel, kuivõrd oma olemuselt on tegemist samade finantsteenustega.

Uue lõike 2 punktid 1 ja 2 põhinevad kehtiva seaduse sama paragrahvi lõike 1 punktidel 4 ja 6. Need punktid on esitatud nii, et nende teenuste osutamine ei saa olla HLÜ jaoks peamine ja püsiv tegevus.

Lõike 3 sissejuhatava osa sõnastust on muudetud täpsemaks selliselt, et kehtivas HLÜS redaktsioonis (§ 6 lg 2) sisalduv teenuste osutamine „kindlaksmääramata isikute ringile“ asendatakse fraasiga „liikmetele ja muudele isikutele“. Ehk jätkuvalt saavad HLÜ-d osutada teatud teenuseid ka mitte-liikmetele ja nendeks teenusteks on valuutavahetus ja makseteenused. Muudatuse põhjus seisneb ka selles, et kehtiva lõike 2 sõnastus viitab valuutavahetus- ja makseteenuse saajatele kui „kindlaksmääramata isikute ringile“, mis pole päris täpne, sest HLÜ-sid käsitatakse RahaPTS § 6 lõike 2 punkti 9 tähenduses finantseerimisasutusena, millele rakenduvad samast seadusest tulenevad hooldusmeetmed, sealhulgas isikusamasuse tuvastamine enne kliendile või liikmele teenuse osutamist. Seetõttu on eelnõus korrektsuse huvides viidatud teenuse saajatele kui „liikmetele ja mitte-liikmetele“. Muu hulgas on täpsustuse lisamine seadusesse ajendatud ka sellest, et Maailma Krediidiühisute Nõukogu (*World Council of Credit Union*) poolt koostatud krediidiühistute nädisseaduses on märgitud, et krediidiühistud võivad vastu võtta hoiuseid, anda krediiti või osutada muid finantsteenuseid oma liikmetele, ning mitte-liikmetele võib osutada ainult tasupõhiseid finantsteenuseid, mis ei mõjuta ühistu varasid või vastutust.²²

Võrreldes kehtiva redaktsiooniga **lisatakse §-i 6 uued lõiked 4–6**. Kuivõrd eelnõuga muudetavad § 6 lõigete 1–3 sõnastused näevad ette, et HLÜ-del ei ole lubatud osutada muid teenuseid, mida ei ole nimetatud nendes lõigetes (st HLÜ äritegevus peaks olema piiratud ainult lõigetes 1–3 nimetatud teenuste osutamisega), siis samas võib olla HLÜ-del vajalik teha teatud tehinguid majandustegevuse jätkumise ja muudel eesmärkidel, mis abistavad või täiendavad lõigetes 1–3 nimetatud teenuste osutamist. Selliste tehingute hulka võivad kuuluda näiteks äripinna üüri tasumine, haridusliku või teadlikkuse tõstmise seotud ürituste korraldamine,

²² WOCCU Model Credit Union Law, 2015.a versioon. Kättesaadav: https://www.woccu.org/documents/Model_Credit_Union_Law_2015

reklaami ostmine äritegevuse edendamiseks jne. Selliste tehingute tegemise lubamiseks on lisatud lõige 4, mis võimaldab HLÜ-l teha ka muid tehinguid ja toiminguid, mis on abiks sama paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud finantsteenuste osutamisele või täiendavad neid.

Uue lõikega 5 sätestatakse, et HLÜ ei või osutada eelnimetatud finantsteenuseid välisriigis piiriülevalt ega filiaali kaudu. Täiendusega soovitakse täpsustada § 5 lõiget 3, mille kohaselt HLÜ peab oma teenuseid osutama üksnes Eestis.

11) Muudetakse § 7 lõike 2 punkti 1 sõnastust. Võrreldes sama sätte kehtiva sõnastusega jäetakse muudatusega välja mõiste „tegevuspiirkond“ HLÜ liikmeskonna moodustamise põhimõttest. Muudatus on seotud eelnõu § 1 punktis 5 tehtava muudatusega.

12) Muudetakse § 7 lõige 2 punkti 5 sõnastust, mis võrreldes kehtiva redaktsiooniga märkida asutamislepingus revisjonikomisjoni liikmete nimed lisab kohustuse kanda asutamislepingusse ka revisjonikomisjoni liikmete andmed, sealhulgas nende isikukoodid ja kontaktandmed. Muudatus tuleneb soovist suurendada läbipaistvust HLÜ-siseselt revisjonikomisjoni liikmete osas ning võimaldada liikmetel revisjonikomisjoni liikmetega efektiivselt ühendust võtta, kui liige peaks näiteks tuvastama mittevastavusi hoiu-laenuühistu tegevuses.

13) Muudetakse § 10 lõige 1 punkt 1 sõnastust, mis läbi kaotatakse vajadus täpsustada HLÜ põhikirjas ühistu tegevuspiirkond. Seondub eelnõu § 1 punktis 9 tehtava muudatusega.

14) Muudetakse § 11 sõnastust, mis lisab võimaluse tasuda edaspidi sisseastumismaksu ja osamaksu HLÜ-l lisaks krediidasutusele ka makseasutuse kontole. Võrreldes äriseadustiku 2019. a jõustunud muudatustega, mis lubavad kanda osatähtsuse osakapitali maksekontole, mille äriühing on avanud Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidasutuses või makseasutuses või selle krediidasutuse või makseasutuse lepinguriigis avatud filiaalis, siis HLÜ-de puhul on osamaksete jaoks lubatav panga- või maksekonto määratlus tahtlikult piiratud Eestiga, et esmajoonel tagada eesti füüsiliste ja juriidiliste isikute rahaliste vahendite hoidmine Eesti finantsasutustes.

15) Muudetakse § 14 sõnastust, et lubada osakapitali sissemakse tegemist lisaks krediidasutusele ka Eesti makseasutuses avatud kontole. Muudatus on sarnane eelnõu eeltoodud punktiga.

Üks keskne muudatus §-s 14 on punkti 3 lisamine, mis tuleneb sellest, et praktikas mitmed HLÜ-d kasutavad HLÜ üldkoosoleku asemel volinike koosolekut ning teave volinike koosoleku kasutamise fakti kohta peaks olema selgelt teada igale isikule, kes kaalub HLÜ liikmeks astumist. Teisisõnu, kui põhikirjaga on võimaldatud üldkoosoleku pädevuse täielik või osaline üleandmine volinike koosolekule, siis peaks sellekohane märge sisalduma ka äriregistris. Tasub märkida, et volinike koosoleku kasutamine on TÜS § 54 järgi igati õigustatud moodus HLÜ liikmete õiguste teostamiseks, eriti olukorras, kus mõnel HLÜ-l on tuhandeid liikmeid ning üldkoosoleku kokkukutsumine ja kvoorumi saavutamine on keerukas protsess. Kuna aga volinike koosoleku määramise õigus tuleneb muust seadusest kui HLÜ-s, siis soovitakse muudatusega tõsta HLÜ liikmete ja liikmeks astujate teadlikkust selles osas, et põhikirjaga võib olla või juba on ette nähtud oma hääleõiguse delegeerimine teatud volinikule. Volinike koosoleku kohta vt lisaks ka eelnõu § 1 p 45 selgitused.

16) Muudetakse §-i 15 sõnastust selliselt, et lisaks osakapitali suurusele kantakse äriregistrisse ka hoiu-laenuühistu revisjonikomisjoni liikmete nimi, isikukood ja elukoht, ning märkus üldkoosoleku pädevuse täielikult või osaliselt volinike koosolekule üleandmise kohta, kui HLÜ põhikirjas on selline volitus antud. Revisjonikomisjoni liikmete äriregistris avaldamisega suureneb eelnõu koostajate hinnangul senisest enam läbipaistvus HLÜ-s kontrolli teostamise osas ning liikmetel on võimalik vajadusel otse pöörduda isiku(te) poole, kes HLÜ-s vastavusnõuete kontrolli teostab/teostavad.

17) Muudetakse § 16 lõiget 1, mis sätestab HLÜ sisseastumismaksu liikmele. Kehtiva HLÜS § 16 lõike 1 kohaselt peab iga hoiu-laenuühistu liikmeks astuja tasuma sisseastumismaksu minimaalselt 6 eurot. Nimetatud rahaline määr on kehtinud alates HLÜS jõustumisest ehk alates 1999. aastast (01.01.2011 jõustunud redaktsiooniga vaid arvestati ja ümardati kehtiv määr, 100 krooni, eurodesse). Eelnõuga kavandatud muudatus tõstaks sisseastumismaksu määra 6 eurot 40 euroni. Sisseastumismaksu määra tõstmise ettepanek tuleneb sellest, et kehtivas seaduses sisalduvad miinimummäärad ei vasta enam tegelikule turuolukorrale. HLÜS-i kehtima hakkamise ajal (1999. aasta 1. kvartalis) oli Eesti keskmine palk 4006 EEKi (ca 256 EUR). Statistikaameti andmetel oli 2022. a keskmine palk 1685 EURi. Nimetatud summasid omavahel jagades on vahe 6,58-kordne. Seega, kui korrutada 1999. aastast kehtinud sisseastumismaksu määr palgavõrdluse koefitsendiga, siis ümardatult oleks tulemus 40 EUR. Lisaks soovitakse ka sisseastumismaksu miinimummäära tõstmisega soosida HLÜ-de liikmeks astujate senisest suuremat aktiivsust ning tõsta nimetatud liikmeks astujate huvi HLÜ tegemiste vastu ehk omavastutust.

18) Paragrahvi 17 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks, muudatus tuleneb territoriaalsuse põhimõtte kaotamisest (vt eelnõu § 1 p 7 selgitusi).

19) Paragrahvi 17 lõike 2 sissejuhatavat osa muudetakse selliselt, et kustutatakse viide töö-, teenistus- või kutsealase või ühistele majanduslikele huvidele. Eelnõu koostajate hinnangul ei ole tulenevalt territoriaalsuse põhimõtte kaotamisest (vt ka eelnõu § 1 p 7 selgitusi) vajalik täpsustada lõike 2 sissejuhatavas osas liikmete koondumise aluseid, sest need on väljendatud ka sama lõike punktides toodud loetelus.

20) Paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 3¹.

Lõige 3¹ asetab HLÜ juhatusele kohustuse enne iga uue liikme vastuvõtmist välja selgitada tema põhjendatud huvi HLÜ liikmeks saamise vastu, samuti selle, millisel viisil liige osaleb ühistu majandustegevuses. Nimelt peaks iga HLÜ oma eesmärgiks võtma ühistulise tegevuse edendamise või teatud kogukonna või huvigruppide hüvede esindamise. Lihtsalt tulu ega kasumi teenimine ei saa olla ainuke põhjus HLÜ liikmeks astumisel, mistõttu on seaduse algne mõte otsesõnu lisatud otsesõnu ka lõikesse 3¹.

21) Paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 5.

Lõike 5 kohaselt ei tohi HLÜ liikmeks olla juriidiline isik, kelles samal hoiu-laenuühistul on otsene või kaudne osalus. Täiendusega soovitakse ära hoida nn ring-omanikstruktuuri olukorda, kus HLÜ-s teostab omanikuõigusi juriidiline isik, mis kuulub suuremal või vähemal määral HLÜ-le endale. Nimetatud olukord ei oleks lubatav ka teiste äriühingu liikide puhul.

22) Muudetakse §-i 18 pealkirja. Muudatus on tehnilise iseloomuga ning tuleneb HLÜ liikmete nimekirja sätete lisamisest viidatud paragrahvi (vt ka eelnõu § 1 p 24 selgitusi).

23) Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks § 18 lõige 2, kuivõrd kehtivas seaduses sisalduv 1 000 liikmega seotud piirang ei ole eelnõu koostajate arvates enam põhjendatud. Veelgi enam, kuna eelnõuga seatakse põhjendatud huvi olemasolu olulisemaks ühistest majanduslikest huvidest uue liikme HLÜ-sse vastuvõtmisel (vt eelnõu § 1 p 20 selgitusi), siis ei oleks mõistlik seada tingimus, kus ühistel majanduslikel huvidel põhineva HLÜ liikmeskond on arvuliselt piiratud.

24) Paragrahvi 18 täiendatakse lõigetega 4–7.

Lõike 4 kohaselt kantakse HLÜ liikmete nimekirja iga liikme kohta tema sidevahendite andmed. Eelnõu koostajateni on jõudnud pöördumisi, mille kohaselt ei ole liikmetel võimalust ühiste huvide teostamiseks koonduda, sest täna liikmete nimekirjade kohta kehtivad sätted ei sedasta peale liikme nime ja isikukoodi neid andmeid, mis võimaldaks ühistu liikmetel omavahel suhelda, et oma õigusi ühiselt teostada (sh saada kokku kvoorumit, et panna soovitud teemasid üldkoosoleku päevakorda). Sidevahendite all on mõeldud

liikme telefoninumbrit, e-maili või muu sidevahendi andmeid, mis võimaldab liikmega vahetult ühendust võtta.

Lisaks märgime, et § 18 lõikes 4 toodud andmete töötlemise alus tuleneb isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) artikli 6 lõike 1 punktist (c) – ehk HLÜ töötleb isikuandmeid oma juriidiliste kohustuste täitmiseks (vt ka § 41³ lg 4). Eelnõu koostajate hinnangul võiksid enamik ühistute liikmeid viidatud andmete töötlemise nõus olla, sest see aitab teenida nende ühiseid eesmärke – probleemide esinemisel või ka lihtsalt ühiste huvide teostamiseks üksteisega ühendust võtta ning ühiste huvide teostamiseks koonduda (nt saada kokku vajalikku kvoorumit ühistu üldkoosolekule päevakorrapunktide lisamiseks). Samuti on eelnõu koostajad seisukohal, et isikuandmete töötlemine juriidiliste kohustuste täitmiseks on isikuandmete töötlemise seaduslikkuse alustest asjakohane alus. Isikuandmete töötlemine liikme nõusoleku alusel (GDPR art 6 lg 1 p a) alusel võib osutada problemaatiliseks HLÜ-de praktikas, eriti juhul, kui liikmetel on õigus küsida HLÜ-lt teiste liikmete isikuandmeid ning viimasel oleks võimalus nõusolek tagasi võtta ning seeläbi pannes HLÜ-le kohustuse liikme andmete töötlemine lõpetada.

Vajadusele lisada ühistu liikmete sidevahendite andmed liikmete nimekirja on juhtinud tähelepanu ühistu liikmed ise, osundades asjaolule, et äriregistrile esitatavad juhatus liikme nimekirjad on kas aegunud või ei sisalda vajalikku informatsiooni teiste liikmetega ühenduse võtmiseks ning ühiste huvide teostamiseks.

Lõike 5 järgi tuleb HLÜ liikmete nimekirja pidada viisil ja vormis, mis lubab teabe kasutamist masinloetaval kujul. Liikmete nimekirja pidamist reguleerivad sätted ei täpsusta, millises vormis ja viisil tuleb liikmete nimekirja pidada. Praktikas on selliste sätete puudumine viinud selleni, et mõned HLÜ-d peavad liikmete nimekirju ka käsikirjalises vormis – see aga suurendab arusaamatust ja mitmeti mõistetavust nimekirjas olevate andmete osas, samuti ei ole sellisel viisil peetud nimekirjas lihtne teha arusaadavalt muudatusi.

Lõike 6 kohaselt ei esita HLÜ juhatus äriregistrile liikmete sidevahendite andmeid. Tegemist on täpsustusega sama paragrahvi lõigete 3 ja 4 suhtes. Kuna sama paragrahvi lõike 5 järgi tuleb liikmete nimekirja pidada masinloetaval kujul, siis praktikas tuleks HLÜ igapäevategevuses kasutusel olevast liikmete nimekirjast enne äriregistrile esitamist teha koopiafail, millest on kustutatud või eemaldatud liikmete sidevahendite andmed.

Lõike 7 kohaselt kohustub HLÜ juhatus hoidma liikmete nimekirja ajakohasena ning kandma liikmete nimekirja muudatused 30 päeva jooksul selle teadasaamisest arvates. Täna esineb praktikas probleem, et HLÜ juhatuse poolt äriregistrile esitatavad nimekirjad ei ole kas ajakohased või ei ole üheselt võimalik veenduda, millise aja seisu vastavad nimekirjad kajastavad. Käesoleva lõikega luuakse ühene selgus, et liikmete nimekirjas toodud andmed peavad olema ajakohased, ning sätestatakse HLÜ juhatuse kohustus andmeid ajakohastada 30 päeva jooksul, kui HLÜ juhatusele saavad teatavaks uued andmed.

25) Muudetakse § 22 lõiget 3, millega tõstetakse HLÜ-de osakapitali senine miinimummäär 31 950 eurolt 50 000 eurole. Osakapitali kehtiv miinimummäär, sarnaselt sisseastumismaksuga, on jäänud muutumatuna HLÜS jõustumisest alates (st, 500 000 krooni aastal 1999). Kui võrrelda HLÜ osakapitali miinimummäära suurust Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuuluvate teiste subjektide miinimumkapitali nõuetega, siis HLÜ kapitalinõue on suhteliselt madal (eelkõige arvestades krediitiasutustega, mis võivad ainukeste subjektidena kaasata avalikkuselt hoiuseid, kapitalinõuet).

Tabel 5. Minimaalne kapitalinõue Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuuluvate subjektide puhul

Subjekt	Miinimumkapitalinõue
krediitiasutus	5 000 000 eurot
kindlustusandja	3 000 000 eurot
pensionifondivalitseja	500 000 – 1 000 000 eurot
muu fondivalitseja	125 000 eurot
investeerimisühing	70 000 – 750 000 eurot

e-raha asutus	350 000 eurot
makseasutus	20 000 – 125 000 eurot
krediidiandja	50 000 eurot

Äriühingute, eriti aga finantsteenuste osutajate puhul on osakapitali näol tegemist reserviga, mis äärmisel juhul peaks aitama tagada võlausaldajate (sh ka HLÜ liikmete) nõuete täitmise ning äriühingu tegevuse jätkumise. Eelnõu koostajad leiavad, et osakapitali määr peaks olema senisest kõrgem, et tagada ka väiksemate HLÜ-de parem kapitaliseeritus eeskätt stressiolukordade puhul (vt ka selgitusi eelnõu § 1 p 31 juures).

26) Tunnistatakse kehtetuks § 22 lõiked 4 ja 5. Kehtiv osakapitali suurendamise ja vähendamise raamistik võib olla mõnevõrra koormav, kuivõrd HLÜ-del on seaduse järgi kohustus iga liikme vastuvõtmisel ja HLÜ-st väljaarvamisel kohustus muuta HLÜ osakapitali määra, mistõttu tuleb teoreetiliselt ühistul kokku kutsuda üldkoosolek või volinike koosolek, kus osakapitali muutmise üle otsustatakse. See aga tekitab märkimisväärse halduskoormuse nii HLÜ juhataste kui ka HLÜ liikmete jaoks iga kord, kui on vaja HLÜ osakapitali määra äriregistris tõsta või vähendada, mistõttu see ei pruugi olla praktikas teostatav. Seetõttu on kehtiv äriseadustikust tulenev osakapitali korrigeerimise raamistik asendatud lõikes 6 tooduga (vt eelnõu järgmist punkti).

27) Lisatud on § 22 lõige 6, mis muudab kehtivat osakapitali muutmise raamistikku. Muudatus toob seadusesse põhimõtte, et HLÜ peab esitama avalduse osakapitali määra korrigeerimiseks (st, suurendamiseks või vähendamiseks) 12 kuu jooksul alates asjaolu ilmnemisest, mis tekitab osakapitali muutmise vajaduse. Eelnõu koostajate soov on vähendada osakapitali muutmise seotud halduskoormust HLÜ-dele, nii et praktikas oleks vajalik selliste üldkoosolekute või volinike koosolekute korraldamine, mille eesmärgiks on seadusest tuleneva vormilise nõude täitmine, senisest oluliselt harvemini.

28) Muudetakse § 23 lõike 1 sõnastust, mis läbi tõstetakse HLÜ liikme osamaksu suurust 30 eurolt 100 eurole. Eelnõus toodud summade muutmise kohta vt ülaltoodud selgitusi eelnõu § 1 p 17 ja 25 kohta.

29) Muudetakse § 27 lõike 1 punkti 1. Muudatusega luuakse HLÜ-dele lisavõimalus paigutada 10% liikmete hoiustest krediidasutuse hoiuse kõrval ka likviidsetesse varadesse, mis on märgitud § 27¹ lg-s 5–6. Kehtivas seaduses on üsna nõrk reegel, et HLÜ-d peavad paigutama 10% oma liikmete hoiuste summast nõudmiseni hoiusena krediidasutusse ja muid valikuid selles osas ei ole. Seetõttu on HLÜ-dele loodud võimalus ka raha paigutada peale pangahoiuste ka muudesse likviidsetesse varadesse, mida on võimalik tavapäraste turutingimuste korral kiiresti realiseerida (vt täpsemalt selgitusi eelnõu § 1 punkti 31 juures).

30) Muudetakse § 27 lõike 1 punkti 3. Kehtiva sätte sõnastuse järgi on HLÜ-l keelatud osaleda osanikuna täisühingus või täisosanikuna usaldusühingus. Eelnõuga ettenähtav muudatus sedastab, et lisaks kehtivatele piirangutele ei või HLÜ omada üle 10-protsendilist osalust krediidasutuses või teises finantseerimisasutuses, välja arvatud ühistupangas. Muudatuse eesmärk on vähendada oma tütarettevõtja ees tekkivaid kohustusi, mida tuleb täita ühistu liikmete vara arvelt.

31) Lisatakse uus § 27¹, mis määratleb täpsemalt HLÜ-de likviidsusnõuded.

Kuivõrd HLÜ on panga kõrval ainus juriidiline isik, kellel on õigus kaasata hoiuseid, siis peab olema tagatud esmajoonel see, et HLÜ hoiustele kehtivad kõrgendatud nõuded ka likviidsuse tagamise osas. See tähendab, et HLÜ peab igal ajal olema võimeline rahuldama liikmete kui võlausaldajate õigustatud nõudeid – eriti nõudeid, mis tulenevad kas ühistust väljaastumisest või hoiuse tähtaja lõppemisest. Seetõttu on eelnõuga sätestatud HLÜ-dele täpsemad likviidsusnõuded, mis peaksid tagama HLÜ rahaliste vahendite olemasolu majanduslikult rasketel või muudel perioodidel, kus liikmetel on kõrgendatud huvi saada tagasi HLÜ-sse hoiustatud kapital.

Lõikes 1 on sätestatud üldnõue, mille kohaselt peab HLÜ paigutama oma vara selliselt, et igal ajal, sealhulgas stressiolukorras, oleks tagatud liikmete õigustatud nõuete rahuldamine ehk likviidsus. Liikmete õigustatud nõuded HLÜ vastu tulenevad esmajoonel kas hoiustamislepingust või ühistust väljaastumisel liikmele tagasimakstavast osamaksust vastavalt tulundusühistuseaduse §-le 33. Mõlema nimetatud nõude rahuldamine on eelnõu koostajate hinnangul üks hoiu-laenuühistu liikme põhihuvisid, mille järgimisele peaks olema suunatud ka HLÜ laenude andmise poliitika tervikuna, mida omakorda peaksid kontrollima liikmed, revisjonikomisjon ning sõltumatu audiitor.

Lõikes 2 on avatud sama paragrahvi lõikes 1 kasutatud stressiolukorra mõiste. Nimelt on mõeldud stressiolukorra all olukorda, kus HLÜ on kohustatud oma liikmetele välja maksuma vastavalt lepingutingimustele 10% liikmetelt kaasatud hoiuste kogusummast 30-päevase perioodi jooksul või tagastama liikmetele vähemalt 25% osamaksude summast ühe majandusaasta jooksul. Teisisõnu peab HLÜ olema valmis vähemalt selle jaoks, et maksta liikmetele tagasi kümme protsenti nende hoiustest ühe kuu jooksul või ühe majandusaasta jooksul vähemalt neljandik liikmete osamaksude kogusummast (vt ka tulundusühistuseaduse § 33 lg 1 ja 3).

Lõike 3 kohaselt on HLÜ kohustatud oma äritegevust korraldama nii, et HLÜ finantseerimine ei tugineks liiga lühiajalistel või vähestel allikatel. Lisaks on HLÜ juhatus kohustatud pidevalt jälgima nõuete ja kohustuste tähtaegu ning HLÜ kohustuste täitmise tähtaegade saabumine ei või ohustada HLÜ tegevust. Lisanduse näol on tegemist sarnase reeglina, nagu on sätestatud krediidasutuste seaduse § 80 lõikes 2.

Lõige 4 täpsustab sama paragrahvi lõikes 1 sätestatud. Selleks, et tagada liikmete õigustatud nõuete rahuldamine ning selle jaoks vastava kapitalipuhvri olemasolu, on vaja HLÜ siseselt kehtestada strateegia, poliitika, protseduurid ja süsteemid likviidsusriski tuvastamiseks, mõõtmiseks, juhtimiseks ja jälgimiseks.

Lõige 5 täpsustab omakorda lõiget 4 ning sõnastab koormamata likviidse vara mõiste. Lõike 5 sõnastuse kohaselt on tegemist varaga, mida on võimalik realiseerida tavapärasel turutingimustel 30 päeva jooksul. Sättes on toodud lahtise loeteluna näiteks sularaha, arvelduskontol olevad rahalised vahendid ja muu selline vara. Lõiget 5 tuleb vaadata koosmõjus § 27 lõike 1 punktiga 1, mille kohaselt on võrreldes kehtiva regulatsiooniga (mille järgi on HLÜ kohustatud paigutama 10% oma liikmete hoiuste summast nõudmiseni hoiusena krediidasutusse) HLÜ-l võimalik nimetatud 10% liikmete hoiuste summast hoiustada sularahasse, hoida vahendeid arvelduskontol või hoiustada vahendeid muudesse likviidsetesse instrumentidesse. Muu vara all mõeldakse likviidseid, madala riskiga ning lühiajalisi väärtpabereid, millele on osundatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176/1, 26.06.2013, lk 1–337) (CRR) artikli 336 tabelis 1, mille suhtes kohaldatav spetsiifilise riski kapitalinõue ei ole kõrgem kui 1,6 protsenti, või eurofondide osakud või aktsiad, mille vara investeeritakse üksnes käesoleva lõike punktis 1 nimetatud võlainstrumentidesse.

Lõige 6 sätestab volitusnormi, mis läbi on valdkonna eest vastutaval ministril võimalik määrusega kehtestada likviidsusriski maandamise täpsema kord. Nimetatud määrusega on võimalik ka ette näha väärtpaberite nimekiri, millesse HLÜ-d võivad paigutada 5% liikmete vahenditest, mis kehtiva regulatsiooni järgi peab olema paigutatud üksnes Eesti või teise EL riigi krediidasutusse nõudmiseni hoiusena. Lubava volitusnormiga võtab valdkonna eest vastutav minister nõu järelhindamiskohustuse, st vajaduse tekkimisel (eelkõige kui tekivad ebakõlad sätte rakendamisel või viidatud nõuete üle audiitorkontrolli teostamisel) täpsustatakse likviidsusriski maandamise täpsema korra, võttes aluseks HLÜS § 27¹ lõigetes 1-5 sätestatu.

32) Muudetud on § 28 lõiget 1, kuhu on lisatud viide vastutustundliku laenamise põhimõttele, mis mh hõlmab kontrolli kooskõlas HLÜ üldkoosoleku poolt heaks kiidetud sise-eeskirjale. Nimetatud põhimõtte lisamine ei kujuta endast samas suurt sisulist muudatust, kuivõrd see põhimõtte on mõnevõrra teistsuguses sõnastuses käsitlemist leidnud ka viimases (2010. a) antud sätte muutmist käsitlevas HLÜS muutmise

eelnõus (240 SE, seletuskiri lk 8²³) – muudatuse näol on tegemist püüdega juhtida enam tähelepanu vastutustundliku laenamise põhimõtte olulisusele HLÜ äritegevuses.

Eelnõu koostajate hinnangul on esmatähtis, et HLÜ-d ei annaks hoiustajate raha arvelt laenu (ega osutaks muid finantsteenuseid) maksevõimetutele laenusaaajatele ning kohaldaks teenuste osutamisel vastutustundliku laenamise põhimõtet. Lisatav säte on analoogne KAS § 83 lõikes 3¹ sätestatuga, mille kohaselt peab krediitiasutus kohaldama tarbijale laenu andmisel viidatud KAVS-i sätteid. Lisatav lõige juhindub käesoleva eelnõu punktis 5 toodud käsitlusest, mille kohaselt tuleks füüsilistest isikutest HLÜ liikmeid käsitleda tarbijatena. Eeltooduga seoses ei tuleks HLÜ-del küll taotleda krediidiandja või –vahendaja tegevusloa, aga HLÜ kui ettevõtluvorm ei tohiks võimaldada normidest kõrvalekaldumist, mida muidu kohaldataks krediidiandja või –vahendaja tegevusloaga teenusepakkujale, kui viimane osutab sisuliselt sama teenust samale isikule.

33) Paragrahvi 28 lisatakse lõige 1¹. Füüsilisest isikust liikmele, kes ei tegutse oma majandus- ja kutsetegevuses, laenu andmisel peaks laenu taotlejale laienema vähemalt samaväärne teabe saamise kohustus nii krediidiandja kui ka HLÜ juures sh kohaldama füüsilisest isikust laenuvõtjale võlaõigusseaduse §-des 403¹ lõikes 1, 404¹ lõikes 1, 411, 412, 414¹ ja 416 sätestatud; aga ka peaks HLÜ ise järgima §-s 27 toodud laenu andmise nõuete ning §-s 28¹ sätestatud krediitivõimelisuse hindamise korra nõuete täitmiseks.

Lisatud täpsustavad viited võlaõigusseadusele põhinevad suuresti tarbijakrediitidirektiivil 2008/48/EL artiklil 2. VÕS § 403¹ lg 1 on üldine lepingueelse teabe andmise säte, mis kehtestab kohustuse esitada tarbijakrediidi standardinfo teabelehel. Eelnõu koostajate hinnangul oleks mõistlik standardiseerida HLÜ-de poolt oma liikmetele antava lepingueelse teabe vorm seetõttu, et see oleks võrreldav teiste finantsteenuste osutajate lepingutingimustega, sh krediidiandjate ja pankadega. VÕS § 404¹ lõige 1 sätestab laenusaaaja teavitamise intressimuutusest, mis on mõistlik arvestades nii laenuandja kui -saaaja huve. VÕS § 411 ja 412 puudutavad vastavalt liikme õigust täita krediitilepingust tulenevad kohustused ennetähtaegselt ning HLÜ kui laenuandja võimalust krediitilepingust tulenev nõue loovutada (millega kaasneb kohustus liiget loovutamise faktist teavitada). VÕS § 414¹ sätestab korralise ülesütlemise erisused tähtjatu krediitilepingu puhul. § 416 sätestab piirangu krediitilepingu ülesütlemisele HLÜ kui krediidiandja poolt.

34) Muudetakse § 28 lõiget 7, millega lisatakse lõikesse teine lause. Lisatud teine lause on tingitud sellest, et mitmed täna tegutsevad HLÜ-d kasutavad tüürettevõtjaid või muul moel seotud isikuid, kellele HLÜ laenab edasi üsna olulise osa hoiustest ning kes omakorda tegutsevad laenuandmise või –vahendamise majandustegevuses, mis tihtipeale annavad omakorda kõrge intressiga tarbimislaene. Eelnõuga ei soovita täielikult keelustada tüürettevõtjate tegevust (kuivõrd tüürettevõtjate kasutamine võib olla vajalik majandustegevuse jaoks ja riskide hajutamiseks), küll aga peaks HLÜ valdavas osas ise tegelema laenude andmisega, mitte olema juriidiline keha, millel on õigus hoiuseid kaasata ning vahendada kaasatud rahalisi vahendeid muudele laenuandjatele. Seetõttu on allapoole toodud ka lävendid lõikes 7. Lisaks on loodud ka lävendid nimetatud isikutele või nimetatud isikutega seotud isikutele laenamise, kuivõrd isegi üldkoosoleku heakskiidul HLÜ juhataste või nõukogu liikmele, revisjonikomisjoni liikme või nendega samaväärset huvi omavale isikule laenamise tekib oluline huvide konflikt laenuandja ja laenusaaaja vahel. Sättes on mõeldud ka seda, et ühele ja samale sama paragrahvi lõikes 7 nimetatud isikule või temaga seotud ettevõtjale saab anda laenu kokku kuni 5% omakapitali või viiekordse tasutud osamaksu ulatuses. Ühe erisusena on

---

²³ „Eelnõuga kehtestatakse ka hoiu-laenuühistutele sarnaselt krediitiasutustega “vastutustundliku laenamise põhimõte”. See põhimõte on laenuandja sotsiaalselt vastutustundliku käitumise väljenduseks laenuurul, mida on praktikas laialdaselt rakendatud mitmetes erinevates riikides (nt. USA, Suurbritannia, Austraalia) ja mille mõiste on võetud kasutusele ka EL tarbijakrediidi (*consumer credit*) direktiivis. Vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine on suunatud just laenusaaaja huvide kaitsele, eelkõige tarbija huvidest lähtuva nõustamis- ja teatamiskohustuse täitmisele laenuandja poolt (USA-s ka laenusaaaja poolt antud tagatisele sissenõude põhjendamatu pööramise vältimisele). Laenuandja teatamis- ja nõustamiskohustuse osas ei ole Euroopas täna aga veel ühest käsitlust. Varasemalt levinud praktika kohaselt hinnatakse krediidiandmise küsimuse otsustamise käigus, krediitisaaja maksevõimelisust krediidi- või finantsasutuse enda, mitte krediitisaaja huvide aspektist. Vastutustundliku laenamise põhimõtte kohaselt on laenuandja kohustatud arvestama laenaja vajadusi ja laenu teenindamise võimekust, kusjuures laenuandjal on kohustus välja selgitada antud konkreetse laenusaaaja optimaalne laenukoormus ning teatada sellest laenusaaajale. Lisaks on laenuandjal kohustus enne laenulepingu sõlmimist laenuandjat sõnaselgelt teavitada, millised ohud võivad tekkida seoses pikaajalise laenu tagasimaksmisega.“

käesolevas sättes piiratud laenude ja muude HLÜS § 6 lõike 1 punktides 2-7 nimetatud teenuste osutamist, st nimetatud isikutele on lubatud jätkuvalt raha HLÜ-s hoiustada. Viidatud erisus tehti pärast veebruari 2023.a kooskõlastusringi (vt ka seletuskirja lisa 3, Tallinna hoiu-laenuühistu märkus nr 5).

35) Muudetakse § 28 lõiget 9, millega luuakse erisus laenu andmisel muudele isikutele kui sama paragrahvi lõikes 7 nimetatud isikutele (st HLÜ juhtorganite liikmetele ja nendega samaväärset majanduslikku huvi omavatele isikutele; vt ka eelmise punkti selgitusi). Muudatus on seotud eelnõu punktiga 34 ülal.

36) Lisatakse §-i 28 lõige 10. Lõike 10 lisamisega välistatakse HLÜ õigus anda laenu krediidasutustele või teistele finantseerimisasutustele või endaga samasse konsolideerimisgruppi kuuluvatele ettevõtjatele. Välistuse eesmärk on tagada, et HLÜ kui finantseerimisasutus, mille peamine äritegevus on hoiuste kaasamine ja laenude väljastamine, korraldaks oma majandustegevust ise, mitte ei laenaks hoiustatud raha edasi. Lisaks peaks ühistulise tegevuse eesmärk olema oma liikmete ja kogukonna huvide edendamine, mitte maksta hoiuse pealt võimalikult suurt intressi – see soov võib omakorda viia HLÜ riskantsemate laenude väljastamiseni.

37) Lisatakse § 28¹. Selle paragrahvi näol on tegemist sarnase korruga nagu on sätestatud krediidiandjate ja –vahendajate seaduse §-s 49 sätestatud ja mis puudutab tarbija krediidivõimelisuse hindamist. Võrreldes KAVS-is sisalduvate samasisuliste normidega, on liikme krediidivõimelisuse hindamise sätteid mugandatud vastavalt HLÜ-de äritegevusele ja pakutavatele teenustele ning samas ka lisatud paragrahv täpsustab kehtiva redaktsiooni §-s 28 sätestatud. Viimase vajalikkus tuleneb sellest, et Audiitorkogu on juhtinud tähelepanu asjaolule, et audiitorite hulgas ei ole täit selgust sellest, mida mõeldakse „krediteerimise heade tavade“ all. Viimaks tasub märkida, et HLÜ-l tuleb kõikide HLÜS § 6 lõigetes 1 ja 2 teenuste osutamisel hinnata liikme krediidivõimelisust, sh liikme võimet oma rahalisi kohustusi HLÜ ees täita, ning selle adekvaatseks hindamiseks on vajalik seaduses ette näha täpsemad kriteeriumid, mille alusel viidatud hindamist läbi viiakse (eeskätt lõiked 2 ja 5).

38) Muudetakse § 29 lõiget 1, mis läbi muutub HLÜ-del laenukomitee olemasolu kohustuslikuks, kui HLÜ-s on vähemalt 50 liiget. Kehtiv sama sätte sõnastus lubab HLÜ-del põhikirjaga sätestada, kas laenukomitee on HLÜ-l olemas või mitte. Muudatuse eesmärk on ühelt poolt eraldada senisest enam HLÜ juhtorganite ja laenukomitee tegevust, teisest küljest aga vältida olukorda, kus seadus viitab laenukomitee määramise vajalikkusele, kuid samas annab HLÜ-le õiguse jätta laenukomitee valimata, kui sellist organit pole HLÜ põhikirjas ette nähtud. Lisatud on ka teine lause, mille järgi kui HLÜ-l on vähem kui 50 liiget, peab HLÜ-l olema laenukomitee, kui see on põhikirjaga ette nähtud. Seega vähem liikmeid koondaval HLÜ-l ei ole laenukomitee kohustuslik, vaid on jäetud HLÜ liikmete otsustada, kas ühistul on laenukomiteed vaja, kuivõrd väiksemates ühistutes ei pruugi laenukomitee olemasolu olla vältimatult vajalik.

39) Lisatakse § 31 lõikesse 2 uued punktid 5–8. Punkti 5 kohaselt peavad HLÜ sise-eeskirjad sisaldama mh ka sisemisi protseduurireegleid rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel kehtestatud rahvusvaheliste sanktsioonide kohaldamise reegleid ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korda ja nimetatud korra täitmise kontrollimise sisekontrollieeskirju. Nimetatud reeglid tulenevad juba kehtivast RahaPTS-st, mistõttu on tegemist kehtiva normistiku täpsustamise ja koondamisega HLÜS-i, mitte sisulise muudatusega.

Punkti 6 lisamise näol on tegemist HLÜ-de kohta käivate normide koondamisega TÜS-ist HLÜS-i. Muid muudatusi punkti 6 lisamise näol HLÜ-de kohta käivasse normistikku ei tehta.

Punktiga 7 sätestatakse, et HLÜ peab sise-eeskirjades nägema ette ka korra, et kuidas ta oma liikmetega vaidlusi lahendab. Näiteks peaks HLÜ liige teadma, et kuhu ja kelle poole saab ta oma küsimuse või kaebusega pöörduda ning kuidas tekkinud vaidlusi lahendatakse.

Punktiga 8 sätestatakse kohustus HLÜ sise-eeskirjaga sätestada juhatuse ja nõukogu liikmete sobivuse hindamise kord. Nimetatud kord peaks sisaldama HLÜ juhatuse ja nõukogu liikmete seaduses sätestatud

nõuetele vastavuse hindamist, sealhulgas andmed ja dokumendid, mida juhtorganite liikmed peavad esitama, kes ja mida hindab ning kuidas säilitatakse hindamise tulemusena kogutud teavet.

40) Paragrahvi 32 lõike 1 punkti 4 sõnastuse muudatuse kohaselt on lisatud üldkoosoleku pädevuse punkt, mille kohaselt on üldkoosolekul õigus ametisse nimetada nii revisjonikomisjoni liikmed kui ka audiitor. Muudatus tuleneb ajendist anda HLÜ liikmetele senisest enam otsustusõigust ning suurendada läbipaistvust HLÜ-s sisemist kontrolli teostava isiku(te) ja nende ametisse määramise osas. Täna ei ole ühtset praktikat, kellel HLÜ siseselt on õigus ametisse nimetada revisjonikomisjoni liikmeid, mis on viinud selleni, et mitmel juhul nimetab revisjonikomisjoni liikmed ametisse HLÜ juhatus.

41) Paragrahvi 32 lõike 1 täiendamine punktiga 5¹ annab liikmete üldkoosolekule aluse otsustada tegevusloa taotluse, sh krediitiasutuse tegevusloa, esitamise otsustamise. Eelnõu koostajate hinnangul ei ole kehtiva õiguse alusel üheselt selge, kas hoiu-laenuühistu puhul otsustab tegevusloa taotlemise ühistu juhatus, nõukogu või üldkoosolek. Samas, kuna igasuguse tegevusloa taotlemise näol on tegemist võrdlemisi olulise muudatusega HLÜ majandustegevuses, peaks eelnõu koostajate hinnangul tegevusloa taotlemise otsustamine jääma üheselt üldkoosoleku pädevusse.

42) Tunnistatakse kehtetuks § 32 lõike 1 punkt 7, mis näeb ette, et HLÜ üldkoosoleku pädevusse kuulub laenukomitee tegevuse peale esitatud kaebuste läbivaatamine, kui HLÜ-s ei ole moodustatud nõukogu. Kehtiva HLÜ-de kohta käiva normistiku järgi peab HLÜ-l olema nõukogu, kui ühistul on üle 200 liikme või kui ühistu osakapital on üle 25 000 euro või kui nõukogu moodustamine on ette nähtud põhikirjaga (TÜS § 64 lg 1). Kuivõrd juba alates 2010. aastast peab HLÜ osakapital olema vähemalt 31 950 eurot, siis tuleb tegelikkuses igal HLÜ-l nõukogu moodustada. Seetõttu soovitakse viimati nimetatud muudatusega kõrvaldada teatav vastuolu TÜS ja HLÜS vahel. Kuivõrd seaduse eesmärk on olnud laenukomitee tegevuse peale esitatud kaebuste läbivaatamine asetada esmajoones HLÜ nõukogule, siis see pädevus on eelnõuga viidud eraldi nõukogu käsitleva §-i 32⁵ alla (vt allpool eelnõu § 1 p 44).

43) Lisatakse § 32 lõige 3, mille kohaselt on HLÜ üldkoosoleku pädevust õigus üle anda ainult volinike koosolekule. Nimetatud muudatus tuleb vaadata koos § 32³ muudetud sõnastusega ning koos TÜS § 54-ga. Kehtiv HLÜ-dele kohalduv regulatsioon lubab üldkoosoleku pädevust üle anda volinike koosolekule, mis võib olla isegi vajalik suuremate ühistute puhul, kus üldkoosoleku korraldamine igal seaduses nõutud juhul oleks ajaliselt ja rahaliselt üsna kulukas. Samas teadaolevalt on praktikas HLÜ liikmeks astuvad isikud kohustatud volitama enda nimel üldkoosolekul toimetama isikuid, kes ei pruugi olla nendele isegi teada. Selliselt toimides justkui loovutavad liikmed oma liikmelisusest tulenevad õigused sellisel moel, mis võib olla seadusega vastuolus. Seetõttu on nähtud § 32 lg 3 lisatud lõikega ette selgitus kehtiva õigusliku raamistiku juurde, mis lubab eelnimetatud volitust anda ainult põhikirjas sätestatud juhtudel ja ainult volinike koosolekule.

44) Lisatakse §-d 32¹–32⁵.

Paragrahv 32¹ sätestab erikorra HLÜ üldkoosoleku kokkukutsumisele ja üldkoosoleku päevakorra le võrreldes tulundusühistuseaduses sätestatuga. Üldiselt kohaldatakse HLÜ-de päevakorra le tulundusühistuseadust, kuid lõigetes 2 ja 3 toodud erisuste jaoks on vajalik täpsustada ka HLÜS-is üldkoosoleku kokkukutsumise ja päevakorra sätteid.

Lõike 1 järgi kohaldatakse üldkoosoleku päevakorra le tulundusühistuseaduse §-s 40¹ sätestatud, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti. Viitega tulundusühistuseadusele sisulisi muudatusi ei kaasne, kuivõrd ka täna kohaldatakse HLÜ-dele tulundusühistuseaduse sätteid. Seevastu samas lõikes sätestatud erand on tingitud lõigete 2 ja 3 lisamisest.

Lõikes 2 on sätestatud erakorralise üldkoosoleku kokku kutsumise alused. Võrreldes tulundusühistuseaduse § 40 lõikega 3 on, tulenevalt sotsiaalse kontrolli olulisusest HLÜ tegevuses, täpsustatud HLÜ netovara

suuruse nõuet (punkt 1), lisatud on likviidsuse kriteerium (punkt 2) ning täpsustatud punktis 3 volinike ja liikmete arvu, kelle nõudmisel tuleb erakorraline koosolek kokku kutsuda.

Lõike 3 järgi võivad vähemalt kümme HLÜ liiget nõuda täiendavate küsimuste võtmist üldkoosoleku päevakorda. Sama lõike teise lause kohaselt tuleb iga täiendava küsimuse kohta esitada põhjendus. Kehtiva tulundusühistuseaduse § 40¹ lõike 2 järgi võivad vähemalt 1/5 ühistu liikmetest nõuda täiendavate küsimuste võtmist päevakorda. Eesti Panga andmetel on täna Eestis tegutsevatest HLÜ-dest 2022. aasta augusti lõpu seisuga neljal HLÜ-l vähemalt tuhat liiget, mis tähendab, et kui liikmed soovivad panna teatud küsimust üldkoosoleku päevakorda, peavad selleks soovi avaldama minimaalselt 200 liiget (enim liikmeid koondavate HLÜ-de puhul on selleks arvuks vastavalt konkreetsele ühistule 300 kuni 750 liiget). Praktikas on aga teostamatu nii mitmete liikmete koondumine ühe konkreetse küsimuse päevakorda võtmiseks, mistõttu on seda lävendit HLÜ-de puhul toodud oluliselt allapoole.

Paragrahv 32² täpsustab liikmete kohustused erakorralisel üldkoosolekul, kui HLÜ netovara ei vasta seaduses toodud nõuetele või kui HLÜ ei suuda täita seaduses sätestatud likviidsuse nõudeid (lõige 1). Erisus on loodud seetõttu, et HLÜ netovara ja likviidsuse nõuded on olulised alused HLÜ maksevõime ning liikmete õigustatud nõuete rahuldamise võime säilitamiseks. Lõike 2 järgi ei kohaldata HLÜ-de suhtes tulundusühistuseaduse §-s 49 sätestatud eesmärgiga vältida ebakõlasid HLÜS-i ja tulundusühistuseaduse kohaldamise vahel.

Paragrahv 32³ sätestab erikorra HLÜ-de erikontrolli korraldamisele.

Lõike 1 järgi kohaldatakse HLÜ erikontrolli korraldamisele tulundusühistuseaduse §-s 71 sätestatud, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti. Viitega tulundusühistuseadusele sisulisi muudatusi ei kaasne, kuivõrd ka täna kohaldatakse HLÜ-dele tulundusühistuseaduse sätteid. Seevastu samas lõikes sätestatud erand on tingitud sama paragrahvi lõike 2 lisamisest.

Lõike 2 järgi võivad vähemalt kümme HLÜ liiget nõuda erikontrolli otsustamist ja erikontrolli läbiviija määramist üldkoosoleku poolt. Kehtiva tulundusühistuseaduse § 71 lõike 1 järgi võivad vähemalt 1/10 ühistu liikmetest nõuda erikontrolli korraldamise otsustamist ja erikontrolli läbiviija määramist üldkoosoleku poolt. Lähtudes eelmise paragrahvi lõike 2 juures toodud selgitustest on ka seda lävendit toodud oluliselt allapoole.

Lõike 3 järgi võivad vähemalt 1/10 liikmetest nõuda erikontrolli korraldamise ja erikontrolli läbiviija määramist kohtu poolt, kui üldkoosolek erikontrolli korraldamist ei otsusta. Lõikega 3 ei kaasne sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva tulundusühistuseaduse § 71 lõikega 2, kuid säte on toodud ka HLÜS-i suurema õigusselguse eesmärgil. Võrreldes lõikega 2 ei ole liikmete piiri allapoole toodud lähtuvalt sellest, et kui üldkoosolek ei otsusta erikontrolli määramist, siis on tegemist üldise liikmete huviga erikontrolli korraldamist mitte määrata, ning sellest kõrvalekaldumiseks on vajalik olulist huvi, samuti arvestatavat liikmete arvu, et minna erikontrolli määramist kohtu kaudu nõudma.

Paragrahv 32⁴, mis võrreldes HLÜ-dele kohaldatavate tulundusühistuseaduse asjaomaste normidega ühelt poolt täpsustab HLÜ-de volinike valimise korra ning pädevuse ulatuse, ja teiselt poolt koondab asjaomase regulatsiooni HLÜS-i.

Lõige 1 on oma sisult tulundusühistuseaduse § 54 lõike 1 kohandamine hoiu-laenuühistutele. Viidatud sätte kehtiva redaktsiooni kohaselt võib tulundusühistu põhikirjaga sätestada, et üldkoosoleku pädevus antakse täielikult või osaliselt üle volinike koosolekule, kui ühistul on üle 200 liikme. Kavandatud muudatusega võib HLÜ-des, kellel on vähemalt 500 liiget, HLÜ põhikirjas ette näha üldkoosoleku pädevuse osalise või täieliku üleandmise volinike koosolekule. Samas aga tuleb arvestada sama paragrahvi lõikes 2 toodud piirangutega. Võrreldes kehtiva tulundusühistuseaduse sättega, mis võimaldab üldkoosoleku pädevuse üle anda volinike koosolekule üle 200 liikmeliste ühistute puhul, siis kõrgem lävend (500 liiget) peaks

soodustama seda, et liikmed ise osaleksid üldkoosolekul ning räägiksid kaasa ühistut puudutavate otsuste vastuvõtmisel.

Lisaks võrreldes kehtiva volinike koosolekule kohalduva regulatsiooniga tulundusühistuseaduses on lõikesse 1 lisatud teine lause, mille kohaselt HLÜ volinikud valib ja kutsub tagasi üldkoosolek. Võrreldes kehtiva tulundusühistuseaduse § 54 lõikega 2, mille järgi volinike koosoleku kokkukutsumise kord, korraldus ning volinike kord määratakse ühistu põhikirjaga, on volinike valimise ja tagasikutsumise kord antud üldkoosoleku pädevusse. Kui kehtiva regulatsiooni järgi on põhimõtteliselt võimalik ühistu põhikirjas sätestada, et näiteks HLÜ juhatus määrab igale liikmele voliniku, siis võib liikmel olla keeruline aru saada, kes ja mil määral esindab tema huve liikme õiguste teostamisel HLÜ-s. Seetõttu, kuivõrd volinikud esindavad volinike koosolekul HLÜ liikmete huve, siis on ka põhjendatud see, et HLÜ liikmetele antakse õigus määrata ise enda eest otsustama volinikud ja ka kehtestada või heaks kiita volinike valimise kord.

Lõike 2 kohaselt peab HLÜ-l olema vähemalt 20 volinikku ning ühe voliniku võib valida kuni 25 liikme kohta. Lõike 2 näol on tegemist tulundusühistuseaduse § 54 lõike 1 lause 2 ja lõike 2 lause 2 konkretiseerimisega HLÜS-is. Lisaks on võrreldes tulundusühistuseaduse sättega vähendatud liikmete arvu, kelle huve üks volinik võib esindada (50 asemel 25). Vastava piiri vähendamise idee on selles, et valdavalt peaksid liikmed ise end ja enda huve üldkoosolekul esindama, ning volinik peaks esindama vähemal hulgal liikmeid, kui seda võimaldab kehtiv tulundusühistuseadus.

Lõige 3 sisaldab endas täpsustust võrreldes kehtiva volinike regulatsiooniga. Lisandus on tingitud sellest, et kuigi volinike koosoleku sätestamisel HLÜ põhikirjas on volinikud sisuliselt kõige tähtsam nn otsustusorgan HLÜ-s ning volinikud esindavad ühistu liikmeid, siis kehtiv HLÜS ega tulundusühistuseadus ei sea piiranguid sellele, kes võivad esindada HLÜ liikmeid volinikena. Seetõttu on eelnõusse lisatud nõue, et kui volinikud on määratud HLÜ liikmeid esindama, siis need volinikud peavad olema ühelt poolt sõltumatud HLÜ juhtorganite- või laenukomitee liikmetest ja ka audiitorist, ning ei tohi olla pankrotivõlgnikud, ning teiselt poolt peavad volinikud olema kohased esindama teiste isikute huve finantseerimisasutuses. Normis toodud välistused, sh volinik ei tohi olla põhjustanud äriühingu pankroti või sundlikvideerimise või tegevusloa tühistamise või kellelt on seaduse alusel ära võetud õigus olla ettevõtja, näol on tegemist lahtise loeteluga ning põhikirjaga võib panna täiendavaid nõudeid HLÜ volinikele.

Lõike 4 kohaselt on tühine põhikirja säte või tehing, mis on vastuolus käesolevas paragrahvis sätestatuga. Praktikas on esinenud mitmeid juhtumeid, kus HLÜ liikmed on HLÜ-ga liitumisel andnud volituse teisele isikule (mitmel juhul sama ühistu juhatuse vm organi liige) osaleda tema eest üldkoosolekul. Antud sättega tagatakse seda, et kui HLÜ liige volitab teist isikut enda nimel osalema üldkoosolekul ja teostada tema liikmelisusest tulenevaid õigusi HLÜ-s, siis peab selline volitamise olema vastav minimaalselt samas paragrahvis toodud volinike koosoleku sätetele.

Lisatakse § 32⁵, mis sätestab nõuded HLÜ nõukogule.

Kehtivas HLÜS-is ei ole ette nähtud erisätteid HLÜ nõukogule ning kuivõrd vastavalt HLÜS § 2 lõikele 2 kohaldatakse HLÜ-dele ühistute kohta sätestatut ning TÜS § 64 lg 2 järgi kohaldatakse tulundusühistute nõukogule äriseadustikus aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatut, mis omakorda ei ole eelnõu koostajate hinnangul piisavalt täpne oma sõnastuse ja pädevuse osas, et seda saaks otse kohaldada HLÜ-dele, siis soovitakse eelnõuga koondada HLÜ nõukogu kohta käivad normid HLÜS-i.

Lõikesse 1 on lisatud võrreldes kehtiva regulatsiooniga täiendus teise lause näol, mille kohaselt peab nõukogu tegema oma tegevuses rakendatud kontrolli tulemused tegema teatavaks üldkoosolekule või volinike koosolekule olenevalt sellest, kas HLÜ on põhikirjas sedastanud üldkoosoleku pädevuse üleandmise volinikele. Muudatus on seotud eesmärgiga anda HLÜ liikmetele enam teavet HLÜ tegevuste kohta. Lõike 1 lause 2 tuleb vaadata koosmõjus § 39 lõigetega 1 ja 3, mille kohaselt revisjonikomisjon on kohustatud pidevalt ja tulemuslikult revideerima HLÜ tegevust, sh kontrollima HLÜ ja selle juhtorganite liikmete ning nende tegevuse vastavust õigusaktidele (lg 1), ja edastama juhatusele ja nõukogule temale

teatavaks saanud teabe, mis viitab õigusrikkumistele või liikme või muu isiku huvide kahjustumisele (lg 3); samuti esitama oma tegevuse käigus tuvastatud riskide ja mittevastavuste kohta ülevaateid juhatusele ja nõukogule (§ 40 lg 1). Eelnõu koostajate hinnangul peaks see andma liikmetele parema ülevaate HLÜ juhtimisest ning HLÜ äritegevuse vastavust seadusele.

Lõige 2 näeb ette, et HLÜ nõukogul on kolm teovõimelist füüsilisest isikust liiget, kui põhikirjaga ei nähta ette suuremat liikmete arvu. Tegemist on tulundusühistuseaduse § 64 lg 2 ja äriseadustiku § 318 lg 1 sisalduvate põhimõtete ületoomisega HLÜS-i. Muid muudatusi ei kaasne.

Lõike 3 kohaselt peab nõukogu liige olema HLÜ liige. Tegemist on täpsustusega, võrreldes kehtiva tulundusühistuseaduse ja äriseadustikus sisalduva aktsiaseltsi nõukogu regulatsiooniga, mis ei kohusta nõukogu liiget olema hoiu-laenuühistu liige – äriseadustiku § 318 lg 2 kohaselt ei pea nõukogu liige olema aktsionär. Eelnõu koostajate hinnangul osutab nõukogu liikme liikmelisus ühistus sellele, et nimetatud nõukogu liige on motiveeritud enam panustama HLÜ äritegevuse kontrollimisse ning selle õiguspärasusele vastavuse saavutamisele, kuivõrd sellisel juhul mängivad rolli nii nõukogu liikme rahalised kui ka ärialased huvid.

Lõike 4 järgi ei või nõukogu liige olla HLÜ juhatuse liige, prokurist, audiitor ega laenukomitee liige, samuti krediidasutuse ega teise finantseerimisasutuse juhatuse või nõukogu liige. Sisuliselt on nimetatud sätte puhul üle toodud HLÜS-i äriseadustiku § 318 lõiked 4 ja 4¹. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga on ette nähtud, et nõukogu liige ei tohi olla ka krediidasutuse või teise finantseerimisasutuse juhatuse liige. Nimetatud piiranguga on soovitud vältida HLÜ nõukogu liikme huvide konflikti, mis tekib ühe ja sama isiku kuulumisel kahe finantseerimisasutuse juhtkonda, näiteks HLÜ ja krediidiandja.

Lõike 5 kohaselt kuulub nõukogu pädevusse laenukomitee tegevuse peale esitatud kaebuste läbivaatamine, kui põhikirjaga ei ole nimetatud kaebuste läbivaatamist antud üldkoosoleku või volinike koosoleku pädevusse. Tegemist on kehtiva HLÜS § 32 lõike 1 punktis 7 nimetatud pädevusnormi ületoomisega eraldi nõukogu kohta käivasse paragrahvi, kuivõrd igal HLÜ-l peab praktikas olema nõukogu.

Lõike 6 järgi on nõukogu nõusolek vajalik HLÜ nimel tehingute tegemiseks, mis väljuvad HLÜ igapäevase majandustegevuse raamest. Selguse huvides tasub märkida, et eelnõus esitatud neljast punktist koosnev loetelu on lahtine ning HLÜ põhikirjaga võib ette näha ka nõukogu nõusoleku vajalikkust ka muude käesolevas lõikes nimetatamata tehingute tegemiseks ja teenuste osutamiseks. Sisuliselt on tegemist äriseadustiku § 317 lõike 1 konkretiseerimise ning täpsustamisega HLÜ-de jaoks, kuivõrd kehtivad äriseadustiku sätted ei sobi oma sõnastuse tõttu otsekohaldamiseks HLÜ-dele.

Lõigete 7-9 näol on tegemist äriseadustiku § 317 lõigete 2–4 ületoomisega HLÜS-i lähtuvalt eeltoodud § 32² sissejuhatava osa juures toodud põhjendustest.

45) Muudetakse § 34 lõike 1 sõnastust, mis läbi vähendatakse HLÜ kohustuslikku juhatuse liikmete arvu kolmelt kahele. Muudatusel on kaks põhjust. Esiteks suurendatakse eelnõuga HLÜ juhtorganite liikmete sõltumatust ning tugevdatakse sisemist kontrolli näiteks audiitori ja revisjonikomisjoni pädevuse suurendamise teel. Teisalt aga muudetakse käesoleva eelnõuga vähem rangemaks ka ühistupanga regulatsiooni, misjärel ühistupank võib valida minimaalselt kaks juhatuse liiget (kui ühistupank ei osuta investeerimisteenuseid või teenuseid välisriigis; vt allpool selgitusi eelnõu § 3 p 14 juures). Arvestades eeltoodut, peavad eelnõu koostajad mõistlikuks, et ka HLÜ-de juhatuse liikmete arvu vähendatakse sarnaselt ühistupankadega krediidasutuste kohta käivas regulatsioonis lubatud minimaalse piirini.

46) Lisatakse § 34¹, mis käsitleb juhatuse liikme kohustusi ja vastutust.

Lõike 1 kohaselt on juhatuse kohustatud töötama välja äriplaani nõukogu poolt kinnitatud strateegia elluviimiseks (**punkt 1**), samuti kehtestama ja regulaarselt üle vaatama HLÜ riskide võtmise, juhtimise, jälgimise ning maandamise põhimõtted ja protseduurid ning sise-eeskirjad, mis hõlmavad nii olemasolevaid

kui ka potentsiaalseid riske (**punkt 2**). **Punkti 3** järgi tuleb juhatusel tagada, et kõik HLÜ töötajad oleksid teadlikud nende töökohustusega seotud õigusaktide sätetest ning HLÜ juhtimisorganite kinnitatud dokumentides sätestatud põhimõtetest. **Punkti 4** kohaselt tuleb HLÜ juhatusel tagada kontroll selle üle, et HLÜ ja tema töötajate tegevus oleks kooskõlas õigusaktide, juhtorganite poolt kinnitatud dokumentide ja heade tavadega. **Punkti 5** järgi tuleb juhatusel täita muid HLÜS-ist tulenevaid kohustusi.

Lõike 2 alusel tuleb juhatusel esitada vähemalt kord kolme kuu jooksul ülevaade HLÜ tegevusest ja majanduslikust olukorrast. Nõukogule täiendavate ülevaadete esitamine peaks eelnõu koostajate hinnangul suurendama nõukogu funktsiooni teostamise võimalusi ja suurendama läbipaistvust HLÜ tegevuse osas.

Lõike 3 järgi tuleb juhatusel teavitada kohe nõukogu liikmeid HLÜ majandusliku seisu halvenemisest, selle kohust või seaduse 5. peatüki sätetest kõrvalekaldumisest.

Lõike 4 järgi peab HLÜ juhatus HLÜ üldkoosolekul andma ülevaate vandeaudiitori kontrolli tulemusel tuvastatud rikkumistest, ning koos sellega esitama kava või ettepanekud, millal ja kuidas nimetatud rikkumised kõrvaldatakse. Kuna auditit viiakse läbi valdavalt HLÜ liikmete huvides, st et tagada liikme varade õiguspärane haldamine, siis on ka põhjendatud vastava teabe edastamine liikmetele.

47) Muudetakse § 36 pealkirja ja sõnastust.

Paragrahvi pealkirja kohaselt nähakse hetkel ette HLÜ juhatuse ja nõukogu liikmetele esitatavad nõuded. Paragrahvi pealkirja lisatakse ka nüüd töötajad, et see väljendaks paremini paragrahvis sisalduvate sätete sisu.

Lõige 1 kehtestab üldised HLÜ juhtorgani liikmetele (st juhatuse, nõukogu ja laenukomitee liikmetele) esitatavaid nõudeid. Kehtiva lõikega 1 võrreldes on parema jälgitavuse huvides nimetatud nõuded lahutatud kahte punkti, millest punkt 1 on sisuliselt kehtiva § 36 lõike 1 sõnastus (millega on täiendusena hõlmatud ka laenukomitee liikmed) ning punkt 2 on üle võetud KAS § 48 lg-st 3. Laenukomitee liikmete lisamine vastavusnõuete paragrahvi tuleneb sellest, kuivõrd laenukomitee liikmed otsustavad laenude väljaandmist üldkoosoleku poolt kinnitatud korra alusel ja aitavad korraldada võlgade sissenõudmist (HLÜS § 30 lg 3), siis on tähtis, et ka need HLÜ-s kesksel funktsiooni täitvad isikud vastaksid finantseerimisasutuste juhtorganite liikmetele rakendatavatele nõuetele. Seetõttu on laiendatud HLÜ juhtidele kohaldatavaid nõudeid ka neile.

Paragrahvi 36 lõike 2 täiendamisel teise lausega nähakse ette, et saada valitud HLÜ juhtorgani liikmeks, siis peab see isik esitama piisavat teavet enda kohta (andmed ja dokumendid, sealhulgas ülevaade oma hariduskäigust, töökogemusest, osalemisest ettevõtluses, karistusregistri väljavõtte ning kinnituse, et puuduvad asjaolud, mis välistavad isiku HLÜ juhtorgani liikmeks olemist) ja tõestama sellega, et ta on sobiv isik HLÜ juhtorgani töös osalemiseks. Lisanduse eesmärk on see, et HLÜ liikmetel oleks terviklik ülevaade enne nõukogu liikme valimist selles osas, et kas valitav isik vastab seaduse nõuetele ning kas ta sobib liikmete huve HLÜ siseselt esindama; sama kehtib ka selle kohta, kui HLÜ nõukogu liikmed valivad HLÜ juhatuse liiget.

Lõike 5 kehtiv sõnastus näeb ette, et HLÜ juhatuse liige ei tohi olla krediidasutuse ega teise hoiu-laenuühistu juhatuse, nõukogu, revisjonikomisjoni liige ega audiitor. Muudatus lisab siia nimistusse ka teise finantseerimisasutuse. Nimetatud piirangu eesmärk on vältida olukorda, kus üks ja sama isik osaleb olulisel määral mitme finantseerimisasutuse töös – see võib põhjustada huvide konflikti.

Uue lisatava **lõike 6** kohaselt peavad HLÜ juhid ja töötajad seadma HLÜ ning selle liikmete majanduslikud huvid kõrgemale oma isiklikest majanduslikest huvidest. Nimetatud põhimõte sisaldub kõikides finantssektori ettevõtjate eriseadustes (KAS § 48 lg 5, KAVS § 40 lg 1, MERAS § 47 lg 6) ning põhjendatud on ka nimetatud sätte HLÜS-i lisamine, kuivõrd nimetatud lisandus konkretiseerib juba seaduse mõttega

kooskõlas oleva idee, et HLÜ toimib eeskätt selle liikmete huvides ning nii juhatus, nõukogu kui ka HLÜ töötajad peaksid lähtuma eeskätt liikmete huvidest.

Uus lisatav **lõige 7** sätestab andmete, mida juhtorgani liikmeks valitav või määratava isik esitab enne tema töökohale määramist hoiu-laenuühistule, säilitustähtaja. Lõike 7 kohaselt tuleb säilitada juhtorgani liikme valimiseks või määramiseks esitatud andmed tema hariduse, töökogemuse, ettevõtluses osalemise ja tema kohta karistusregistrisse kantud karistuste kohta, samuti kinnituse, et puuduvad käesolevas seaduses sätestatud asjaolud, mis välistavad õiguse olla hoiu-laenuühistu juhtorgani liige, viis aastat pärast töösuhte lõppemist. Kui võrd juhtorgani liikme kohta kogutud andmete töötlemisega riivatakse eraelu puutumast, siis kogutud andmete säilitustähtaeg peab olema sätestatud seaduse tasandil. Viieaastane andmete säilitamise tähtaeg on vajalik, et revisjonikomisjon, ühistu nõukogu ja üldkoosolek saaksid kontrollida juhtorgani liikme vastavust seaduse nõuetele (ka tagantjärele), et mittevastavuse tuvastamisel oleks võimalik juhtorgani liige tagasi kutsuda ning potentsiaalselt kohaldada seaduses toodud juhtorganite liikme vastutuse sätteid enne seaduses toodud aegumistähtaja möödumist.

48) Muudetakse § 39 teksti sõnastust. Muudatuste teel täpsustatakse ja suurendatakse revisjonikomisjoni rolli HLÜ tegevuse üle sisemise kontrolli teostamisel.

Lõikes 1 on loetletud mittetäieliku loeteluna revisjonikomisjoni peamised ülesanded, sh peab revisjonikomisjon kontrollima HLÜ ja tema juhtorganite liikmete ja nende tegevuse vastavust õigusaktidele, juhtorganite otsustele, sise-eeskirjadele, HLÜ sõlmitud lepingutele ja heale tavale (**punkt 1**), teostama järelevalvet käesoleva seaduse kohaselt kehtestatud tegevuspõhimõtete ja sise-eeskirjade ning HLÜ kohustuste täitmise üle (**punkt 2**), nõustama HLÜ teenuste osutamise eest vastutavaid isikuid käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmisega seotud küsimustes (**punkt 3**), ja esitama käesolevas seaduses ettenähtud aruandeid (**punkt 4**).

Lõike 2 kohaselt peab revisjonikomisjonile olema HLÜ poolt tagatud kõik tema ülesannete täitmiseks vajalikud töötingimused ja õigused. See hõlmab endas eeskätt õigust saada selgitusi ja teavet HLÜ juhtorganite (juhatus ja nõukogu) liikmetelt ja töötajatelt ning võimalust jälgida avastatud puuduste kõrvaldamist ja tehtud ettepanekute täitmist. Sisuliselt on lõige 2 sama paragrahvi lõiget 1 toetav norm, mis tagab revisjonikomisjonile volituse sekkuda ulatuslikul määral HLÜ tegevusse, et revisjonikomisjon saaks täita oma seadusest tulenevaid funktsioone.

Lõike 3 kohaselt on revisjonikomisjon kohustatud viivitamata edastama nõukogule ja üldkoosolekule ning nende olemasolul ka volinikele teabe, mis osutab HLÜS-is sätestatud nõuetele mittevastavusele või liikme huvide olulisele kahjustamisele. Viimase all mõeldakse näiteks mõne konkreetse liikme ebavõrdset kohtlemist, mille alla kuulub näiteks seadusest tuleneva teabe andmise kohustuse täitmata jätmine või negatiivse laenuotsuse tegemist või liikmele muu teenuse osutamata jätmist, kui samadel asjaoludel on teisele liikmele sama teenust osutatud. Lisaks tasub märkida, et lõikes 3 nimetatud nõukogu ja üldkoosoleku või volinike teavitamise kohustuse näol on tegemist miinimumnõudega, sest kõikide liikmete teavitamine revisjonikomisjoni töö tulemustest võib olla keerukas – eriti juhul, kui HLÜ on sisse seadnud volinike koosoleku või kui liikmed valdavas osas ei oma ligipääsu elektroonilistele või muudele kanalitele, mis võimaldavad informatsiooni kiiresti ja efektiivselt üle kanda. Samas kui HLÜ sisesüsteemid eeltoodut siiski võimaldavad, siis ka liikmete teavitamine revisjonikomisjoni töö tulemustest oleks eelnõuga soositud tulem.

49) Muudetakse § 40 lõigete 1 ja 2 sõnastust.

Lõike 1 järgi esitab revisjonikomisjon HLÜ juhatusel ja nõukogule vähemalt üks kord kuue kuu jooksul ülevaate tuvastatud riskide, läbiviidud analüüside ja kontrollide tulemuste ning nende olemasolul ka muude § 39 lõikes 3 nimetatud asjaolude kohta. Ülevaade peab sisaldama informatsiooni ka vastavusriski hinnangu ja tulevaste potentsiaalsete riskide kohta, mis muu hulgas tulenevad õigusaktide muudatusest.

Lõike 2 näol on tegemist kehtiva seaduse redaktsioonis sätestatud § 40 lõigete 2 ja 3 koondamisega ühte sättesse. Samuti on muudatus seotud üldkoosoleku sätete täpsustamisega HLÜS-is (vt ka selgitusi § 32¹ kohta). Lõike 2 uue sõnastuse kohaselt kutsub juhatus revisjonikomisjoni nõudmisel kokku HLÜ erakorralise üldkoosoleku, kui HLÜ juhatus ei ole HLÜ tegevuse mittevastavusest teadasaamisest arvates kahe kuu jooksul kasutusele abinõusid rikkumiste kõrvaldamiseks.

50) Tunnistatakse kehtetuks § 40 lg 3. Lähtuvalt eelnõu eelmises punktis viidatust ning üldkoosoleku sätete toomisest HLÜS-i ei ole § 40 lg 3 eelnõu koostajate hinnangul enam vajalik.

51) Muudetakse § 41 lõike 1 sõnastust. Võrreldes kehtiva sättega on sättes toodud kohustus auditeerida HLÜ raamatupidamise aastaaruannet. Esimeses lauses sisalduv sõnaselge kohustus auditeerida HLÜ raamatupidamise aastaaruanne sisaldub ka kehtivas HLÜ-de kohta käivas regulatsioonis, mistõttu lõike 1 esimene lause on lisatud pigem õigusselguse eesmärgil.

52) Muudetakse paragrahvi 41 lõike 4 sõnastust, kusjuures kehtiva § 41 lõike 4 tekst on jagatud käesoleva ja järgmise lõike vahel, et paremini eristada HLÜ ja audiitorettevõtja kohustusi HLÜ tegevuse vastavuse kontrollimisel. Sätte eesmärgiks on panna HLÜ-le (mitte audiitorettevõtjale) kohustus tagada käesoleva seaduse § 27, § 27 lõikes 4 ning § 28 sätestatud nõuete täitmise sõltumatu kontrollimine audiitorettevõtja poolt. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega on audiitorettevõtja kontrollialasse lisatud seaduse § 27¹ lõikes 4 toodud likviidsuspuhvri perioodiline kontroll. Selguse huvides on eelnõus täpsustatud, et §-des 27 ja 28 sätestatud nõuete puhul tuleb audiitorettevõtja lähtuda kutsetegevuse standardist ISA 800, mis tähendab audiitorettevõtja poolt põhjendatud kindlustunde andmist, ning § 27¹ lõikes 4 toodud likviidsuspuhvri kontrollimisel anda piiratud kindlustunne.

53) Paragrahvi 41 täiendatakse lõikega 5. Sätte eesmärk on tagada, et HLÜ juhtorganite liikmed (ja asjakohasel juhul volinikud) oleksid teadlikud võimalikest rikkumistest, mida audiitor on tuvastanud ja ka sellest, et kuidas HLÜ juhatus plaanib tuvastatud rikkumisi kõrvaldada (viimase osas vt ka § 34¹ lõiget 4). Selleks tuleb vandeaudiitoril oma aruandes ka märkida, et millistele seadusest tulenevatele nõuetele HLÜ tegevus ei vasta ning milles seisneb vastava seadusest tuleneva nõude rikkumine. Eesmärk on vältida kehtivast § 41 lõikest 4 tulenevat ebaselgust audiitori aruande sisus. HLÜ-l (ning seejärel tema liikmetel) peaks olema õigus teada, et kui HLÜ tegevus ei ole seadusega kooskõlas, siis milles see väljendub (st milliseid nõudeid on eiratud) ning millisel määral esineb mittevastavus seaduse nõuetega, et HLÜ liikmed saaksid teadlikumalt kasutada oma õigusi üldkoosolekul, näiteks anda nõukogule korraldusi juhatuse tegevuse kohta.

54) Lisatakse peatükk 7¹, mis käsitleb raamatupidamist ja HLÜ-de sisemist aruandluskohustust.

Paragrahv 41¹ näeb ette üldised printsiibid HLÜ raamatupidamisele, millest tulenevalt tuleb HLÜ-l raamatupidamisarvestuse korraldamisel lähtuda seadusest, raamatupidamise seadusest, muudest õigusaktidest ning HLÜ põhikirjast ja raamatupidamise sise-eeskirjast. Sisuliselt on tegemist olemasolevate normide koondamisega HLÜS-i. Lisaks võib minister kehtestada täpsemaid nõudeid määrusega raamatupidamisarvestuse ja aruandluse korraldamise osas (**lõige 3**).

Paragrahv 41² täpsustab HLÜ-de sisemise kontrolli alused ja tähtsajad. **Lõigete 1 ja 2** kohaselt peab HLÜ juhatus esitama revisjonikomisjonile üks kord kolme kuu jooksul andmed andmeid HLÜ bilansi, kasumiaruande ja liikmete arvu kohta.

Lõikes 3 nähakse ette kohustus esitada revisjonikomisjonile majandusaasta aruanne vandeaudiitori aruande ärakiri, kasumi jaotamise või kahjumi katmise ettepaneku ja otsuse ning üldkoosoleku protokollile väljavõtte). Kehtiva regulatsiooni järgi peab HLÜ juhatus nimetatud dokumendid esitama üldkoosolekule. Eelnõu muudatuste järgselt on aga peetud silmas seda, et vastavad dokumendid esitatakse revisjonikomisjonile, kes hindab teabe ja dokumentide vastavust seadusele, ning seejärel annab aru juhatusele ja nõukogule (vt § 1 p 49 juures olevaid muudatusi).

Lõikes 4 sätestatakse, et revisjonikomisjoni liige võib nõuda HLÜ juhatuselt muid andmeid ja dokumente, mis võimaldavad revisjonikomisjonil muuhulgas kontrollida HLÜ tegevuse vastavust õigusaktidele ja hinnata tegevust vastavust HLÜ sise-eeskirjadele (HLÜS § 39 lg 1 p 1–4). Kui revisjonikomisjon tuvastab seadusele mittevastavusi HLÜ töös, siis tuleb revisjonikomisjonil viivitamata teavitada sellest HLÜ nõukogu, üldkoosolekut ja olemasolul ka volinikke (HLÜS § 39 lg 3).

Lisatud § 41³ on keskse tähtsusega norm eelnõus. Selle peamine eesmärk on võimaldada nii HLÜ liikmele kui ka liikmeks astuda soovijaile andmete hõlbus kättesaadavus – kas siis HLÜ veebilehe kaudu või paberkanalil – ka sellisel juhul, kui HLÜ siseselt on määratud liikmete huve esindama volinike üldkoosolek. Enamik HLÜ-sid on küll avaldanud oma kodulehel nt HLÜ põhikirja ja viimased majandustulemused/-näitajad, kuid eesmärk on selline praktika ühtlustada, et võimaldada andmete võrreldavust ja lihtsustada kättesaadavust nii liikmetele kui ka liikmeks astuda soovijatele.

Selle paragrahvi **lõike 2** kohaselt tuleb HLÜ-l juhatusel liikme nõudmisel esitada 30 päeva jooksul alates sellekohase nõudmise saamisest viimane auditeeritud majandusaasta aruanne (punkt 1), liikme poolt HLÜ-sse hoiustatud rahaliste vahendite koguväärtus (punkt 2), viimati koostatud audiitori arvamus HLÜS §-des 27, 27¹ ja 28 sätestatud nõuete täitmise kohta (punkt 3), andmed ja dokumendid likviidsusrisiki vältimise ja maandamise kohta (punkt 4), käesoleva seaduse § 36 lõikes 2 sätestatud teave HLÜ juhtorganite liikmete ja revisjonikomisjoni liikmete kohta ning juhtorganite liikmete ja revisjonikomisjoni liikmete kontaktandmed (punkt 5), käesoleva seaduse § 18 lõigetes 3 ja 4 nimetatud HLÜ liikmete nimekiri (punkt 6), teave väljastatud laenude kohta laenusaaajate lõikes viimase kuu seisuga (punkt 7), ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa viimase kuu seisuga (punkt 8) ning Eesti Pangale esitatavad andmed HLÜ bilansi ja kasumiaruannete kohta (punkt 9).

Punkti 1 eesmärk on tagada HLÜ liikmetele hõlbus ligipääs HLÜ viimasele auditeeritud majandusaasta aruandele. Enamik HLÜ-sid on avaldanud viidatud aruanded ka oma veebilehel vastavalt sama paragrahvi lõikele 4, kuid eelnõu eesmärk on selline praktika ühtlustada ning tagada teabe kättesaadavus ühes kohas. Samal põhjusel on eelnõusse lisatud sama lõike punkt 5.

Punkti 2 eesmärk on tagada hoiustajale adekvaatne ülevaade tema hoiuse tootlikkusest; teiselt poolt on sellekohaseid andmeid vaja ka HLÜ-l oma likviidsusnõuete täitmise hindamisel. Igakordset nõuet liikme rahaliste vahendite koguväärtuse seisu teadmiseks ei ole HLÜ-l vajalik rahuldada, kui sellekohane teave on tehtud liikmetele pärisvõlt teadmiseks (vt allpool lg 3).

Punkti 6 kohaselt tuleb liikme nõudmisel esitada talle ühistu liikmete nimekiri koos liikme sidevahendite andmetega. Liikmete sidevahendite sedastamine liikmete nimekirjas toimub liikmete individuaalse nõusoleku alusel (vt selgitusi ülaltoodud § 18 lõike 4 juures).

Punkti 7 kohaselt tuleb liikme nõudmisel esitada teave väljastatud laenude kohta laenusaaajate lõikes viimase kuu lõpu seisuga. Selle punkti all on mõeldud teavet HLÜ laenuportfelli kohta, sh kellele ja mis summas HLÜ on andnud laenu; samuti asjakohasel juhul eritingimused, mis vastavale laenule või laenusaaajale kohaldatakse.

Punktide 8 ja 9 kohaselt tuleb esitada liikme nõudmisel vastavalt HLÜ ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa viimase kuu seisuga ning HLÜ bilansi ja kasumiaruanded viimase aruandlusperioodi kohta. Täna esitavad HLÜ-d iga kuu Eesti Pangale viidatud andmeid, aga HLÜ liikmetel ei ole täna õigus nendega tutvuda ega aluseid neid andmeid nõuda, kuigi eelnõu koostajate hinnangul on ühistu liikmetel äratuntav huvi tutvuda oma ühistu oluliste majandusnäitajatega.

Lõige 3 näeb ette erandi, et millisel juhul ei kohaldata lõikes 2 sisalduvat teabe andmise kohustust. Nimelt, kui HLÜ on avaldanud lõikes 2 nimetatud andmed ja dokumendid elektroonilise süsteemi kaudu või saatnud liikmetele nimetatud andmed ja dokumendid näiteks e-maili teel, siis ei ole HLÜ igakordse nõudmise

saamisel kohustatud liikmele nimetatud teavet ja dokumente edastama. Mis puudutab majandusaasta aruande edastamist liikmele, siis kui nimetatud dokument on äriregistri teabesüsteemi vahendusel elektrooniliselt kättesaadavaks tehtud, siis seda ei käsitleta lõikes 3 sätestatud erandi kohaldamise alusena.

Lõikes 4 sätestatakse, et käesoleva lõike 2 punktis 5 nimetatud andmeid säilitab HLÜ viis aastat pärast juhtorgani või revisjonikomisjoni liikme tagasikutsumist või tema volituste lõppemist. Viieaastane tähtaeg andmete säilitamiseks on vajalik TÕS § 63¹ lõikes 3 sätestatud juhatuse liikme vastu esitatava nõude (maksimaalse) aegumistähtaja lõpuni.

Lõikes 5 on sätestatud, et käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 6 viidatud isikuandmeid töötleb HLÜ seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks. Seadusest tulenevate kohustuste täitmise all mõeldakse andmete töötlemist HLÜS § 6 nimetatud teenuste osutamiseks ja tehingute täitmiseks, §-s 41⁴ nimetatud statistika koostamiseks ja muude seadusest tulenevate kohustuste täitmist.

Lõikega 6 sätestatakse, et eelmises lõikes nimetatud isikuandmeid säilitab HLÜ kolm aastat pärast liikme liikmesuse lõppemist. Kolmeaastane andmete säilitamise tähtaeg ühtib tsiviilõiguses sätestatud kolmeaastase nõuete aegumistähtajaga (vt ka TsÜS § 146 lg 1).

Lõige 7 sätestab volitusnormi valdkonna eest vastutavale ministrile täpsustada sama paragrahvi lõike 2 punktides 2, 4, 7 ja 8 nimetatud andmetele ja dokumentidele kohalduvaid täpsemaid nõudeid. Lõige 4 on lisatud §-i 41³ peamiselt lõike 2 punkti 7 tõttu, et vajadusel täpsustada väljastatud laenude kohta avalikustatavaid andmeid. Tasub märkida, et volitusnormiga ei soovita laiendada lõikes 2 toodud nimekirja, vaid vajaduse korral täpsustada lõikes 2 toodud andmete ja dokumentide sisu.

Lõige 8 näeb ette, et HLÜ auditeeritud majandusaasta aruanne ja põhikiri peab olema kättesaadav HLÜ asukohas ja veebilehel selle olemasolu korral.

Lõikes 9 on sedastatud, et HLÜ juhatus peab edastama liikme nõudmisel HLÜ-ga seotud andmed paber kandjal, kuid võib võtta selle eest mõistlikku tasu. Kuivõrd igal HLÜ liikmel ei ole ligipääsu elektroonilistele kanalitele, tutvumaks HLÜ-ga seotud aruandlusega, kuid see liige võib olla sellest hoolimata aruandlusega tutvumisest huvitatud, siis peaks ka sellisel liikmel olema võimalik tutvuda HLÜ aruandlusdokumentidega. Sealjuures on oluline, et tutvumine paber kandjal olevate dokumentidega ei oleks ebamõistlikult kulukas. Samas, kuivõrd HLÜ-le tekib paratamatult kulutusi dokumentide väljatrukkimise ja postiga või muul moel edastamise tõttu ning neid kulutusi poleks mõistlik rahastada teiste ühistu liikmete arvelt, siis sellest tulenevalt võib HLÜ nõuda paber kandjal dokumentide saatmisega seotud kulude kandmist, sealhulgas dokumentide trükkimisele ja postitamisele tehtud mõistlikke kulutusi.

Lisatud § 41⁴ sedastab HLÜ kohustused esitada perioodilist teavet Eesti Pangale. Viidatud paragrahvi kohaselt esitab HLÜ Eesti Pangale perioodiliselt statistilisi andmeid Eesti Panga seaduses, riikliku statistika seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud korras. Nimetatud kohustus on ka olemas kehtiva Eesti Panga seaduse § 34 lõikes 1 ning selle alusel kehtestatud Eesti Panga Presidendi määruse „Hoiu-laenuühistu bilansi ja kasumiaruande koostamise nõuded ning aruannete Eesti Pangale esitamise kord“ alusel – eelnõuga tuuakse vastav kohustus eraldi esile ka HLÜS-is.

55) Muudetakse § 45 lõike 1 punkte 1 ja 2. Eelnõuga täpsustatakse hoiu-laenuühistute lõpetamise aluseid. Nimetatud punktide muutmise näol on tegemist täpsustavate sõnastustega, kuid sisulisi muudatusi ei kaasne.

56) Seadust täiendatakse peatükiga 8¹, mis käsitleb hoiu-laenuühistu pankrotti.

Paragrahv 45¹ sedastab üldsätte, mille järgi kohaldatakse HLÜ pankrotiavalduse esitamisele, pankroti väljakuulutamisele ja pankrotimenetlusele pankrotiseaduses sätestatud, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti. Paragrahvi lisamine on tingitud järgmiste paragrahvide lisamisest, mis omakorda sätestavad erandid HLÜ-de jaoks võrreldes pankrotiseadusega.

Paragrahv 45² sätestab ajutise halduri nimetamise korra. Vaadeldav säte on pankrotiseaduse § 15 suhtes erinormiks. HLÜ on rahaasutus, kelle tegevuses on oluline likviidsus. Pankrotiseaduses sätestatud on liiga pikad tähtajad. Kohtumenetluses kohaldatavad tähtajad peaks olema lühemad, et ära hoida hoiuste väljavoolu võimalike negatiivsete uudiste hirmus.

Paragrahv 45³ sätestab HLÜ pankroti väljakuulutamise ja HLÜ-st võlgniku maksejõuetuse eeldamise korra. Kohus kuulutab pankroti välja, kui võlgnik on maksejõuetu. Pankrotiseaduse § 31 lõike 1¹ kohaselt eeldatakse juriidilisest isikust võlgniku maksejõuetust, kui võlgniku suhtes toimivas täitemenetluses ei ole kolme kuu jooksul täitemenetluse alustamisest saadud vara puudumise tõttu nõuet rahuldada või kui täitemenetluses ilmneb, et võlgnikul ei jätku vara kõigi kohustuste täitmiseks, või kui võlgniku juhtorgani liige teatab võlausaldajale, kohtule või avalikkusele, et võlgnik ei suuda oma kohustusi täita. Lisaks eeldatakse osäühingust või aktsiaseltsist võlgniku maksejõuetust, kui äriühingul on netovara (bilansi aktiva üldsumma miinus passivas näidatud kohustuste üldsumma) järel vähem, kui äriseadustiku nõuete kohaselt netovara summa peaks olema. Vastavalt käesoleva seaduse § 22 lõike 3 teisele lausele peab hoiu-laenuühistu netovara tegutsemise igal ajahetkel vastama vähemalt osakapitalile. Sarnaselt osäühingutele ja aktsiaseltsidele sätestatakse hoiu-laenuühistust võlgniku maksejõuetuse eeldusena olukord, kus netovara suurus ei ole kooskõlas seaduse nõuetega.

Paragrahvis 45⁴ on tehtud täpsustus HLÜ pankrotimäärusest teavitamise kohta. Säte on erinorm pankrotiseaduse § 34 suhtes arvestades hoiustajate kaitse vajadusi. Sõltumata võlausaldajate arvust peab haldur teavitama kõiki hoiustajaid pankrotimäärusest ning võlausaldajate esimese üldkoosoleku ajast ja kohast. Kuna HLÜ peamine vara on nõuded krediitisaajate vastu, siis on väga oluline, et kõik isikud, kes on saanud HLÜ-lt krediiti, oleksid teadlikud, et tuleb jätkata krediitilepingust tulenevate kohustuste täitmist ning millisele kontole tuleb kanda krediidi tagasimaksed.

Paragrahviga 45⁵ sätestatakse nõuete rahuldamisjärگرد HLÜ pankrotimenetluses. Tegemist on erinormiga pankrotiseaduse § 153 suhtes. Sätte eesmärk on kaitsta hoiustajate huve pankrotimenetluses nõuete rahuldamisel. HLÜ-desse paigutatud hoiused ei ole tagatud Tagatisfondi poolt, kuid isikute hoiused peaksid olema ka pankroti korral suuremas ulatuses kaitstud kui muude võlausaldajate nõuded.

57) Seadust täiendatakse §-dega 47¹–47³, mis sätestavad vastavalt üleminekusätteid ja keelu moodustada pärast seaduse jõustumiskuupäeva hoiu-laenuühistuid.

Lisatakse eraldi rakendussäte § 47¹ näol. Selle §-i **lõike 1** kohaselt ei või tulundusühistut pärast seaduse jõustumiskuupäeva moodustada hoiu-laenuühistuna ega kanda teda sellisel kujul äriregistrisse. Sätte eesmärk on välistada uute HLÜ-de moodustamine pärast seaduse jõustumist, st ülemineku perioodil, mille lõppedes rakendub HLÜ-dele krediitiasutuse tegevusloa taotlemise kohustus või kohustus jätkata tulundusühistuna. **Lõikega 2** nähakse ette, et uusi liikmeid saab kaasata üksnes 2024. a. jooksul ja **lõikega 3** nähakse ette, et 2026. aasta alguseks tuleb teenuste pakkumine sisuliselt lõpetada. See kõik on vajalik selleks, et ühistud oma äri nõ rohkem ei laiendaks ja hakkaksid oma tegevust lõpetama (juhul kui nad ei soovi tegutseda edasi ühistupanga vormis). Ehk nimetatud piirangu eesmärk on vältida olukorda, kus HLÜ-d hakkaksid kaasama uusi liikmeid ja hoiuseid, samuti sõlmima krediidi andmiseks uusi lepinguid vahetult enne §-s 47³ sätestatud krediitiasutuse tegevusloa taotlemise kohustuse tekkimist. Samas on oluline, et HLÜ-dele antaks piisavalt aega oma tegevuse ja lepinguliste suhete ümberkorraldamiseks.

§-ga 47² nähakse ette rakendusperiood olemasolevatele ühistutele uute muudatustega oma tegevuse kooskõlla viimiseks – nimelt eelnõuga tehtavate muudatuste tõttu on HLÜ-de majandustegevuses vajalik ette näha ka ülemineku periood uute nõuete ga kooskõlla viimiseks.

Arvestades seda, et uute nõuete hulk on küllaltki mahukas ja et eelnõu jõustumine on plaanitud 2024. aasta 1. aprillile, siis oleks otstarbekas näha ette 9 kuuline rakendusperiood, mil HLÜ-d peavad oma tegevuse

uute nõuetega kooskõlla viima (**lõige 1**). Kuivõrd § 47² lõikes 1 toodud sätete näol on eelnõu koostajate hinnangul tegemist sätetega, millega oma tegevuse kooskõlla viimine on HLÜ-de aspektist kriitilise tähtsusega, siis ei ole ka mõistlik ette näha viidatud sätete hilisem jõustumisaeg, sest see võib tekitada mitmeti mõistetavusi sätete tegeliku rakendamise tähtaegadest. Oluline on märkida, et siin lõikes ei viidata uuele §-le 41³ – see näeb ette vajaliku teabe andmise hoiu-laenuühistu liikmetele ja mõistlik on seda rakendada kohe.

Lõikega 2 nähakse ette, et uusi määrasid sisseastumismaksu ja osamaksu osas kohaldatakse uutele liikmetele koheselt ehk nende liitumise ajal. Seniste liikmete puhul ei saa enam sisseastumismaksu nõ tagantjärele nõuda, küll on ka nende puhul kohustuslik suurendada osamaksu hiljemalt 2025. a. 1. jaanuariks.

§-ga 47³ nähakse ette alused hoiu-laenuühistute lõpetamiseks ja panga või ühistupanga vormile üleminekuks.

Lõikega 1 sätestatakse, et kui enne seaduse jõustumist asutatud ja tegutsev hoiu-laenuühistu soovib oma tegevust jätkata ühistupangana, siis peab ta taotlema Finantsinspeksioonilt krediidasutuse tegevusloa nii, et ta saaks selle Finantsinspeksioonilt hiljemalt 2028. aasta 31. detsembriks. Ehk selle kohaselt ei ole ühistul alates 2029. aasta 1. jaanuarist lubatud edasi tegutseda hoiu-laenuühistu vormis.

Lõige 2 näeb ette, et krediidasutuse tegevusloa taotlus peaks olema esitatud hiljemalt 2027. aasta 1. jaanuariks.²⁴ Tavapärastelt kestab pangaloa menetlus rohkem kui 1 aasta ja seepärast on oluline, et ühistud teeksid vastava otsuse piisavalt varakult. Juhul kui ühistu tegevusloa taotlust eelnimetatud tähtajaks ei esita, peab ta olemasolevatele liikmetele hoiustamistingimuste ja makseteenuste osutamise ning tarbijakrediidi väljastamise vastavalt lepingutes sätestatud tähtaegadele lõpetama, välja arvatud juhul kui vastav tulundusühistu omab makseasutuse või krediidiandja tegevusloa.

Lõikega 3 sätestatakse, et kui HLÜ on esitanud krediidasutuse tegevusloa taotluse ja Finantsinspeksioon ei ole otsustanud 2028. aasta 31. detsembriks tegevusloa andmist või sellest keeldumist, ei loeta HLÜ tegevust tegevusloata tegevuseks karistusseadustiku tähenduses. Sätte puhul on eeskujul võetud KAVS § 105 lõikes 3, kus toona ilma tegevusloata tegutsenud (st tegevusloa taotlemise kohustust varem ei olnud) tarbimiskrediidiandjad viidi Finantsinspeksiooni järelevalve alla. Säte annab ka HLÜ-dele garantii, et õiguskaitseasutused ei alusta menetlust karistusseadustiku tegevusloata tegevuse paragrahvi alusel.

58) seadusesse lisatakse § 49, millega nähakse ette HLÜS-i kehtetuks tunnistamine.

Paragrahvi sõnastuse järgi tunnistatakse HLÜS kehtetuks alates 2029. aasta 1. jaanuarist. Seaduse kehtetuks tunnistamine on seotud sama seaduse §-s 47³ toodud üleminekusätetega suunata hoiu-laenuühistute tegevus Finantsinspeksiooni järelevalve alla, st taotlema krediidasutuse tegevusloa. Mh kustutatakse käesoleva eelnõuga kehtivas krediidasutuste seaduses olevad viited hoiu-laenuühistu seadusele.

Seaduse kehtetuks tunnistamine ei võimalda sisuliselt hoiu-laenuühistuna tegutsemist pärast seaduse kehtetuks tunnistamist, kuna arvestada tuleb ka mh äriseadustikus toodud ärinime kasutamise piirangutega (ÄS § 12 lg 1), samuti reklaamiseaduses toodud piirangutega.

§ 2. Krediidiandjate- ja vahendajate seaduse muutmine

---

²⁴ Krediidasutuse tegevusloa taotlemiseks vajalikud andmed ja dokumendid on sätestatud krediidasutuste seaduse §-s 13¹. Samuti on avaldatud Finantsinspeksiooni veebilehel krediidasutuse tegevusloa taotlemist selgitavad materjalid. Vt ka: <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit/krediidivaldkonna-tegevuslubade-taotlemine/krediidasutuse-tegevusloa>

Muudetakse § 2 lõike 6 sõnastust. Uue sõnastusega jäetakse sisuliselt välja kehtiva § 2 lõike 6 punkt 2. Nimetatud muudatus seondub HLÜS § 3 muutmisega (vt eelnõu § 1 p 5), mille kohaselt tekib HLÜ-le krediidasutuse tegevusloa taotlemise kohustus mh juhul kui tema liikmete arv on suurem kui 3 000, mistõttu ei oleks KAVS-is vajalik jätkuvalt kohaldada krediidiandja või –vahendaja kohta sätestatud. KAVS § 2 lõikes 6 säilib aga teine alus, mille kohaselt peab HLÜ taotlema krediidiandja või –vahendaja tegevusloa kui tema poolt antava tarbimiskrediidi määr ületab krediidasutuste poolt eraisikutele antud tarbimislaenude kulukuse määra (viimase kuue kuu keskmine).

§ 3. Krediidasutuste seaduse muutmine

1) Muudetakse § 3 lõiget 1, mis sätestab krediidasutuse mõiste. Eelnõus toodud muudatuse kohaselt võib krediidasutus tegutseda aktsiaseltsi või tulundusühistuna ja temale kohaldatakse aktsiaseltsi või tulundusühistu kohta sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega on asendatud „hoiu-laenuühistu“ „tulundusühistuga“. Muudatus tuleneb sellest, et krediidasutusele ei peaks kohalduma hoiumaala laenuühistu sätteid, kuivõrd tegemist on krediidasutustega (vt ka p 4 selgitused allpool).

2) Paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 1¹, mille kohaselt ei või ühistupank tegutseda aktsiaseltsi vormis. Nimetatud piirangu eesmärk on säilitada ühistupangas ühistuline element (TÜS § 43 sätestatud „üks liige - üks hää“ põhimõte) ning vältida olukorda, kus nõ aktsiapangana tegutsev krediidasutus turundab end ühistulise ettevõtmisena.

3) Muudetakse § 13¹ lõike 1 punkti 10 teksti selles osas, mis puudutab revisjonikomisjoni. Revisjonikomisjoni sätteid rakenduvad peamiselt ainult ühistupangale (ja kehtiva HLÜS alusel ka HLÜ-dele). Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätteid ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

4) Tunnistatakse kehtetuks § 13¹ lõige 4. Muudatus on seotud revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kaotamisega krediidasutuste puhul (vt ka § 3 p 1 ülal). Muid muudatusi ei kaasne.

5) Paragrahvi 13¹ täiendatakse lõikega 5. Lisatav lõige näeb ette ühistupanga tegevusloa taotleja kohustuse esitada varade kvaliteedi hindamise aruanne, kui tegevusloa taotleja äriühing on tegutsev äriühing, kes osutab käesoleva seaduse § 6 lõike 1 punktides 1-3 nimetatud teenuseid. Kehtiva õiguse järgi on eelnimetatud teenuseid õigus osutada lisaks pankadele ka krediidiandjatel (KAVS § 5 lg 2) ja hoiumaala laenuühistutel (HLÜS § 6 lg 1). Nimetatud aruande eesmärk on anda kindlust selles osas, et tegutseva äriühingu laenuportfell oleks enne tegevusloa taotlemist hinnatud sõltumatu hindaja (audiitorettevõtja) poolt ning et portfelli kvaliteet ja väärtus vastaks kehtivatele nõuetele (nt HLÜ-de puhul HLÜS § 28 kehtestatud nõuetele).

6) Tunnistatakse kehtetuks § 29 lõige 6. Muudatus on seotud eelnõu § 3 punktiga 6 (KAS § 38), millega lisatakse KAS-i ühistupanga peatükki viide KAS kohaldamise kohta ka ühistupankadele. Seetõttu kaob vajadus eraldi sellisel kujul KAS § 29 lõiget 6 säilitada.

7) Muudetakse § 38 sõnastust, millega täpsustatakse krediidasutuste seaduse kohaldamist ühistupangale. Viidatud muudatuste järgi kohaldatakse ühistupanga asutamise, liikmete, vara ja üldkoosoleku suhtes krediidasutuste seaduses sätestatud käesolevas peatükis sätestatud erisustega. Teisisõnu tuleb ühistupankadel arvesse võtta kõiki KAS-is sätteid, võttes sealjuures arvesse sama seaduse ühistupanga peatükis sätestatud erisusi. Tasub ka mainida, et ka ühistupankadele tuleb CRD järgi kohaldada krediidasutustele sätestatud nõudeid ning siseriikliku õigusega ei ole võimalik teha sellest erandeid (v.a juhul, kui see on viidatud direktiivis selgelt ette nähtud).

8) Tunnistatakse kehtetuks § 39 lõige 3. Lähtuvalt eelnõu eelmises punktis toodud selgitustest ei ole ühistupanga kui krediitiasutuse puhul vajalik täiendavalt viidata HLÜS-ile.

9) Paragrahvi 42 lõikest 1 jäetakse välja tekstiosa „lisaks hoiu-laenuühistu seaduses sätestatud“. Muudatuse põhjused kattuvad seletuskirja eelmises punktis tooduga.

10) Tunnistatakse kehtetuks § 42 lõike 1 punkt 5. Muudatuse põhjused kattuvad seletuskirja punktis 7 tooduga, st lähtudes krediitiasutuste seaduse kohaldamisest ka ühistupankadele ei ole lubatav ette näha erisusi pankadele kohaldatava regulatsiooni osas.

11) Paragrahvi 42 lõiget 1 täiendatakse punktidega 6-11. Nimetatud punktidega täpsustatakse ühistupanga põhikirjale kohaldatavaid nõudeid ning põhikirjas sisalduvat teavet. Eelnõuga ei sätestata kohustuslikke tingimusi, millele liikmed peavad vastama, ega sisseastumismaksu või osamaksu suurst, kuid nimetatud elemendid peaksid olema kirjas ühistupanga põhikirjas, et tagada nende ühtne kohaldamine kõikidele liikmetele ja liikmeks astuda soovijatele.

12) Tunnistatakse kehtetuks § 42 lõige 4 ja § 42¹ lõige 1. Muudatuse põhjused kattuvad seletuskirja punktis 7 tooduga, st lähtudes krediitiasutuste seaduse kohaldamisest ka ühistupankadele ei ole lubatav ette näha erisusi pankadele kohaldatava regulatsiooni osas.

Tunnistatakse kehtetuks § 42¹ lõige 1, mille kehtiva sõnastuse kohaselt ei kohaldata ühistupanga liikmetele hoiu-laenuühistu seaduse §-s 17 sätestatud. Nimetatud säte ei ole eelnõu koostajate arvates § 38 muudatuste tõttu enam vajalik (vt eelnõu § 3 p 7 selgitusi ülalpool).

13) Muudetakse § 42¹ lõiget 2. Muudatuste järgi oleks lisaks ühistupanga liikme vastuvõtmisele juhatuse pädevuses ka liikmete väljaarvamine, kui põhikirjaga ei ole seda õigust antud nõukogule. Sama lõike järgi tuleb otsus liikme vastuvõtmise ja väljaarvamise kohta teha 30 päeva jooksul vastava avalduse saamisest arvates. Ühelt poolt on muudatuse eesmärgiks on tekitada võimalus ühistupangal lõpetada liikme liikmelisus enda initsiatiivil – kehtivas ühistupanga regulatsioonis ei ole sellist võimalust ette nähtud. Lisaks võib teatud juhtudel olla liikme väljaarvamine vajalik, sh juhul, kui liige ei vasta enam ühistupanga poolt liikmele seatud tingimustele või rikub mõnda põhikirjast või seadusest tulenevat kohustust. Teisalt on ette nähtud konkreetne ajaline määr, mille jooksul tuleb liikme vastuvõtmise või väljaarvamise kohta otsus teha, et vältida avalduste nõ seisma jätmise ja põhjendamatu viivitamine viidatud avalduste lahendamise, mis omakorda tooks kaasa registriandmete ebatäpsuse.

14) Muudetakse § 42¹ lõike 4 teist lauset. Muudatuse järgi võib üldkoosolek erandkorras määrata pikema tähtaja osamaksu väljamaksmiseks, mis ei või olla pikem kui viis aastat, kui pärast väljamakse tegemist ei oleks ühistupanga omavahendid piisavad käesolevas seaduses sätestatud usaldatavusnormatiivide ja muude käesoleva seaduse ning selle alusel kehtestatud nõuete täitmiseks. Muudatuse eesmärk on konkretiseerida ajaperioodi, mille jooksul liikmele tuleb liikmesuse lõppemisel osamaks välja maksta. Kehtiva sätte sõnastuse järgi on viidatud periood seaduses sätestamata, mis ei anna liikmele, kelle liikmesus ühistupangas on lõppenud, õiguskindlust temale väljamakstava osamaksu ajaperioodi osas. Samas on vajalik sätestada piisav ajaperiood, mille jooksul ühistupank suudaks kaasata piisavalt omavahendeid, et olla kooskõlas seaduses sätestatud nõuetega.

15) Lisatakse § 42², mis sätestab erinõuded ühistupanga juhatuse liikmetele. Nimelt lõike 1 kohaselt võib ühistupanga juhatuses olla minimaalselt kolm liiget, kui põhikiri ei näe ette suuremat liikmete arvu või kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti. Erand lõikele 1 on ette nähtud sama paragrahvi järgmises lõikes. Lõike 2 kohaselt võib ühistupanga juhatuses olla kaks liiget, kui ühistupanga osakapital on alla viie miljoni euro. Krediitiasutusel kahe juhatuse liikme määramine on erisäte krediitiasutuste seaduse § 56 lõikes 1 sätestatud krediitiasutuse kolmeliikmelise juhatuse suhtes. CRD artikli 13 lõikega 1 on seatud minimaalseks nõudeks vähemalt kahe isiku määramine krediitiasutuse juhatusse ning eelnõuga soovitakse see erisus ühistupankadele sisse tuua. Sealjuures tuleb märkida, et kahe juhatuse liikme määramine on

lubatud ainult juhul kui ühistupanga osakapital on alla viie miljoni euro. Koosmõjus §-ga 44 (vt järgmine punkt) tähendab see seda, et kahe juhatuse liikme määramine on lubatud üksnes juhul, kui ühistupank ei osuta investeerimisteenuseid või teenuseid välisriigis. Nimetatud teenuste osutamise piiramine on eelnõu koostajate hinnangul põhjendatud, vältimaks madalast kapitaliseeritusest tulenevaid riske; samuti juhatuse liikmete vähesust vastutusvaldkondade jagamisel ja huvide konflikti maandamisel. Viimaks, muud krediitiasutuste seaduses sätestatud nõuded krediitiasutuse juhatuse liikmetele, sh §-d 56 ja 57 jäävad kehtima ka ühistupankade suhtes.

16) Muudetakse §-i 44. Võrreldes kehtiva krediitiasutustele kohalduva osa- või aktsiakapitali miinimummääraga (5 miljonit eurot) võimaldatakse § 44 lõikes 1 toodud muudatustega ühistupanga algkapitali määra sätestada minimaalselt vähemalt üks miljon eurot, ehk algkapitali madalaim määra ühistupanga jaoks oleks CRD artiklis 12 lõikes 4 lubatud madalaim tase. Muudatuse eesmärk on soodustada ühistupanganduse teket ja arenemist Eestis. Võrreldes kehtiva KAS § 44 lausega 2 on eelnõus toodud § 44 lõige 2 jäetud muutmata.

Pangandusdirektiivi (CRD) üldnormi artikli 12 kohaselt võib järelevalve anda loa panga tegevuse alustamiseks, kui krediitiasutusel on algkapital vähemalt 5 miljon EUR. Lisaks sellele on direktiivis riigile välja pakutud valikukoht kehtestada panga asutamisel algkapitalile madalam lävend – 1 miljon EUR, määratledes selleks eraldi nn kategooria (particular categories of credit institutions).

Riikide praktika 1 miljoni EUR panga võimaldamise korral on kantud erinevatest eesmärkidest: Leedu pakub seeläbi võimalust fintech valdkonna arenguks ja ühistupankade reguleerimiseks, teisalt on madalamat kapitalinõuet kohaldatud üksnes ühistulise panganduse võimaldamiseks (Sloveenia). Leedu näitel on sellise erandliku kapitalinõudega tegutsevate krediitiasutuste puhul eelistatud piirata nii pangale lubatud investeerimisteenuste ulatust kui piiratud aktsiakapitali suurusega panga tegevust piiriülel või filiaali asutamisega välisriigis.

Madalama kapitalinõude rakendamisel võib olla väikepangandust elavdav ja seeläbi turul teenustega laiemat hõlmatust soodustav mõju. Vähendatud algkapitaliga panga puhul tuleb samas arvestada, et pangandustegevusele kohaldub siiski samamoodi üldine pankade suhtes kehtiv raamistik, mille kohaselt peab panga omakapital olema vastavuses tegevuse ulatuse ja sellest tulenevate riskidega. Seega 1 MEUR algkapitaliga panga turule sisenemisel võib juba regulatsiooni tasandil olla kohane riskide piiramiseks kitsendada sellisele isikule lubatud teenuste loetelu ka Eestis. Seepärast piiratakse antud juhul sellise ühistupanga puhul investeerimisteenuste osutamist.

Krediitiasutuse tegevusloa annab EKP. Seega olukorras, kus krediitiasutus on saanud tegevusloa madalama kapitalinõude alusel, ei rakendu peale tegevusloa saamist, kuid tegevuse mahtude suurenemisel või aktsiakapitali tõstmisel täiendavat tegevusloa kohustust. Sellisel juhul hinnatakse ja rakendatakse panga kapitalinõudeid lähtuvalt CRR-s seatud tingimustest vastavalt tegevusest tulenevatele riskidele. Erandi alusel loodava panga tegevuse ulatus omab olulist rolli ka pangale kohustusliku Tagatisfondi makse kujunemisel – Tagatisfondi maksed on riskipõhised, seega võimaldab seadus vajadusel maksete suurust korrigeerida tegevuse riskisusega, mida saab Tagatisfondi nõukogu arvestada vastava otsuse tegemisel.

Kuna CRD-st tulenevate ühtsete nõuete eesmärk on tagada piiriülese pangandusturu stabiilsus, siis erandina väiksemate nõuete, erikategooria alusel tegutsevate pankade alternatiivi võimaldamisest tuleb direktiivi artikli 12(4) kohaselt teavitada nii Euroopa Komisjoni kui EBA. Vastav kohustus lasub riigil. Selleks, et jälgida erandi alusel kujunevat praktikat ja eristada pankade kategooriaid ka pangateenuste tarbijate jaoks tuleb lõike 4 kohaselt FI-I pidada vastavate krediitiasutuste kohta eraldi nimekirja, mis võimaldab neid eristada üldnormi alusel tegutsevatest krediitiasutustest.

Paragrahvi 44 täiendamisega lõikega 3 kohustatakse ühistupanga osakapitali korrigeerida 12 kuu jooksul alates osakapitali muutmise olukorra tekkimisest. Nimetatud muudatus on krediitiasutuste seadusesse tehtud HLÜS-iga sarnaselt. Nimelt ühistupangaks kvalifitseeruva HLÜ-I on väga suur hulk liikmeid,

mistõttu oleks kulukas ja keeruline korraldada üldkoosolekuid ainult seetõttu, et korrigeerida avalikes registrites kajastatavat osakapitali määra. Muudatuse järgi oleks ühistupangal võimalik maksimaalselt ainult osakapitaliga seotud üldkoosolekuid korraldada vajadusel üks kord aastas.

Samas on oluline, et avalikkusel ei jääks valet muljet ühistupanga kapitaliseeritusest, arvestades ülaltoodud lõikes 3 sätestatud. Seetõttu on **lõikega 4** sätestatud erisus, mille kohaselt tuleb kokku kutsuda erakorraline üldkoosolek, kui ühistupanga osakapital väheneb viie protsendi võrra võrreldes riigi andmekogudes ja Finantsinspeksiooni veebilehelkajastuva summaga. Nimetatud sättega soovitakse ära hoida olukord, kus riigi andmekogudes sisalduv osakapitali määr ei ole enam ajakohane ning avalikkusele võib jääda vale mulje ühistupanga kapitaliseeritusest. Riigi andmekogude all on mõeldud eelkõige Äriregistrit, aga ka muid asjakohaseid andmekogusid, kus osakapitali määra kajastatakse.

17) Seadust täiendatakse §-dega **44¹** ja **44²**.

Paragrahv 44¹ sätestab ühistupanga poolt investeerimisteenuste ja välisriigis teenuste osutamise tingimused. Lõike 1 kohaselt on ühistupangal õigus osutada investeerimisteenuseid ja käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud teenuseid välisriigis, kui tema osakapital on vähemalt viis miljonit eurot. Investeerimisteenuste ja välisriigis teenuste osutamine on seotud ühistupanga osakapitali määraga, selle kohta vt ka kommentaare seletuskirja eelmise punkti juures.

Lõike 2 kohaselt teavitab ühistupank Finantsinspeksiooni kui ühistupank soovib alustada investeerimisteenuste osutamist või krediidasutuste seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud teenuste osutamist välisriigis. Sätte järgi ei eelda investeerimisteenuste või välisriigis teenuste osutamine eraldi Finantsinspeksioonilt vastava loa saamist, aga Finantsinspeksiooni tuleb teenuste osutamise soovist teavitada, et Finantsinspeksioonil oleks ajakohane ülevaade ühistupanga osutatavatest teenustest ning seeläbi kaasnevast riskiastmest.

Lõike 3 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus keelata ühistupangal investeerimisteenuste osutamist või teenuste osutamist välisriigis, kui ühistupanga osakapitali määr langeb alla viie miljoni euro. Teisisõnu kui Finantsinspeksioon leiab, et ühistupanga langenud kapitaliseeritus võib kaasa tuua riske investeerimisteenuste või välisriigis teenuste osutamisel, on võimalik Finantsinspeksioonil vastavate teenuste osutamist või teenuste osutamise kohta keelata.

Paragrahv 44² täpsustab olulise osaluse määratlemist ühistupankade puhul. Paragrahvi eesmärk on aidata nii turuosalistel kui järelevalveasutusel paremini mõista ja sisustada olulise osaluse regulatsiooni. Lõike 1 kohaselt võetakse ühistupanga liikme olulise osaluse määratlemisel täiendavalt arvesse liikme rahalist ja mitterahalist panust ühistupanka, muuhulgas tema poolt antud laene või tehtud sissemaksid ühistupanka või muul viisil ühistupanga tegevuse arvestatavat toetamist. Sama lõike teise lause järgi tuleb kaaluda liikme mõju, mis võib seonduda nii liikme rolli, ühiskondliku kuvandi kui muude asjaolude hindamisel ühistupanga juhtimisele. Lõike 1 lisamine on tingitud sellest, et KAS-is sisalduva olulise osaluse regulatsiooni (KAS § 30 jj) ei ole võimalik ühistupankadele otse kohaldada tulenevalt iga liikme võrdsest hääleõiguses (TÜS § 43). Samas on võimalik, et osad liikmed kas tasuvad keskmisest või miinimumist enam osamaksu või hoiustavad ühistupangas rohkem raha, ning seeläbi mõjutavad oluliselt ühistupanga kapitaliseeritust, likviidsust ja laenu andmise võimekust.

Lõike 2 kohaselt peab ühistupank lõikes 1 toodud olulise osaluse määramisel viivitamata teavitama Finantsinspeksiooni kõikidest asjaoludest, mis võivad kaasa tuua liikme olulise osaluse või kontrolli ühistupanga üle.

18) Tunnistatakse kehtetuks § 47. Kuivõrd eelnõuga ette nähtav KAS § 38 muudatus ei viita ühistupanga regulatsiooni puhul HLÜS-ile, siis ei ole nimetatud muudatuse tõttu enam vajalik säilitada seaduses viidet HLÜS-i erisätte mittekohtaldumisele.

19) Muudetakse § 49 lõike 2 punkti 2 sõnastust. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „revisjonikomisjoni liige“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

20) Paragrahvi 51 lõikest 3 kustutatakse viide hoiu-laenuühistu seaduse §-le 40. Kuivõrd eelnõuga ette nähtav KAS § 38 muudatus ei viita ühistupanga regulatsiooni puhul HLÜS-ile, siis ei ole nimetatud muudatuse tõttu enam vajalik säilitada seaduses viidet HLÜS-i erisätte mittekohaldumisele.

21) Muudetakse § 53 lõike 2 sõnastust. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „revisjonikomisjoni liige“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

22) Muudetakse § 54 lõigete 2 ja 3 sõnastust. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „või revisjonikomisjoni esimees“ vastavas käändes. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

23) Muudetakse § 56 lõike 3 sõnastust. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „revisjonikomisjoni liige“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

24) Tunnistatakse kehtetuks § 59 lõike 6. Sätte kehtetuks tunnistamise teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

25) Muudetakse § 60 lõike 1 sõnastust. Võrreldes kehtiva paragrahvi sõnastusega jäetakse välja sõnad „ja revisjonikomisjoni esimeheks“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

26) Muudetakse § 60 lõigete 2 ja 5 sõnastust. Võrreldes kehtiva paragrahvi sõnastusega jäetakse välja sõnad „ja revisjonikomisjoni liige“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

27) Tunnistatakse kehtetuks § 60 lõike 3 lause 2. Kehtetuks tunnistamine on tingitud revisjonikomisjoni kaotamisest HLÜS-is. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

28) Muudetakse § 60 lõiget 4. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „või revisjonikomisjoni liikmete“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

29) Muudetakse § 68 lõike 1 punkti 8 sõnastust. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „revisjonikomisjoni esimehe“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

30) Muudetakse § 99 lõike 2 punkti 3 sõnastust. Võrreldes kehtiva sätte sõnastusega jäetakse välja sõnad „või revisjonikomisjoniga“. Muudatuste teel jäetakse krediidasutuste seadusest välja revisjonikomisjoni kohustuslikkuse kohta käivad sätted ning sarnaselt teistele krediidasutustele peaks revisjonikomisjoni ülesandeid täitma sisekontrolliüksus.

31) Paragrahvi 116 täiendatakse lõigetega 4 ja 5. Lisatud lõike 4 sätestatu kohaselt lõpetatakse ühistupank, kui ühistupangal on vähem kui 50 liiget ja liikmete arv ei ole kahe kuu jooksul suurenenud. Kuivõrd vastavalt KAS § 39 lg-le 1 peab ühistupanga asutajaid olema vähemalt 50 isikut, siis lisatud sätte eesmärk on kinnitada, et ühistupangal peab igal ajahetkel olema vähemalt 50 liiget. Lisaks soovitakse vältida olukorda, kus 50 isikut asutavad ühistupanga, kuid ühistupanga äritegevuse käigus jääb ühistupanka alles vähem liikmeid, kaotades nii ühistulise tegevuse mõtte. Lõike 5 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus nõuda kohtu kaudu ühistupanga sundlõpetamist, kui ühistupanka ei lõpetata vabatahtlikult kuu kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud tähtajast. Muudatusega luuakse suurem õigusselgus selles osas, kes ja millisel alusel ühistupanga lõpetamise menetluse saab alustada, kui ühistupank vastab sättes toodud kriteeriumitele. Nimetatud lõiget tuleks rakendada juhul, kui ühistupank ei ole ise teinud otsust ühistupanga vabatahtlikuks lõpetamiseks, kui tema liikmete arv on langenud alla seaduses toodud miinimummäära.

§ 4. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmine

Paragrahvi 37 lõiget 1 muudetakse selliselt, et makseteenuseid osutava HLÜ puhul oleks HLÜ-s osaluse omandamine samastatud HLÜ liikme osamaksu summaga. Nimetatud muudatuse vajalikkus tuleneb sellest, et mõned HLÜ-d osutavad makseteenuseid, kuid kehtivas HLÜS või MERAS redaktsioonides (ega käesoleva eelnõuga ette nähtud muudatustega) ei ole ette nähtud HLÜ-dele olulise osaluse omandamise sätteid. See on aga tekitanud olukorra, kus makseasutustele kehtivad nõuded selles osas, et kes võib omada kontrollivat osalust, kuid samasuguseid nõudeid ei ole rakendatud makseteenuseid osutatavatele HLÜ-dele. Käesolev muudatus peaks tagama, et makseteenuseid osutavas HLÜ-s rakendataks suurema osamaksu teinud liikmetele ka sobivusnõudeid, misjärel ei oleks võimalik HLÜ-sse hoiustanud isikute raha laenata sellistele liikmetele, kes on kriminaalkorras karistatud, kelle osalus võib kaasa tuua rahapesu või terrorismi rahastamise riske või kes ei vasta muudele MERAS-i 4. peatükis sätestatud nõuetele.

§ 5. Reklaamiseaduse muutmine

Paragrahvi 29 täiendatakse lõikega 3⁷, mille kohaselt ei tohi HLÜ reklaam sisaldada pakutava hoiuseintressi määra. Muudatus on ajendatud Eesti Hoiu-Laenuühistute Liidu poolt 19.11.2020 Rahandusministeeriumile saadetud eelnõu kavandis, mille ühe osana oli välja toodud ettepanek keelata reklaam, millega teavitatakse soovist hoiuste või muude tagasimakstavate rahaliste vahendite kaasamiseks, ja mis sisaldab hoiuseintressi määra. Eelnõu koostajad nõustuvad, et HLÜ-ga liituja ei tohiks lähtuda üksnes HLÜ poolt makstavast hoiuse- või muust intressist (vt ka käesoleva eelnõu § 1 punktid 6 ja 9). Samas ei laiendata Hoiu-Laenuühistute Liidu ettepanekus toodud hoiuseintresside reklaamimise keeldu kõikidele finantsteenustele, sest ühelt poolt ei reguleerita käesoleva eelnõuga muude finantsteenuste osutamist, ning teiselt poolt alluvad muud krediidipõhiste finantsteenuste osutajad (krediidiandjad, -vahendajad, krediidasutused) finants-järelevalvele, millest tulenevalt toimub pidev kontroll vastavate teenusepakkujate ning nende poolt välja reklaamitud hoiuseintresside paikapidavuse üle. Selguse huvides tasub märkida, et lõike 3⁷ näol on tegemist objektiivse keeluga, mille täitmise üle teostab riiklikku järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet avalikes huvides (vt ka ReklS § 30 lg 1).

§ 6. Seaduse jõustumine

Paragrahviga 6 sätestatakse seaduse jõustumisaeg.

Sätestatakse seaduse jõustumisaeg, mis on 2024. aasta 1. aprill. Kindla jõustumiskuupäeva sätestamine aitab siduda vastava kuupäevaga eelnõuga kavandatud HLÜS-i rakendussätteid (§-d 47¹ kuni 47³). See omakorda lihtsustab eelnõu adressaatide jaoks muudatuste rakendamisega seotud tähtaegade arvestamist, ehk tagab paremini õigusselguse.

See tähendab, et ka reklaamiseaduse muudatus, mille kohaselt hoiuseintresside reklaam keelustatakse, jõustub 2024. aasta 1. aprillil. Hoiu-laenuühistud peaksid olema valmis, et seesugune reklaam lõpetada (vastavatele probleemidele on osundatud seletuskirjas juba eespool).

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi mõisteid.

5. Eelnõu vastavus kehtivale õigusele

5.1 Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei põhine otseselt EL õigusel, kuid viiakse täpsemini kooskõlas mõningate EL õiguse sätetega. Nimelt CRD artikkel 9 näeb ette, et liikmesriigid peavad keelama avalikkuselt hoiuste ja muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmise isikutele, kes ei ole krediitiasutused. Ehk EL õiguse kohaselt on avalikkuselt hoiuste kaasamine ette nähtud üksnes pankadele (krediitiasutustele). Käesolevaga nähaksegi ette, et kui soov on hoiuseid kaasata, siis peab ühistuna tegutsema panga või ühistupangana. See lahendus on täpselt kooskõlas EL õigusega.

5.2. Eelnõu vastavus Eesti Vabariigi Põhiseadusele

Põhiseaduse (PS) § 31 kohaselt on Eesti kodanikel õigus tegelda ettevõtlusega ning koonduda tulundusühingutesse ja -liitudesse. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdselt Eesti kodanikega ka Eestis viibival välisriikide kodanikel ja kodakondsuseta isikutel. PS §-i 31 kohaldamisel tuleb arvestada ka EL õigusega, mis sätestab ettevõtluse kaitse üksikasjalikult.²⁵

Ettevõtlusvabaduse puhul on tegemist klassikalise vabaduspõhiõigusega, kuid sellel on ka soorituspõhiõiguse jooni: ettevõtlusvabadus kaitseb ühelt poolt avaliku võimu sekkumise eest sellesse tulu saamise eesmärgil toimuvasse tegevusse, teiselt poolt aga nõuab avalikult võimult ka ettevõtluseks sobiva õigusliku keskkonna loomist. Seega riigi positiivsete kohustuste hulka seoses ettevõtlusvabadusega kuulub kohustus luua õiguslikud raamistikud ettevõtlusvabaduseks, sh äriõiguse ja ühinguõiguse normid, aga ka konkurentsioigus, võlaõigus.

Kaitstud on nii koondumisõigus kui ka õigus mitte koonduda. Äriühingute asutamist, seisundit, juhtimist ja lõpetamist reguleerivad üldiselt TsÜS ja ÄS. Eriseadustena reguleerivad nende asutamist ja tegevust ka HLÜS, kuid ka nt KAS ning IFS. Äriühinguteks on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu. PS § 31 kaitseb kõigisse neisse koondumise õigust²⁶. Ettevõtlusvabadusse kuulub iseseisva majandustegevuse kaudu tulu teenimine, ilma et avalik võim sellesse põhjendamatult sekkuks (vt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 30. juuni 2017. a otsus asjas nr 3-4-1-5-17, punkt 50). Ettevõtlusvabaduse realiseerimine võib muuhulgas toimuda ka osaluse või liikmeks oleku kaudu erinevaid

---

²⁵ (Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. § 31, komm 4; kättesaadav: https://pohiseadus.ee/sisu/3502/paragrahv_31).

²⁶ (Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. § 31., komm. 16 ja 17)

kaupu või teenuseid pakkuvast äriühingus. Ettevõtlusvabaduse kui vabadusõiguse üheks elemendiks on ka õigus otsustada vabalt ettevõtluse üksikasjade üle.

Ettevõtlusvabaduse osaks oleva konkurentsivabadusega kaitstakse nii ettevõtjate ettevõtlusvabadust, kui ka tarbijat. Konkurentsivabadus lähtub eeldusest, et konkurents tagab parima teenuse või kauba parima hinnaga. Ettevõtlusvabaduse alusel on isikul õigus nõuda, et riik ei looks konkurentidele põhjendamatu id eeliseid ja seeläbi hoiduks isiku ettevõtluse kahjustamisest.

Ettevõtlusvabadus kaitseb ka ettevõtja lepinguvabadust, sh usaldust ettevõtluse raames sõlmitud lepingute kehtima jäämise suhtes (*pacta sunt servanda* põhimõte). (RKÜKo 20.10.2020. nr. 5-20-3 p 108).

Õigus tegelda ettevõtlusega ehk ettevõtlusvabadus on seotud ja kattub osaliselt PS §-s 29 sätestatud õigusega valida tegevusala, elukutset ja töökohta. Vaadeldavatel õigustel on tihe seos PS §-s 32 sätestatud omandiõigusega – seda nii ettevõtlusega tegeleva isiku vara (nt aktsiad, osad või osamaksud) kaitsmisel kui ka äriühingu vara kaitsmisel.

Põhiseaduse § 32

PS § 32 sätestab omandipõhiõiguse. § 32 kohaselt on igapähe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud. S.t. omandile tuleb tagada puutumatus ja võrdne kaitse. Puutumatuse tagamiseks peab riik kehtestama õigusnormid, mis võimaldavad omandit kaitsta.²⁷

PS § 32 näol on tegemist üldise varalisi õigusi kaitsva normiga, mille kaitse ulatub kinnis- ja vallasasjade kõrval ka rahaliselt hinnatavatele õigustele ja nõuetele (vt Riigikohtu üldkogu 17. juuni 2004. a otsus asjas nr 3-2-1-143-03, punkt 18). Võlaõiguslike õiguste ja nõuete osas tuleks eeldada, et kaitstud pole mitte kõik varalised õigused, vaid pigem on kaitstud sellised võlaõiguslikud õigused ja nõuded, mis on olemuslikult asjaõiguslike (absoluutsete) õigustega sarnased. (PS § 32 Komm 8). Omandi kaitse laieneb ka nõuetele, kui need on piisavalt konkreetset ja neil on küllaldane alus riigisisese õiguses.

Isikuline kaitseala (PS § 9)

PS § 31 isikulises kaitsealas on nii Eesti kodanikud kui ka Eestis viibivad välisriigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud, kuid PS lubab seadusega sätestada välismaalastele piiranguid ettevõtlusvabaduse teostamiseks. PS § 31 kaitsealasse kuuluvad ka äriühingud. **Eraldi tuleb välja tuua, et käesoleva eelnõu puhul on isikulises kaitsealas füüsilised isikud – hoiu-laenuühistute liikmetena kui holustajatena või ka krediitisaajatena (tarbijatena), kes on sõlminud hoiu-laenuühistuga holustamiselepinguid, krediidi- või muid sarnaseid lepinguid.** Tarbijana käsitletakse füüsilist isikut, kes tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud tema majandus- või kutsetegevusega (tarbijakaitse seaduse § 2 lg 1 p 1).

PS § 32 sätestatud omandipõhiõigus laieneb füüsilistele isikutele. PS § 9 lg 2 järgi laienevad õigused, vabadused ja kohustused juriidilistele isikutele niivõrd, kui see on kooskõlas juriidilistele isikute üldistele eesmärkide ja sellistele õigustele, vabadustele ja kohustustele olemusega. Kooskõlas juriidilistele isikute eesmärkidega ning omandiõiguse kaitse mõttega laieneb §-s 32 sätestatu ka juriidilistele isikutele (RKÜKo 17.06.2004, 3-2-1-143-03, p 18). **Käesoleva eelnõu puhul on omandipõhiõiguse isikulises kaitsealas nii füüsilised kui ka juriidilised isikud – hoiu-laenuühistute liikmetena, kellele kuulub hoiu-laenuühistuse osalus kui ka holustajatena, kes on sõlminud hoiu-laenuühistuga holustamiselepinguid, millelt hoiu-laenuühistu maksab intresse.**

Põhiõiguse riive

Tulenevalt PS § 31 teisest lausest on **ettevõtlusvabadus** lihtsa seadusereservatsiooniga tagatud põhiõigus, mida võib piirata mistahes eesmärgil, mis ei ole põhiseadusega vastuolus. See põhjus peab johtuma avalikust huvist või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse vajadusest, olema kaalukas ja

²⁷ (Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. § 32, kott 1 ja 9 <https://pohiseadus.ee/sisu/3503>)

enesestmõistetavalt õiguspärane. (RKPJKo 30.06.2017, nr 3-4-1-4-17, p 57). Mida intensiivsem on ettevõtlusvabadusse sekkumine, seda mõjuvamad peavad olema sekkumist õigustavad põhjused. RKPJKo 10.05.2002, 3-4-1-3-02; RKPJKo 06.07.2012, 3-4-1-3-12). **Riigikohus on ettevõtlusvabaduse piiranguteks lugenud erinevate lubade taotlemise kohustuse kehtestamist, asutamise piirangute kehtestamist ja ka ettevõtja poolt pakutava kauba reklaamile piirangute kehtestamist.** Samuti on ettevõtlusvabaduse piiranguna vaadeldavad ettevõtja varale seatavad (nt looduskaitsealised) piirangud, mis ei võimalda ettevõtja vara ettevõtluses vabalt kasutada. (vt. täpsemalt Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. § 31, komm.23).

Omandipõhiõigus on samuti lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigus, **mida üldjuhul saab piirata mis tahes eesmärgil, mis ei ole põhiseadusega vastuolus** (vt RKPJKo 17.04.2012, nr 3-4-1-25-11, p 37). PS § 32 lõike 2 teine lause lubab sama paragrahvi lõike 1 esimeses lauses tagatud omandi valdamise, kasutamise ja käsutamise õigust seadusega kitsendada. Kohustades riiki igapäevase omandit võrdselt kaitsma, sätestab PS § 32 lõike 1 esimene lause ka erilise võrdsuspõhiõiguse, mille kohaldamisel taandub PS §-s 12 sätestatud üldine võrdsuspõhiõigus. (RKPJKo 16.03.2021 otsus asjas nr 5-20-7 p 36.) Omandipõhiõiguse riive on selle põhiõiguse kaitsealasse kuuluva õigusliku positsiooni igasugune ebasoodus mõjutamine (vt Riigikohtu üldkogu 31. märtsi 2011. a otsus asjas nr 3-3-1-69-09, punkt 57).

Käesoleva seaduseelnõuga sätestatakse pärast eelnõu seadusena kehtima hakkamist hoiu-laenuühistutele tehingute tegemise erinevad piirangud. Kõige intensiivsema nõudena nähakse ette hoiu-laenuühistutele kohustus taotleda hiljemalt 2028. a. 31. detsembriks Finantsinspeksioonilt krediitiasutuse tegevusluba. Samas ei ole see täna tegutsevate hoiu-laenuühistute jaoks kohustus vaid valik. Hoiu-laenuühistu võib jätkata ka tavalise tulundusühistuna, kuid sel juhul ei ole tal enam õigust hoiuseid kaasata. Ehk sisuliselt võib see tähendada siiski traditsioonilisel kujul hoiu-laenuühistulise tegevuse lõpetamist.

Selle põhjuseks on juba käesoleva seletuskirja esimeses peatükis toodu asjaolud – praktikas ei toimi enam hoiu-laenuühistute tegevuses algsed põhimõtted, eelkõige sotsiaalse kontrolli põhimõtte kõikidel juhtudel (just suurema liikmeskonnaga ühistute puhul) ja sel juhul on järelevalve ja kontroll ühistute üle üsna puudulik.

Eeltoodu on teinud võimalikuks või vähemalt soodustanud hoiu-laenuühistute juhtide kuritarvitusi hoiu-laenuühistu kätte usaldatud rahaliste vahenditega, mille tagajärjel on hoiustajad kaotanud isiklikus plaanis suuri summasid. Kehtiv õigus ei taga õigusliku keskkonda vaba turu toimimiseks, et kaitsta hoiu-laenuühistu liikmetest hoiustajaid ettevõtja juhtide õigusvastase tegevuse eest ega äritegevuse kahjustamist. Mõnede hoiu-laenuühistute reklaam on liiga agressiivne ja oma majandusliku sisu poolest eksitav (isikutele jääb reklaamist tunne, et tegemist on pangaga).

Eelnõu näol ei ole tegemist hoiu-laenuühistute tavapärase ettevõtlusrežiimiga, vaid pikemat üleminekuaga ette nägevate normidega, mille lõppedes peavad nõuetele mittevastavad ettevõtjad olema turult lahkunud või jätkama mõnes muus vormis (ilma, et neil oleks õigus hoiuseid kaasata).

Riive formaalne põhiseaduspärasus

Formaalne põhiseaduspärasus tähendab, et põhiõigusi piirav õigustloov akt peab vastama pädevus-, menetlus- ja vorminõuetele ning määratuse ja seadusereservatsiooni põhimõtetele.

Riive materiaalne põhiseaduspärasus

Riive materiaalse õiguspärasuse eeldused on seaduse legitiimne eesmärk ning PS § 11 teisest lausest tuleneva proportsionaalsuse põhimõtte järgimine: sobivus, vajalikkus ja mõõdukus.

Riigikohus on asunud seisukohale, et kui piirang riivab ühtaegu nii ettevõtlusvabadust kui omandiõigust, siis tuleb selle lubatavuse hindamisel hinnata piirangu proportsionaalsust enim riivatud põhiõiguse kontekstis (RKPJKo 06.07.2012, 3-4-1-3-12; RKPJKo 29.03.2017, 3-4-1-15-16, p 102). Sageli tuleb

piirangu mõju hinnata siiski seoses mitme põhiõigusega nende põhiõiguste koosmõjus²⁸. **Nagu eespool juba käsitletud, siis kavandatav seadusemuudatus riivab hoiu-laenuühistute liikmete ettevõtlusvabadust ja õigust koonduda tulundusühingutesse, kuid riivab ka samade isikute omandipõhiõigust nii liikmete kui hoiustajatena. Seetõttu on järgnevalt analüüsitud neid põhiõiguste riiveid koosmõjus.**

Põhiseaduse preambul nõuab muu hulgas, et Eesti riik tagaks sisemise rahu kaitse. Selle eesmärgi saab riik muu hulgas saavutada siis, kui tal on õigus otsustada selle üle, kas ja millistel tingimustel lubada edendada ettevõtlust rahandusvaldkonnas, **s.h. kellel ja millistel tingimustel lubatakse avalikkuselt kaasata hoiouseid. S.t. kelle kätte usaldatakse avalikkuse säästüd.** Kuna eelnõu eesmärgiks on kaitsta otseselt isikute (liikmete) hoiouseid, siis on hoiu-laenuühistute tegevusele selliste tingimuste kehtestamine põhiseadusega kooskõlas olev (legitiimne) eesmärk.

Ettevõtlusvabaduse piiramiseks piisab igast mõistlikust põhjusest, aga johtuma avalikust huvist või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse vajadusest, olema kaalukas ja enesestmõistetavalt õiguspärane. PS § 31 teine lause annab seadusandjale suure vabaduse reguleerida ettevõtlusvabaduse kasutamise tingimusi ja seada sellele piiranguid.

Krediidiasutuste (panga või ühistupanga) tegevuse õigusliku regulatsiooni üks peamistest eesmärkidest on tagada konkurentsiks võrdsed tingimused. Avalikkuselt hoiouste kaasamise õigus on üldjuhul üksnes krediidiasutustel, kes võivad Euroopa Liidus tegutseda ainult pädeva asutuse (finantsjärelevalve) tegevusloa alusel. Hoiouseks nimetatakse krediidiasutuse ja hoiustaja vahelisest lepingust tulenev hoiustaja tähtajaline või tähtajatu kehtiv nõue krediidiasutuse vastu. Nõude rahalist väärtust kajastab krediidiasutus maksetehingute täitmiseks peetaval kontrol või tema klientide vahendite hoiustamiseks peetaval kontrol. Krediidiasutus peab nõude põhisumma õigusaktide (st krediidiasutuste seaduse ja direktiivi 2014/49/EL) või lepingu tingimuste kohaselt hoiustajale tagasi maksuma. Hoiousena käsitletakse ka summat, mille ülekandmiseks hoiustaja või muu isik on oma nimel ja arvel andnud maksejuhise, mida krediidiasutus ei ole hoiouste peatamise päeva seisuga täitnud (vt. Tagatisfondi seaduse § 24). Krediidiasutusesse paigutatud hoioused tagatakse Tagatisfondi seaduses sätestatud ulatuses ja korras. Krediidiasutuste tegevus on väga põhjalikult reguleeritud s.h. juhtimise ja organisatoorse korralduse ning vastava aruandluse esitamise nõuded. Krediidiasutuste üle teostatakse pidevat riiklikku finantsjärelevalvet.

HLÜS § 6 lg 1 p 1 kohaselt on hoiu-laenuühistute peamine ja püsiv tegevus **oma liikmetega** hoiustamistehingud hoiouste ja muude tagasimakstavate rahaliste vahendite kaasamiseks. Hoiu-laenuühistute poolt hoiustajatele makstavad intressimäärad on viimastel aastatel olnud oluliselt kõrgemad kui krediidiasutuste poolt hoiustajatele makstavad intressid. **Ei hoiu-laenuühistu seadus ega ükski teine seadus ei täpsusta „hoiouse“ mõistet hoiu-laenuühistute tegevuse kontekstis.** Hoiu-laenuühistud kaasavad samuti hoiouseid (nagu pangadki), kuid võivad seda teha tingimusel, et hoiustajateks on ainult hoiu-laenuühistu liikmed. **Hoiu-laenuühistu liikmeks astumise reegleid ei ole samas keeruline täita (sisuliselt erilised reeglid siin puuduvad, põhimõtteliselt võib öelda, et ei ole vahet, kas isik on ühistu liige või panga klient).** Hoiu-laenuühistute tegevusnõuded, juhtimise ja organisatoorse korralduse on kordades leebemad kui krediidiasutustele kehtestatud nõuded. Kuna hoiu-laenuühistute administratiivne koormus on väga palju madalam kui krediidiasutustel, võib see negatiivselt mõjutada konkurentsiolekorda.

Seadusandjal on vabadus teha otsuseid ettevõtluskeskkonna ja omandisuhete osas kui see on vajalik muude oluliste väärtuste ja põhiõiguste kaitseks. Praktika on näidanud, et hoiu-laenuühistute juhtimise kvaliteet ei ole piisaval tasemel, liikmete aktiivsus on madal ja see võimaldab hoiu-laenuühistute juhtidel kuritarvitada ühistusse usaldatud liikmete rahalisi vahendeid. Tagatisfond, kes hüvitab kooskõlas Tagatisfondi seadusega krediidiasutuse maksejõuetuse korral isikutele hoioused üldjuhul kuni 100 000 euro ulatuses, ei taga hoiu-laenuühistute hoiouseid. Kuid eksitava reklaami tõttu võib avalikkuses levida arvamus, et ka hoiu-laenuühistute poolt kaasatud hoioused käsitletakse võrdsetel alustel

²⁸ (vt nt RKPJKo 16.12.2013, 3-4-1-27-13, p-d 32, 46, 48 ja 51; RKPJKo 30.06.2017, 3-4-1-5-17; RKÜKo 20.10.2020, 5-20-3/43, p 114; Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne § 31 komm 13)

krediidiasutustesse paigutatud hoiustega ja on seega riikliku tagatisskeemi poolt tagatud. Eeltoodud olukord võib märkimisväärselt moonutada konkurentsi nn hoiuste turul.

Seega hoiu-laenuühistute kui äriühingute ja nende liikmete ettevõtlusvabaduse ja omandivabaduse piiramise legitiimseks eesmärgiks on käesoleval juhul isikute (liikmete) vahendite kuritarvitamise vältimine ja liikmetest hoiustajate omandivabaduse kaitse.

Hoiu-laenuühistute liikmetel s.t. hoiustajatel on õiguspärane ootus enne vaadeldava seaduseelnõu vastuvõtmist sõlmitud hoiustamislepingute kehtima jäämise osas. Hoiu-laenuühistute tavapärase praktika kohaselt on lepingud tähtjalised (1 – 3 aastase tähtajaga). Õiguspärase ootuse ja *vacatio legis'e* põhimõtteid tuleb käsitleda koos, sest küsimus taandub sellele, kas õiguskorras isikule antud (s.o. HLÜ liikmetest hoiustajatele antud) õigused ja pandud kohustused on muutunud (sõnamurdlikult) rabavalt ebasoodsas suunas või on adressaadid saanud mõistliku aja jooksul uute normidega tutvuda ning oma tegevuse nende järgi ümber korraldada.

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on 26.06.2014 otsus asjas 3-4-1-1-14 asunud seisukohale, et õiguspärase ootuse kaitse peab tagama õiguste ja vabaduste moonutamatu realiseerimise (PS § 11 teine lause). Õigusi ja vabadusi on võimalik täisväärtuslikult kasutada vaid siis, kui isik ei pea kartma, et riik rakendab ettenägematuid ebasoodsaid tagajärgi. Seejuures eeldab oma õiguste realiseerimine ehk isikule seadusega antud õiguste ja vabaduste kasutamine tegutsemist õigusnormile tuginedes, selle kehtima jäämisele lootes. Riigi sõnamurdmisega saab olla tegemist siis, kui isik on oma tegevusega täitnud eeldused, millest tulenevalt tal on tulevikus õigus enda suhtes soodsa regulatsiooni kohaldamisele, kuid riik kehtestab sellest hoolimata tema suhtes uue, vähem soodsa regulatsiooni (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 9. detsembri 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-27-13,)

Ettevõtlusvabaduse ja tulundusühingutesse koondumise vabaduse ega ka omandivabaduse piiramine ei ole välistatud, kui on täidetud proportsionaalsuse kriteeriumid. PS § 11 lubab põhiõigusi piirata üksnes kooskõlas põhiseadusega, seades tingimuseks, et piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. Riive peab selle saavutamiseks olema proportsionaalne (sobiv, vajalik ja mõõdukas).

Sobivus

Põhiõigust riivav abinõu on sobiv siis, kui see aitab kaasa eesmärgi saavutamisele.

Omandipõhiõigus on oluline väärtus, millele praegusel juhul lisab kaalu hoiustajate õiguspärane ootus oma vahendite säilimisele. Ettevõtlusvaldkondi, kus tegutsemiseks on vajalik pädeva asutuse luba, on enam kui sada. **Finantsvaldkond on kõige tugevamate avalik-õiguslike piirangutega ettevõtlusvaldkond, kus ettevõtja tegevus on allutatud rängele regulatsioonile ja järelevalvele. Hoiu-laenuühistud on seni üks väga vähestest finantsvaldkonna äriühingutest, kus ei ole kehtestatud finantsjärelevalve-alase tegevusloa nõuet (Rahapesu Andmebüroo luba selleks ei kvalifitseeru). Seega eelnõu rakendussäte § 47¹ ei ole vastuolus PS §-st 10 tuleneva õigusriigi põhimõttega, sest see ei riku otseselt õiguse subjektide õiguspärast ootust õigussuhete aluseks olevate õigusnormide püsimisele, sest seadusest tulenevate muutuste elluviimiseks on antud mõistlikult pikk tähtaeg. Viis aastat ümberkorralduste rakendamiseks on piisavalt pikk periood. Hoiu-laenuühistute ümberkorraldamine pankadeks või ühistupankadeks tagab kõigi hoiustajate võrdse kohtlemise, sest kõikide krediidiasutuste (sõltumata sellest, kas tegemist on aktsiaseltsina või tulundusühistuna tegutseva krediidiasutusena) poolt kaasatud hoiused on tagatud võrdsetel alusel kooskõlas Tagatistfondi seadusega. Lisaks, juhul kui hoiu-laenuühistu krediidiasutuse tegevusloa ei saa või seda ei soovi, ei pea ta oma tegevust lõpetama, ta võib jätkata nn tavalise tulundusühistuna, kuid ei oma sel juhul õigust kaasata hoiuseid ega anda välja tarbijakrediite.**

Vajalikkus

Abinõu on vajalik üksnes juhul, kui eesmärki pole võimalik saavutada mõnda teist, põhiõigusi vähem piiravat meetet kasutades. Põhiõiguse riive vajalikkuse hindamisel tuleb juhul, kui on võimalik valida õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks mitme sobiva meetme vahel, langetada valik kõige vähem koormava meetme kasuks. Eesmärgi olulisus peaks olema riive raskusastmega vastavuses (tasakaalus) ja meetme rakendamisega kaasnev koormus ei tohiks olla seatud eesmärke arvestades ülemäära suur.

Sisuliselt on olnud kolm varianti (alternatiivi) kuidas ühistute tegevust reguleerida:

- esimene alternatiiv oli kehtivas seaduses muudatusi mitte teha ehk jätta sama regulatsioon kehtima. Ehk ühiskonna tasandil aktsepteerida kõrgemat riski, et ühistud võivad pankrotti minna ja inimesed oma raha seetõttu kaotada (võttes mh arvesse seda, et ühistute liikmete arv ei ole võrreldes teiste finantsasutuste klientidega ülemäära suur – detsembri 2022. a lõpu seisuga oli Eesti Panga andmetel ühistutel kokku liikmeid 13 596;
- teine alternatiiv oli sätestada nõ künnis (nt hoiuste või varade maht), alates millest oleks ühistul kohustuslik oma tegevus ümberstruktureerida ühistupangaks. 2020. a. eelnõu versioon sisaldaski sellist varianti ehk nn künnist, mis oli seotud hoiuste mahu suurusega ja millest sõltus, kas ühistu peab taotlema panga/ühistupanga tegevusloa. Siiski vahepealse analüüsi käigus on Rahandusministeerium jõudnud seisukohale, et keeruline on ühest ja adekvaatset künnist seada ehk kust jookseb see piir, mille kohaselt osad ühistud on suured, teised aga väikesed. Lisaks võib tekitada sellise künnise seadmine teatud kujul manipuleerimist – künnisele lähenevad ühistud võivad leida viise kuidas enda tegevus ümber kujundada, et pääseda tegevusloa kohustusest.
- kolmas variant ongi siis see, mis on hetkel kajastatud eelnõus.

Õigusaktidega on kehtestatud krediidasutuste tegevusloa taotlemisele, usaldatusnõuetele, tegevusele ja riiklikule järelevalvele mitmesugused reeglid, kuid samas tegevusloa nõue ja riikliku järelevalve toimimine ei välista lõplikult ka krediidasutuste maksejõuetust ega juhtide või krediidasutuste töötajate kuritarvitusi krediidasutuse varaga. Samas vähendab finantsjärelevalve tunduvalt nende olukordade esinemise tõenäosust (sellist maandavat meetet aga ühistute puhul ei eksisteeri).

Krediidasutuste suhtes kehtivad nõuded aitavad seega kaasa krediidasutuste usaldusväärse ja kindla juhtimise toimimisele ning vähendavad olulisel määral kuritarvituste ja maksejõuetuse tõenäosust. Nagu aga mainitud, siis Finantsinspektsiooni tegevusloa omavad krediidasutused võivad vaatamata pidevalt toimivale riiklikule järelevalvele muutuda maksevõimetuks.

Siiski vähendab see olulisel määral riski, et nii pankade kui ühistute hoiustajad võivad oma raha kaotada. Krediidasutuse moratooriumi väljakuulutamise korral, kui hoiuste väljamaksmine peatatakse moratooriumi kehtestamisel pikemaks ajaks kui viis tööpäeva või juhul kui Finantsinspektsioon tunnistab krediidasutuse tegevusloa kehtetuks, kuna krediidasutus ei ole võimeline täitma endale võetud kohustusi või tema tegevus kahjustaks muul põhjusel oluliselt hoiustajate ja teiste klientide huve või raharinglust, peab hoiustajatele hoiused hüvitama Tagatisfond seaduses ettenähtud tähtaja jooksul (üldjuhul on selleks aega 7 tööpäeva).

Finantssektori ettevõtjate maksevõimelisuse pidev järelevalve (nn kapitalinõuete täitmise järelevalve) on spetsiifiline finantsjärelevalve funktsioon ja seda saab teostada üksnes Finantsinspektsioon. Finantsjärelevalvele allutamise eesmärk (ühistupanga mudeli näol) on tagada hoiu-laenuühistute liikmete (hoiustajate) tõhusam kaitse.

Mõõdukus

Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda kaalukamad peavad olema seda õigustavad põhjused.

Samas tuleb arvestada regulatsiooni majanduslikku mõju. Kõnealuselt sätestetud tuleneva ettevõtlusvabaduse ja omandipõhiõiguse riive intensiivsus sõltub esmajoones sellest, kui tugevalt destabiliseeriv on reformi

esmane mõju hoiu-laenuühistutele seaduseelnõu jõustumisel ja sellele järgneval ajal. Lühemas perspektiivis avalduvast mõjust sõltub omakorda, milliseks kujuneb hoiu-laenuühistute likviidsus ja maksevõimelisus ning kas pikemas perspektiivis suudetakse maksta hoiustajatele intresse senisel tasemel, samuti kas hoiu-laenuühistute tegevus võiks saavutada uue perspektiivi ühistupankadena. Hoiu-laenuühistute tegevuse ümberkorraldamine ühistupankadeks on kulukas ja toob kaasa olulise administratiivse koormuse ja suurendab ühistute kulusid, mh Tagatisfondi ühekordse ja perioodiliste osamaksete tasumisega (vt käesoleva seletuskirja mõjude analüüsi osa). Aga kui nõ kaalukaasil on hoiustajast liikmete vahendite kaitse vs halduskoormuse kasv, siis kaalub esimene selle ülesse.

Eelnõu seadusena vastuvõtmine võib seega kaasa tuua hoiu-laenuühistu poolt teenuste pakkumise peatumise, s.h. erinevate krediitide pakkumise, kui hoiu-laenuühistu ei ole piisavalt varakult taotlenud Finantsinspeksioonilt krediitiasutusena tegutsemise jätkamiseks tegevusluba. Teenuste pakkumise peatamine, s.o. lepingute sõlmimise keeld võib seada ohtu tegutsevate hoiu-laenuühistute maksevõimelisuse. Riigikohtu selgituse järgi on näiteks „ettevõtja tegevuse peatamine mõõdukas üksnes erandlikel asjaoludel. Tegemist on äärmusliku abinõuga, mis seab ohtu ettevõtja tegevuse jätkumise. Ettevõtja tegevuse peatamisel halveneb tema majanduslik seisund, mille tõttu saavad kahjustatud ettevõtja võlausaldajate ja töötajate õiguspärased huvid“ (RKHKo 10.03.2005, 3-3-1-77-04; vt ka RKHKo 17.06.2002, 3-3-1-32-02).

Ülemineku aeg kuni 2028. aasta lõpuni, mille kestel võiksid nõuetele mittevastavad isikud oma tegevust laiendada, ei soodustaks järkjärgulist lähenemist lõppeesmärgile, vaid toimiks sellele vastupidises suunas ja seetõttu võib seda pidada mõõdukaks ettevõtlusvabaduse piiranguks.

Kokkuvõttes – eelnõu seadusega vastuvõtmisega tagatakse vastandlike huvide tasakaalustamine, mille käigus ühe põhiõiguse kaitsmine võib tähendada teise põhiõiguse riivet. Panga või ühistupanga tegevusloa taotlemise kohustuse kehtestamine riivab küll hoiu-laenuühistute ja nende liikmete ettevõtlusvabadust (PS § 31), omandipõhiõigust (PS § 32) ja lepinguvabadust (PS § 19), kui pikemas perspektiivis kaitstakse võrdsetel alusel kõigi hoiustajate omandipõhiõigust (PS § 32).

6. Seaduse mõjud

6.1. Mõju hoiu-laenuühistutele

Sihtrühm: hoiu-laenuühistud

Eestis tegutseb Eesti Panga andmetel 21 hoiu-laenuühistut (siit on juba välja arvatud Eesti Arengu HLÜ). Paar aastat tagasi küündis nende arv üle 24 ehk mitmed ühistud on oma tegevuse lõpetanud.

Mõju ulatus:

Sisuliselt saab hoiu-laenuühistutele rakendatava uute nõuete intensiivsuse jagada kolme ajalisse etappi:

Tabel 6. Mõju hoiu-laenuühistutele

	I. etapp	II. etapp	III. etapp
a) Uued nõuded, mis kasvatavad halduskoormust	Hoiu-laenuühistud peavad lõpetama hoiuseintresside reklaamimise alates 2024. a. 1. aprillist. Samuti andma liikmetele rohkem teavet.	Hoiu-laenuühistud peavad hiljemalt 2025. a. 1. jaanuarist täitma järgmisi uusi nõudeid: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Täiendatud nõuded välisele finantsauditile ▪ Suurem kapitalinõue – senise 32 000 asemel 50 000 eurot 	▪ Hoiu-laenuühistu peab ennast hiljemalt 2028. a. 31. detsembriks ümber kujundama pangaks (või ka ühistupangaks) s.t. saama hiljemalt selleks ajaks krediitiasutuse tegevusloa.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Täiendavad nõuded laenuvõtja krediitvõimelisuse hindamiseks ▪ Täiendatud likviidsusnõuded ▪ Täiendatud nõuded revisjonikomisjonile 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kui hoiu-laenuühistu eelnimetatud kuupäevaks tegevusluba ei saa, siis peab ta: <ol style="list-style-type: none"> 1) oma tegevuse hoiu-laenuühistuna lõpetama (saab jätkata tulundusühistu vormis seniste lepingute teenindamist ja näiteks üksnes ettevõtluselaenude väljastamist); 2) jätkama Finantsinspektsiooni poolt väljastatud loa alusel makseasutusena (ilma, et tal oleks õigus hoiuseid kaasata); 3) jätkama Finantsinspektsiooni poolt väljastatud loa alusel tarbijakrediidi andjana (ilma, et tal oleks õigus hoiuseid kaasata).
b) Hinnang halduskoormuse kasvule	Väike/keskmine	Suur	Väga suur
c) Kommentaar	Nõue/piirang puudutab üksnes neid ühistuid, kes sellisel kujul täna oma hoiuseid reklaamivad. Seda teevad üldiselt üksnes suuremad ühistud, seega ei ole selle piirangu mõju kogu sektorile väga suur.	Antud nõuded on ühistute suhtes üsna märkimisväärsed, samas peaksid parandama nad eelkõige ühistute endi sisekontrolli ja läbipaistvust. Kuna riikliku finantsjärelevalvet siin ei rakendata, ei ole samas nende nõuetega ennast kooskõlla viimine ülemäära kulukas. Siiski võib see tähendada, et mitmed ühistud võivad oma tegevuse lõpetada, eelkõige need, kes ei ole täna hoiuseid kaasanud.	Kohustus saada panga tegevusluba tähendab väga suurt koormuse kasvu. Sisuliselt on pankadele sätestatud nõuded täna finantssektoris kõige rangemad. Võiks hinnata, et täna oleksid üksnes ca 3 ühistut suutelised taotlema panga tegevusloa FI-lt. Siiski võivad selle eesmärgi nimel mitmed väikesed ja keskmise suurusega ühistud nõ võimaluse korral ühineda. Kui ühistu ühistupanga tegevusluba ei saa või seda ei soovi, siis saab ta jätkata tavalise tulundusühistuna ja tal on võimalus jätkuvalt osutada ka finantsteenuseid näiteks krediidiandja tegevusloa alusel (v.a. õigus kaasata hoiuseid).

Nagu eespool olevast tabelist näha, siis eelnõuga kaasnevad uued nõuded toovad järk-järgult kaasa ühistutele koormuse kasvu ja lõpuks väga põhimõttelise valiku – kas jätkata hoiuste kaasamist ühistupangana või see tegevus sootuks lõpetada. Siiski säilivad ka teatud valikud (kus nõuete koormus on tunduvalt vähem intensiivsem) kui hoiu-laenuühistu valib variandi, kus ta jätkab nõ tavalise tulundusühistuna.

Nagu eespool märgitud, siis **esimeses etapis** rakendub hoiuseintressi reklaamipiirang alates 2024. a. 1. aprillist ei ole ühistute jaoks väga intensiivse mõjuga, kuna paljud ühistud sellisel kujul reklaami ei tee ja nendele, kes seda teevad, on ette nähtud piisav aeg selliste reklaamide avaldamise lõpetamiseks.

Olulisemad ja intensiivsemad muudatused kaasnevad **teise etapiga** – antud juhul tähendavad uued nõuded, et HLÜ-d peavad kaasama lisakapitali kaasama (minimaalne kapitalinõue tõuseb 32 000 euro pealt 50 000 euro peale). Ühistud peavad olema samuti valmis andma rohkem informatsiooni oma liikmetele – see tähendab ka ilmselt oma aruandlussüsteemide ülevaatamist ja vastava korralduse täiendamist.

Teises etapis eelnõust tulenevate nõuetega kooskõlla viimine võib eeldada ka IT lahenduste, tehniliste töökorralduste ja süsteemide muutmist.

Samuti võib tekkida vajadus võtta tööle uusi isikuid ja tuleb tagada, et juhid (juhatuse ja nõukogu liikmed) vastaksid nn kutse- ja sobivusnõuetele. Eeltoodu võib tähendada, et töötajaid on vaja ka koolitada, et nad uue seaduse nõuetest teadlikud oleksid (s.t. võrreldes varasemaga võivad suureneada koolituskulud). Hinnanguliselt võib täiendav tööjõukulu aastas küündida väikeste ja suuremate HLÜ-de peale kokku vähemalt kuni 2 – 3 mln euroni.

Näiteks suurimatel HLÜ-del on hetkel ca 20 töötajat (nt Tartu HLÜ), väiksematel ja keskmise suurusega HLÜ-del (nt Kambja HLÜ) tunduvalt vähem (üksnes 3–4 töötajat). Kui võrrelda suurima ühistu töötajate arvu Eestis tegevusloa saanud väiksemate pankade töötajate arvuga, siis väiksemate pankade puhul on see küll kordades suurem, kuid mitte samas ülemäära palju suurem. Näiteks Holm Bank AS-il oli krediidasutuse tegevusloa saamisel (2019. aastal) 70 töötajat, mis nüüd on kasvanud 132 töötajani Eestis (2022. a. seisuga) ning AS TBB Pangal 2022. aasta seisuga 72 töötajat.²⁹ Lisaks tasub märkida, et eelnimetatud väikepankade gruppi kuuluvad ka muud üksused, seega on konkreetset panga töötavate isikute arv väiksem. Täpsema ettekujutuse võrreldes pankadega saab järgmisest tabelist.

Tabel 7. Eestis tegevusloa saanud krediidasutuste varade ja hoiuste maht ning keskmine töötajate arv³⁰

PANK	VARAD KOKKU (tuh eurodes, 30.09.2022)	HOIUSED KOKKU (tuh eurodes, 30.09.2022)	GRUPI TÖÖTAJATE ARV EESTIS (2021)
SWED	15 148 059	13 355 427	2 218
LUMINOR	14 783 385	10 931 378	549
SEB	7 987 197	6 887 036	1026
LHV	6 193 927	5 468 914	635
BIG	1 539 006	1 273 723	279
COOP	1 509 348	1 359 589	313
INBANK	862 355	743 657	151
TBB	213 588	169 680	71
HOLM	115 694	88 163	105

Nagu eespool juba märgitud, siis **kolmas etapp** on nõuete intensiivsuse osas kõige radikaalsem. Sisuliselt on ühistu valiku ees, kas üldse senisel kujul jätkata (mis tähendab pangaks või ühistupangaks hakkama) või jätkata mõnel muul kujul (kuid mitte omamata enam õigust hoiuseid kaasata) või üldse oma tegevus lõpetada.

Seepärast ongi siin ettenähtud 5 aastane ülemineku periood, kuid sisuliselt peaks ühistu hiljemalt 2026. aasta lõpuks jõudma seisukohale, kas ta soovib ühistupangaks hakata või mitte, sest vastav tegevusloa menetlus võtab vähemalt 1 aasta aega või tavapäraselt isegi rohkem.

²⁹ Allikas: Holm'i ja TBB 2022. a. majandusaasta aruanded

³⁰ Allikas: Finantsinspektsiooni statistika: <https://statistika.fi.ee/fistar/#/et/p/FINANTSSEKTOR/147> ja krediidasutuste 2021. aasta majandusaasta aruanded.

Allpool on esitatud lihtsustatud kujul võrdlustabel, mis näitab hoiu-laenuühistute ja pankadele sätestatud nõuete varieeruvust. Nagu sellest tabelist näha, siis on pankade nõuete koormus ja intensiivsus kordi kõrgem kui seda on täna hoiu-laenuühistutel. Ehk see tähendab, et ühistud peavad väga põhjalikult kaaluma oma võimekust saada krediidasutuse tegevusluba. Mh tasub kindlasti ühistutel kaaluda, kas pigem ühineda ja siis üheskoos panga luba taotlema (s.t. ühistupanka asutada).

Tabel 8. Täna kehtiva hoiu-laenuühistute ja pankade regulatsiooni võrdlus

VASTAVATE NÕUETE VALDKOND/TEEMA	PRAEGU HLÜ-de SUHTES KEHTIV	PANKADE (sh ÜHISTUPANKADE) SUHTES TÄNA KEHTIV REGULATSIOON
1. <i>Minimaalne algkapitalinõue</i>	31 950 eurot	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5 mln eurot ▪ Riik võib näha ette erisuse, et algkapital oleks 1 mln (nt ühistupankadele)
2. <i>Nõuded omavahenditele (lihtsustatult omakapitali koosseisule)</i>	Eraldi omavahendeid ei defineerita ja seega nõuded ses osas puuduvad, kuid on nõue, et reservkapital peab olema vähemalt pool osakapitalist	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eraldi nõuded erinevat sorti omavahenditele (ehk omavahendite tasemed: I, II, III taseme omavahendid)
3. <i>Kapitali adekvaatsus (lihtsustatult kui palju saab laene väljastada sõltuvalt omakapitali suurusest)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HLÜ bilansiliste nõuete (väljastatud laenude) summa klientide vastu ja bilansiväliste kohustuste summa kokku ei või ületada kümnekordset omakapitali summat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Miinimum 8%, aga FI võib juurde nõuda täiendavat kapitali kui ta näeb riske iga üksiku panga lõikes; ▪ Eraldi täiendavad puhvrid EP poolt (nt süsteemse riski puhver suurtel pankadel, vastutsükiline puhver kõigil); ▪ Eraldi nõuded sellele osale kapitalist, mida tuleb hoida kriisiolukorras (FI võib nõuda selle osa kapitalist mahakirjutamist kriisi korral); ▪ Kapitali adekvaatsuse jaoks eraldi meetodid (lihtsustatult igale laenuvaldkonnale (nt hüpoteeklaenud) sätestatakse riskikaalud): <ul style="list-style-type: none"> a) standardlähenedamine (väikepankadel); b) sise-reitingute meetod (suurpankadel). ▪ Eraldi kapitalinõuded erinevate riskide katteks hoitava kapitalile (nt. krediidi-, operatsioonirisk, ülemäärane finantsvõimenduse risk, valuutarisk jne) ja spetsiifilistele tehingutele – väärtpaberitehingud/kauplemine, väärtpaberistamine jms., keskmise vastaspoolte garantiifondi rahastamiseks
4. <i>Nõuded likviidsusele</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nõue hoida 5% vähemalt krediidasutuste hoiustes. ▪ Investeeringud põhivarasse ei tohi olla suuremad HLÜ omakapitalist. 	<p>Likviidsuspuhvrete piisavus ja kvaliteet, mida jälgitakse iga päev. Bilanssi koostatakse iga päev.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Likviidsuskatte nõue – likviidsuseid vahendeid peab olema summas, mis võrdub likviidsuse vahendite väljavool miinus likviidsuse varade sissevool stressiolukorras pluss likv.puhver, mis võimaldab toime tulla 30 päeva jooksul. Aruandlus kord kuus; vajadusel tihedamalt FI nõudmisel. ▪ Üks kord aastas aruandlus FI-le likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsessist. ▪ Varasid tuleb paigutada selliselt, et oleks tagatud võlausaldajate õigustatud nõuete rahuldamine. Finantseerimine ei tohi põhineda liiga lühiajalistel või vähestel allikatel. ▪ Likviidsusriski stresstestid. ▪ Likviidsuskriisi puhuks talitluspidevuse plaan, mida testitakse vähemalt üks kord aastas.

		<ul style="list-style-type: none"> Fl õigus ettekirjutusega määrata täiendav likviidsusnõue, arvestades ärimudelit, riskijuhtimise ja likviidsusriski juhtimist.
5. Üldnõuded laenude väljastamisele	<ul style="list-style-type: none"> Hoiu-laenuühistu võib hüpoteegiga tagatud laene välja anda tähtajaga kuni kümme aastat ja muid laene tähtajaga kuni viis aastat. Laenu andmise otsusele eelneb laenuanalüüs, milles uuritakse laenusaja krediitdivõimelisust. Juhtorgani liikmetele laenu andmise korra kehtestab üldkoosolek otsusega. 	<ul style="list-style-type: none"> Eraldi nõuded eluasemelaenude pikkusele, laenu tagatisele, laenumaksete suurusele. Põhjalikud vastutustundliku laenamise reeglid, eelkõige tarbijatele.
6. Nõuded riskide kontsentreerumisele (lihtsustatult kui suure laene võib ühele isikule/grupile anda)	<ul style="list-style-type: none"> Laenamine HLÜ liikmetele ei või olla üle 20 korra suurem osamaksust või 20% HLÜ omakapalist. 	<ul style="list-style-type: none"> Nõuded riskide kontsentreerumise jälgimise ja kontrolli kohta ning piirmäärad. Eraldi nõuded laenamisel seotud isikutele, sh piirmäärad.
7. Investeeringupiirangud	<ul style="list-style-type: none"> HLÜ võib ise omada üksnes sellist kinnisasja, mis on vajalik HLÜ peamiseks ja püsivaks majandustegevuseks finantsteenuste osutamisel HLÜ-l on keelatud osaleda osanikuna täisühingus või täisosanikuna usaldusühingus; 	<ul style="list-style-type: none"> Krediidiasutusel on keelatud osaleda osanikuna täisühingus või täisosanikuna usaldusühingus.
8. Nõuded juhatuse ja nõukogu liikmetele	<ul style="list-style-type: none"> Ei tohi olla pankrotivõlgnik ega isik, kelle varasem tegevus/tegevusetus on põhjustanud äriühingu pankroti või sundlikvideerimise või tegevusloa tühistamise või kellelt on seaduse alusel ära võetud õigus olla ettevõtja. Juhatus liige peab olema teovõimeline füüsiline isik, kellel on laitmatu ärialane maine, vajalik haridus, teadmised, kutsealane sobivus. Juhatus liige ei tohi olla nõukogu liige, revisjonikomisjoni liige, audiitor ega nendega samaväärset huvi omav isik. Juhatus liige ei või sõlmida teiste isikutega lepinguid, mille kohaselt tema ülesanded on investeerimine, laenu- ja investeerimisprojektide koostamine vm tegevus. Ei tohi olla panga või teise HLÜ juhtorgani liige, revisjonikomisjoni liige, audiitor. 	<ul style="list-style-type: none"> Krediidiasutuse juhil peavad olema juhtimiseks vajalikud teadmised, oskused, kogemused, haridus, kutsealane sobivus ja laitmatu ärialane reputatsioon. Isikul ei ole laitmatu reputatsiooni, kui Fl on tuvastanud asjaolud, mis seavad kahtluse alla selle olemasolu või kinnitavad selle puudumist. Fl arvestab isiku reputatsiooni hindamisel muu hulgas seda, kas isiku või tema juhitud või kontrollitava äriühingu varasem tegevus või tegevusetus on kaasa toonud pankroti- või saneerimismenetluse alustamise või isik on olnud süüteo eest süüdi mõistetud, süüteoasjas süüdistatav või kahtlustatav või muul moel seotud süüteoasjaga või isik on toime pannud õigusvastase, pettusliku või usaldust kuritarvitava teo või rahapesu või terrorismi rahastamise teo või olnud seotud sellise teoga või selle uurimis- või järelevalvemenetlusega. Eraldi spetsiifilised nõuded/piirangud krediidiasutuse juhtidele tulemustasude määramise/maksmise osas (sh võimalus nõuda tulemustasu tagasi).
9. Sisemine ja välimine kontroll, riiklik järelevalve	<ul style="list-style-type: none"> HLÜ liikmetest koosnev revisjonikomisjon; Laenukomitee (alla 50 liikme puhul vabatahtlik); Majandusaasta aruande audit. Tavapärane majandusaasta finantsaudit, kus audiitor mh kontrollib HLÜ usaldusväärsuse ja laenude andmisele kehtestatud nõuete täitmist. 	<ul style="list-style-type: none"> Fl/EKP järelevalve. Majandusaasta aruande audit. Sisekontrolli süsteem, sh siseauditi üksus. Auditikomitee, riskikomitee, nomineerimiskomitee. Väiksemate pankade puhul või riskikomiteed asendada auditikomitee ja ei ole vaja luua nomineerimiskomiteed.
10. Reklaamipiirangud	Puuduvad	Reklaamiseaduses sätestatud piirangud tarbija- ja hüpoteekkrediidi reklaamimisele.
11. Liikmete/klientide õigus nõuda teavet	Seaduses otseselt reguleerimata	<ul style="list-style-type: none"> Igal kliendil on õigus tutvuda kõikide krediidiasutuste seaduse järgi kohustuslikule avaldamisele kuuluvate andmetega ja krediidiasutus on kohustatud kliendi nõudmisel need temale avaldama.

		<ul style="list-style-type: none"> Kui krediidasutused kasutavad automatiseeritud otsuseid, sealhulgas profiilialüüse, oma juriidiliste kohustuste või avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks, siis on neil õigus kirjeldada automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilialüüsi kasutatavat loogikat üksnes üldistatud kujul ja ulatuses, mis ei sea ohtu vastava juriidilise kohustuse või avalikes huvides oleva ülesande sisulist täitmist.
12. Aruandlus	Kohustus esitada aruandeid EP-le üks kord kuus. Bilanss ja kasumiaruanne vastavalt EP määrusele. Aga EP aruannete põhjal kontrolli HLÜ tegevuse üle ei tee.	Raamatupidamine kooskõlas määrusega EL 1606/2002. Regulaarse järelevalvelise aruandluse FI-le/ECB-le esitamise periood on üldjuhul kuu, kvartal või poolaasta.
13. Hoiuste hüvitamine maksejõuetuse korral	Kehtiv seadus seda eraldi ei reguleeri	Tagatisfondis on moodustatud hoiuste tagamise osafond, kuhu pangad teevad regulaarselt makseid

Kolmanda etapi järgselt kaasneb ühistupankadele kohustus teha osamakseid Tagatisfondi hoiuste tagamise osafondi koos täna juba sinna osamakseid tegevate teiste krediidasutustega. Üldiselt maksavad kõik krediidasutused osamakseid sama meetodika alusel, siiski lähtuvalt eelkõige krediidasutuse riskisusest võib Tagatisfondi nõukogu näha ette erisusi osamakse meetodikas (vt Tagatisfondi seaduse § 35 lõiked 3 ja 4).

Kui aga võtta aluseks ELi lähenemine, mille kohaselt pankade poolt kogutavad maksed tagatisskeemi peavad moodustama vähemalt 0,8% hüvitatavatest hoiustest, siis HLÜ-de (või siis edaspidi vastavate pankade) puhul peaks sellise lähenemise kohaselt sihttase olema $101 \text{ mln} \times 0,8\% = 808\,000$ eurot. Ehk **808 000 eurot** on minimaalselt see summa, mida sellised pangad (varasemalt siis HLÜ-d) peaksid teatud perioodi jooksul Tagatisfondile kokku tasuma. Samas kui võtta aluseks eeldus, et täna tegutsevatest HLÜ-dest taotleb kolm suuremat HLÜ-d ühistupanga tegevusloa, siis nende HLÜ-de hoiuste kogumaht (2022. a lõpu seisuga) oli ca 77 mln eurot. Sellisel juhul oleks nende puhul osafondi maksed kokku $77 \text{ mln} \times 0,8\% = 616\,000$ eurot. Nagu aga eespool juba rõhutatud, siis konkreetse ühistupanga poolt makstav summa sõltub samas tema poolt kaasatud (kõlblike) hoiuste mahust ja tema tegevuse riskisusest. Kõlblike hoiuste all peetakse silmas üldjuhul eraisikute ja äriühingute (mitte-finantsasutuste) hoiuseid. Näiteks kui võtta eesmärgiks, et viidatud kolm ühistupanka maksavad eelnimetatud summa Tagatisfondi 10 aasta jooksul, siis tähendaks see koondina ca **61 600 euro** suurust makset ühistupankadele aastas.

Mõju avaldumise sagedus: hoiu-laenuühistu peab vastama õigusaktides esitatud nõuetele igal ajahetkel. Ühistute halduskoormuse kasvab eelnõu jõustumisel järk-järgult, kus HLÜ-del on vajalik kohaldada oma tegevus eelnõus toodud nõuetega, nt likviidsusnõuete väljatöötamiseks ja järgimiseks. Samuti kaasneb HLÜ-dele pidev ressursikulu nt hoiustajate erineva teabe andmisel. Seega on mõju avaldamise sagedus pidev, kuivõrd ühistute tegevus peab igal ajal olema vastavuses eelnõus kavandatud nõuetega.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Peale seaduse järk-järgulist rakendumist võivad mitmed käesoleval hetkel tegutsevad ühistud oma tegevuse lõpetada tulevalt täiendavatest nõuetest, mis tõstavad HLÜ-de halduskoormust.

Ilmselt lõpetavad esimeses järjekorras oma tegevuse väiksemad ühistud kuna 2025. a. 1. jaanuaril rakenduvad uued nõuded on nende jaoks liiga koormavad. Hiljemalt 2028. a. 31. detsembriks võivad oma tegevuse lõpetada veelgi suurem hulk ühistuid. Siiski on keeruline ennustada, mitu ühistut on võimelised saada eelnimetatud kuupäevaks krediidasutuse tegevusloa ning mitu ühistut jätkavad oma tegevust muus vormis (ilma hoiuseid kaasamata).

Eelnõu sellisel juhul jõustumisel ning hoiu-laenuühistu sektori ümberkujundamisega võib kaasneda risk ühistutele endile selles osas, mis puudutab hoiustajate teatavat ebakindlust nii oma rahaliste vahendite säilimise kui tulevikus kasvatamise võimaluste üle. Sellest tulenevalt võib tekkida risk ühistute likviidsusele, kui korraga on vaja tagasi maksta suurema hulga liikmete hoiustatud raha (seda eriti juhul,

kui hoiu-laenuühistu ei ole järginud kehtivaid laenu andmise nõudeid ning esineb raskusi suurema väärtusega ja/või pikaajaliste laenulepingute ennetähtaegsel lõpetamisel).

Kui jagada ühistud nelja erinevasse gruppi vastavalt kaasatud hoiuste mahtudele, siis näeme, et valdav osa hoiuste kaasamise ja laenutegevusest on koondunud suuremate ühistute kätte.

Tabel 9. Hoiu-laenuühistute mahud vastavalt nelja gruppi jaotatuna, 2023. a. juuni lõpu seisuga (allikas: Eesti Pank) ja eelnõuga ettenähtud nõuete mõjude ulatus nende suhtes

	I) ühistud, kelle hoiuste maht on üle 5 mln euro	II) ühistud, kelle hoiuste maht on 2 mln – 5 mln eurot	III) ühistud, kelle hoiuste maht on kuni 1 mln eurot	IV) ühistud, kes ei ole hoiuseid kaasanud
Ühistute arv kokku	4	5	7	5
Hoiuste maht kokku	83 mln eurot	18 mln eurot	1,6 mln eurot	0
Varade arv kokku	107 mln eurot	22 mln eurot	5 mln eurot	1,5 mln eurot
Omakapital kokku	22 mln eurot	2,5 mln eurot	2,3 mln eurot	1,5 mln eurot
Liikmete arv kokku	8 903	3 280	1 245	351
EELNÕUGA ETTENÄHTUD NÕUETE MÕJU	Mõju võib olla väga suur kuna nendel ühistutel on palju liikmeid ja ka märkimisväärses ulatuses kaasatud hoiuseid. Samas tegemist on ühistutega, kes tõenäoliselt on ainukesed, kes on võimelised pangaluba taotlema.	Mõju on ilmselt suur kuna nad peavad senisel kujul oma tegevuse lõpetama (s.t. hoiuste kaasamise). Võib kaasneda mõnede ühistute maksejõuetus.	Mõju on ilmselt suur kuna nad peavad senisel kujul oma tegevuse lõpetama (s.t. hoiuste kaasamise). Võib kaasneda mõnede ühistute maksejõuetus.	Mõju vähene kuna need ühistud ei ole hoiuseid kaasanud. S.t. maksejõuetuse risk on üsna minimaalne.

Nagu tabelist näha, siis kõige suuremad riskid (negatiivse) mõju ulatuse mõttes on üleval suuremate ühistutega. Ehk kui nemad otsustavad pangaluba mitte taotlema või FI seda neile taotlemisel ei väljasta, siis kas nad on suutelised liikmetest hoiustajatele nende vahendid välja maksma. Kokkuvõttes on keeruline ennustada, kas ja kui palju ühistuid võiks eelnõu tõttu maksejõuetuks muutuda. Vähemalt viie ühistu puhul on see risk ilmselt väga väike, kuna nemad ei ole hoiuseid seni üldse kaasanud (ehk sisuliselt on tegemist tavaliste tulundusühistutega).

Mõju olulisus: mõju kõikidele ühistutele on oluline või väga oluline. Kaasneb halduskoormuse tõus ja täiendava ressursi kaasamise vajadus, nii rahaline kui inimressurs.

Samas suures plaanis ei ole käesoleva seaduse kohaldumisaslasse kuuluvaid isikuid võrreldes kogu finantssektori ettevõtete arvuga väga palju. Või veelgi enam – ühistute mahud on võrreldes kogu finantssektori mahtudega pigem marginaalsed. Üldise mõjuna võib välja tuua, et kehtestatavad nõuded tagavad võrdsema konkurentsiolekorra erinevate finantsteenuste osutamisele turul.

Lisaks tasub märkida, et eelnõu võib mõjutada selle sektori arengut ka selgelt positiivses suunas. Seda eelkõige põhjusel, et eelnõuga kaasnevate nõuete tõttu võivad ühistute liikmed senisest rohkem usaldada antud valdkonda (ehk on valmis ise panustama rohkem ühistute tegevustesse).

6.2. Mõju hoiu-laenuühistute liikmetele

Sihtrühm: kõik praegused ja tulevased hoiu-laenuühistute liikmed

HLÜ-de liikmeskond oli 2023. a. juuni lõpu seisuga 13 779 isikut (ei sisalda enam Eesti Arengu HLÜ liikmete arvu), mis on ligikaudu 1% Eesti elanikest.

Mõju ulatus: Eelnõu mõjub positiivselt nii olemasolevatele kui uutele ühistute liikmetele, kuivõrd tänu rangemate ja selgemate nõuetele usaldatakse ühistuid rohkem. Kokkuvõttes liikmete rahalised vahendid on rohkem kaitstud.

See omakorda tagab liikmete vahendite turvalisuse, paraneb ka ühistu juhtide ja liikmete vastastikune usaldus. Teises etapis rakenduvate muudatuste tõttu hakatakse liikmetele edaspidi andma rohkem asjaomast teavet ja oluline info jõuab liikmeteni kiiremini. Seega liikmetele kaasnevaid mõjusid võib hinnata üldiselt positiivseks. Siiski võivad uued nõuded kaasa tuua selle, et tulenevalt ühistute halduskoormuse kasvule, ei saa nad oma liikmetele pakkuda enam nii kõrge intressimääraga hoiseid kui varem.

Lisaks teises etapis rakenduvate muudatuste tõttu suureneb teisalt ka liikmete endi hoolsuskohustus – eelnõu kohaselt saavad ühistu liikmed väiksema kvoorumiga kokku kutsuda erakorralise üldkoosoleku, panna üldkoosolekule arutamiseks täiendavaid punkte ja nõuda erikontrolli läbiviimist. Ehk see kõik eeldab ka ühistute liikmete endi suuremat aktiivsust ja kaasa rääkimist ühistu toimetamistes.

Kolmanda etapis ettenähtud muudatuste tõttu saavad ühistu liikmed samaväärse kaitse nagu pangad – ühistupanga tegevus allub täielikult Finantsinspeksiooni järelevalvele ja nende hoised on kaitstud Tagatisfondi poolt täpselt samas ulatuses nagu nn tavalisel pangal (üldjuhul hüvitatakse isiku hoisu kahjujuhtumi korral kuni 100 000 euro ulatuses). Samas kui hoiu-laenuühistu otsustab taotleda makseasutuse või krediidiandja tegevusloa ning jätkata viidatud teenus(t)e osutamist Finantsinspeksiooni tegevusloa alusel, siis sellega kaasneb hoiu-laenuühistu liikmetele suurem kindlus teenuste osutamise nõuetele vastavuse osas, kuivõrd sellisel juhul laieneb teenuste osutamisele ka Finantsinspeksiooni järelevalve.

Mõju avaldumise sagedus: Kuivõrd ühistu peab vastama uutele nõuetele igal ajahetkel, siis mõju avaldub ka liikmele iga kord, kui ta soovib nt teada oma rahaliste vahendite seisukohta.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk:

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk võib avalduda eelkõige juba eespool viidatud hoiseintresside languses. Samuti hoolimata eelnõuga ühistu liikmetele antud täiendavatele võimalustele ise kontrollida ühistu juhtide tegevust, ei pruugi see praktikas siiski sellises määral realiseeruda – ühistute liikmed võivad jääda jätkuvalt liialt passiivseks (nt ei kutsu kokku erakorralist üldkoosolekut, kui neile on teatavaks saanud revisjonikomisjoni nõ negatiivsed leiud ühistu tegevuse kohta). Lisaks, sellisel juhul, kui hoiu-laenuühistu ei soovi jätkata tegevust krediidiandjate tegevusloa alusel ning seetõttu enam kaasata hoiseid, siis hoiu-laenuühistu võib olla sunnitud kehtivad hoiselepingud ennetähtaegselt lõpetama. See tähendaks, et hoistajad ei pruugi saada kogu tulu, millega nad on arvestanud (tähtajalise) hoiselepingu sõlmimisel.

Mõju olulisus: Uue regulatsiooniga tõhustatakse hoistajate kaitse alaseid nõudeid ja mõju võib pidada positiivseks ehk mõju on selles tähenduses oluline.

6.3. Mõju Finantsinspeksioonile

Sihtrühm: Finantsinspeksioon – 2022. aasta seisuga töötab seal 122 inimest (sh 16 peatatud töölepingut).

Mõju ulatus:

Mõju Finantsinspeksioonile kui finantsjärelevalveasutusele avaldub juhul, kui täna tegutsevad hoiu-laenuühistud taotlevad krediidasutuse tegevusloa saamist ning ei jätka tulundusühistuna või ei lõpeta oma tegevust. Mõju avaldumise ulatust, st mitu hoiu-laenuühistut taotlevad tulevikus krediidasutuse tegevusloa saamist, on käesoleva eelnõu koostamise ajal keeruline hinnata, kuid võib eeldada, et 1-3 täna tegutsevat hoiu-laenuühistut on võimelised krediidasutuse tegevusloa taotlema ning end krediidasutuste seaduses toodud nõuetega kooskõlla viima. See omakorda tähendaks 1-3 uue krediidasutuse loomist ning nende üle järelevalve teostamist. See number võib väheneda eeltoodud kaalutlustel või suureneeda hoiu-laenuühistute ühinemisel.

Kokkuvõttes käesolevaga eelnõuga ei tõuse Finantsinspeksiooni töökoormus märkimisväärselt, kuna pangaloataotluse arv saab olema ilmselt väike.

Siiski kuna järelevalvesubjektide arv suureneb võib see tähendada ka täiendavate inim- ja rahaliste ressursside kaasamist Finantsinspeksiooni töösse. 2022. aastal oli Finantsinspeksiooni töötaja keskmine palk 2920 eurot, kuid uute töötajate mõju Finantsinspeksiooni eelarvele sõltub töötajate arvust. Hinnanguliselt võib käesoleva seaduse rakendamine tähendada Finantsinspeksiooni jaoks ca 1–2 uue töötaja palkamist.

Finantsinspeksiooni eelarve kujuneb järelevalvesubjektide poolt makstavatest menetlustasudest ja järelevalvetasudest. See tähendab, et isikud, kes taotlevad krediidasutuse tegevusloa, peavad maksma nii ühekordse tasu (tegevusloa menetlustasu) kui ka edaspidi jooksvat järelevalvetasu. Krediidasutuse tegevusloa menetlustasu on hetkel 1 5000 eurot, kuid edaspidi suureneb see krüptovaraturu seaduseelnõu kohaselt 5 000 euro peale.

Lisaks loa taotlemise menetlustasule tuleb FI-le maksta ka iga aasta nõ jooksvat järelevalvetasu. Järelevalvetasu on nii kapitali- kui ka mahupõhine ning seda tuleb tasuda kord aastas. Kui kapitaliosa on 1% algkapitalisummast, siis minimaalselt oleks see ühistupangale 10 000 eurot (lähtuvalt 1 000 000 euro suurusest minimaalsest kapitalinõudest ehk neto-omavahendite minimaalsest summast).

Mahuosa (mis on järelevalvetasu peamine osa) suurust on aga keerulisem hinnata. Siiski võib teatud hinnangu saamiseks võtta aluseks juba täna Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvate subjektide poolt makstud järelevalvetasud. Finantsinspeksioonile makstud järelevalvetasude suurus koondatud kujul 2022. aasta kohta on esitatud järgmises tabelis.

Tabel 10. Finantsinspeksioonile 2022. a. makstud järelevalvetasud ja järelevalvetasu määrad subjektide lõikes³¹

	Järelevalvetasud 2022 (tuhandetes eurodes)	Järelevalvetasu mahuosa määr 2022 (%-des)
Krediidasutused	7263	0,0147
Kahjukindlustusandjad	914	0,097
Fondivalitsejad	665	0,0013/0,0095/0,013
Elukindlustusandjad	535	0,023
Krediidiandjad	224	0,1
Kindlustusmaaklerid	199	0,92
Investeeringuühingud	274	0,23
Makseasutused	154	0,019

³¹ Allikas: Finantsinspeksiooni 2022. a. aastaraamat: <https://www.fi.ee/et/publikatsioonid/finantsinspeksiooni-aastaraanne-2022>

Krediivahendajad	18	0,1
Pensioniregistripidaja/Reguleeritud väärtpaberituru korraldaja	26	0,5
E-raha asutused	135	0,17
Pandikirju emiteerinud krediidasutused	7	0,001
Kokku	10 414	

Näiteks kui tulevase ühistupanga varade maht oleks 50 miljonit eurot, siis 0,0147% järelevalvetasu mahuosa määra puhul oleks aastane makse Finantsinspeksioonile 7 350 eurot.

Mõju avaldumise sagedus: nagu eespool juba rõhutatud, siis on keeruline prognoosida, mitu ühistut soovivad pangaluba taotleda. Juhul kui mõni ühistu seda soovib, siis edaspidi on mõju pidev, kuna Finantsinspeksioon teostab finantsteenuste osutamise järelevalvet nõ igapäevaselt.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Finantsinspeksioonile endale on antud muudatustega seotud ebasoovitavate mõjude avaldumise risk pigem vähene. Teatud määral ja ajutiselt suureneb töömaht, mille tingib esmalt tegevuslubade menetlus ja hiljem jooksev järelevalve. Seega suuri negatiivseid mõjusid ei esine.

Mõju olulisus: Mõju on ebaoluline. Eelduslikult on mõju arvestades sihtrühma suurust (122 töötajaga asutus, kus vajadus tekib ca 1 või 2 uue töökoha järele) ning mõju ulatust ehk kohanemisvajadust (nt ekspertiisi ja arusaam sellistest uut tüüpi teenustest) siiski kokkuvõttes ilmselt pigem ebaoluline kuna Finantsinspeksioonil on pikk kogemus sellist tüüpi lubade menetlemisel ja pangandusjärelevalve teostamisel.

6.4. Mõju teistele riiklike institutsioonidele

Mõju Rahapesu Andmebüroole avaldub eelkõige pärast eelnõus sätestatud nn kolmanda etapi muudatuste jõustumist, mil täna hoiu-laenuühistud peavad otsustama, kas oma tegevust jätkata krediidasutusena, makseasutusena, krediidiandjana või ilma tegevusloata tulundusühistuna (juhul kui nad ei soovi kaasata hoiuseid, osutada makseteenuseid või anda krediiti). Kuna hoiu-laenuühistud tegutsevad täna Rahapesu Andmebüroo poolt väljastatud finantseerimisasutuse tegevusloa alusel ning Finantsinspeksioonilt eelviidatud tegevusloa saamisel või tulundusühistuna jätkamisel langeb ära Rahapesu Andmebüroo järelevalvefunktsioon täna tegutsevate hoiu-laenuühistute üle. Sellest tulenevalt väheneb Rahapesu Andmebüroo töö ja ressursivajadus.

Mõju Eesti Pangale avaldub samuti pärast nn kolmanda etapi muudatuste jõustumist. Kuna Eesti Pangal on täna hoiu-laenuühistute osas statistika koostamise roll ning statistikat koostatakse ka krediidasutuste kohta, siis Eesti Pangale omavad muudatused vähest mõju, sh töökoormus hoiu-laenuühistute osas väheneb.

Kaasneb täiendav administratiivne kulu Tagatisfondile. Nimetatud kulu ei tohiks aga olla ülemäära suur, kuna sisuliselt on antud juhul Tagatisfondi peamiseks ülesandeks vastavate osamaksete kogumine. Kahjujuhtumi korral (st mõne krediidasutuse maksejõuetuse korral) võib aga administratiivne kulu olla tunduvalt suurem (aga selliste kahjujuhtumite esinemise tõenäosust on keeruline hinnata).

6.5. Kokkuvõtte mõjudest

Kokkuvõtlikult omavad käesoleva eelnõuga tehtavad muudatused märkimisväärset mõju kogu hoiu-laenuühistute sektorile – ühelt poolt võivad mitmed ühistud uute nõuete tõttu oma tegevuse lõpetada (siiski nad saavad jätkata muus vormis kui hoiu-laenuühistu vormis), teisalt suureneb ühistute läbipaistvus ja kontroll nende üle ning see eelkõige viimases etapis kui ühistu peab hakkama ühistupangaks. See tagab hoiustajatest liikmete tunduvalt suurema kaitse võrreldes praeguse olukorraga. Ehk viimane peaks üles kaaluma uutest nõuetest ühistutele tuleneva koormuse.

Regulatsioonil puudub mõju välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ning regionaalarengule.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamisel on vähesed otsesed mõjud riigieelarvele ja kohaliku omavalitsuste tegevustele. Ühistupangaks hakkavatele hoiu-laenuühistutele kehtib sarnaselt teiste krediidasutustega avansilise tulumaksu süsteem, mis suurendab riigieelarvesse laekuvat maksutulu. Samas ei ole võimalik hetkel prognoosida, kas ja mitu täna tegutsevat hoiu-laenuühistut otsustavad tulevikus taotleda krediidasutuse tegevusloa, ning sellest tulenevalt ka täiendava maksutulu suurust. Samuti peab ühistupangaks hakkav hoiu-laenuühistu juurde võtma töötajaid, kuid eelduslikult on värvatavad töötajad juba täna tööturul tegutsevad ning nende töötasu pealt makstakse ka täna sotsiaal- ja tulumaksu. Seetõttu töötajate osas eelduslikult maksutulu ei suurene või suureneb väga väiksel määral. Tagatisfondi täiendavad kulud ei mõjuta riigieelarvet ega kohaliku omavalitsuste tegevusi, sest Tagatisfond ei ole riigieelarvest finantseeritav.

8. Rakendusaktid

Vajadusel võib valdkonna eest vastutav minister kehtestada neli määrust, kuid nende kehtestamine pole ilmtingimata vajalik ning sõltub praktilisest vajadusest:

- täpsemad nõuded hoiu-laenuühistute likviidsusriski maandamise korrale (HLÜS § 27¹ lg 6);
- miinimumnõuded krediidisumma ja krediidi tagatisvara suhtele ning krediidi põhiosa ja intressimakse ja liikme sissetuleku suhtele (§ 28¹ lg 7);
- täpsemad nõuded raamatupidamisarvestusele ja aruandluse korraldamisele (HLÜS § 41¹ lg 3);
- täpsemad nõuded liikmetele esitatavate andmete ja dokumentidele (HLÜS § 41³ lg 3).

9. Seaduse jõustumine ja rakendamine

Seaduse jõustumine on ette nähtud 2024. aasta 1. aprillil. Küll nähakse tegutsevatele ühistutele ette piisavalt pikad üleminekuajad, et viia oma tegevus kooskõlla uute nõuetega (vastavalt §-dele 47¹–47³).

Jõustumiskuupäeva kavandamisel on võetud arvesse seda, et tulenevalt eelnõu eesmärgist alustada hoiustajate kaitseks HLÜ tegevuse reformimisega võimaliku kiiresti, ei ole mõistlik kavandada jõustumisaega ka kaugemasse tulevikku.

Samuti võimaldab kindla jõustumiskuupäeva sätestamine siduda vastava kuupäevaga eelnõuga kavandatud HLÜS-i rakendussätteid. See omakorda lihtsustab eelnõu adressaatide jaoks muudatuste rakendamisega seotud tähtaegade arvestamist, ehk tagab paremat õigusselgust.

Kuna seaduses toodud olulisemate muudatuste rakendamiseks on hoiu-laenuühistutel vajalik teha ettevalmistusi ning muudatusi, siis on kindlasti olemas ka vajadus ette näha seaduseelnõuga kavandatavate muudatuste jõustamise erikord, st hilisem rakendumine nende sätete jaoks, mis puudutavad HLÜ-de läbipaistvusnõudeid, kapitalinõudeid, likviidsusnõudeid jne.

Täpsemalt on eelnõu rakendamise ajakava illustreeritud järgmisel joonisel.

Joonis 4. Eelnõuga kaasnevad nõuded ja eelnõu rakendamise ajakava*

a)2024	a)2025	2026	2027	2028
<p>Alates 2024. a. 1. aprillist:</p> <ul style="list-style-type: none"> uusi hoiu-laenuühistuid enam asutada ei saa; keelustatakse hoiuseintresside reklaam; uutel liikmete puhul tuleb tõsta sisseastumis- ja osamaksu määra; tagada, et ühistu liige saaks kogu talle vajaliku informatsiooni – teabe nii tema hoiuse seis ja kogunenud intressitulu kohta, samuti ka selle kohta, kellele ühistu tema raha välja laenab. 	<p>2025. a. 1. jaanuariks:</p> <ul style="list-style-type: none"> tuleb lõpetada uute liikmete vastuvõtmine; piiratakse volitamist (s.t. oma hääle nõ äraandmist); piiratakse laenamist teistele finantsasutustele; tõstetakse kapitalinõuet täiendatakse nõudeid auditile. 	<p>Alates 2026. a.1. jaanuarist:</p> <ul style="list-style-type: none"> ei või seniste liikmetega sõlmida uusi hoiuselepinguid, ega pikendada olemasolevate hoiuse- või laenulepingute kehtivust. 	<p>Hiljemalt 2027. aasta 1. jaanuariks:</p> <ul style="list-style-type: none"> peab ühistu otsustama, kas ta jätkab edaspidi panga või ühistupangana (selleks peab ta esitama Finantsinspektsioonile panga või ühistupanga loataotluse). 	<p>Alates 2029. a. 1. jaanuarist:</p> <ul style="list-style-type: none"> saab hoiu-laenuühistu jätkata üksnes pangana, sh ühistupangana (kui soov on kaasata jätkuvalt hoiuseid). kui soov on pakkuda makseteenuseid või tarbijatele laene, siis saab edasi tegutseda kas makseasutuse või krediidiandjana; kui soov ei ole eelnimetatud finantsteenuseid osutada, võib jätkata ka tavalise tulundusühistuna.

* Eeltoodud ajakava rakendumise eelduseks on see, et seadus võetakse enne käesoleva aasta lõppu Riigikogus vastu

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu on varasemalt esitatud kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Finantsinspektsioonile, Eesti Pangale ning arvamuse avaldamiseks kõikidele hoiu-laenuühistutele ja muudele seotud osapooltele: Eesti Hoiu-Laenuühistute Liidule, MTÜ FinanceEstonia'le, Audiitorkogule, Eesti Pangaliidule, Eesti Ühistegevuse Liidule, Õiguskantsleri Büroole, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojale, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (saabunud ettepanekute ja arvamuste kohta on koostatud märkuste tabel, vt käesoleva seletuskirja lisa).

Käesolevaga on esitatakse eelnõu täiendavale kooskõlastusringile.

Algatab Vabariigi Valitsus [kuupäev] ....

MÄRKUSTE TABELID

I. kooskõlastusringi kohta koostatud märkuste tabel

Nr	Ettepaneku sisu	Arvestatud, mitte arvestatud, selgitatud, teadmiseks võetud	Rahandusministeeriumi kommentaarid
FINANTSINSPEKTSIOON			
1	<p>Üldine Ettepanek kehtestada seadusega regulatsioon, mille kohaselt Finantsinspektsiooni järelevalve alla tulevad hoiu-laenuühistud (HLÜ), kes peavad saama krediidasutuse tegevusloa, läbivad vahetult enne varade põhjaliku hindamise (<i>Asset Quality Review</i>). Hindamine tehti ka 2014. aastal krediidasutustele, kes läksid Euroopa Keskpanga järelevalve alla. Hindamise eesmärk on saada ülevaade, milline on varade kvaliteet ning kvaliteedi mõju krediidasutuse omavahendite tasemele ja kapitaliseeritusele. Varade hindamist viisid läbi audiitorettevõtted ning protsessi korraldas finants-inspektsioon.</p>	Selgitatud	Krediidasutuste seaduse § 13 ¹ lõike 1 punkti 4 alusel tuleb tegutseval äriühingul krediidasutuse tegevusloa taotledes esitada omavahendite suurust tõendavad dokumendid koos vandeaudiitori aruandega. Samuti rakendatakse üldiseid krediidasutuse tegevusloa taotlemise nõudeid (sh varade kvaliteedi hindamist) kõikidele HLÜ-dele, kes viidatud luba taotlevad.
2	<p>Üldine Tuleks täiendavalt hinnata HLÜ mõistet, eelkõige tulenevalt asjaolust, et eelnõuga kaotatakse territoriaalsuse piirang. Kaasneb arvestatav risk, et eelnõu definitsiooni rakendamise korral oleks HLÜ käsitatav krediidasutusena CRR tähenduses.</p>	Selgitatud	RM hinnangul on eelnõus nimetatud muudatuste järgselt krediidasutused ja HLÜ-d piisavalt eristatavad, et vältida nende segamini ajamist. Territoriaalsuse piirang kaotatakse Eesti piires, kuid teenuste osutamine jääb jätkuvalt Eestiga piiratuks (vt EN § 1 p 9). RM ei soovi laiendada liikmete ringi väljaspool Eestit, sest siis sotsiaalne kontroll kaoks ära – ka kehtivas seaduses on HLÜ liikmete ring tegelikkuses HLÜ registrijärgse- ning selle naabervaldadega piiratud.
3	<p>Üldine Eelnõus puudub analüüs selle kohta, kas HLÜS alusel asutatud HLÜ omakapital vastab CRR-is sätestatud omavahendite nõuetele. Küsimus tõusetub eelkõige juhul, kui HLÜ liige tahab HLÜ-st välja astuda, sest liikme osamaksed on omavahendite osa.</p>	Selgitatud	Nimetatud küsimus CRR omavahendite nõude kohta tõusetub eelduslikult juhul, kui ühistupanga tegevusloa saanud HLÜ liige soovib ühistust välja astuda ning seeläbi väheneb ühistupanga omakapital alla CRR-s sätestatud miinimummäära. Nimetatud olukorra esinemise vältimise peaks tagama kehtiva krediidasutuste seaduse § 42 ¹ lg 4, mis lubab ühistupangal määrata uue tähtaja ühistupanga lahkunud liikmele osamaksu väljamaksmiseks, kui pärast väljamakse tegemist ei oleks ühistupanga omavahendid piisavad krediidasutuste seaduses sätestatud usaldatavusnormatiivide ja <u>muude krediidasutuste seaduse ning selle aluse kehtestatud nõuete täitmiseks.</u>
4	Üldine		KAS § 29 lõike 6 kohaselt kohaldatakse sama seaduse § 29-33 (st olulise osaluse

	Eelnõus puudub analüüs selle kohta, kuidas kohaldatakse olulise osaluse regulatsiooni HLÜ liikmetele. ³² Tulundusühistute eripära tõttu on olulise osaluse määramine keerulisem kui OÜ või AS puhul ning seda enam vajab eraldi analüüsi ja lahendust see, et keda loetakse olulise osaluse omajaks või kontrollivaks isikuks. Pankadele kohaldub KAS § 29 ja CRR art 4 lg 1 p 35-38. Pole välistatud kaaluda võimalusena aktsiaseltsi vormi kohustuslikkust HLÜ-dele, mis muutuvad HLÜ-st pangaks.		regulatsiooni) ka ühistupanga suhtes. Olulise osaluse regulatsioon on kehtestatud eeskätt aktsi pankade jaoks, millel võivad olla erinevat klassi aktsiad või osaluse teostamise õigused. Seevastu ühistupank on ühistulise põhimõttega, mistõttu ükski isik ei saa suuremat kontrolli ühistupangas teistest liikmetest suurema rahalise panuse läbi. Samas märgime, et tegevusloa taotlemisel tuleb HLÜ-l tõendada selliste liikmete varanduslikku seisu, kelle puhul tema osamaksu summa ületab 2 protsenti taotleja osakapitalist (KAS § 13 ¹ lg 1 p 13), mis on palju madalam künnis kui olulise osaluse peatükis sätestatud määrad.
5	Üldine Eelnõust ei ole üheselt selge, mis saab juhul, kui HLÜ esimesel korral ei läbi tegevusloa menetluse protsessi, st Euroopa Keskpank teeb keelduva otsuse. Meie hinnangul tuleks vastav olustik täiendavalt läbi mõelda ja vajadusel ka reguleerida, nt anda täiendav aeg jagunemiseks, HLÜ tegevuse ümberkujundamiseks jms.	Arvestatud	Täiendatud eelnõus rakendussätteid (§ 1 p 58).
6	Üldine Eelnõust ei selgu, mis saab juhul, kui HLÜ oma tegevuse lõpetamise/loamenetluse/krediidiasutuse loa saanuna jõuab alla seaduses sätestatud künnise (3000 liiget või 5 000 000 eurot kaasatud hoiuseid). Sellest tulenevalt võib tekkida olukord, kus HLÜ langetab hoiuste mahu nt 4,99 miljoni euro juurde ja liikmete arvu 2999 peale ja tegutseb samamoodi edasi ilma krediidiasutuse tegevusloa taotlemata. Tegevuse jätkamist võimaldab seejuures tulundusühistu seaduse § 92 lõige 1 lause 1, mille kohaselt võib üldkoosolek kuni vara jagamise alustamiseni otsustada mh ühistu tegevuse jätkamise.	Arvestatud	Vt eelmine kommentaar.
7	Üldine Eelnõust ei selgu, millise aja jooksul peab HLÜ taotlema krediidiasutuse/ühistupanga tegevusloa, kui pärast seaduse jõustumist ületab seaduses sätestatud künnise. Näiteks juhul kui HLÜ jõuab seaduses sätestatud künniseni 2022. aastal, siis kas tegevusloa taotluse esitamise kohustus tekib kohe või kehtib sarnaselt nn 9 kuune ülemineku tähtaeg. Kui kohustus tekib kohe, võib tekkida küsimus ka võrdsest kohtlemisest, kuivõrd teistel HLÜ-del oli ülemineku aeg ning võimalus oma tegevust vastavalt kujundada.	Arvestatud	Vt eelmine kommentaar.
8	Üldine Võiks kaaluda HLÜ-de jagunemise keelu leevendamist, et HLÜ-dele jääks suurem ettevõtlusvabadus oma äri korraldamiseks.	Mitte-arvestatud	Pigem looks eelnõu koostajate hinnangul jagunemise keelu leevendamine võimaluse korraldada oma äri selliselt, et varad ja kohustused oleksid ebavõrdselt jaotunud ning liikmete huvid ei oleks seetõttu võrdselt kaitstud.
9	Eelnõu § 1 p 30	Teadmiseks võetud	Teoreetiliselt on küll ühele liikmele suure(ma) laenu andmine parem

³² Näiteks kehtiva krediidiandjate ja -vahendajate seaduse § 12 lõike 3 kohaselt ei kohaldata HLÜ-le olulise osaluse omandamise kohta sätestatud. Taotlusele tuleb üksnes lisada andmed ja dokumendid nende rahaliste vahendite päritolu kohta, millega tasutakse või on tasutud osamaks, mis on 5000 eurot või rohkem

	<p>Seletuskirja viide likviidsusele ei ole asjakohane ning eelkõige peaks keskenduma vastutustundlikule laenamisele.</p> <p>Kui kõigi põhimõtete järgimisel ja riskipõhise hinnangu tulemusena on mõislikum anda suurem laen mõnele liikmele, siis sisult võib see HLÜ-le parem olla nii krediidiriski kui ka kaudselt likviidsuse seisukohalt.</p>		<p>krediidiriski kui ka likviidsuse seisukohalt, aga see toimib ainult ideaalse stsenaariumi korral. Tavapärase äritegevuse korral ei ole võimalik hinnata adekvaatselt kõiki laenusajaga seotud riske ning ära hoida nende realiseerumist.</p>
10	<p>Eelnõu § 1 p 31</p> <p>Seletuskirjast ei selgu, miks on sellise piirangu kehtestamisel lubatud laenu andmine ja teenuste pakkumine ühistupangale, võttes arvesse eeltoodud välistuse eesmärki. Lisaks ei ole Finantsinspektsiooni hinnangul seletuskirjas viide hoiuste pealt intressi teenimise kohta kirjutatud piisavalt selgelt ning võiks olla sõnastatud pigem intressi maksmisena kui teenimisena. Vastasel juhul võib tekkida arusaam nagu räägitaks HLÜ poolt paigutatud hoiustelt laekuvast intressitulust.</p> <p>HLÜS § 28 lg 11 sõnastuse puhul tuleb HLÜ-l valida, kas juhtida hästi oma likviidust või järgida HLÜS § 28 lõikes 11 sätestatud, sest laenude tähtaegade juhtimisel peaks eelkõige arvestama hoiuste tähtaegu, ehk siis tasakaalus peavad olema varade ja kohustuste tähtajad. Kui näiteks hoiuste tähtajad on üldjuhul pikaajalised, näiteks viis aastat, siis ei ole Finantsinspektsiooni hinnangul põhjendatud seada paindumatut tähtaja piirangut laenudele. Selline piirang võib olla ebamõistlik just pika-ajalise tähtajaga hoiustega HLÜ-dele. Rõhk peaks olema likviidsuse juhtimisel, sh varade ja kohustuste tähtaegade tasakaalu osas.</p>	<p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Eelnõu seletuskirja on muudetud § 1 punkti 36 (§ 28 lg 10) osas, mis puudutab intressi maksmist.</p> <p>§ 28 lg 11 on eelnõust kustutatud.</p>
11	<p>Eelnõu § 1 p 34</p> <p>Piiratud peaks olema ka kõigi teise kaitseliini esindajate, sh riskikontrolli ja vastavuskontrolli eest vastutaja, osalemine laenukomitees. Samuti ei tohiks laenukomitees osaleda juhatuse liige, kes vastutab teise kaitseliini toimimise eest. Lisaks eeltoodule oleme seisukohal, et juhatuse liikmete osaluse piiramise osas tuleks kaaluda vastavate KAS-i sätetega analoogset nõuete kehtestamist. Seejuures pöörame tähelepanu, et kehtivas HLÜS-i § 29 lõikes 6 on krediidasutuste seadusele sarnane regulatsioon juba olemas.</p>	<p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Eelnõu § 1 punkti 39 kohaselt ei või laenukomitee liikmeks olla HLÜ juhatuse või nõukogu liige või audiitor või revisjonikomisjoni liige.</p> <p>Mis puudutab juhatuse liikme osalemist laenukomitee töös, siis juhime tähelepanu sama punkti juures toodud eelnevale kommentaarile.</p>
12	<p>Eelnõu § 1 p 44</p> <p>Eelnõus on kasutatud terminit vastavuskontroll teatud kontrollitoimingute kohta, mis teiste õigusaktide kohaselt on osaliselt küll seostatavad vastavuskontrolliga, kuid Finantsinspektsiooni hinnangul on osaliselt tegemist väga selgelt siseauditi funktsiooni klassikalise kirjeldusega. Kuivõrd vastavuskontroll ja siseaudit on ka EL tasemel selgelt defineeritud funktsioonid, siis on Finantsinspektsiooni hinnangul eksitav luua HLÜS-i funktsioon, mida nimetatakse vastavuskontrolliks, kuid mille ülesanded on pigem siseauditi omad.</p> <p>Seejuures pöörame tähelepanu, et KAS-i muudatus-ettepanekutes on vastavuskontrolli funktsiooni uued sätted olemas, mis on kooskõlas juba investeerimisühingutele läbi otsekohalduvate EL-i õigusaktide kehtivate sätetega ning EBA seotud suunistega (kehtestatud FI soovitusliku juhendina).</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõu uues sõnastuses teostab seaduse nõuete vastavuse kontrolli revisjonikomisjon (ja osaliselt audiitor).</p>
13	<p>Eelnõu § 1 p 47</p> <p>Arvestades muudes õigusaktides vastavuskontrolli teostajale pandud ülesandeid, ei ole selliste aruannete esitamine vastavuskontrollile asjakohane. Selles ning eeltoodus punktis toodut arvestades on Finantsinspektsioon seisukohal, et kui HLÜ-dele on vajalik kehtestada kontrolli vorm, mis ei ole oma sisult ei</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Vt eelmine kommentaar.</p>

	vastavuskontroll ega siseaudit, siis tuleks seda nimetada muu terminiga.		
14	Eelnõu § 1 p 50 Oluliselt detailsemalt tuleks läbi mõelda HLÜ-de likvideerimise protsess, kuna see võib teatud juhtudel saada oluliseks. Seda mh ka liikmete varade kaitsevajadusest tuleneva aspekti kaudu, kui ka HLÜ-de klientide aspektist. Samuti ei nähtu eelnõust, et millised riskid ja võimalikud kuritarvitused loodava raamistikuga võivad aktiveeruda ning kuidas neid mõistlikult ette ära reguleerida. Näiteks ei tohi HLÜ sõlmida uute klientidega lepinguid, kuid eelnõust nähtuvalt ei ole keelatud olemasolevate klientidega lepingute pikendamine. Vastava näite välistamiseks teeme ettepaneku täiendada lõiget 5 keeluga pikendada ka olemasolevate klientide lepinguid.	Arvestatud	Nõustume vajadusega keelata olemasolevate lepingute pikendamine, kui uute klientidega lepingute sõlmimine on keelatud. Muudetud on eelnõu § 1 punkti 58 (§ 47 ¹ lg 5-6).
15	Eelnõu § 1 p 50 HLÜ-dele tuleks anda pikem üleminekuajad, mistõttu teeb Finantsinspeksioon ettepaneku, et üheksa kuu asemel peaksid HLÜ-d kaheteist kuu jooksul redaktsiooni jõustumisest arvates esitama Finantsinspeksioonile tegevusloa taotluse.	Arvestatud	Eelnõus toodud üleminekuajad on jagatud kolmeks vastavalt eeldatavale halduskoormuse kasvule HLÜ-de jaoks. Kõige vähemkoormavamad meetmed hakkaksid kehtima 2023. aasta 1. juulil, enamik nõudeid rakenduvad 2024. aasta 1. jaanuaril; § 47 ¹ lg 1) ning krediitiasutuse tegevusloa taotlemiseks on HLÜ-del aega kuni 2028. aasta 31. detsembrini, Muudetud on eelnõu § 1 punkti 58 (§ 47 ¹ lg 1, 3-4).
16	Tehnilised kommentaarid 1) Eelnõu § 41.3 lõikest 2 puudub sõna „kuu“; 2) Eelnõu § 32.2 lõike 7 lause 2 ja lõige 8 on sama sisuga, mistõttu teeb Finantsinspeksioon ettepaneku sõnastada § 32.2 lõige 8 järgnevalt: „„Põhikirjaga võib nõukogule anda õiguse otsustada ka muid küsimusi, mille otsustamine ei kuulu vastavalt seadusele või põhikirjale juhatuse või üldkoosoleku pädevusse.““ 3) Seletuskiri ja eelnõu ei ole mitmel juhul omavahel kooskõlas, sh § 3 lõige 1 seletuskiri ja eelnõu § 1 p 5 sõnastus, ning § 6 pealkirja seletus ja eelnõu tekst.	Arvestatud	Viidatud punkti täiendatud sõnaga „kuu“. Nõustume, et § 32.5 lõige 7 ja lõige 8 on sarnase sisuga, mistõttu ei ole vältimatult vajalik lõike 8 lisamine pakutud sõnastuses; seetõttu on varasem lõige 8 kustutatud. Seletuskiri ja eelnõu on omavahel paremini sobitatud.
MTÜ FINANCEESTONIA			
1	Üldine FinanceEstonia toetab ja tervitab kavatsust hoiu-laenuühistuid (HLÜ) paremini reguleerida, et tagada HLÜ-de tegevuse suurem läbipaistvus ja HLÜ-de liikmete tõhusam kaitse. FinanceEstonia eesmärk on esindada oma liikmete huve selleks vajaliku ärikeskkonna ja seadusloome parandamisega. Seda arvesse võttes peame vajalikuks märkida, et HLÜ struktuuri varjus on turul tegutsemas ka ettevõtjaid, kes klassikalise HLÜ põhimõtteid ei järgi ning on võrreldes muude turuosalistega, näiteks krediitandjatega, saanud põhjendamatu konkurentsieelise. Uus regulatsioon peaks olema proportsionaalne ja ei tohiks tekitada ebaproportsionaalselt suuri kohustusi, mida nõue muutuda pangaks tekitab.	Teadmiseks võetud	
2	Üldine HLÜ-d, olenemata suurusest, peaksid kuuluma Finantsinspeksiooni järelevalve alla ning omama tegevusloa.	Arvestatud	RM hinnangul on ühistupanga vorm ainuke ettevõtluvorm, mis annaks võimaluse säilitada ühistulise tegevuse vormi, sh liikmete endi kontrolli ühistu tegevuse üle.

			Seevastu muude finantsjärelevalve vormide puhul, sh krediidiandja tegevusloa taotlemise puhul, jääks ühistuline tegevus pigem tagaplaanile.
3	<p>Eelnõu § 1 p 5 Eelnõu kohaselt eeldatakse hoiuste tasemelt alates 5 mio EUR pangalitsentsi taotlemist, mis on ebaproportsionaalne tänaste pangareeglitega, mille kohaselt minimaalne omakapitali nõue on 5 mio EUR. Arusaadavalt ei ole võimalik 5 mio EUR hoiuste mahu pealt lisada samaväärses mahus omakapitali või katta pangana tegutsemise kulusid (regulatsioon, vastavuskontroll jms). Nõue taotleda teatud suuruse puhul Finantsinspeksioonilt panga tegevusluba võiks olla üks võimalus, kuid kohustuslikuks muutmisele seatud hoiuste maht või liikmete arv peaksid olema oluliselt kõrgemad kui praeguses eelnõu kavandis viidatud.</p>	Selgitatud	
4	<p>Eelnõu § 1 p 5 Alternatiivina [krediidiasutuse tegevusloa taotlemisel] võiks olla HLÜ-del võimalus taotleda Finantsinspeksioonilt KAVS-ist tulenevatest põhimõtetest lähtuvat tegevusluba. Eesti võiks võtta eeskju Leedust, kus on olemas nn spetsiaalpanka litsents omakapitali nõudega 1 mio EUR ja mille üks eesmärke on olnud samuti HLÜ sektori korrastamine (oleme teadlikud, et vastav krediidiasutuste seaduse muutmise eelnõu on hetkel samuti kooskõlastusringil). Kokkuvõttes on FinanceEstonia arvamusel, et eelnõus tuleks tõsta piirmäära, millest alates peab HLÜ hankima kas spetsiaalpanka või täiemahulise krediidiasutuse litsentsi, kuid olenemata suurusest peaksid HLÜ-d kuuluma Finantsinspeksiooni järelevalve alla ning omama tegevusluba.</p>	Selgitatud	<p>Käesoleva eelnõuga võimaldaks asutada ühistupanka ka 1-miljoni eurose algkapitaliga. Eelnõu koostajate hinnangul on see kõige mõistlikum üleminekuvorm hoiu-laenuühistust, st ühistu tegevus säiliks eeskätt ühistuline element.</p> <p>Nn spetsiaalpanka loomine (mille omakapitali nõue on 1 mio EUR) on olnud kavas ka käesoleva eelnõuga.</p>
5	<p>Eelnõu § 1 p 42 FinanceEstonia toetab ka meetmete rakendamist juhtorganite liikmete sõltumatus kindlustamiseks. Peame põhjendatuks reguleerida probleemi, kus pahasoovlikud HLÜ-d sõlmivad liikmetega lepingud, mille kohaselt juhatus võib esindada liikmeid üldkoosolekul ja sisuliselt võtta vastu üldkoosoleku pädevuses olevaid otsuseid juhatusel antud volikirjadega ehk sisuliselt vaid paari inimesega.</p>	Selgitatud	<p>Nõustume toodud seisukohaga ning märgime, et eelnõuga on täpsustatud liikmete esindajate ehk volinike regulatsiooni. Eelnõu § 1 punkti 45 (§ 32⁴ lg 3) kohaselt ei või hoiu-laenuühistu volinik olla juhatusel või nõukogu liige, ning sama paragrahvi lõike 1 teise lause kohaselt saab volinikke valida ja tagasi kutsuda üldkoosolek. Viimati mainitu peaks hoidma ära seda, et näiteks juhatus valib iseenda hulgast isikuid HLÜ liikmeid üldkoosolekul esindama.</p>
6	<p>Eelnõu § 1 p 50 Üheksakuuline üleminekuperiood on põhjendamatult lühike; pangalitsentsi taotlemise jaoks kokkupandavate dokumentide protsess on väga mahukas protsess ja võtab minimaalselt 6-9 kuud, aga veelgi rohkem võib võtta aega vajaliku omakapitali kokkusaamine. KAS järgi võib krediidiasutuse tegevusloa menetlemine kesta kuni 12 kuud.</p> <p>Lisaks nõuab taotluse koostamine erinevate nõustajate kaasamist: õigusnõustajad, ärinõustajad, IT nõustajad, kelle leidmine võib olla keeruline. Võtmetöötajate leidmine võib olla keeruline või võimatu lühikese aja kestel. Krediidiasutustele kehtestatud detailsete nõuete täitmine võib osutada raskendatuks. Võib tekkida probleem, et kas Finantsinspeksioon suudab loa taotlused nõutud aja jooksul ära menetleda.</p>	Arvestatud	<p>Pikendatud on üleminekuperioodi krediidiasutuse tegevusloa taotlemiseks.</p>
EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA			

1	Üldine HLÜ-de regulatsioon ei vaja nii ulatuslikke muudatusi. Nõuete põhjalik muutmine ning liigne riigipoolne reguleerimine tekitab HLÜ-dele suure halduskoormuse, mis piirab nende ettevõtlusvabadust ning tegevusi.	Teadmiseks võetud	
2	Eelnõu § 1 p 5 Eelnõuga sätestatud künnised (5 mio EUR ja 3000 liiget) on olemuselt HLÜ-dele koormav. Tagasisidet andnud Kaubanduskoja liikmed märkisid, et HLÜ-d ei ole tavapärased Finantsinspektsiooni järelevalve all olevad teenuseosutajad, sest nende liikmed on ka samal ajal HLÜ omanikud ning neil on võimalik kontrollida ühistu tegevust ja valikuid. Seetõttu ei ole vajalik teatud tingimuste saabumisel rakendada HLÜ-dele krediitiasutustele kohaldatavaid nõudeid. Lisaks sellele toodi esile, et muudatuse puhul kaotaks ühistu kui liikmeline asutus oma mõtte ning see suurendaks HLÜ-de halduskoormust.	Osaliselt arvestatud	Märgime, et kõikidel äriühingutel, mis kuuluvad Finantsinspektsiooni järelevalve alla, sealhulgas osäühingutel ja aktsiaseltsidel on samamoodi omanikud, kes tarbivad vastava teenusepakkuja teenuseid. Samas on üks krediitiasutuse vorme ka ühistupank, kus HLÜ-ga sarnane omanikusüsteem ja ühistuline tegevus säilib.
3	Eelnõu § 1 p 30 HLÜ-d märkisid tagasisides, et HLÜ liikmetele laenamise osas suuremate piirangute seadmine, mille puhul laenamine HLÜ liikmetele ei tohi olla üle kümne korra suurem osamaksust ega üle kümne protsendi HLÜ omakapitalist (Eelnõu § 28 lg 9), on liialt suur ülemmäärade vähendamine ning sellega piiratakse HLÜ-de ettevõtlusvabadust. Seega ei soovi tagasisidet andnud HLÜ-d kehtivaid ülemmäärasid muuta.	Arvestatud	Liikmetele antavate laenude ülemmäär (§ 28 lg 9) on tõstetud tagasi täna kehtivate ülemmääradeni.
4	Eelnõu § 1 p 32 Kaubanduskojale tagasisidet andnud HLÜ-d märkisid, et vajalik pole kehtestada detailsemaid nõudeid isiku (eelkõige füüsilisest isikust laenuvõtja) krediitdivõimelisuse hindamisele (Eelnõu § 28 ¹). Selgitusena toodi välja, et liikmest laenaja puhul ei ole tegemist tavalise tarbijaga, vaid ühistu liikmega, kes on ka HLÜ omanik. Krediitdivõime hindamist ei tohiks muuta liialt jäigaks, sest see piiraks HLÜ-de paindlikkust.	Selgitatud	Liikmed ei otsusta iga liikmeks astumise avalduse rahuldamise või keeldumise üle, seda teeb HLÜ juhatus igapäevase majandus-tegevuse raames. Sellest tulenevalt on ka küsitav, kui teadlikud on liikmed sellest, kellele nende hoiustatud raha laenatakse. Krediitdivõimelisuse hindamine on hoiustamisel ja laenudel põhineva finantsteenuse keskne osa, ning eelnõuga muudetakse lihtsalt täpsemaks, st HLÜ-le ei panda täiendavaid piiranguid selle otsustamisele, kas konkreetsele isikule võib laenu anda. Ka § 28.1 lõige 3 - mille kohaselt võib HLÜ anda liikmele laenu, kui HLÜ on hindamise tulemusena leidnud, et laenulepingust tulenevad kohustused täidetakse lepingus kokkulepitud tingimustel – peaks olema iseenesest mõistetav juhatuse kohustus teha iga liikme puhul ennetavalt läbi, ja eriti sellise ärimudeli puhul, kus äriühingu juhatus kasutab ühingule mittekuuluvat raha finantsteenuse osutamiseks.
EESTI PANK			
1	Üldine Eesti Pank on juba pikemat aega (viimati eelnõu väljatöötamiskavatsuse tagasisides) pooldanud hoiu-laenuühistute (edaspidi „HLÜ“) suhtes kehtivate normide täiendamist, arvestades et sotsiaalse kontrolli põhimõtte ei ole küllalt efektiivne ning sisuliselt toimivad HLÜ'd sarnaselt avalikkuselt hoiuseid kaasavate	Teadmiseks võetud.	

	finantsasutustega. Peame kavandatud muudatusi vajalikuks ja põhimõtteliselt toetame eelnõu vastuvõtmist.		
2	Üldine Krediidiasutuse tegevusloa taotlemise kohustuse kehtestamisel tuleb arvestada ka võimalusega, et kohustuse vältimiseks asutavad samad isikud mitu hoiu-laenuühistut, mille majanduslikud huvid on seotud. Vajadusel tuleb eelnõud täiendada kohaste piirangutega.	Selgitatud	EN § 1 p 47 (täpsemalt § 36 lg 5) keelab HLÜ juhataste liikmel tegutseda juhtorgani liikmena krediidiasutuses või teises finantseerimisasutuses, sh teises HLÜ-s. Samamoodi on ette nähtud ka piirangud teistele finantseerimisasutustele laenu andmisele (EN § 1 p 36). Muus osas leiame, et täiendavad piirangud ei ole vajalikud.
3	Eelnõu § 1 p 5 Ettepanek kaaluda viie miljoni euro piirmäära suurendamist näiteks kaheksa miljoni euron ning liikmete arvu piirmäära vähendamist järgmistel kaalutlustel: a) Eelnõu järgi peab ühistupanga algkapital olema vähemalt üks miljon eurot (KAS § 44). Hoiu-laenuühistu seaduse § 27 lõike 1 punkti 5 järgi ei tohi HLÜ bilansiliste nõuete summa klientide vastu ja bilansiväliste kohustuste summa kokku ületada kümnekordset omakapitali summat. Kaheksa miljoni euro piirmäär krediidiasutuse tegevusloa taotlemise kohustusele oleks paremini kooskõlas kahe eelnevas osundatud tingimusega, võimaldades ühtlasi täita seaduse nõuded teatava varuga. b) Krediidiasutuse tegevusloa taotlemise kohustus peaks olema HLÜ-del, kelle tegevusel on ühiskonnale ja majandusele suurem mõju. c) Tasakaalustavalt võiks kaaluda liikmete arvu nõude karmistamist (ehk numbrilist vähendamist), kuna see kriteerium iseloomustab sotsiaalse kontrolli toimimist. Sotsiaalne kontroll HLÜ tegevuse üle on tõenäoliselt tugevam, kui HLÜ hoiuste kogumaht on suur, aga liikmete arv väike ning nõrgem siis kui HLÜ hoiuste kogumaht on tagasihoidlik, aga hoiustajaid palju. Seega on tugevam järelevalve vajalik eelkõige HLÜ-de üle kes on suured liikmete arvult, mitte niivõrd varade mahult.	Selgitatud	Krediidiasutuse tegevusloa taotlemise kohustust ning selle ajendeid on selgitatud seletuskirjas.
4	Eelnõu § 1 p 25 Teeme ettepaneku, et hoiu-laenuühistu peaks vähemalt kümme protsenti oma liikmete hoiustest hoidma likviidsetes varades. Vajadusel võib ette nõude paindlikuma täitmise, näiteks nii et lühiajaliselt võiks likviidseid varasid hoida ka vähem, kuid mitte alla viie protsendi. Hoiustest viie protsendi likviidsetes varades hoidmise nõue ei pruugi olla piisav hoiu-laenuühistu usaldusvääruse tagamiseks. Käesoleva aasta majanduskriisis on Eesti Panga statistika andmeil hoiu-laenuühistute likviidsete varade osakaal koguvaredest vähenenud jaanuari 11% kuni 6% mais ehk juhul kui neil oleks käesoleva aasta alguses olnud vähem likviidseid varasid, oleks majanduskeskkonna muudatused võinud kaasa tuua likviidusprobleemid. (Nt valuutakomitee perioodil nõudis Eesti Pank pankadelt kohustusliku reservi hoidmist 10 kuni 15 protsenti kohustustest.)	Arvestatud	
5	Eelnõu § 2 Teeme ettepaneku krediidiandjate- ja vahendajate seaduse § 2 lõige 6 tühistada või vähemalt kohaldada hoiu-laenuühistutele krediidiandjate ja –vahendajate seaduse peatükke 6 ja 7. Hoiu-laenuühistud peaks täitma krediidiandjate ja –vahendajate seaduses sätestatud nõudeid sõltumata intressitasemest. Hoiu-	Selgitatud	Osaliselt on eelnõu koostamisel lähtutud ka krediidiandjate ja –vahendajate seaduse peatükkides 6 ja 7 sätestatud, kuivõrd see on HLÜ eripära arvestades kohane (nt eelnõuga lisatav § 28 ¹).

	laenuühistust laenu võtja on samasugune laenuklient kui teiste finantseerimisasutuste kliendid ning seega peaks tema suhteid laenuandjaga reguleerima võrdsetel alustel. Sarnasel seisukohal on eelnõu seletuskirja järgi ka Justiitsministeerium ja Tarbijakaitseamet.		
EESTI HOIU-LAENUÜHISTUTE LIIT			
1	Üldine Eelnõu ei sobi esitatud kujul seadusena vastu võtmiseks ja Hoiu-Laenuühistute Liit (HLÜL) soovib menetluse lõpetada. Eelnõu seletuskirjas välja toodud eeldused ei ole kooskõlas tänase tegelikkusega. Samuti kaugenevad kavandatud muudatused rahvusvahelisest heast tavast ja üldlevinud ühistulistest põhimõtetest ning ei aita kuidagi kaasa seaduste muutmise peamise eesmärgi saavutamisele, et tagada HLÜ tegevuse suurem läbipaistvus ja HLÜ liikmete tõhusam kaitse.	Teadmiseks võetud.	
2	Üldine Eelnõu seletuskirjas viidatakse eelnõu koostamise kaaluka põhjendusena justkui oleks kehtiv hoiu-laenuühistu seadus vastuolus Euroopa Liidu pangandusdirektiiviga. See põhjendus on aga vale, kuna EL direktiivi 2013/36/EL kohaselt ei kohaldata seda direktiivi Eestis HLÜdele. Seega, muutes täna HLÜ regulatsiooni ja sundides neist suuremad võtma endale samad halduskohustused nagu pankadel, läheb rahandusministeerium ise vastuollu direktiivi põhimõttega, mille kohaselt HLÜd selle direktiivi mõttega ei kohaldu.	Selgitatud	Viidatud pangandusdirektiivi tõepoolest ei kohaldata selles sisalduvate välistuste tõttu HLÜ-dele. Samas märgime, et nimetatud välistus tuleneb sellest, et nii viidatud pangandusdirektiivi artikli 9 punkti 1 kui ka krediidasutuste seaduse § 4 lg 1 kohaselt on ainult pankadel kaasata avalikkuselt hoiuseid. Nimetatud direktiivi välistuse puhul on arvesse võetud väga piiratud HLÜ asutamise ja liikmelisuse kriteeriume, mis tulenevad ühisest kutsesest või elukohast (vt HLÜS § 17 lg 1-2), samas lähtudes praktikast on selge, et neid kriteeriume tihtipeale ei kohaldata – HLÜ-de liikmeks astumisele suunatud reklaam on pigem suunatud kindlaksmääramata isikute ringile (KAS § 4 lg 3). Eelnevast tulenevalt nõustume, et pangandusdirektiivi ei tohiks põhimõtte poolest HLÜ-dele kohaldada, kuid kui viimaste tegevus praktikas läheb vastuollu pangandusdirektiiviga, siis ei ole viide nimetatud erandile alati põhjendatud.
3	Üldine Alates HLÜ-de regulatsiooni jõustumisest 1999. aastal ei ole HLÜde ega kehtiva seadusega probleeme olnud, mistõttu on arusaamatu ulatuslike piirangute sisseviimine seadusesse, mis seni on põhijoontes hästi töötanud ja taganud HLÜde ja nende liikmete õigused ja kohustused proportsionaalselt.	Selgitatud	Kui jätta kõrvale viimase aasta jooksul ilmnenuid juhtumid, siis on samalaadseid juhtumeid (kus tegemist võib olla pahatahtliku juhtimise või kontrolli funktsiooni ebapiisava täitmisega) olnud veelgi, sh Võru HLÜ möödunud kümnendil. Lisaks esitatakse nii TTJA-le kui ka esimese astme kohtutele igal aastal mitmeid kaebusi raha mittetagastamise kohta, ning uudistekünnise on ületanud mitmed juhud, kus liikmed kas ei tea piisavalt palju ühistu tegemistest või napib neil teadmisi ja vahendeid, et kuidas ühistu tegevus seadusele vastavaks muuta.

			Ülaltoodud probleemid on juba väga tõsised, mille saabumist ei tasuks oodata selleks, et muuta õiguslikku regulatsiooni, mis selgelt ei vasta tegelikule turuolukorrale.
4	Üldine Eelnõu puhul on tegemist ettevõtlusvabaduse oluliste piirangutega ühe ettevõtlusvormi – HLÜde – ja selle ettevõtlusvormi alla vabatahtlikult ühinenud omanike suhtes.	Teadmiseks võetud	Ettevõtlusvabaduse riivet on käsitletud käesoleva seletuskirja 5. osas.
5	Üldine Usaldusnormatiivide karmistamine on ebaproportsionaalne ning ei taga HLÜde toimimist ja jätkusuutlikku arendamist. Näiteks saaksid HLÜd eelnõu kehtestamise järel küll ulatuslikud tegevus- ja järelevalvelised piirangud, mis kohati on karmimad kui need, mis on ette nähtud ühistu- või aktsiapankadele krediidiasutuste seadusega, ent ei saaks juurde ühtegi õigust, nt HLÜde hoiuste riiklikku tagatist.	Selgitatud	Seletuskirja on lisatud tabel koos selgitustega, milles on võrreldud HLÜdele ja krediidiasutustele kohaldatavaid nõudeid.
6	Eelnõu § 1 p 41.4 Arusaamatu on liikmete kohustuslik informeerimine juba niigi avaliku ja kättesaadava infoga.	Selgitatud	Siin tuleks eristada kohustuslikku informeerimist ning liikmele teabe andmist tema soovi alusel. Mis puudutab viimatimainitud, siis EN p-s 55 (§ 41.3) märgitud teabe küsimise õigus liikmel on põhjendatud, kui liige soovib teada konkreetselt tema rahaasjade seisuga HLÜ juhatuse toimetamise all. Seoses aga kohustusliku teavitamisega, siis lisaks majandusaasta aruande heakskiitmisele üldkoosolekul tuleb nõukogu liikmeid (kes omakorda teavitavad liikmeid) teavitada revisjonikomisjonil, kui HLÜ tegevus ei vasta seadusele, mis on RM hinnangul põhjendatud, et hoida ära HLÜ juhatuse ja/või muude juhtorgani liikmete pahatahtlik käitumine.
7	Eelnõu § 1 p 44 Vastavuskontrolli kohustuslik korraldamine on arusaamatu ja ühistuliste põhimõtete vastuoluline tegevus.	Arvestatud, selgitatud	HLÜ sektori praktikast nähtav, et teatav järelevalve peab HLÜ-del olema, et tagada HLÜ-de tegevuse vastavus õigusaktidele ning seeläbi hoiustajate vara säilimine. Eelnõus on valitud selleks jätkuvalt revisjonikomisjon, kuid võrreldes kehtiva seadusega on revisjonikomisjoni ülesandeid ja revisjonikomisjoni liikmetele kohalduvaid nõudeid täiendatud ja täpsustatud.
	Novembris 2020 esitas Hoiu-Laenuühistute Liit enda poolt koostatud eelnõu kavandi, milles esitati järgmised punktid kehtiva HLÜS muutmiseks:	Teadmiseks võetud	
8	Tunnistada kehtetuks § 2 lg 3	Selgitatud	Kattub RM eelnõus pakutuga.
9	Tunnistada kehtetuks § 5	Osaliselt arvestatud	EN seletuskirjas on põhjendatud § 5 kehtetuks tunnistamist vajadusega tunnistada kehtetuks selgelt vananenud säte; lisaks puudub alus ja mõte eristada HLÜ-sid nende eesmärke silmas pidades.

			<p>Oleme osaliselt nõus esitatud seisukohaga, st ka RM poolt koostatud eelnõus on ette nähtud § 5 lõike 2 kehtetuks tunnistamine. Samas leiame, et lõike 1 sõnastus eelnõus pakutud kujul, st viitamine §-le 17 teenib paremini õigusselguse eesmärki võrreldes sätte kehtetuks tunnistamisega.</p> <p>Mis puudutab aga RM eelnõusse lisatud lõiget 3, mille kohaselt peab HLÜ asukoht olema Eestis ja HLÜ võib tegutseda üksnes Eestis, siis jääme eelnõu seletuskirjas esitatud seisukoha juurde, mille järgi peaks HLÜ olema kohaliku tähtsusega finantseerimisasutus, kes peaks oma teenuseid pakkuma just riigis sees – seda enam, et HLÜ-dele ei kohaldu finantsjärelevalve.</p>
10	<p>Muuta § 6 lg 1 p 2 ning see sõnastada järgmiselt:</p> <p>„2) laenuühingu, sealhulgas hüpoteeklaenu ja faktooring;“</p>	Arvestatud	
11	<p>Tunnistada kehtetuks § 10 lg 1 p 2.</p>	Mitte-arvestatud	<p>Nimetatud muudatus käsitleb HLÜ põhikirjas sisseastumismaksu suuruse ja tasumise korra kehtestamise kohustuse kehtetuks tunnistamist.</p> <p>Nimetatud muudatusettepanek on mitteamestatud, sest RM hinnangul loob see esiteks võimaluse liikmete ebavõrdseks kohtlemiseks. Kui sisseastumismaks kehtestatakse juhatuse otsuse alusel, siis oleks põhimõtteliselt juhatusel igakordselt ja iga konkreetse liikme liitumisel võimalik otsustada selle liikme sisseastumismaksu suurus ja tasumise kord. Sisseastumismaks on aga rahaline kohustus ühistu ees, mille täitmise kord, suurus ja eeltoodu muutmine peaks olema liikmete otsustada.</p>
12	<p>Tunnistada kehtetuks § 16.</p>	Mitte-arvestatud	Mitteamestatud ülaltoodud p 11 juures toodud põhjendustel.
13	<p>Muuta § 17 ning see sõnastada järgmiselt:</p> <p>(1) Hoiu-laenuühistu liikmeks võib astuda:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Eesti kodanik; 2) Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, kelle peamine elukoht või püsiva ja kestva majandus- või kutsetegevuse koht on Eestis või kes omab Eestis kinnisasja; 2) eraõiguslik juriidiline isik, kelle asukoht või tegevuskoht on Eestis. <p>(2) Hoiu-laenuühistu liikmeks ei saa olla riik, kohaliku omavalitsuse üksus ega avalik-õiguslik juriidiline isik.“;</p>	Osaliselt arvestatud.	<p>Lõike 1 punkti 1 osas ei ole mõistlik eristada HLÜ liikmelisuse juures kodanikke ja Eestis alaliselt elavat isikut.</p> <p>Lõike 1 punkti 2 puhul lähtume ülaltoodud p 9 juures toodud põhjendustest. Mis puudutab aga kinnisasja omamist HLÜ liikmelisuse eeldusena, siis just kinnisvarast lähtumine on pigem iganenud. Lisaks, kinnisvara hinnad Eestis algavad</p>

			<p>kinnisvara portaalide andmetel 250-1000 eurost; lähtudes kinnisvarast selline alus loob ka eeldused skeemitamiseks. Kinnisasja omanikul oleks põhimõtteliselt võimalik kinnisasja „tükeldada“ ja neid tükke müüa.</p> <p>Lõike 1 punktis 3 toodud lähenemine kattub enamjaolt RM eelnõus esitatuga.</p> <p>Pakutud lõige 2 on juba EN-s sellisel kujul.</p>
14	Tunnistada kehtetuks § 18 lg 2	Arvestatud	Kattub RM eelnõus pakutuga.
15	Tunnistada kehtetuks § 20	Mitte-arvestatud	Eelnõu koostajad eelistaks näha ühtset lähenemist HLÜ-de puhul, ka selles osas, mis puudutab HLÜ-st väljaastunud liikme õigust dividendidele.
16	Muuta § 22 lg 3 esimest lauset, milles „31 950 eurot“ asendatakse tekstiosaga „50 000 eurot“	Arvestatud	Kattub RM eelnõus pakutuga.
17	<p>Muuta § 27 lg 1 p 1 ning see sõnastada järgmiselt:</p> <p>„1) hoiu-laenuühistu peab paigutama vähemalt 5 protsenti oma liikmete hoiuste summast nõudmiseni hoiusena Eesti Panka, Eesti või teise lepinguriigi krediitiasutusse või finantseerimisasutusse, väärismetallidesse või nendega samaväärsetesse likviidsetesse varadesse;“;</p>	Osaliselt arvestatud	<p>RM poolt koostatud EN kavandis on laiendatud § 27 lg 1 p 1 selliselt, et HLÜ võib 10% hoiuste summast paigutada lisaks Eesti krediitiasutusele ka mõne teise lepinguriigi krediitiasutusse või muudesse likviidsetesse varadesse. Likviidsed varad EN tähenduses on madala riskiga võlakirjad ja eurofondide osakud või aktsiad, mille vara investeeritakse üksnes eelviidatud võlakirjadesse.</p> <p>Eelnõuga sooviti arvesse võtta turuosalistelt saadud ettepanekut, et kohustusliku reservi nõuded peaksid olema leebemad (ning et HLÜ-l oleks võimalik teenida nimetatud reservi pealt tootlust), kuid teiselt poolt ära hoida olukorda, kus HLÜ juhatus hakkaks sisuliselt tegutsema tegevusloata fondivalitsejana ning tegema spekulatiivse iseloomuga tehinguid hoiustajate raha arvelt – suuremate HLÜ-de puhul ulatuks sellise „portfelli“ maht sadadesse tuhandettesse eurodesse.</p> <p>Mis puudutab väärismetalle, siis lühi- ja keskmise aja perspektiivis on nende näol tegemist keskmisest volatiilsema varaklassiga, mille puhul võib ka praktikast tuua näiteid, kus väärismetalli börsihind tõuseb või alaneb 10% võrra ja enamgi ühe börsipäeva jooksul. Sellist riski ei oleks paslik võtta hoiustajate rahaga, kellele täna lubatakse HLÜ-sse raha hoiustades garanteeritud tootlust.</p>

18	Täiendada § 17 lg 1 punktiga 1.1 järgmises sõnastuses: „1 ¹) hoiu-laenuühistu võib paigutada mitte rohkem kui ühe protsendi oma liikmete hoiuste summast börsil kaubeldavatesse väärtpaperitesse“;	Mitte-arvestatud	Põhjendused on toodud ülaloleva punkti (p 17) selgituste juures. Seletuskirjas on vastava punkti lisamist põhjendatud ka vajadusega „piirata tulevikus võimalusi kuritarvitusteks, kus mõni „HLÜ“ hakkaks looma selleks eraldi investeerimisettevõtteid“.
19	Täiendada § 27 lg-ga 4 järgmises sõnastuses: „(4) Hoiu-laenuühistul on õigus saada Maaelu Edendamise Sihtasutuselt likviidsuslaenu tähtajaga kuni viis aastat. Hoiu-laenuühistu likviidsuslaenu põhiosa kogujääk igal ajahetkel ei või olla suurem kui 10% hoiu-laenuühistu omakapitalist eelmise majandusaasta lõpu seisuga.“;	Mitte-arvestatud	Seadusega ei ole mõistlik nimetada konkreetseid eraõiguslikke juriidilisi isikuid või panna nimetatud isikutele kohustusi anda HLÜ-dele laenu sealjuures ette nägemata (täiendavaid) tingimusi. Sealjuures ei ole esitatud seletuskirjas märgitud, miks viidatud muudatus oleks vajalik; st miks HLÜS-is olemasolevad likviidsusnõuded ei lahenda nimetatud potentsiaalset likviidsusprobleemi.
20	Täiendada § 28 lõikega 1.1 järgmises sõnastuses: „(1 ¹) Hoiu-laenuühistu poolt oma liikmele antud laenu ei loeta tarbijakrediidiks.“;	Mitte-arvestatud	HLÜ võib anda laenu ka juriidilisest isikust liikmele, mida ei saaks lugeda tarbijakrediidiks, seetõttu ei saaks välistada HLÜ laenu andmise mõistmist kui tarbijakrediiti kõikide liikmete osas.
21	Tunnistada kehtetuks § 28 lg 8	Mitte-arvestatud	Pakutud sätte seletuskirjas on märgitud järgnevat: „Laenude tähtaja sätestamine seaduses on täiesti ebamõistlik. Just pikaajaliste laenude andmine (eriti, kui need on tagatud hüpoteegiga) võimaldab lahendada probleemi, mille lahendamise ees Rahandusministeerium täna seisab – kiiralaenukontorite tekke HLÜ nime all! Surudes HLÜ-d laenu andmise tähtaegadega raamidesse suunatakse neid liikuma just nõ kiiralaenukontorite teed. HLÜ-de üks mõte on pakkuda just pikemaajalisi investeerimislaene oma liikmetele ning seda ei ole võimalik teha lühiajaliselt.“ Leiame, et probleem ei ole mitte ainult selles, et HLÜ-d võivad muutuda kiiralaenukontoriteks, vaid ka selles, et suur osa HLÜ-des hoiustatud rahadest on seotud pikaajaliste investeringutega, sh kinnisvaraga, ning HLÜ-l ei ole piisavalt likviidsust, et tagada liikmete õigustatud nõuete rahuldamine.
22	Täiendada § 28 lõikega 10 järgmises sõnastuses: „(10) Hoiu-laenuühistu ei või anda laenu finantseerimisasutusele, välja arvatud juhul kui finantseerimisasutus on hoiu-laenuühistu ainuomandis olev tütarettevõtja või teine hoiu-laenuühistu“;	Mitte-arvestatud	HLÜS mõtte kohaselt (mida ka konkretiseeritakse käesoleva eelnõu § 6 muudatustega) saab HLÜ osutada teenuseid, sh anda laenu, ainult oma liikmetele. Seevastu liikmeks (nimetatud ka kui ühistu omanikuks) ei

			<p>saaks õigusteoreetilise käsitluse järgi võtta isikut, mille osalus kuulub HLÜ-le. Selliselt tekib nn ring-omanikstruktuur. Eelnevalt tulenevalt ei ole ka põhjendatud tütarettevõtjale viitava erandi sissetoomine viidatud sättesse, isegi, kui see on „igati loomulik“ (vt ka HLÜL eelnõu seletuskirja p 14, lk 6).</p> <p>Mis puudutab ühe HLÜ poolt teisele HLÜ-le laenu andmist, siis leiame, et HLÜ peaks olema iseseisev majandusüksus, mis saab oma vahendid liikmete hoiustest ja osanikke sisseastumismaksudest, ning laenab neid oma liikmetele.</p>
23	Tunnistada kehtetuks § 32 lg 1 p 5	Mitte-arvestatud	<p>Lähtudes käesolevas märkuste tabelis ja eelnõus toodud selgitustest ning motivatsioonidest anda liikmetele rohkem otsustusõigust leiavad eelnõu koostajad, et laenukomitee liikmete valimine peaks toimuma üldkoosoleku poolt või volinike koosoleku poolt.</p> <p>Volinike koosoleku sätete eraldi sissetoomisega HLÜS-i soovitakse tekitada ühtne raamistik volinike koosolekule, sh selle määramisele, pädevusele ning volinikele seatud nõuetele.</p>
24	<p>paragrahvi 40 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:</p> <p>„(4) Revisjonikomisjon võib teha nõukogule ettepaneku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ühistu osakapitali suurendamiseks liikmete täiendavate osamaksude sissemaksmise näol; 2) Maaelu Edendamise Sihtasutuselt võetud likviidsuslaenu maksepuhkuse taotlemiseks; 3) juhatuse liikmete tagasikutsumiseks; 4) laenukomitee liikmete tagasikutsumiseks; 5) põhikirja muutmiseks; 6) hoiu-laenuühistu ühinemiseks teise hoiu-laenuühistuga; 7) hoiu-laenuühistu lõpetamiseks seaduses ja põhikirjas ettenähtud korras.“; 	Mitte-arvestatud	<p>EN seletuskirjas on märgitud, et sättega on „laiendatud revisjonikomisjoni pädevust, aga ühtlasi muudetud nõue, kellele revisjonikomisjon ettepanekuid võib teha. Kui revisjonikomisjonil on võimalus teha ettepanekuid vaid erakorralisele üldkoosolekule, muudab see HLÜ efektiivse juhtimise palju keerulisemaks, sest erakorralise üldkoosoleku korraldamine on keerulisim kõigist võimalustest. Palju efektiivsem on ettepanekud esitada nõukogule, kes saab enamikul juhtudest reageerida kiiresti ise.“</p> <p>Vastuseks märgime, et esiteks võib revisjonikomisjon juba kehtiva HLÜS-i alusel teha nõukogule (mittesiduvaid) ettepanekuid samamoodi nagu ta võib seda teha erakorralisele üldkoosolekule vastavalt § 40 lg 4.</p> <p>Teiseks, revisjonikomisjon ei saaks teha nõukogule ettepanekuid otsuste vastuvõtmiseks, mis ei kuulu nõukogu pädevusse (sh põhikirja muutmine, HLÜ ühinemise otsuse vastuvõtmine ja HLÜ lõpetamine).</p>

25	paragrahvi 40 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses: „(5) Revisjonikomisjon võib teha üldkoosolekule ettepaneku nõukogu liikmete tagasikutsumiseks.“.	Mitte-arvestatud	Selle kohta vt ülaltoodud p 24 selgitusi.
26	Krediidiandjate ja -vahendajate seaduses tehakse järgmised muudatused: 1) paragrahvi 2 lõige 6 tunnistatakse kehtetuks; 2) paragrahvi 5 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(2) Krediidiandja võib tegutseda aktsiaseltsina või osahinguna.“; 3) paragrahvi 12 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks; 4) paragrahvi 28 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(4) Käesolevas peatükis aktsiakapitali ja aktsiate suhtes sätestatud kohaldatakse ka osakapitali ja osade kohta. Käesolevas peatükis aktsionäri kohta sätestatud kohaldatakse ka osaniku kohta.“.	Mitte-arvestatud	Eelnõu koostajate hinnangul ei ole põhjendatud KAVS-i (ja seeläbi ka finantsjärelevalve) mitte kohaldamine HLÜ-dele, kui HLÜ täidab KAVS § 2 lõikes 6 nimetatud tingimusi.
27	Reklaamiseaduses tehakse järgmised muudatused: 1) paragrahvi 29 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(1) Finantsteenuse käesoleva seaduse tähenduses on krediidiasutuse või finantseerimisasutuse poolt klientidele osutatud finantsteenuse krediidiasutuste seaduse tähenduses.“; 2) paragrahvi 29 täiendatakse lõikega 3 ⁷ järgmises sõnastuses: (3 ⁷) Reklaam, millega teavitatakse soovist hoiuste või muude tagasimakstavate rahaliste vahendite kaasamiseks, ei tohi ühelgi kujul sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.“.	Osaliselt arvestatud.	Reklaamiseaduse muutmise ettepaneku esimene punkt võib kaasa tuua parimal juhul õiguselguse suurenemise väiksel määral, kuid sama mõtet kannab endas kehtiva ReKS § 29 lg 1 tekst, mistõttu vastava sätte muutmise järgi ei ole tungivat vajadust. Teine punkt on eelnõus arvestatud, st reklaamiseaduse §-i 29 on lisatud lõige 3.7 (§ 5). Vastuseks HLÜL eelnõu seletuskirja §-le 3, mis toob välja inimeste eksitamise ilmselgelt ebareaalsete intresside pakkumisele määrgime, et kui reklaamitakse kindlat hoiuseintressi summat või protsenti, ja seda hoiustajale ei maksta, siis on tegemist eksitava reklaamiga (reklaamiseaduse § 4 jj).
AUDIITORKOGU			
1	Üldine Audiitorkogu analüüsis eelnõus nimetatud õigusnorme eelkõige audiitorteenuse osutamise seisukohast.	Teadmiseks võetud	
2	Eelnõu § 1 p 45 Juhime tähelepanu, et § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete kontrolli puhul on tegemist HLÜ raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrolli töövõtust eraldiseisva töövõtuga, mille tulemusena esitatakse raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrollist eraldiseisev aruanne HLÜ seaduse § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete audiitorkontrolli kohta, kuivõrd AudS § 50 lg 2 ja § 51 lg 2 näeb ette, et auditi ja ülevaatuse objekt on kliendi vastutava organi poolt sobivate kriteeriumide alusel koostatud möödunud perioodide	Osaliselt arvestatud.	Kehtiva HLÜS kohaselt tuleb audiitoril hinnata HLÜ tegevuse vastavust HLÜS §-des 27 ja 28 sätestatud nõuetele, ehk käesoleva EN kontekstis on küsimus ainult selles, kas audiitor saab (usaldusväärselt) hinnata §-des 27 ja 28 pakutud muudatustega kaasnevate nõuete ja §-des 27.1 ja 28.1 sedastatud nõuete täitmist.

	<p>rahandus-informatsioon. Eelnõu § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete kontrollimisel ei ole tegemist ainult rahandusinformatsiooniga, vaid ka muu informatsiooniga. Lisaks teostatakse audit ja ülevaatus AudS § 46 alusel kehtestatud auditi ja ülevaatus standardite alusel ning need konkreetsed standardid näevad ette, et audiitorkontrolli objektiks on finantsaruanne. Tulenevalt AudS regulatsioonis sätestatud auditi ja ülevaatus ning vandeaudiitori kutsestandardite nõuetest ei ole eelnõu § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete kontroll auditi ja ülevaatus objekt. HLÜS § 27, 27.1, 28 ja 28.1 nõuete täitmise kontrollil juhindub audiitor vandeaudiitori kutsetegevuse standardist ISAE (EE) 3000 (muudetud) „Kindlustandvad töövõttud, mis on muud kui mõõdunud perioodide finantsinformatsiooni auditid või ülevaatused“. Eelnevast tulenevalt juhime tähelepanu, et HLÜS nõuete täitmise kontrollimisel on tegemist eritööga, mille tulemusena esitab audiitor aruande eelnõus nimetatud sätete nõuete täitmise kohta sõltumatult auditi või ülevaatus vandeaudiitori aruandest.</p>		<p>Kavandatava EN uues versioonis on audiitori kontrolliobjektist eemaldatud § 28.1 sedastatud nõuete kontroll – seda kontrolli teostab revisjonikomisjon.</p> <p>Seoses § 27.1 sätestatud likviidsusnõuete täitmise kontrolliga leiavad EN koostajad, et selleks, et saada adekvaatset ülevaadet HLÜ varalisest seisust, on audiitoril tahes tahtmata vajalik üle vaadata, kuidas on paigutatud HLÜ liikmete hoiused (sh § 27.1 lg 5 nimetatud nõude järgimise osas).</p>
3	<p>Eelnõu § 1 p 45 Mõned audiitorid on arvamusel, et eelnõu § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete audiitorkontroll maksumus võib osutada suuremaks kui HLÜ raamatupidamise aastaaruande audiitorkontroll. Nimetatust tulenevalt on võimalik, et väiksemad HLÜ-d eraldi audiitorteenust § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete kontrollimiseks ei telligi. Analüüsimist vajab, mis on sellise HLÜ poolse võimaliku käitumise õiguslik tagajärg ja võimalik mõju. Sanksioone eelnõu ja seadus väiksematele HLÜ-le ja nende juhtorganite liikmetele ette ei näe, seega järeldame, et tagajärg ja võimalik mõju on see, et liikmed teevad vandeaudiitori aruande põhjal informeeritud otsuseid HLÜ tegevuses osalemise kohta. Kas sellisel juhul ei võikski olla liikmete enda otsustada, kas audiitorkontroll tellida või mitte? Audiitorkontrolli töövõtu tellimisel tuleks arvestada, et teatud nõuete kontrollimisel saab audiitor anda vaid piiratud kindlustunnet (selgitame eraldi allpool), muude nõuete puhul tuleks sellisel juhul jätta liikmete otsustada, kas nad soovivad põhjendatud või piiratud kindlust. Samas ei pruugi ühistu enda liikmete sotsiaalne kontroll seaduse nõuete täitmise üle olla parim lahendus. Kaitseta jäävad füüsilisest isikutest liikmed, kui tarbijad, kelle tarbija õigusi soovitakse täiendavate nõuete kehtestamisega suurendada, kuid samal ajal puuduvad eelnõus piisavad õigusnormid, sh sanktsioonid HLÜ ja juhatuse liikmete õiguskouleka käitumise tagamiseks ja liikmete õiguste kaitseks.</p>	Selgitatud	<p>Märgime selgituseks, et eelnõus ei ole tõepoolest sedastatud sanktsioone väiksematele HLÜ-dele, kes ei telli sisse audititeenust. Kui nimetatud audiitorkontroll jääb teostamata, siis tuleks revisjonikomisjonil oma tegevuse käigus juhtida sellekohast tähelepanu nii HLÜ juhtorganite kui ka üldkoosoleku liikmetele, kes sellisel juhul oleksid vähemalt teadlikud HLÜ tegevuse seadusele mittevastavusest. Seejärel saaksid liikmed kas HLÜS ja TUS sätestatud õigusi kasutades survestada juhatust auditikontrolli teostama või leppima olukorraga, kus konkreetselt liikmete kaitseks väljatöötatud hoolsusmeetmeid HLÜ-s ei järgita.</p> <p>HLÜ välise kontrolli suurendamine, sh HLÜ ja juhatuse õiguskouleka tagamiseks kehtestatavad sanktsioonid olid EN väljatöötamisel üks alternatiividest, kuid seeläbi väheneks ühistu sotsiaalse kontrolli aspekt; teiseks puudub täna asutus, kes sellist järelevalvet saaks teostada.</p>
4	<p>Eelnõu § 1 p 45 (koosmõjus p 27) Audiitori kontroll peaks olema kindlustandev audiitorteenus, kuid mõnel juhul (sh eelnõu § 1 p 27 nõude täitmisel) saab audiitor anda piiratud kindlustunnet.</p>	Arvestatud	
5	<p>Eelnõu § 1 p 45 Eelnõu § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud nõuete osas tuleks täpsustada, et kas nõuded peavad olema täidetud igal ajahetkel kogu aruandeperioodi jooksul või majandusaasta lõpu seisuga, ja kas audiitorilt oodatakse, et ta kontrollib nõuete täitmist aruande perioodi jooksul või bilansipäeval. Kui nõude täitmise tingimused on määratlemata, siis on ka audiitorkontrolli ulatus ebaselge.</p>	Selgitatud	Vt selgitusi allpool p 8 juures.
6	<p>Eelnõu § 1 p 45</p>	Osaliselt arvestatud	Varasemas eelnõu versioonis kasutatud uued mõisted on eelnõust kustutatud,

	Eelnõu § 27, 27.1, 28 ja 28.1 sätestatud mõisted tuleb täpselt defineerida, vastasel juhul sõltub kriteeriumide valik audiitori kutsealasest otsustusest ja seega võivad kriteeriumid olla tõenäoliselt erinevate HLÜ-de puhul erinevad, samuti võivad erinevad audiitorid oma kutsealase otsustuse kohaselt pidada asjakohaseks erinevaid kriteeriume (nt ebaausad kauplemisvõtted). Nii HLÜ-le kui ka audiitorile peaks olema arusaadav, missugune HLÜ tegevus on käsitletav ebaausa kauplemisvõtena.		v.a stressiolukord, mis on defineeritud HLÜS § 27.1 lõikes 2.
7	Eelnõu § 1 p 26 § 27 lg 1 p 3 nimetatud nõude täitmise kontrollimisel saab audiitor anda vaid piiratud kindlust tehtud järelpärimiste alusel. Nõude kontrollimine on raskendatud välisriikide puhul, kui õigusnormi koostamisel on mõeldud ka osalusi väljaspool Eestit.	Arvestatud	Nõustume Audiitorkoguga selles osas, et arvepidamine HLÜ poolt omatavate osaluste üle teistes juriidilistes isikutes peaks olema revisjonikomisjoni korraldada.
8	HLÜS § 27 lg 1 p 4 ja 5 Audiitorite arvates tuleb analüüsida ja täpsustada, kas audiitoril on kohustus kontrollida nimetatud nõuete täitmist igal ajahetkel terve aruandlusperioodi jooksul või aruandlusperioodi lõppkuupäeva seisuga. Eriti peame silmas, kas HLÜ bilansiliste nõuete summa klientide vastu ja bilansiväliste kohustuste summa ei või ületada kümnekordset omakapitali summat. Sellega seoses tuleks ka analüüsida, kas HLÜ-d on võimelised sisse seadma sisekontrolli süsteemi tagamaks selle nõude täitmist igal ajahetkel ning kas täitmise jaoks vajalikud andmed on igal ajahetkel kättesaadavad.	Selgitatud	Audiitori ülesandeks peaks olema hinnata nõuete täitmist aruandlusperioodi lõppkuupäeva seisuga – kui nõuetele mittevastavus on rikkumise seisuga heastatud, siis suure tõenäosusega on sellele eelnev rikkumise tuvastamine mõnel konkreetsel ajavahemikul audiitori jaoks asjatu ressursikulu ja liikmete väheoluline teadmine.
9	Eelnõu § 1 p 27 (lg 1) § 27.1 lg 1 sätestatud nõude täitmiseks on vaja defineerida, mida tähendab stressiolukord, ja kas selle mõiste määratleb seadusandja või HLÜ ise. Audiitoril peavad olema kriteeriumid, mida kontrollida. Samuti peab olema reguleeritud, mis juhul on taolises olukorras tagatud vara likviidsus, mis võimaldab liikmete õigustatud nõuete rahuldamise.	Arvestatud	Stressiolukorra all mõeldakse HLÜS kontekstis seda, kui HLÜ liikmetel kollektiivselt on HLÜ vastu õigustatud osamaksu tagasinõue vähemalt neljandiku HLÜ-sse tasutud osamaksu summast ühistust lahkudes vastavalt HLÜS § 19 lõikele 2, või kui HLÜ on kohustatud oma liikmetele välja maksma 10% hoiuste kogusummast 30 päeva jooksul. Nimetatud täpsustus on tehtud lõikesse 2.
10	Eelnõu § 1 p 27 (lg 2) Lõikes 2 nimetatud nõude puhul leiame, et õigusnorm vajab oluliselt täpsustamist. Jääb ebaselgeks, mida on nimetatud nõude puhul silmas peetud. Lisaks leiame, et selline nõue ei saaks olla audiitorikontrolli objektiks.	Arvestatud	Säte on eelnõust kustutatud.
11	Eelnõu § 1 p 27 (lg 3) Sama tähelepanek, mis sama § lg 2 kohta (p 10 ülal). Ebaselge ja defineerimata, mis on liiga lühiajaline või vähesed allikad.	Arvestatud, selgitatud	Seaduse tasandil ei ole võimalik üheselt defineerida, mida nimetatud kriteeriumid tähendavad, sest see sõltub suuresti iga HLÜ eripärast.
12	Eelnõu § 1 p 27 (lg 6) Audiitor ei saa teostada kontrolli delegatsiooninormi üle. Samas määrus on vajalik HLÜ-de likviidsusriski maandamiseks ja audiitorteenuse objekti täpsemaks määratlemiseks. Teeme ettepaneku nimetatud norm audiitorikontrolli objektist välja jätta.	Arvestatud	Audiitori kontrolli alast on välistatud § 27.1 sätestatud nõuete kontrollimine, v.a § 27.1 lg 4 (eelnõu § 1 p 51).
13	Eelnõu § 1 p 28 Vajab täpsemat sisustamist, mida mõeldakse lg-s nimetatud põhimõtete, sh ebaausate kauplemisvõtete all, viidates vajadusel asjakohastele seadustele. Näiteks tarbijakaitseseadus defineerib ebaausa kauplemisvõtte ja vastutustundliku laenamise põhimõtte, kuid seadus kohaldub vaid tarbijale kauba või teenuse müümisel. Samuti jääb ebaselgeks, kas „krediteerimise hea tava“ all mõeldakse vaid krediitvõimelisuse hindamist laenude puhul või sisaldab mõiste ka täiendavaid nõudeid. Juhul, kui krediteerimise	Arvestatud	Vt ka ülaltoodud Audiitorkogu kommentaar nr 6.

	hea tava all mõeldakse krediitdivõimelisuse hindamist nagu on selgitatud eelnõu selgituskirjas, tuleks selguse huvides ka seaduses kasutada läbivalt sama mõistet.		
14	Eelnõu § 1 p 29 Lg-s 7 teises lauses toodud nõude puhul on audiitorid leidnud, et täpsustamist vajab, kas laenude summa või teenuste koguväärtuse nõude puhul peetak silmas summa või teenuse koguväärtust näiteks ühele juhatuse liikmega samaväärset huvi omavale isikule või kõigile temaga seotud isikutele. Näiteks kui juhatuse liikmel on seotus kümne ettevõttega, kas siis võib igale ettevõttele anda laenu kuni 5% omakapitalist?	Arvestatud	Siinkohal on silmas peetud ühe ja sama juhatuse liikmele ja temaga seotud ettevõtjatele. Teisisõnu ei võiks igale ettevõtjale, mis on seotud juhatuse liikmega, anda laenu kokku kuni 5% omakapitalist. Selles osas on eelnõu seletuskirja täiendatud.
15	Eelnõu § 1 p 31 (lg 11) Ka lg-s 11 nimetatud nõude puhul on oluline õigus selgus - kas mõeldud on laenu kogusummat või ainult seda summat, mis tuleb tagastada 3 aasta pärast või hiljem? Kui on tegemist laenuga, mille põhiosa maksed tasutakse laenu perioodi lõpus (nn bullet laen), siis on nõue arusaadav, aga kui on tegemist annuiteet laenuga? Samuti on nimetatud paragrahvis nimetatud nõuete puhul oluline määratlada, kas nõuded kehtivad HLÜ-le, ja audiitor kontrollib nimetatud nõuete täitmist, aruandeperioodi lõppkuupäeva seisuga või terve perioodi jooksul.	Selgitatud	Selles sättes on mõeldud kogu laenu tagasimakse tähtaega. Audiitor kontrollib nimetatud nõude täitmist aruandeperioodi lõppkuupäeva seisuga.
16	Eelnõu § 1 p 32 (lg 1 ja 2) Lg-tes 1- 2 nimetatud õigusnormide puhul on oluline aru saada, mida audiitorilt oodatakse. Täpsustamist vajab, kas eeldatakse, et audiitor kontrollib korrektse meetodika olemasolu, selle efektiivsust ja/või rakendamist.	Selgitatud	§ 28.1 on eemaldatud audiitori kontrollinormidest (eelnõu § 1 p 53).
17	Eelnõu § 1 p 32 (lg 3) Audiitorid leiavad, et lg-s 3 nimetatud krediitdivõimelisuse nõude täitmise kontrollimine ei peaks olema audiitori ülesanne. Ilma veendumuseta, et laenaja lepingus kokkulepitud kohustused täidab, ei tohiks laenu anda.	Selgitatud	Vt ülal Audiitorkogu kommentaar nr 16.
TARTU HOIU-LAENUÜHISTU			
1	Üldine Ei nõustu tervikuna esitatud eelnõuga.	Teadmiseks võetud	
2	Üldine Muutes täna hoiu-laenuühistute regulatsiooni ja sundides neist suuremad võtma endale samad halduskohustused nagu pangad, minnakse ise vastuollu [CRD] põhimõttega, mille kohaselt hoiu-laenuühistud selle direktiivi mõttega ei kohaldu.	Selgitatud	Nõustume, et pangandusdirektiivi ei tohiks põhimõtte poolest HLÜ-dele kohaldada, kuid kui viimaste tegevus praktikas läheb vastuollu pangandusdirektiiviga, siis ei ole viide nimetatud erandile alati põhjendatud. Vt ka käesoleva märkuste tabeli lisa lk 8, kommentaar nr 2 juures olevaid selgitusi.
3	Eelnõu § 1 p 5 Väikestelt HLÜ-delt ei ole võimalik nõuda samasugust haldussuutlikkust nagu pankadelt. Seletuskirjas sätestatud kulud on äärmiselt allahinnatud. Eelnõus nimetatud hoiuste maht ja liikmete arv on liiga madal ning EL kontekstis olematu. 3000 liikme kriteerium tuleneb KAVS-ist ning sai sinna omal ajal lisatud Tartu HLÜ arengu pidurdamise eesmärgil.	Arvestatud	Eelnõust on kustutatud künnised, mille ületades HLÜ-d peaksid taotlema krediitiasutuste tegevusloa.
4	Eelnõu § 1 p 8 Eelnõuga ei tohiks välistada mujal EL-is elavate Eesti kodanike õigust astuda Eesti HLÜ liikmeks.	Mitte-arvestatud	HLÜ-d on mõeldud kogukondlike ja teataval määral selleks, et kaasata oma kogukonna ja/või tegevusala inimesi. Me ei nõustu nimetatud ettepanekuga kahel põhjusel. Esiteks me leiame, et

			võimaldades väljaspool Eestit elavatel isikutel HLÜ liikmeks saada, väheneb HLÜ sotsiaalse kontrolli aspekt veelgi. Teiseks ei ole põhjendatud alust, miks peaks lubama HLÜ liikmeks astuda ainult Eesti kodanikel, kes elavad väljaspool Eestit, kui Eestis elavad mitte-kodanikud põhimõtteliselt võivad HLÜ liikmeks astuda.
5	Eelnõu § 1 p 19 Põhjendatud huvi mõiste on määratlemata. Lisaks on arusaamatu, miks peaks äriühingus osalemiseks olema mingi muu huvi kui tulu teenimine. Tulundusühistu mõiste, määratlus ja mõte on tulu teenimine.	Selgitatud	Selgitame, et põhjendatud huvi ei saagi olla konkretiseeritud seaduses, vaid see peaks olema juhtumipõhine ning sõltuma konkreetsest liikmest.
6	Eelnõu § 1 p-d 26 ja 31 Jäeb arusaamatuks, miks HLÜ-le seatakse piiranguid teistes ettevõtjates osalemise kohta. Mõne üksiku HLÜ tegevus ei peaks kohustama kõiki HLÜ-sid oma tegevust ümber seadma.	Selgitatud	Nagu ka eelnõu seletuskirjas (§ 1 p 31) märgitud, siis HLÜ peaks olema iseseisev majandusüksus, mis ei tohiks olla juriidiline keha raha kaasamiseks, vaid mis peaks ise korraldama oma tegevust oma liikmete huvides. Seevastu eelnõu § 1 p 26 tingib enam vastutuse välistamise ja riskide vähendamise aspekti, st et ei tekiks olukorda, kus HLÜ liikmed peaksid oma varaga vastutama kohustuste eest, mis HLÜ on võtnud läbi osaluste omandamise teistes juriidilistes isikutes.
7	Eelnõu § 1 p 27 HLÜ-dele sätestatud nõuded likviidsusele on rangelt ja paindumatult paika pandud seadusega. Pole ette nähtud riiklikke tagatise <i>force majeure</i> tekitatud kõrvalekallete kõrvaldamiseks, nt likviidsuslaen keskpangalt või rahvusvaheliselt pankadevaheliselt rahaturult.	Selgitatud	Laenu saamine keskpangalt ja rahvusvaheliselt rahaturult on sätestatud EL õigusaktidega. Väga vähestel eraõiguslikel juriidilistel isikutel on õigus saada keskpangast laenu, nt pankadel, kellel on väga ranged tegevusnõuded. Likviidsusnõuded on mõeldud selle jaoks, et vältida või vähendada sh <i>force majeure</i> tekitatud kõrvalekaldeid.
8	Eelnõu § 1 p 29 ja 30 Laenu andmise tingimused seotud isikutele on rangemad kui pangal (KAS § 84). Võib tähendada, et juhtkonda valitud isikud võib olla vajalik tagasi kutsuda või ei ole praegu juhtkonnas tegutsevad isikuid võimalik enam ametisse valida.	Selgitatud	Sarnaselt nimetatud sätetele on mõnevõrra rangem ka näiteks HLÜ liikmete kriteeriumid võrreldes panga klientidega, mis tuleneb HLÜ-de üle finantsjärelevalve puudumisest. Mis puudutab tagasikutsumise kohustust, siis käesolevat eelnõud ei kohaldata tagasiulatuvalt, seega näiteks juhatuse liikmega, kellele HLÜ on laenanud üle 5% HLÜ omakapitalist, sõlmitud laenulepingule kohaldub lepingu sõlmimise ajal kehtinud HLÜS redaktsioon.
9	Eelnõu § 1 p 31 Konsolideerimisgrupi sisene laenamine on keelatud; aga pankadel on see lubatud (KAS § 82 jm). Pigem tuleks ajalist piirangud üldse mitte kohaldada, kui laen on tagatud hüpoteegiga või likviidse varaga (deposiidid, kuld, vms). Uute nõuete kehtima hakkamisel tähendaks praegune HLÜ tegevus automaatselt usaldusnormatiivide rikkumist.	Selgitatud	Konsolideerimisgrupi sisene laenamine on keelatud käesoleva tagasiside punktides 4 ja 8 toodud kaalutlustel.

10	Eelnõu § 1 p 32 (§ 28¹) Eelnõuga seatakse rangemad reeglid HLÜ liikme krediitvõimelisuse hindamisele kui panga kliendile hoiuse avamisel. Samalaadsed reeglid ei kehti ühegi muu äriühingu asutamisel või osaluse omandamisel (v.a isikule, kelle suhtes kohus on kohaldanud ärikoostõrju).	Selgitatud	Kindlasti ei saa nõus olla väitega, et pankadel on leebemad krediitvõimelisuse hindamise nõuded kui HLÜ-dele eelnõuga ette nähtaks.
11	Eelnõu § 1 p 40 Vajab selgitamist, miks volinike koosoleku liige ei või olla juhatuse või nõukogu liige. Ka juhatuse või nõukogu liige on eelkõige ühistu liige, kes on õigustatud osalema hääleõigusega üldkoosolekul, aga ei saaks eelnõu kohaselt osaleda volinike koosolekul. Tegemist on samade funktsioonide juhtorganitega, mistõttu ei ole põhjendatud neist ühele täiendavate piirangute seadmine.	Selgitatud	Volinike koosoleku sõltumatus teistest juhtorganite liikmetest peaks tagama huvide konflikti vältimise või vähemalt vähenemise. Ei ole põhjendatud olukord, kus üks HLÜ liige vastutab juhatuse liikmena HLÜ igapäevase äritegevuse toimimise eest ning samal ajal ka esindab teisi liikmeid üldkoosolekul.
12	Eelnõu § 1 p 44 jm Vastavuskontrolli teostaja valimine, ülesanded ja õigused on rangelt seaduses sätestatud; pangal sätestatakse see põhikirjas ja sisekorra-eeskirjas. Ei ole põhjendatud revisjonikomisjoni asendamine vastavuskontrolli teostajaga, kes ei tohi olla HLÜ liige ning kes seetõttu ei saa kontrollida HLÜ sisemisi protsesse ega tegevusloogikat.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Panga põhikiri põhineb suuremas osas EL õigusel, st pangal ei ole tegelikult lubatud iseseisvalt korraldada sisekontrolli teostaja funktsiooni, sh valimist, ülesandeid ja õigusi. Muude sama teema kohta seotud märkuste kohta märgime, et tagasisides on toodud mitmeid aspekte pankade ja HLÜ-de võrdluses, kuid teatud juhtudel ongi ette nähtud HLÜ-dele põhjalikum regulatsioon, kuivõrd HLÜ-del pole nii rangeid muid järelevalvelaseid kohustusi.
13	Eelnõu § 1 p 47 (§ 41.4) Miks HLÜ-de puhul tekitatakse detailne ja ülemäärane aruandmise kohustus, mis tõstab kordades HLÜ halduskoormust?	Selgitatud	Eelnõu § 1 punktis 55 (§ 41.3), täpsemalt lõikes 2 sätestatud teabe andmise kohustused tuginevad läbivalt liikme põhjendatud huvile saada nimetatud andmetega tutvuda; vastavad ajendid konkreetsetele punktidele on järgnevad: Punktis 1 on toodud välja, et liige võib nõuda HLÜ-lt viimast auditeeritud majandusaasta aruannet. Nimetatud dokumendis sisalduvad andmetega on liikmed majandusaasta aruannet kinnitades tutvunud, need andmed on HLÜ-l olemas ning aruande edastamine liikmele ei nõua arvestatavat ressursi. Ka isikutele, kes on huvitatud ühistu liikmeks astumisest, peaks iseenesest olema võimalus tutvuda HLÜ majandusandmetega, mistõttu oleks soovitatav lahendus see, et HLÜ-d avalikustaksid viimased aruanded oma kodulehel (vt ka sama eelnõu punkti lõiget 3). Samal põhjusel on samasse lõikesse lisatud punkt 5. Punkti 2 osas on samuti liikmetel huvi teada saada oma rahaline seis HLÜ-sse hoiustatud rahaliste vahendite suhtes, eriti pikaajaliste lepingute puhul.

			<p>Punkt 3 on peaausjalikult lisatud selleks, et eelnõu koostajateni on jõudnud teated juhtumitest, kus audiitor küll koostab oma arvamuse, kuid see ei ole lisatud majandusaasta aruandele, mistõttu ei ole see ka liikmetele kättesaadav. See viib aga selleni, et HLÜ liige kokkuvõttes ei tea, kas HLÜ üldse jälgib piisaval määral oma tegevuses §-des 27 ja 28 sätestatud.</p> <p>Punkt 4 on lisatud peamiselt selleks, et liikmed tunneksid huvi nimetatud eeskirjade olemasolu suhtes ning et HLÜ-l oleks motivatsiooni koostada eeskirjad, mis ka praktikas tegelikult tagaksid likviidsusriski vältimist ja maandamist.</p> <p>Punkti 6 järgi tuleb HLÜ juhatusel anda liikme nõudmisel talle liikmete nimekiri koos liikmete kontaktandmetega, et liikmetel oleks võimalik koonduda ühiste eesmärkide teostamiseks (sh saada kokku kvoorum küsimuste panemiseks üldkoosoleku päevakorda).</p> <p>Punkti 7 kohaselt on liikmel õigus nõuda teavet väljastatud laenude kohta laenusajate lõikes. Nimetatu on vajalik, et liikmel oleks võimalus teada saada, kellele ja mis tingimustel on HLÜ laenu andnud, kaudselt tema rahaliste vahendite arvel.</p> <p>Punktis 8 ja 9 on toodud andmed, mida HLÜ on perioodiliselt kohustatud edastama Eesti Pangale kehtivate normide alusel, kuid liikmele tavapäraselt kättesaadavaks tehtud ei ole, kuigi liikmel võiks olla nimetatud andmetega tutvumise suhtes äratuntav huvi.</p>
KAMBJA HOIU-LAENUÜHISTU			
1	<p>Eelnõu § 1 p 5 Liikmete arvu künnis (3000 liiget) tuleks maha võtta. Ühistupangaks hakkamine peaks olema vabatahtlik ning sõltuma liikmete otsusest. Finantsinspektsiooni kontroll võiks olla väiksematele vabatahtlik ning alates 5000 liikmest toimida teatud erisustega (mitte krediidasutusena) ning kontrolli maht peaks kasvama vastavalt ühistu varade suurusele.</p>	Selgitatud	Krediidasutuse tegevusloa taotlemise kohustust ning selle ajendeid on selgitatud seletuskirjas.
2	<p>Eelnõu § 1 p 8 Sobib, kui HLÜ saab teenuseid osutada üksnes Eestis, sh ei saa asutada filiaali teises riigis ega osutada teenuseid piiriülevalt.</p>	Teadmiseks võetud.	

3	Eelnõu § 1 p 17 ja 24 Sisseastumismaksu ja osamaksu tõstmine ei ole kuidagi põhjendatud. Muudatused ei too midagi mõistlikku kaasa. Põhikirjaga peaks HLÜ saama sätestada omad tingimused ja summa suurused.	Mitte-arvestatud	RM jääb nimetatud punktide osas eelnõu seletuskirjas toodud seisukohtade juurde.
4	Eelnõu § 1 p 19 Põhjustatud huvi ongi olla ühistu liige, et saada finantsteenuseid. See ei vaja veel rohkemat määratlust.	Teadmiseks võetud.	
5	Eelnõu § 1 p 26 Ei ole vastu osaluse omandamise piiramisele (10%) krediidiasutustes ja teistes finantseerimisasutustes.	Teadmiseks võetud	
6	Eelnõu § 1 p 29 ja 30 Liikmete laenamise ülemmäärade vähendamine on liiga suur ning ei vaja muutmist. Juhatus liikmetele laenamine peaks jääma 10% juurde.	Osaliselt arvestatud	Liikmete laenamise ülemmäärade on tõstetud tagasi kehtivate määradeni. Juhatus liikmetele laenamise puhul leiavad eelnõu koostajad, et sellisel juhul tekib oluline huvide konflikt, mistõttu eelnõus sätestatud madalam määr on põhjendatud.
7	Eelnõu § 1 p 21 ja 23 Nõus osakapitali määra tõstmise ja äriregistri teavitamise muudatustega	Teadmiseks võetud	
8	Eelnõu § 1 p 25 ja 27 Nõus võimalusega hoida HLÜ vara muus likviidses varas ning eelnõuga ette nähtud täiendavate nõuetega likviidsuse tagamiseks.	Teadmiseks võetud.	
9	Eelnõu § 1 p 28 Liikmest laenaja puhul ei ole tegemist tavalise tarbijaga ning HLÜ poolt krediidivõime hindamine ei tohiks olla liiga jäik. Laenaja on siiski ühistu liige mitte tavatarbija. Ühistud on tunduvalt konservatiivsemad laenamise suhtes ja lisaregulatsioon ei vaja, sest tänasel päeval ei ole ühistutest eraisikutest laenajatega probleeme olnud tarbijakaitsel.	Selgitatud	Nõustume, et eraisikutest laenajaid ehk füüsilistest isikutest HLÜ liikmeid ei käsitata kehtiva seaduse järgi tarbijatena. Sellest, et tarbijakaitsel ei lahenda HLÜ ja selle füüsilisest isikust liikme vahelisi vaidlusi tekitabki olukorra, et tarbijakaitsel ei ole eraisikutest laenajatega probleeme olnud,
10	Eelnõu § 1 p 31 50% on ebamõistlikult piirav ettepanek. Kolme või enama aasta piirang tuleks täielikult maha võtta. Juurde tuleks lisada, et hüpoteegiga tagatud laenude andmise periood on kuni 20 aastat.	Mitte-arvestatud	HLÜ-de hoiused üldiselt ei ole pikaajalised. Pikaajaliste laenude puhul on vaja aga väga head likviidsusjuhtimist, et see sobitada hoiuste tähtaegadega.
11	Eelnõu § 1 p 40 Volinike koosoleku regulatsiooniga ei kaasne sisulisi muudatusi, seega pole vajadust midagi muuta.	Selgitatud	Nimetatud punktiga kaasneb mitu olulist ja sisulist muudatust võrreldes kehtiva seadusega. Nimelt, kuigi § 32 ⁴ lõike 1 lause 1 sõnastus kattub sisuliselt TUS § 54 lõikega 1 (kuigi viidatud HLÜS punkt on laiem ja lubab volinike koosolekut määrata iga liikmete arvu puhul), siis sama lõike lausega 2 täpsustatakse, et volinikud valib ja kutsub tagasi üldkoosolek (erinevalt TUS § 54 lg 2, mis lubab volinike valimise korra kindlaks määrata põhikirjaga). Samuti on suurendatud volinike sõltumatust HLÜ juhtorgani liikmetest.
12	Eelnõu § 1 p 41 ja 42 Juhatus liikmete arv ja nõuded juhtorgani liikmetele ei vaja muutmist.	Teadmiseks võetud	

13	Eelnõu § 1 p 44 Vastavuskontrolli liige peaks olema ka ühistu liige. Ühistu liikmel on kindlasti suuremad teadmised ühistu toimimisest ning huvi ka selle tegevuse vastavuses olemisest. Ei pruugi ühistu väliselt leida vastavat inimest või ettevõtet, kes oskab kontrollida ning teab ühistute erisusi. Vajaks täiendavat arutelu; sellisel kujul vastavuskontrolli ei ole vaja.	Osaliselt arvestatud	Sarnaselt kehtiva seadusega jääb HLÜ-de tegevuse vastavust seadusele hindama revisjonikomisjon (osaliselt laiendatakse ka audiitorettevõtja ülesandeid). Võrreldes kehtiva seadusega on revisjonikomisjoni ülesandeid ja revisjonikomisjoni liikmetele kohalduvaid nõudeid täiendatud ja täpsustatud.
14	Eelnõu § 1 p 47 (§ 41.3) Ka praegu võib iga liige saada infot, seega midagi sisulist ei muudeta. Ei ole vaja uut sõnastust.	Selgitatud	Kehtivas seaduses ei ole piisavalt selgeid aluseid, mis võimaldaksid HLÜ liikmel tutvuda esmatähtsate ja HLÜ majandustegevusega seotud andmete kohta – selles osas jääb üldsõnaliseks mh ka TÜS § 28. Nimetatud säte on ühelt poolt õiguselguse eesmärki teeniv, teisalt aga annab liikmele õiguse oma õiguste teostamiseks vajalikke andmeid küsida.
KODUMAA KAPITALI HOIU-LAENUÜHISTU			
1	Üldine HLÜS vajab ajakohastamist – regulatsioon on vananenud ning vajab tänapäeva majanduseluga vastavusse viimist. Kasvanud tähelepanu HLÜ-de tegevuse suhtes toob kaasa mure, et tuleb juurde isikuid, kes asutavad HLÜ valedel alustel, st teenida kitsale ringile tulu, mitte aga selleks, et toetada ja soodustada kõikide liikmete majanduslikke huve läbi ühistevõime. Kokkuvõttes nõus kõikide muudatustega, mis põhjendatud ulatuses aitavad võidelda kahe HLÜ-dega seotud ohukohaga: (1) vormiline ja näilik HLÜ-na tegutsemine, (2) HLÜ tegutsemine ainult kitsa ringi (seotud isikute) huvides, mitte kogu liikmeskonna huvides.	Teadmiseks võetud	
2	Eelnõu § 1 p 5 Ei tohiks panna kohustust end ümber kujundada HLÜ-lt ühistupangaks, sest see piirab ettevõtlusvabadust (liikmed on ühinemisel HLÜ kui ettevõtlusvormi juba valinud). Eestis ei ole väljastatud ühtki tegevusluba ühistupangana tegutsemiseks ning põhjendatud ei ole olukord, kus sellesse vormi hakatakse isikuid kohustuslikult suruma. Olemasoleva ettevõtluskeskkonna ning ettevõtlust reguleerivate õigusaktidega oleks kõige enam kooskõlas sama ühingu vormi jätkamine, kuid teatud mahu täitumisel tekib kohustus saada Finantsinspeksioonilt tegevusluba või kohustus tegutseda FI teavitamise alusel. Oleme nõus aktsepteerima olukorda, kus ühistupanga vormi suunatakse HLÜ-d, kelle maht vastabki panga eelduslikule suurusele. Kaasatud hoiuste maht peaks ületama 15 mio EUR. FI teavitamise kohustus võiks kehtida HLÜ-dele, kelle poolt kaasatud hoiuste maht on vahemikus 5 miljonit eurot kuni 15 miljonit eurot. Kodumaa Kapitalil on hoiuseid 4,5 mio EUR ulatuses, 390 hoiustajat ja 4 töötajat (1 osalise ajaga). Tundub ülemäärane (ebaproportsionaalne) kohaldada panga nõudeid.	Selgitatud	Ka RM ei soovi muuta olemasolevate ettevõtjate ühingu vormi. Täna tulundusühistu vormis tegutsevatel HLÜ-del on võimalik taotleda krediidasutuse tegevusluba ilma oma juriidilist vormi muutmata (vt ka krediidasutuste seaduse § 3 lg 1).
3	Eelnõu § 1 p 8 ja 19 Pooldame territoriaalse põhimõtte kaotamist Eesti piires ja liikmeks astuva isiku huvi põhjendamise kohustust. Iga liikmeks astuda sooviv isik peakski mõtlema, mis on HLÜ eesmärk ja kuidas see ühtib tema kui liikme eesmärgiga. Peaks ka ära hoidma liikmete	Selgitatud.	Põhjendatud huvi kohustuse kontrollimine peaks olema nii HLÜ juhtorganite kui ka liikmete huvides, jälgimaks, et kõik sama HLÜ liikmed tegutsevad samade eesmärkide nimel. Mis puudutab aga vastutust põhjendatud

	<p>näiliku kaasamise (seaduses sätestatud minimaalse liikmete arvu kaasamine asutamise jaoks).</p> <p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside: Eelnõus sõnastatud põhjendatud huvi kohustus on üldsõnaline, mistõttu ei kaasne sellise täiendava kohustuse sätestamisega praktikas ühtegi muutust. Ebaselgeks jääb ka see, mille alusel ja kuidas tuleks põhjendatud huvi välja selgitada, samuti vastutus olukorras, kus põhjendatud huvi välja ei selgitata.</p>		<p>huvi välja selgitamata jätmise eest, siis eelnõuga ei ole ette nähtud välist vastutust (sh nt Finants-inspektsiooni õigus teha trahvi või rakendada sunniraha), et säiliks ühistulise tegevuse põhimõtted.</p>
4	<p>Eelnõu § 1 p 17, 23 ja 24 Nõus osamaksu ja sisseastumismaksu määra tõstmisega, sest suurem rahaline väljaminek võiks kaasa tuua liikmeks astuda sooviva isiku põhjalikuma analüüsi ja informeeritud otsuse tegemise. Nõus äriregistri teavitamise paindlikkuse suurendamisega HLÜ osakapitali määra korrigeerimisel; kehtiv õiguslik regulatsioon HLÜ kapitali kaasamise protsessi ei toeta, mistõttu iga HLÜ on pidanud looma oma tegeliku toimumise korra.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>	
5	<p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside: Eelnõu § 1 p 26 Mõistame nõude vajalikkust ja ei ole põhimõtteliselt nõude rakendamise vastu. Samas tuleb arvestada, et kuna kehtivas õiguses vastav piirang puudub, siis praktikas on tõenäoliselt valdaval enamustel HLÜ-dest osalused teistes finantseerimisasutustes. Seetõttu tuleks sätestada nõudega vastavusse viimiseks vähemalt 12-kuuline tähtaeg, et seni seaduskuulekalt tegutsenud HLÜ-d ei satu olukorda, kus nende tegevus ei ole seadusega kooskõlas. Arvestama peab asjaoluga, et osaluse võõrandamine ei pruugi sõltuda ainult HLÜ enda otsusest, vaid võõrandataval osalusel peab olema ka ostja, kes on valmis osaluse omandamise eest maksuma õiglast hinda.</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud.</p>	<p>Selgitame, et eelnõu jõustumisel on vältimatult vajalik ülemineku-periood, kus kõikidele HLÜ-dele jäetakse piisavalt aega, et oma tegevus viia vastavusse eelnõus sätestatud nõuetega. Üleminekuajad on eelnõus jaotatud kolmeks vastavalt halduskoormuse kasvule HLÜ-de jaoks (HLÜS § 47.1).</p>
6	<p>Eelnõu § 1 p 27, 28, 40, 41, 44, 47 (§ 41.3) Pooldame likviidsusnõuete muutmist, täpsemate nõuete kehtestamist krediidivõimelisuse hindamiseks, juhatuse liikmete arvu nõude alandamist, volinikega seonduva reguleerimist, kontrolli nõuete muutmist (s.h vastavuskontrolli kehtestamist), samuti liikmetele teabe andmist.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p>	
7	<p>Eelnõu § 1 p 29 Toetame seotud isikutele antavate laenude piiramist, mis eelnõus on piiratud 5%-ga osamaksust või HLÜ omakapitalist. Oleksime nõus ka suurema piiranguga.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p>	
8	<p>Eelnõu § 1 p 30 Liikmetele laenu andmise täiendav piiramine 50% võrra võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei ole põhjendatud. Kehtiva regulatsiooni kohaselt ei tohi HLÜ anda liikmele laenu, mis on suurem kui üle 20 korra liikme osamaksust või 20% HLÜ omakapitalist. Ehk kui liige soovib saada laenu summas 200 000 eurot, siis peab ta kehtiva regulatsiooni kohaselt tasuma osakapitali osamakse summas 10 000 eurot, eelnõu kohaselt aga 20 000 eurot. Võrreldes pangaga (kus sellist sissemakset ei nõuta) on tingimus ettevõtlusvabadust piirav ning kitsendab HLÜ võimalust pangaga konkureerida.</p>	<p>Mitte-arvestatud</p>	<p>Eelnõu koostajatele teadaolevalt ei anna pangad (vähemalt viidatud summades) laenu ilma sissemakse või tagatiseta, mistõttu ei ole viidatud seisukoht kuidagi põhjendatav. Lisaks märgime, et HLÜ-d on täna juba teatavas konkurentsieelises võrreldes pankadega, sest HLÜ-dele kohalduvad oluliselt madalamad tegevusnõuded (laenusaaaja krediidivõimelisuse hindamine, likviidsusnõuded, jne), neile ei kohaldata finantsjärelevalvet (v.a makseteenuseid osutavatele HLÜ-dele makseteenuste osutamise osas) ning oluliselt madalamad usaldatavusnõuded (juhtorgani liikmete arv ja neile</p>

			kohaldatavad nõuded, aktsia/osakapitali ja omavahendite suurus, jne).
9	<p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside:</p> <p>Eelnõu § 1 p 31 § 28 lg 10: Kodumaa Kapitali mõistab põhjust, miks on vaja piirata ja täiendavalt reguleerida finantseerimisasutustele ja samasse konsolideerimisgruppi kuuluvatele isikutele laenu andmist ja teenuste osutamist. Samas peab arvestama, et kehtiva seaduse kohaselt vastavaid piiranguid ei eksisteeri, millest tulenevalt oli hoiu-laenuühistutel õigus anda laene nii teistele finantseerimisasutustele kui ka samasse konsolideerimis-gruppi kuuluvatele juriidilistele isikutele. Selliste laenude lõpetamine ei saa toimuda ühepoolset, vaid ranges vastavuses sõlmitud laenulepingutega. Põhjendamatu on olukord, kus hoiu-laenuühistu peaks laenulepingu ennetähtaegsel ülesütlemisel kandma kahju (võimalike nõuete ja ennetähtaegse ülesütlemise leppetrahvide vms näol). Eeltoodust tulenevalt pooldab Kodumaa Kapitali lähenemist, kus senised laenulepingud võiksid edasi kehtida kuni laenulepingu kehtivuse lõppemiseni ja keelatud on uute laenulepingute sõlmimine. Võimalik on ka täiendavalt olemasolevate laenulepingute kehtivust piirata 3 aastaga alates Eelnõu jõustumisest.</p>	Selgitatud	Eelnõuga ei soovita reguleerida laenulepinguid, mis on sõlmitud enne eelnõu jõustumist, kuivõrd nimetatud laenulepingud oleksid sõlmitud kehtiva õiguse alusel ning sellest tulenevalt ka õiguspärased. Piirangu kohaldamine tagasiulatuvalt läheks vastuollu õiguskindluse printsiibiga.
10	<p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside:</p> <p>Eelnõu § 1 p 31 § 28 lg 11: Kodumaa Kapitali mõistab soovi tagada likviidsuse olemasolu. Samas tuleb arvestada, et Eelnõuga pannakse hoiu-laenuühistutele likviidsuse hoidmisel suured nõuded ja kohustused. Samuti tuleb kaaluda, kas lühiajaliste laenudega menetlemiseks kuluv täiendav ajaressurss ja võimalikud riskid kaaluvad üles likviidsusele kehtestatud täiendavaid nõudeid. Igal juhul tuleks arvesse võtta ka olukorda, kus pikaajaline laen on väga hästi tagatud (nt kinnisvara tagatis).</p>	Selgitatud	Eelnõu koostajate hinnangul tingivad täiendavad likviidsusnõuded HLÜ-de maksevõimelisuse ja jätkusuutlikkuse eesmärgi. Pikaajaliste laenude puhul tuleb arvestada, et kui HLÜ annab välja olulises osas pikaajalisi laene, siis sellega väheneb oluliselt HLÜ-de likviidsus, samuti võime tulla toime nt stressiolukordadega.
11	<p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside:</p> <p>Eelnõu § 1 p 46 Kodumaa Kapitali ei poolda muudatust. Liikmetes võib tekitada pigem segadust ja arusaamatust audiitori hinnang, mis osaliselt baseerub audiitori subjektiivsel hinnangul. Audiitori aruande saab ka nõukogu, kellel on järelevalve kohustus juhatuse üle ning seeläbi ka tegevuse nõuetega vastavusse viimise üle.</p>	Selgitatud	Selgitame, et eelnõu § 1 punkti 53 on võrreldes eelnõu esialgse kavandiga muudetud selliselt, et audiitor teostaks kontrolli lisaks kehtivale seadusele ainult § 27 ¹ lõikes 4 sätestatud nõude üle – ehk audiitor peaks kontrollima (lisaks kehtivatele seadusesätetele), kas HLÜ-l on olemas piisavalt likviidset vara, mille arvel oleks võimalik täita HLÜ tavapäraseid kohustusi vähemalt 30-päevase toimetulekuperioodi kestel.
12	<p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside:</p> <p>Eelnõu § 1 p 47 Peatükk 7¹: Kodumaa Kapitali pooldab muudatust. Soovime aga välja tuua vastuolu Eesti Panga presidendi määruse nr 8 (Hoiu-laenuühistu bilansi ja kasumiaruande koostamise nõuded ning aruannete Eesti Pangale esitamise kord) ja majandusaasta aruande taksonoomia põhimõtte vahel. Viidatud nõuded kohustavad hoiu-laenuühistut kasutama Eesti Panga presidendi määruses toodud bilansiskeemi, mis aga ei vasta RIK-is olevatele bilansiskeemidele. Tasuks</p>	Teadmiseks võetud	Eelnõu koostajad analüüsisid viidatud vastuolu ning Eesti Panga määruse muutmise vajadust ning peavad selles osas nõu Eesti Pangaga.

	kaaluda õiguse andmist hoiu-laenuühistule kasutada aastaaruande koostamisel raamatupidamise seadusest tulenevat bilansiskeemi.		
13	<p>Pärast 18.11.2020 ümarlauda edastatud tagasiside:</p> <p>Eelnõu § 1 p 50 Kodumaa Kapital loomulikult pooldab põhimõtet, et peab olema määratud tähtaeg, mille jooksul peavad hoiu-laenuühistud viima oma tegevuse jõustunud seadusega vastavusse. Samas tuleb kindlasti arvestada sellega, et vastav tähtaeg peab olema reaalne ja võtma arvesse muudatuste tegelikku ulatust.</p>	Arvestatud	Nõustume, et HLÜ-dele peab jääma piisav aeg, et oma tegevuse eelnõus sätestatud nõuetega kooskõlla viia. Üleminekuajad on eelnõus jaotatud kolmeks vastavalt halduskoormuse kasvule HLÜ-de jaoks (HLÜS § 47.1).

II. kooskõlastusringi kohta koostatud märkuste tabel

Lisa 2

Nr	Ettepaneku sisu	Arvestatud, mitte arvestatud, selgitatud, teadmiseks võetud	Rahandusministeeriumi kommentaarid
FINANTSINSPEKTSIOON			
1	<p>Hoiu-laenuühistu seaduse muutmine Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse HLÜS-i § 2 lõikega 5. Raskesti on mõistetav ja mitmeti tõlgendatav säte, mille kohaselt „Hoiu-laenuühistu tegevus, mis läheb vastuollu käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 või 5 sätestatuga, ...“. Viidatud sätte eesmärk vajab selgemat sõnastust, kuna KAS § 4 lõige 3 määratleb üksnes avalikkuse mõiste ja sedalaadi „tegevus“ ei pruugi kuidagi seonduda avalikkuse mõistega.</p>	Arvestatud	Viidatud sätte sõnastust on eelnõus muudetud.
2	<p>Eelnõu § 1 punktiga 10 täiendatakse HLÜS §-i 6 lõikega 5, mille kohaselt ei või hoiu-laenuühistu (edaspidi <i>HLÜ</i>) osutada selles paragrahvis nimetatud teenuseid väljaspool oma tegevuskohta ega välisriigis filiaali kaudu. Teeme ettepaneku täpsustada, et ei või osutada teenuseid „... välisriigis piiriülevalt või filiaali kaudu“.</p>	Arvestatud	
3	<p>Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse HLÜS §-i 6 sõnastust. HLÜS § 6 lõike 1 kohaselt on HLÜ peamine ja püsiv tegevus oma liikmetele finantsteenuste osutamine, mis seisneb mh laenu tehingute, sealhulgas tarbijakrediidi, hüpoteeklaenude, faktooringu ja muude äriühingute finantseerimise tehingute tegemises. Eelnõu seletuskirja 3. leheküljel on nenditud, et „muudatused, mis rakenduvad teises etapis (2024. a. 1. jaanuaril) ja mis suurendavad hoiu-laenuühistute läbipaistvust või maandavad senisest rohkem võimalikke huvide konflikte on eelkõige järgmised (see on ka nn ettevalmistav ja üleminekuperiood panga või ühistupanga tegevusloa taotlemiseks): piiratakse laenu andmist teatud kolmandatele isikutele, sh juhtorganite liikmetele või nendega seotud isikutele, krediidiasutustele ja finantseerimisasutustele.“ HLÜS § 6 lõike 1 kohaselt on hoiu-laenuühistu peamine ja püsiv tegevus oma liikmetega sama lõike punktides 1-7 loetletud tehingute tegemine.</p> <p>Kuivõrd HLÜ peamine ja püsiv tegevus HLÜS-i kohaselt on oma liikmega tehingute tegemine, tekitab küsitavusi, mida on Eelnõu seletuskirjas silmas peetud laenu andmise piiramise all kolmandatele isikutele. Kehtiva õiguse kohaselt saab HLÜ (laenu)tehinguid teha ainult oma liikmetega.</p> <p>Finantsinspektsiooni hinnangul ei peaks HLÜ-dele olema lubatud laenu andmine kolmandatele isikutele, st isikutele, kes ei ole HLÜ liikmed.</p>	Arvestatud	HLÜ ei tohiks anda laenu kolmandatele isikutele. Eelnõu seletuskirja muudetud.
4	<p>Eelnõu § 1 punktiga 11 muudetakse HLÜS-i § 7 lõike 2 punkti 1. Vastav lause, et seda mõista, vajab peale sõna „tegevuspiirkond“ väljajätmist täiendavat ümbersõnastamist.</p>	Mitte-arvestatud	Eelnõu koostajate hinnangul on sätte mõtte arusaadav ka ilma täiendava ümbersõnastuseta.

5	Eelnõu § 1 punktiga 12 lisatakse HLÜS-i § 7 lõike 2 punkti 6. Juhime tähelepanu, et kehtivast sõnastusest võib välja lugeda, et revisjonikomisjoni liikmete elukohad tuleb edastada vaid isikukoodi puudumise korral.	Arvestatud	Viidatud eelnõu punkti sõnastust on muudetud.
6	Eelnõu § 1 punktiga 21 täiendatakse HLÜS-i § 17 lõikega 5. Palume kaaluda asendada sõna „/.../ ei saa /.../“ sõnaga „/... / ei tohi /.../“. Palume vastavat normi täiendada ka osaga, mis keelab HLÜ liikmeks saada juriidilisel isikul, mille omanik on või mida kontrollib HLÜ juhatuse või nõukogu liige.	Arvestatud	Viidatud eelnõu punkti sõnastust on muudetud.
7	Eelnõu § 1 punkti 33 kohaselt täiendatakse HLÜS §-i 28 lõikega 11 järgmises sõnastuses: „Füüsilisest isikust liikmele laenu andmisel peab hoiu-laenuühistu järgima hoiu-laenuühistu sisekorras ning käesoleva seaduse §-s 281 sätestatud krediitdivõimelisuse hindamise ja tarbijale piisavate selgituste ja teabe esitamise korda ning muid vastutustundliku laenamise nõudeid, samuti kohaldama füüsilisest isikust hoiu-laenuühistu liikmele laenu andmisel võlaõigusseaduse §-des 409, 411 ja 412 sätestatut.“ Finantsinspeksioon teeb ettepaneku muuta eelnõu § 28 lõike 11 sõnastust järgmiselt ning eemaldada Eelnõu punktiga 37 pakutud HLÜS § 281: „ <i>Füüsilisest isikust liikmele, kes ei tegutse oma majandus- ja kutsetegevuses, laenu andmisel peab hoiu-laenuühistu järgima hoiu-laenuühistu sise-eeskirjas ning krediitandjate ja -vahendajate seaduse §-des 47–531 sätestatud krediitdivõimelisuse hindamise ja tarbijale piisavate selgituste ja teabe esitamise korda ning muid vastutustundliku laenamise nõudeid, samuti kohaldama sellisele hoiu-laenuühistu liikmele laenu andmisel võlaõigusseaduse §-des 409, 411 ja 412 sätestatut.</i> “ Finantsinspeksiooni hinnangul ei anna vastavalt HLÜ-de äritegevusele ja pakutavatele teenustele mugandatud krediitdivõimelisuse hindamise sätted lisaväärtust täpsema krediitdivõimelisuse hindamise tulemuse saavutamiseks. HLÜ-dele peaks kohaldama samalaadselt krediitdivõimelisuse hindamise sätteid ja vastutustundliku laenamise põhimõtet, mida kohaldatakse teistele tarbijakrediiti väljastavatele finantsasutustele. See tagab õigusselguse, ühetaolise kohtlemise ning võimaldab HLÜ-del, kes soovivad tulevikus saada ühistupangaks tutvuda ja harjuda nõuetega, mis kohalduvad kogu tarbijakrediiditurule. Seejuures ei koorma eeltoodu HLÜ-sid rohkem, kui Eelnõu § 1 punktis 33 väljatoodud nõuded.	Selgitatud	Eelnõus on ette nähtud sätted, mis kohustavad HLÜ-sid (sarnaselt krediitandjatega) kohaldama vastutustundliku laenamise põhimõtet; samuti on eraldi ette nähtud krediitdivõimelisuse hindamise sätted (vt § 28 lg 1).
8	Eelnõu § 1 punkti 33 kohaselt kohaldatakse HLÜ-dele võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) §-des 409, 411, 412 sätestatut. Kas Rahandusministeerium on kaalunud kohaldada HLÜ-dele ka teisi VÕS-s sätestatud tarbijakrediitilepingule sätestatud nõudeid? Näiteks VÕS §-is 4031 lepingueelse teabe esitamisele kehtestatud nõudeid või VÕS §-ga 404 sätestatud nõudeid tarbija poolt esitatud avaldusele lepingu sõlmimiseks. Finantsinspeksiooni hinnangul võib HLÜ-dele eelnevalt viidatud täiendavate nõuete kohaldamine tagada efektiivsema kaitse füüsilisest isikust laenusaja poolt maksejõuetusse sattumise vastu.	Selgitatud	Eelnõu koostajate hinnangul võimaldavad eelnõuga ette nähtavad HLÜS § 28 muudatused piisavalt liikme krediitdivõimelisuse hindamise kontrollimist. Kõikide tarbijakrediitilepingute sätete ette nägemine HLÜS-is ei ole mõistlik, arvestades ka tarbijakrediidi ja ühistulise tegevusvormi erisusi.
9	Eelnõu § 1 punktiga 3 mh lisatakse HLÜS § 6 lõige 4, mille kohaselt “Hoiu-laenuühistud võivad teha käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatata tehinguid ja toiminguid üksnes juhul, kui need on abiks eelnimetatud teenuste osutamisel või	Arvestatud	Viidatud eelnõu punkti sõnastust on muudetud.

	täiendavad neid.” Tegemist on KAS § 6 lõike 2 esimeses lauses sätestatuga sarnase sõnastusega: “krediidiasutused võivad teha käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetlemata tehinguid ja toiminguid, kui need abistavad või täiendavad vahetult põhitegevust”. Eeltoodust tulenevalt võiks muuta Eelnõu § 6 lõike 4 sõnastust selliselt, et see oleks sarnane KAS § 6 lõikele 3: “(4) Hoiu-laenuühistud võivad teha käesoleva paragrahvi lõigetes 1-3 nimetatata tehinguid ja toiminguid, kui need abistavad või täiendavad hoiu-laenuühistu poolt osutatavaid teenuseid”		
10	Eelnõu § 1 punktiga 40 lisatakse HLÜS § 31 lõikesse 2 uued punktid 5–7. Punkti 5 kohaselt peavad HLÜ sise-eeskirjad ja protseduurireeglid muu hulgas kindlaks määrama rahvusvaheliste sanktsioonide rakendamise ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra ja nimetatud korra täitmise kontrollimise. Teeme ettepaneku täpsustada õigusselguse eesmärgil vastava sätte sõnastust viidetega rahvusvahelise sanktsiooni seadusele ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusele, milliste õigusaktide nõuetele peavad HLÜ-de vastavad protseduurireeglid ja sise-eeskirjad vastama. Sellist sõnastust järgivad ka muud eriseadused, sh krediidiasutuste seadus, krediidiandjate ja – vahendajate seadus jt. Lisaks, rahvusvahelise sanktsiooni seaduse § 19 lõike 1 järgi kohaldab, mitte rakendab, erikohustustega isik finantssanktsiooni. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku sõnastada HLÜS § 31 lõike 2 punkti 5 järgmiselt: „5) sisemised protseduurireeglid rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel kehtestatud rahvusvaheliste sanktsioonide kohaldamiseks ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse rakendamiseks ning nende täitmise kontrollimise sisekontrollieeskirjad;“.	Arvestatud	Viidatud eelnõu punkti sõnastust on muudetud.
11	Samuti teeme ettepaneku, et HLÜ-l peaksid olema kehtestatud sisemised juhtide (juhatuse ja nõukogu liikmete) sobivuse nõuded ja nende täitmise kontrolli kord. Nimetatu tagaks ühiste arusaamiste seadmise juhtidele ja selle üle kontrollimehhanismi loomise.	Selgitatud	Viidatud sobivuse nõudeid kontrollib revisjonikomisjon HLÜS § 39 lõikes 1 sätestatud ülesannete raames.
12	Hoiu-laenuühistu seaduse üleminekusätted Eelnõu § 1 punktiga 58 kehtestatakse üleminekusätted. HLÜS § 471 lõike 4 teise lause kohaselt ei ole HLÜ-l lubatud alates 2028. aasta 1. jaanuarist kuni tegevusloa andmise või sellest keeldumise otsustamiseni sõlmida uusi lepinguid HLÜS §-s 6 nimetatud teenuste osutamiseks, pikendada enne 2028. aasta 1. jaanuari sõlmitud lepinguid nimetatud teenuste osutamiseks ega võtta HLÜ-sse vastu uusi liikmeid. HLÜS § 471 lõike 5 kohaselt ei ole enne HLÜS-i jõustumist asutatud HLÜ-del lubatud alates 2026. aasta 1. jaanuarist kuni krediidiasutuse tegevusloa andmise otsustamiseni võtta vastu uusi liikmeid, sõlmida uusi hoiuselepinguid, tarbijakrediidilepinguid ega pikendada olemasolevate hoiuse- või tarbijakrediidilepingute kehtivust. Kui uute hoiuselepingute sõlmimine ja uute liikmete vastuvõtmine ei ole HLÜS § 471 lõike 5 kohaselt lubatud alates 01.01.2026, siis tekitab küsitavusi hilisema sarnase piirangu kehtestamine HLÜS § 471 lõike 4 teise lausega (s.o uute lepingute sõlmimine ja uute liikmete vastuvõtmine) alates 01.01.2028.	Teadmiseks võetud	
13	HLÜS § 471 lõike 6 kohaselt kui HLÜ ei ole krediidiasutuse tegevusloa taotlust hiljemalt 2027 [2026]. aasta 31. detsembriks esitanud või Finantsinspeksioon on keeldunud talle	Teadmiseks võetud	

	tegevusluba andmast, siis peab ta olemasolevatele liikmetele hoiustamistehingute ja makseteenuste osutamise ning tarbijakrediidi väljastamise vastavalt lepingutes sätestatud tähtaegadele lõpetama, välja arvatud juhul kui vastav tulundusühistu omab makseasutuse või krediidiandja tegevusluba. Juhime tähelepanu, et makseasutuse tegevusluba ei võimalda tarbijakrediidi väljastamist. HLÜS § 471 lõike 6 pakutud sõnastustest võib aga järeldada, et tarbijakrediidi väljastamist ei peaks lõpetama, kui tulundusühistu omab makseasutuse tegevusluba.		
14	Krediidiasutuste seaduse muutmine Eelnõuga tuleb selgemalt reguleerida aktsiaseltsina asutatud krediidiasutuse ja ühistuna asutatud krediidiasutuse erisused. Kehtiv krediidiasutuste seaduse (edaspidi KAS) ülesehitus ja sõnastus võib tekitada erinevaid tõlgendusi nimetatust. Näiteks, olulise osaluse puhul KAS § 29 lõikega 6 on kehtestatud, et KAS §-des 29-33 kohaldatakse ka ühistupanga suhtes. Eelnevat võiks justkui tõlgendada, et ühistupangale kehtivad vaid need sätted, millistele on KAS-s endas sõnaselgelt viide tehtud. Samas näiteks seletuskirja lehekülje 37 punktis 7 on märgitud, et muud KAS-s sätestatud nõuded krediidiasutuse juhatuse liikmetele, sh §-d 56 ja 57 jäävad kehtima ka ühistupankade suhtes.	Selgitatud	Ühistupankadele kohaldatakse kogu krediidiasutuste seadust nende erisustega, mis on ette nähtud ühistupanga tegevust reguleerivas peatükis. Samas mööname, et teatud aspektid ühistupanga tegevuses vajavad täiendavat reguleerimist. Need lahendatakse tulevikus mõne teise krediidiasutuste seadust muutva seaduseelnõuga.
15	Eelnõu § 3 punktiga 1 muudetakse KAS § 3 lõiget 1. Vastav norm vajab täpsemalt sõnastamist, et mõista paremini KAS-i normide rakendumist. Teeme ettepaneku sõnastada vastav norm alljärgnevalt: <i>„(1) Krediidiasutus võib tegutseda aktsiaseltsi või tulundusühistu vormis ja temale kohaldatakse vastavalt kas aktsiaseltsi või tulundusühistu kohta sätestatud ulatuses, mis ei ole reguleeritud käesoleva seadusega teisiti.“</i>	Arvestatud	Muudetud KAS § 3 lg 1 sõnastust eelnõus.
16	Eelnõu § 3 punktiga 4 muudetakse KAS §-i 38. Teeme ettepaneku muuta KAS § 38 alljärgnevalt: <i>„(1) Ühistupank on krediidiasutus ja talle kohaldub krediidiasutuste seadus käesolevas peatükis toodud erisustega. (2) Ühistupank ei või tegutseda aktsiaseltsi vormis. Ühistupank võib tegutseda ka hoiu-laenuühistu vormis hoiu-laenuühistu seaduse § 3 tähenduses, kui ta vastab ühistupanga nõuetele ja omab vastavat luba. (3) Ühistupanga asutamise, liikmete, vara ja üldkoosoleku suhtes kohaldatakse hoiu-laenuühistu seaduse §-des 7-25 ja 32 sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.“</i>	Mitte-arvestatud	Pakutud täiendused KAS §-i 38 ei ole eelnõu koostajate hinnangul vajalikud või päris korrektsed (nt pakutud lõike 2 lause 1).
17	Ühistupanga puhul, tulenevalt tema õiguslikust vormist, on vaja täiendavaid norme, mis aitaks nii turuosalistel kui järelevalvel paremini mõista ja sisustada olulise osaluse regulatsiooni. Eeltoodud valguses teeme alljärgnevad ettepanekud: 1) Tühistada KAS § 29 lõige 6. Viidatud norm tekitab pigem ebaselgust, kuna eespool oleme teinud ettepaneku KAS § 38 lõikega 1 raamistada ühistupangale KAS-i rakendus selgelt ja ühemõtteliselt. Seega on vaja tühistada KAS § 29 lõige 6. 2) Lisada KAS-i § 44.1 pealkirjaga „Osalus ühistupangas“ alljärgnevas sõnastuses: <i>„(1) Ühistupanga puhul võetakse liikme olulise osaluse määratlemisel täiendavalt arvesse liikme panust ühistupanka, muuhulgas tema poolt antud laene või tehtud sissemaksid ühistupanka või muul viisil ühistupanga tegevuse arvestatavat toetamist. Samuti tuleb kaaluda liikme mõju tervikuna ühistupanga juhtimisele, mis võib seonduda nii tema rolli,</i>	Selgitatud	Vt kommentaar märkuse juures 14 ülal.

	<p><i>ühiskondliku kuvandi kui muude asjaolude hindamisel läbi mõju ühistupanga juhtimisele.</i></p> <p><i>(2) Ühistupank peab enne sellise olukorra tekkimist või sellest teada saamisel või teada saama pidamisel viivitamata teavitama Finantsinspektsiooni kõikidest asjaoludest, mis võivad tuua kaasa liikme olulise osaluse või kontrolli ühistupanga üle.“</i></p>		
18	<p>Eelnõu § 3 punktiga 6 muudetakse KAS § 421 lõiget 2. Teeme ettepaneku vastavat sõnastust muuta alljärgnevalt: „(2) Ühistupanga liikmeks vastuvõtmise ja väljaarvamise otsustab isiku avalduse alusel ühistupanga juhatus või nõukogu, kui talle on selline õigus antud põhikirjaga, 30 päeva jooksul, alates avalduse saamisest. Vastava otsuse eelnevalt tuleb kontrollida liikme vastavust seaduse ja põhikirja nõuetele.“</p> <p>Selliselt oleks välditud olukord, kus juhatus jätab „seisma“ avaldused ja viivitab põhjendamatult nende lahendamise, mis omakorda tooks aga kaasa registriandmete ebatäpsuse.</p>	Selgitatud	Vt kommentaar märkuse juures 14 ülal.
19	<p>Eelnõu § 3 punktiga 7 sätestatakse nõue, et ühistupanga juhatuses peab olema vähemalt kaks juhatuse liiget. Eelnõu seletuskirjas on põhjendatud kahe juhatuse liikme nõue vaid asjaoluga, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL (edaspidi CRD) seda võimaldab. Ka kehtiv HLÜS § 34 lõige 1 sätestab, et juhatuses peab olema vähemalt kolm liiget. Eelnõuga muudetakse nii KAS-i kui HLÜS-i ja vähendatakse juhatuse liikmete arvu kaheni. Leiame, et selline leevendus ei ole põhjendatud.</p> <p>Finantsinspektsiooni hinnangul peaks ühistupangal olema vähemalt kolm juhatuse liiget nagu KAS seda ka täna nõuab. Arvestades, et juhatuse liikmed tegelevad igapäevase juhtimisega ning väga oluline on ka juhatuse liikmete vastutusvaldkondade jaotus ning huvide konflikti maandamine läbi vastutusvaldkondade jaotamise erinevate juhatuse liikmete vahel, siis kolm juhatuse liiget organisatsioonis peaks olema ka ühistupankadele miinimumnõue ning erisuse/leevenduse kehtestamine ei ole antud juhul põhjendatud. Ka ühistupangad peavad olema juhitud pädevate ja kompetentsete isikute poolt. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku Eelnõust välja jätta nii HLÜS § 34 lõike 1 muudatusettepanek, KAS § 422 lõikega 1 kehtestada, et ühistupanga juhatuses on vähemalt kolm liiget ning mitte vähendada juhatuse liikmete arvu ühistupanga juhtimiseks.</p>	Mitte-arvestatud	Leiame, et juhatuse liikmete arvu alandamine CRD-s lubatud miinimumarvuni on põhjendatud, arvestades HLÜ-de tegevuse mahtusid ja kapitaliseeritust.
20	<p>Eelnõu § 3 punktiga 8 sätestatakse, et ühistupanga algkapital peab olema vähemalt üks miljon eurot. Finantsinspektsiooni hinnangul ei ole ühe miljoni algkapitali nõue põhjendatud ja täna kehtivat regulatsiooni ühistupankade kapitalinõuete osas ei ole vaja muuta.</p> <p>CRD artikli 12(4) kohaselt võivad liikmesriigid anda tegevusloa teatud liiki krediidasutustele, mille algkapital on lõikes 1 sätestatust väiksem, kui täidetud on järgmised tingimused: a) algkapital on vähemalt 1 miljon eurot; b) asjaomased liikmesriigid teatavad komisjonile ja Euroopa Pangandusjärelevalvele selle valiku kasutamise põhjused. CRD preambuli punkti 49 kolmas lause selgitab täiendavalt väiksema kapitalinõude motivatsiooni: selleks et kindlustada jätkusuutlik ja mitmekesine liidu panganduskultuur, mis teenib peamiselt liidu kodanike huve, tuleks julgustada väikese mahuga</p>	Osaliselt arvestatud	Eelnõuga ette nähtav algkapitali määr (samuti erandid alla 5 miljoni eurose algkapitali määra kohaldamiseks) on vastavusse viidud ühistupanga poolt osutatavate teenustega.

<p>pangandust (nn <i>small-scale banking activities</i>), nagu krediitkassad ja ühistupangad.</p> <p>Finantsinspektsiooni hinnangul tähendab sõnaühend <i>small-scale</i>, et ühistupankade tegevus on piiratud nii mahuliselt, geograafiliselt kui pakutavate teenuste arvu ja keerukuse poolest. Seega CRD artikli 12(4) eesmärk on vähendada algkapitalinõuet kitsale krediitiasutuste ringile, mille riskiprofiil on oluliselt lihtsam ja tegevus oluliselt piiratum võrreldes tavapärase krediitiasutusega. Eelnõu kohaselt kaotatakse olulised täna kehtivad piirangud ühistupanga tegevusele. Ühistupangale lubatakse täpselt sama tegevus ja riskide võtmine nagu mitte ühistupanga vormis krediitiasutusel. Ühistupank saaks muuhulgas asutada filiaali välisriigis ja kaasata hoiuseid piiriülevalt, kaubelda oma arvel ning pakkuda kõiki pangandusteenuseid sh kõrge keerukusega ja riskisusega teenuseid. Finantsinspektsiooni hinnangul on nimetatud kujul Eelnõu vastuolus CRD põhimõtetega, sest selles ei ole piisavalt kitsendatud krediitiasutuste ringi, millele on võimalik madalam algkapitalinõue rakendada.</p> <p>(Ühistu)pankade hea kapitaliseeritus on finantssektori, sh pangandussektori usaldusväarsuse tagamiseks üks oluline tingimus. Arvestada tuleb, et panga asutamise algkapitali nõue viis miljonit eurot on vastavas sektoris juba täna pigem madal nõue. Samuti tuleb ühistupanga puhul arvestada, et pangandustegevusele kohaldub samamoodi üldine pankade suhtes kehtiv raamistik, mille kohaselt peab panga omakapital olema vastavuses tegevuse ulatuse ja sellest tulenevate riskidega. Eelnõuga võimaldatav ühistupanga algkapitali miinimumsuuruse nõue üks miljon eurot ei ole proportsioonis ühistupanga võimaliku tegevusega, s.o osutada tegevuspiiranguteta finantsteenust ja vastavuses asjakohaste regulatsioonide mõttega. Olukord, kus ühistupangale lubatakse sama tegevus ja samade riskide võtmine nagu mitte ühistu vormis pankadele, kuid rakendatakse viis korda madalamat kapitalinõuet, võib tekitada põhjendamatut regulatiivset arbitraaži. Krediitiasutuse algkapitalinõue on muuhulgas ka oluline sisenemisbarjäär, mis toimib viisil, et madalama kvaliteedi ja riskantsema äriplaaniga ning vähem usaldusväärse taustaga taotlejad ei suuda tekitada piisavalt suurt investorite huvi. Sellega kaitstakse nii krediitiasutuse tegevusloa usaldusväarsust kui tagatakse taotlejate kvaliteeti ning see omakorda kaitseb hoiustajate huve.</p> <p>Koosmõjus Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 (CRR) artikli 93 nõudega pidevalt täita algkapitalinõuet on algkapitalinõue <i>backstop</i>'iks tegevust alustavate krediitiasutuste ebaõnnestumisel, sest krediitiasutus on sunnitud enda likvideerimist alustama kui omavahendite tase veel piisavalt kõrge. Algkapitalinõue viis miljonit eurot tagab edukama tegevuse võimalikus likvideerimismenetluses, tagades paremini nii hoiustajate kaitse kui vähendades väljamakseid Tagatisfondist.</p> <p>Sedalaadi nõue tekitab regulatiivset arbitraaži ka võrreldes muude litsentseeritud teenuste pakkujatega. Selline algkapitalinõue üks miljonit eurot ei erineks oluliselt investeerimisühingute algkapitalinõudest 750 tuhat eurot (väärtpaberituruseadus (edaspidi <i>VPTS</i>) § 93 lõike 1 punktid 1</p>		
---	--	--

	<p>ja 2). Ometi kehtivad investeerimisühingutele VPTS §-is 88 sätestatud range klientide varade lahususe nõue ja oma huvides kasutamise keeld, mida krediitiasutus ei ole klientidelt kaasatud hoiuste puhul kohustatud järgima.</p> <p>Finantsinspeksioon palub täiendavalt kaaluda Eelnõus KAS § 44 lõike 1 muudatuse vajalikkust.</p>		
21	<p>Teeme ettepaneku piirata ühistupankade teenuse osutamise ulatust. Eelnõu § 1 punkt 9 näeb ette HLÜ-dele nõude osutada teenuseid vaid Eestis, siis KAS-s ühistupankade puhul sellist erisust ei ole kehtestatud. KAS § 13 lõige 2 ja § 131 lõige 11 sätestavad, et krediitiasutuse registrijärgne asukoht ja peakontor on Eestis. HLÜS § 5 lõikega 3 kehtestatakse nõue, et nii HLÜ asu- ja tegevuskoht peavad asuma Eestis. Seletuskirja kohaselt tähendab see, et HLÜ võib teenuseid osutada Eesti piires, st Eesti elanikele või juriidilistele isikutele. Samuti ei või HLÜ tulenevalt HLÜS § 6 lõikest 5 ja Eelnõu § 1 punktist 10 osutada HLÜS §-s 6 nimetatud teenuseid väljaspool oma tegevuskohta ega välisriigis filiaali kaudu. Eelnõu kohaselt kohaldatakse ühistupangale HLÜS §-des 7-25 ja 32 sätestatud. Seega nimetatud nõuded (HLÜS § 5 ja 6) ühistupanga suhtes ei kohaldu. Seletuskirja lisas 1 on märgitud, et RM ei soovi laiendada liikmete ringi väljaspool Eestit, sest siis kaoks ära sotsiaalne kontroll. Leiame, et ühistupanga ja tema liikmete suhtes peaks samuti kehtestama nõuded, et nende tegevus on piiratud vaid Eestiga ning analoogne piirang tuleb ühistupanga puhul kehtestada ka KAS-s. Seega tuleb ka KAS-s kehtestada piirang, et ühistupank ei või piiriüleselt ega filiaali kaudu teenuseid osutada ning tegevuskoht peab asuma Eestis.</p> <p>Vastava muudatuse mittetegemisel on ühistuna asutatud krediitiasutusel lubatud ka piiriülene tegevus ja eriti veel olukorras, kus nende algkapital oleks Eelnõu kohaselt märkimisväärselt madalam võrreldes aktsiaseltsina asutatud krediitiasutustest.</p>	Selgitatud	<p>HLÜ teenuste osutamise ring (liikmesus) ja territoriaalne piirang (seotus Eestiga) on ühelt poolt tingitud nimelt ühistulise tegevuse edendamise eesmärgil, ning teiselt poolt välise (finantsjärelevalve) puudumisest. Eelnõu koostajad leiavad, et kui isik täidab krediitiasutusele kohalduvaid nõudeid, siis ei ole täiendavalt mõistlik piirata teenuste osutamist (v.a algkapitali nõude puhul; vt eelmine kommentaar).</p>
22	<p>Eelnõu § 3 punktiga 9 täiendatakse KAS § 44 lõikega 2, mille kohaselt otsustavad ühistupanga liikmed aktsia- või osakapitali suuruse muutmise 12 kuu jooksul arvates aktsia- või osakapitali suuruse muutmise aluseks oleva olukorra tekkimisest. Juhime tähelepanu, et 12-kuu pikkune viivitamine võib tekitada olukorda, et tegelik aktsia- või osakapitali suurus on vähenenud, kuid seda raporteeritakse veel aasta jooksul tegelikust suuremana ja see võib järelevalvele ning avalikkusele jätta valet muljet krediitiasutuse kapitaliseeritusest. Finantsinspeksioon teeb ettepaneku täiendada 44 lõiget 2 põhimõttega, et aktsia- või osakapitali vähenemise korral rohkem kui 5% võrra võrreldes avalikes registrites kajastuva summaga, tuleb avalikes registrites olevat teavet viivitamata ajakohastada.</p>	Arvestatud	<p>KAS § 44 lõiget 2 on eelnõus täiendatud.</p>
23	<p>Eelnõu § 3 punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks § 59 lõige 6. Juhime tähelepanu, et seletuskirjas toodud põhjendused ei ühti tehtava muudatusega.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõu seletuskirja on vastavalt muudetud.</p>
24	<p>Eelnõu § 3 punktiga 21 muudetakse KAS § 84 lõike 2 sõnastust. Juhime tähelepanu, et seletuskirjas toodud põhjendused ei ühti tehtava muudatusega. Seletuskirjas ei ole põhjendatud siseauditi üksuse juhile täiendavate nõuete kehtestamist.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõu seletuskirja on vastavalt muudetud.</p>
25	<p>Eelnõu § 3 punktiga 23 täiendatakse KAS § 116 lõikega 4. Lisatud lõike 4 sätestatu kohaselt lõpetatakse ühistupank, kui ühistupangal on vähem kui 50 liiget ja liikmete arv ei ole kahe kuu jooksul suurenenud. Uuest sätest ei tulene kes sellisel juhul</p>	Selgitatud	<p>Ühistupanga lõpetamine toimub 11. peatükis sätestatu kohaselt kui ühistupanga erisätetes ei ole sedastatud teisiti.</p>

	lõpetamise menetluse alustab. Tuleks ette näha ka nõuded, et kui ühistupank ei astu samme ega tee otsust teatud aja jooksul vabatahtlikuks lõpetamiseks, siis on Finantsinspeksiioonil õigus nõuda kohtu kaudu ühistupanga sundlõpetamist.		
26	Finantsinspeksiioon jääb seisukoha juurde, et enne Finantsinspeksiioonilt tegevusloa taotlemist peavad HLÜ-d vahetult enne tegevusloa esitamist läbima varade põhjaliku hindamise (<i>Asset Quality Review</i>), et saada ülevaade milline on varade tegelik kvaliteet ja kvaliteedi mõju krediitiasutuse/ühistupanga omavahendite tasemele ja kapitaliseeritusele. Nagu ka seletuskirjas on korduvalt välja toodud, siis täna ei allu HLÜ-d riiklikule järelevalvele ning liikmed ei huvitu ega teosta kontrolli HLÜ tegevuse, sh varade, üle ning nende tegevus on läbipaistmatu, revisjonikomisjonid ei suuda riskikohti tuvastada ja/või ei ole sõltumatud. Seega sõltumatu varade hindamine enne ühistupanga loa taotlemist on hädavajalik, et saada kindlust varade tegelikus kvaliteedis ja väärtuses.	Selgitatud	Varade kvaliteedi hindamine peab toimuma kõikide isikute puhul, kes taotlevad krediitiasutuse tegevusloa, sh HLÜ-d.
27	KAS § 46 reguleerib ühistupanga kasumi jaotamist. Juhime tähelepanu, et kasumi väljamakseid (dividende) käsitlevad erinevad seadused erinevalt, mistõttu peaks need sätted tulevikus üle vaatama ja täpsustama.	Teadmiseks võetud	
28	KAS § 134.19 kirjutab ette karistusnormi juhaks, kui krediitiasutus rikub tarbija krediitivõimelisuse hindamise kohustust. Seejuures on analoogne säte ka KAVS §-s 99. Kuid lisaks KAVS §-le 99 näeb KAVS § 98 ette karistusnormi ka sisekontrollile ja sise-eeskirjale kehtestatud nõuete rikkumise eest. Üheks selliseks sise-eeskirjaks on KAVS §-ga 49 ette nähtud tarbija krediitivõimelisuse kord, mis on väga oluline dokument otsustamiseks ja veendumaks, kas tarbija krediitivõimelisuse hindamise kohustust on rikutud. KAS § 83 lõike 31 kohaselt kohustuvad ka krediitiasutused järgima KAVS §-s 49 sätestatud ehk kehtestama vastava sise-eeskirja. Kuid KAS ei sisalda KAVS §-ga 98 analoogset sätet. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku kehtestada KAS-s KAVS §-ga 98 analoogne säte.	Selgitatud	KAS-is sisalduvate vastutussätete ülevaatamine on plaanitud tulevikus muu eelnõu raames.
29	Juhime tähelepanu, et nii KAS-s kui ka KAVS-s on trahvimäärad juriidiliste isikute puhul läbivalt väärteo korras 32 000 eurot, mis ei vasta EL õigusele ega ole kooskõlas ka trahvi rakendamise eesmärkidega. Teeme ettepaneku rakendada finantssektoris halduskaristusi määras, mis oleks kooskõlas EL õiguses kehtestatud nõuetega.	Selgitatud	Juriidiliste isikute trahvimäärad vaadatakse üle korraga kõikides finantssektori eriseadustes eraldi eelnõuga.
30	Finantsinspeksiiooni seaduse muutmise Kuigi Eelnõuga ei ole Finantsinspeksiiooni seaduse (edaspidi FIS) muutmise ette nähtud, peab Finantsinspeksiioon teatud muudatusi vajalikuks. Teeme ettepaneku muuta ja suurendada FIS § 453 lõikega 1 kehtestatud krediitiasutuse tegevusloa menetlustasu 10 000 euroni. Hetkel kehtiva tegevusloa menetlustasu tase pärineb aastast 2005. a. ja seda ei ole vahepealse aja jooksul muudetud. Krediitiasutus on finantsstabiilsuse seisukohalt kõige olulisem subjekt ning seepärast on põhjendatud, et sellise järelevalve subjekti puhul on tegevusloa taotlemise menetlustasu kõrgem kui teistel. Sellest tulenevalt ka FIS §-ga 454 kehtestatud täiendava tegevusloa või olemasoleva tegevusloa muutmise taotlemise tasu võiks olla suurendatud 3 000 euroni.	Selgitatud	Tegevusloa menetlustasud vaadatakse üle korraga kõikides finantssektori eriseadustes eraldi eelnõuga.

31	Palume arvestada, et Finantsinspektsiooni tegevust finantseeritakse finantsjärelevalve subjektide poolt, mistõttu peaks järelevalve olema kulupõhine ja lähtuma eesmärgist, et ühed subjektid ei peaks teisi subsideerima. Finantsinspektsiooni hinnangul, vähemalt esimesel aastal, peaks ette nägema täiendava mehhanismi, millega ühistupangad ise tasuksid oma menetluskulu ja seda ei peaks subsideerima teised järelevalve subjektid.	Selgitatud	Eelnõu koostajad on nõus, et üldiselt ei peaks ühed järelevalvesubjektid Sarnaselt eelmises märkuses toodule
32	Muud märkused Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse HLÜS §-i 2 lõigetega 5–6. Juhime tähelepanu, et nimetatud paragrahvis puudub lõige 4.	Arvestatud	Eelnõu § 1 p 3 on muudetud.
33	Eelnõu § 1 punktiga 10 mh muudetakse HLÜS § 6 lõiget 2. Seletuskirja kohaselt „kindlaksmääramata isikute ringile“ asendatakse fraasiga „hoiu-laenuühistu liikmetele ja mitte-liikmetele“, kuid Eelnõus on sätestatud „liikmetele ja muudele isikutele“.	Arvestatud	Eelnõu seletuskirja on vastavalt muudetud.
34	Eelnõu § 1 punktiga 26 tunnistatakse kehtetuks HLÜS § 22 lõiked 4 ja 5. Seletuskirja kohaselt on osakapitali korrigeerimise raamistik asendatud lõigetes 6 ja 7 tooduga. Juhime tähelepanu, et Eelnõus puudub § 22 lõige 7.	Arvestatud	Eelnõu § 1 punkti 26 on vastavalt muudetud.
35	Seletuskirja 4. lehekülje kohaselt „Probleemid ühistutes ei ole aga seotud rahapesu tõkestamisega“. Absoluutseks rahapesu tõkestamise probleemi välistamiseks ei ole Finantsinspektsiooni hinnangul alust. Seega peame mõistlikuks viidatud lause Eelnõu seletuskirjast kustutada või täiendada järgmiselt: <i>“Probleemid ühistutes ei ole aga seotud üksnes rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega.”</i>	Arvestatud	Eelnõu seletuskirja on vastavalt muudetud.
36	Eelnõu §-i 4 kohta on seletuskirjas sätestatud, et „käesolev muudatus peaks tagama, et makseteenuseid osutavas HLÜ-s rakendatakse suurema osamaksu teinud liikmetele ka sobivusnõudeid, misjärel ei oleks võimalik HLÜ-sse hoiustanud isikute raha laenata sellistele liikmetele, kes on kriminaalkorras karistatud, kelle osalus ei too kaasa rahapesu või terrorismi rahastamise riske või kes ei vasta muudele MERAS-i 4. peatükis sätestatud nõuetele“. Teeme ettepaneku sõnastada lause järgmiselt: <i>„Käesolev muudatus peaks tagama, et makseteenuseid osutavas HLÜ-s rakendatakse suurema osamaksu teinud liikmetele ka sobivusnõudeid, misjärel ei oleks võimalik HLÜ-sse hoiustanud isikute raha laenata sellistele liikmetele, kes on kriminaalkorras karistatud, kelle osalus võib kaasa tuua rahapesu või terrorismi rahastamise riske või kes ei vasta muudele MERAS-i 4. peatükis sätestatud nõuetele.”</i>	Arvestatud	Viidatud lauset on seletuskirjas muudetud.
37	HLÜS § 325 lõike 4 kohaselt ei või nõukogu liikmeks olla HLÜ juhatuse liige, prokurist, audiitor ega laenukomitee liige, samuti krediidiastutuse ega teise finantseerimisasutuse, välja arvatud ühistupanga, juhatuse või nõukogu liige. Põhikirjas võib näha ette muid isikuid, kes ei või olla nõukogu liikmeks. Juhime tähelepanu, et koma peale sõna „ühistupanga“ on üleliigne.	Selgitatud	Koma pärast sõna „ühistupanga“ on sätte lausestuse juures vajalik, sest ühistupanga erand käib ainult sellest eelneva lauseosa kohta.
38	Eelnõu § 1 punkti 45 kohta on seletuskirjas sätestatud, et HLÜS § 325 lõigete 7-10 näol on tegemist äriseadustiku § 317 lõigete 2–4 ületoomisega HLÜS-i. Juhime tähelepanu, et HLÜS-s puudub § 325 lõige 10.	Arvestatud	Eelnõu seletuskirja on vastavalt muudetud.
39	Eelnõu seletuskirja 44. leheküljel on sätestatud, et hoiuste hüvitamise tähtaeg on 7 päeva. Juhime tähelepanu, et hoiuste hüvitamise tähtaeg on 7 tööpäeva.	Arvestatud	Eelnõu seletuskirja on vastavalt muudetud.

MTÜ FINANCEESTONIA			
1	Üldine Kindlasti tuleks HLÜ-d viia võimalikult kiiresti mingis vormis FI järelevalve alla, kasvõi KAVS raamistikku peegeldades.	Teadmiseks võetud	
2	Minimaalse osakapitali tõstmine 32 000 eurolt 50 000 euroni. Uus tase on väga madal, võiks kaaluda tõstmist 100 000 euroni. KAV nõue on 50 000 eur, aga KAV ei tohi võtta hoiuseid.	Selgitatud	Eelnõu koostamisel kaaluti minimaalse osakapitali tõstmist 100 000 euroni, kuid eelnõu koostajate hinnangul ei oleks see jõukohane väiksematele HLÜ-dele, kes peaksid üsna kiiresti kahe- või kolmekordistama oma kapitalimahtusid.
3	Restruktureerimise lõpptähtaeg on 2027 lõpus ehk aega on 5 aastat. Võiks kehtestada 3-4 aastat. Selle ajaga on võimalik end ümber kujundada kas pangaks või krediidiandjaks.	Mitte-arvestatud, selgitatud	Pakutud panga tegevusloa taotlemise tähtaeg on eelnõu koostajate hinnangul liiga lühike, arvestades panga tegevusloa taotlemisele kuluvat ressursi ja vajaminevaid toiminguid (eelkõige arvestades HLÜ-de ühistulist vormi).
EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA			
1	Üldine Kaubanduskoda nõustub Rahandusministeeriumiga, et hoiu-laenuühistutega seotud regulatsioone tuleb muuta. Peamiseks lahendamist vajavaks probleemiks on vähene kontroll hoiu-laenuühistute tegevuse üle, täpsemalt seaduses sätestatud hoiu-laenuühistute enesekontrolli põhimõtte mittetõõtamine praktikas. Samuti on olnud probleeme mõnede pahatahtlikult tegutsevate hoiu-laenuühistutega. Seega toetame Eelnõu peamist eesmärki tagada hoiu-laenuühistute tegevuse suurem läbipaistvus ning hoiu-laenuühistute liikmete (hoiustajate) tõhusam kaitse. Samas peame oluliseks, et nende eesmärkide saavutamine ja muudatuse tegemine õigusaktides toimuks kooskõlas hea õigusloome põhimõtetega ning erinevaid huvigruppe sisuliselt kaasates.	Teadmiseks võetud	
2	Meie hinnangul ei ole Eelnõu väljatöötamine toimunud vastavalt hea õigusloome põhimõtetele ning plaanitavaid muudatusi ei ole meile teadaolevalt kõikide oluliste sihtgruppidega läbi arutatud. Eelkõige jääb mõistetamatuks, millest on põhjustatud Eelnõu menetlemise kiireloomulisus. Hoiu-laenuühistutega seonduvad probleemid on meie hinnangul olnud ministeeriumile teada aastaid. Nüüd proovib aga Rahandusministeerium olukorda lahendada loetud päevade jooksul jõulupühade järgsel ajal. Soovime rõhutada, et Kaubanduskodjal ning teistel kaasatud organisatsioonidel on olnud aega oma seisukohtade kujundamiseks Eelnõu osas kõigest neli tööpäeva. Arvestades muudatuste mahtu ning nende märkimisväärselt suurt mõju hoiu-laenuühistutele, on tähtaeg arvamuse avaldamiseks selgelt ebamõistlik ning vastuolus ka HÖNTE-ga, mille § 1 lg 5 kohaselt peab huvirühmade kaasamine toimuma vastavalt Vabariigi Valitsuse kodulehel avaldatud kaasamise heale tavale. Kaasamise hea tava punkt 4.6 on sõnastatud järgnevalt: "Kaasatavatele võimaldatakse piisavalt aega tagasiside andmiseks. Avalik konsulteerimine kestab neli nädalat.	Selgitatud	Plaanitavate muudatustele on eelnenud väljatöötamiskavatsus ja eelnõu oli esimesel kooskõlastusringil juba 2020. a. sügisel. Lisaks on korraldatud ka mitmeid kohtumisi ühistutega. Teise kooskõlastusringi tavapärasest lühem tähtaeg on tingitud sellest, et 2020. aastal esimesele kooskõlastusringile saadetud eelnõu sisu ühtib siiski suures osas käesoleva eelnõu versiooniga – juurde on lisatud üleminekusätteid ning täiendatud ühistupanga regulatsiooni krediidiasutuste seaduses; samuti lisatud reklaamiseadusesse piirang hoiuseintresside reklaamimise kohta. Lisaks on Rahandusministeerium aastate jooksul Eesti Hoiu-

	<p>Põhjendatud juhtudel võib konsulteerimise kestust lühendada. Konsulteerimise kestust pikendatakse väga mahuka otsuse eelnõu puhul või muudel põhjendatud juhtudel.”</p> <p>Antud juhul ei vasta Rahandusministeeriumi tegevus Kaubanduskoja hinnangul mitte ühelegi sättes olevale lausele. Kaasatavatele ei võimaldata piisavalt aega tagasiside andmiseks, sest 17 lehekülje pikkuse eelnõu ja 82 lehekülje pikkuse seletuskirja läbitöötamiseks ei ole neli tööpäeva kindlasti piisav. Avalik konsulteerimine kestab nelja nädala asemel neli tööpäeva. Eelnõust ei nähtu midagi sellist, mis võiks põhjendada konsulteerimise lühendamist. Eelnõud koos seletuskirjaga võib pidada keskmisest oluliselt mahukamaks, kuid sellele vaatamata Rahandusministeerium mitte ei pikendanud arvamuse avaldamise tähtaega, vaid on seadnud hea kaasamise tavas sätestatust mitu korda lühema tähtaja.</p> <p>Nii käesoleva konsultatsiooni kui ka kõigi järgnevate kaasamiste puhul peame väga oluliseks, et peetakse kinni hea õigusloome ja normitehnika eeskirjas ning kaasamise heas tavas sätestatust. Heaks kaasamiseks ei saa pidada seda, kui 17 lehekülje pikkusele eelnõule oodatakse tagasisidet nelja tööpäeva jooksul. Lisaks teeme ministeeriumile ettepaneku arutada plaanitavad muudatused veelkord läbi hoiu-laenuühistutega ja vajaduse korral ka teiste huvigruppidega, et leida olemasolevatele probleemidele mõistlikud lahendused.</p>		<p>Laenuühistute Liidule pakkunud mitmeid võimalusi esitada konkreetseid ja sihistatud ettepanekuid, mis suurendaksid hoiu-laenuühistute läbipaistvust ja usaldusväärust, kuid sisuliselt ei ole selliseid ettepanekuid siiani laekunud. Liidu esitatud ettepanekute sisu on hoopis veelgi „liberaliseerida“ kehtivat regulatsiooni (kaotada ära mitmeid põhimõttelisi nõudeid), mis on täiesti vastupidine suund. Selline lähenemine võib hoopis tekitada juurde uusi maksejõuetusjuhtumeid.</p> <p>Veel lisaks – Hoiu-laenuühistute Liit esindab vähem kui pooli ühistuid. Liitu mitte-kuuluvate ühistute seisukohad aga erinevad Liitu kuuluvate ühistute seisukohtadest – Liitu mitte-kuuluvad ühistud toetavad mitmeid varasemaid ja ka nüüd eelnõuga tehtavaid ettepanekuid.</p>
EESTI PANK			
1	<p>Eesti Pank toetab eelnõu kiiret vastuvõtmist. Oleme nõus eelnõu seletuskirjas toodud väitega, et sisuliselt võib ühistu liikmeks saada igaüks ja seeläbi saab asuda seisukohale, et hoiuseid kaasatakse kaudselt ikkagi avalikkuselt. Oleme varasemalt mitu korda juhtinud tähelepanu, et hoiu-laenuühistud tegelevad avalikkuselt hoiuste kaasamisega ja seetõttu tuleb nad viia finantsjärelevalve alla. Muuhulgas on see vajalik ka võrdse kohtlemise ja finantsturu läbipaistva toimimise aspektist. Seetõttu toetame eelnõus pakutud lahendust, mille kohaselt hoiuseid kaasavad hoiu-laenuühistud peavad taotlema Finantsinspeksiioonilt ühistupanga või panga tegevusloa või oma tegevuse ümber kujundama.</p>	Teadmiseks võetud	
2	<p>Samas leiame, et eelnõus väljapakutud üleminekuperiood (31.12.2027) on liiga pikk, kuna tegevusloa taotlemise ettevalmistamine ja menetlus ei vaja nii pikka perioodi. Teeme ettepaneku üleminekuperioodi lühendada nii, et hoiu-laenuühistud peavad taotlema Finantsinspeksiioonilt krediitiasutuste tegevusluba hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks.</p>	Mitte-arvestatud	<p>Pakutud üleminekuperioodi pikkus ja panga tegevusloa taotlemise tähtaeg on eelnõu koostajate hinnangul liiga lühikesed, arvestades panga tegevusloa taotlemisele kuluvat ressursi ja vajaminevaid toiminguid (eelkõige arvestades HLÜ-de ühistulist vormi).</p>
3	<p>Teeme ka ettepaneku krediidiandjate- ja vahendajate seaduse paragrahv 2 lõige 6 hiljemalt koos tegevusloa taotlemise nõude kehtima hakkamisega kehtetuks tunnistada. Seletuskirja järgi võivad hoiu-laenuühistud tulevikus jätkata laenude andmist ilma hoiuste kaasamiseta ka krediidiandjana. Kehtiv krediidiandjate- ja vahendajate seaduse paragrahv 2 lõige 6 näeb ette tingimused, mille puhul ei kohaldu antud seadust hoiu-laenuühistutele. Kuigi eelnõuga nähakse ette hoiu-laenuühistutele eraldi nõuded laenuandmisele, ei pruugi need</p>	Selgitatud	<p>Kui HLÜ taotleb krediidiandja tegevusloa, siis laienevad talle KAVS-ist tulenevad nõuded, sh laenu andmise nõuded. KAVS § 2 lõike 6 kehtetuks tunnistamist analüüsivad eelnõu koostajad täiendavalt tulevikus ning vajaduse korral tehakse vastav muudatus KAVS-is.</p>

	olla piisavad ja arvestades hoiu-laenuühistute ümberkorraldamist võiks rakendada neile laenuandmisel krediidiandjatele kehtestatud nõudeid. Seda muudatust võib rakendada ka varasemalt nähes ette vajaliku üleminekuperioodi.		
EESTI HOIU-LAENUÜHISTUTE LIIT			
1	<p>Leiame, et Rahandusministeeriumi poolt eelnõu sellisel kujul ja kiirusega menetlemine on vastuolus Vabariigi Valitsuse kinnitatud kaasamise hea tavaga ning hoiu-laenuühistute (HLÜ) arvamust ei peeta juba ette millekski. Tegemist on pahatahtliku ja tagajärgedele mõtlematu sooviga likvideerida Eesti üks vanimaid oma liikmetel tuginevaid ettevõtlusvorme. Nõukogude võim likvideeris ühistulise liikumise 1940ndatel aastatel. Nüüd, 21. sajandil näeme sama katset demokraatliku Eesti Vabariigi poolt. HLÜde likvideerimine ülalt alla on vastuolus Euroopa Liidu õigusega, kus Eesti Euroopa Liidu liikmena on võtnud endale kohustuse tagada toimiv turumajandus ja seda ka ühistegevus- ja finantssektoris.</p> <p>Senine probleem on olnud selles, et riigi poolt ja seaduse alusel tegutsevad institutsioonid (Finantsinspeksioon, Rahapesu Andmebüroo, Rahandusministeerium, Eesti Pank jne) ei ole vaatamata HLÜde korduvatele pöördumistele suutnud mõnede HLÜde senisele pahatahtlikkusele piiri panna, kuigi riikliku töhusa järelevalve tegemiseks HLÜde kui finantseerimisasutuste üle annab lisaks aluse kehtiv rahapesu ja terrorismi tõkestamise seadus (vt mh RahaPTS § 72 lõige 2 punkti 4).</p> <p>Kuna eelnõuga soovitakse HLÜd kui eraldi ettevõtlusvorm lähema viie aasta jooksul ära likvideerida või alternatiivina sundümberkujundada, siis tuginedes Eesti Hoiu-laenuühistute Liidu liikmesühistute edukale tegevuskogemusele aastast 1992, mida toetavad ka hoiu-laenuühistute (kui ettevõtlusvormi) head tulemused inimeste ja kogukondade ühistegevuse edendamisel üle maailma, ei toeta ega kooskõlasta Eesti Hoiu-laenuühistute Liit Rahandusministeeriumi esitatud eelnõud.</p>	Teadmiseks võetud, selgitatud	<p>Plaanitavate muudatustele on eelnenud väljatöötamiskavatsus ja eelnõu oli esimesel kooskõlastusringil juba 2020. a. sügisel. Lisaks on korraldatud ka mitmeid kohtumisi ühistutega.</p> <p>Teise kooskõlastusringi tavapärasest lühem tähtaeg on tingitud sellest, et 2020. aastal esimesele kooskõlastusringile saadetud eelnõu sisu ühtib siiski suures osas käesoleva eelnõu versiooniga – juurde on lisatud üleminekusätted ning täiendatud ühistupanga regulatsiooni krediidiasutuste seaduses; samuti lisatud reklaamiseadusesse piirang hoiuseintresside reklaamimise kohta.</p> <p>Lisaks on Rahandusministeerium aastate jooksul Eesti Hoiu-Laenuühistute Liidule pakkunud mitmeid võimalusi esitada konkreetseid ja sihistatud ettepanekuid, mis suurendaksid hoiu-laenuühistute läbipaistvust ja usaldusväärsust, kuid sisuliselt ei ole selliseid ettepanekuid siiani laekunud. Liidu esitatud ettepanekute sisu on hoopis veelgi „liberaliseerida“ kehtivat regulatsiooni (kaotada ära mitmeid põhimõttelisi nõudeid), mis on täiesti vastupidine suund. Selline lähenemine võib hoopis tekitada juurde uusi maksejõuetusjuhtumeid.</p> <p>Veel lisaks – Hoiu-laenuühistute Liit esindab vähem kui pooli ühistuid. Liitu mitte-kuuluvate ühistute seisukohad aga erinevad Liitu kuuluvate ühistute seisukohtadest – Liitu mitte-kuuluvad ühistud toetavad mitmeid varasemaid ja ka nüüd eelnõuga tehtavaid ettepanekuid.</p>
AUDIITORKOGU			
1	Üldine Audiitorkogu analüüsis eelnõus nimetatud õigusnorme eelkõige audiitorteenuse osutamise seisukohast.	Teadmiseks võetud	
2	Eelnõu § 41 lg 1 § 41 lg 1 näeb ette, et hoiu-laenuühistu raamatupidamise aastaaruanne peab olema auditeeritud. Auditi võib asendada	Osaliselt arvestatud	Eelnõust on kustutatud HLÜS § 41 lg 1 lause 2.

	<p>ülevaatusega, kui hoiu-laenuühistu kaasatud hoiuste maht on väiksem kui 1 000 000 eurot.</p> <p>Nimetatud õigusnorm ei ole kooskõlas AudS § 91 sätestatud üldiste auditi kohustuse kriteeriumitega. Kindlasti ei tohiks valdkonna eriseadus ette näha leebemaid auditi kriteeriume kui AudSs on sätestatud. Sellest tulenevalt tuleb õigusnormi lisada, et auditi võib asendada ülevaatusega, kui hoiu-laenuühistu (edaspidi HLÜ) kaasatud hoiuste maht on väiksem kui 1 000 000 eurot ja HLÜl ei ole raamatupidamise aruande auditi kohustust tulenevalt AudS § 91 lg-st 1 ja 2.</p> <p>Lisame, et eelnõus kasutatakse mitmes sättes terminit „auditeeritud“, kuigi audiitorkontrolli on võimalik teostada ka ülevaatusena. Näit § 413 lg 2 p. 1. Soovitame eelnõu terminoloogiat nimetatud osas muuta, kasutades pigem mõistet „audiitorkontroll“.</p>		<p>Lisaks märgime, et terminit „auditeeritud“ on eelnõus kasutatud ainult majandusaasta aruande puhul, ning ülevaatusena auditeerimise asendamine ei ole eelnõu koostajate hinnangul lubatud ka nt kehtiva HLÜS § 26 lg 1 alusel. Sellega seostuvad ka eelnõus toodud HLÜS § 41 lg 1 ning § 41.3 muudatused.</p>
3	<p>Eelnõu § 41 lg 4</p> <p>Täpsustamist vajavad järgmised teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kliendi kohustus tellida eritöö <p>Oleme oma eelmises arvamuses eelnõule selgitanud, et tegemist on audiitori eritööga. Nimetatud eritöö tingimused lepib audiitorettevõtja kliendiga kokku kliendilepingus. Kuna tegemist on eritööga, mitte raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrolliga, peab seaduses määratlema, et hoiu-laenuühistul on kohustus tellida audiitorilt nimetatud eritöö. Hetkel pakutud sõnastuses tekiks arusaamatu ja praktikas lahendamatu olukord, kus seadus näeb ette audiitorile kohustuse läbi viia seaduses nimetatud nõuete audiitorkontroll, kuid HLÜl kohustust eritööd tellida ei ole. Audiitor ei saa omal initsiatiivil ühtegi majandusüksust kontrollima minna, isegi kui see on seaduses nõudena kirjutatud, vaid antud töövõtu peab HLÜ temalt tellima. Seetõttu peab seadus nimetatud eritöö tellimise kohustuse HLÜdele ette nägema.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Audiitorkontrolli standard ja kindlustunde aste <p>Oleme varasemalt selgitanud, et eritöö puhul on kriitiliselt oluline seaduses märkida, mis standardi kohaselt audiitor HLÜ poolt temalt tellitava töövõtu peab läbi viima. Peame siin kõige asjakohasemaks audiitorkontrolli standardit ISAE 3000, põhjendatud või piiratud kindlustunnet andvana. Samuti on oluline arvestada, et kõigi eritöö objektide osas ei ole põhjendatud kindlustunde andmine võimalik. Klientide võrdse kohtlemise ja seaduse nõuete selguse huvides peab seadus määratlema, milliste nõuete osas ootab seadusandja põhjendatud kindlust ja millal eeldatakse piiratud kindlust.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Täpsemad kriteeriumid § 27, 271 lg 4 ja § 28 nõuete osas ja nõuete selgem ning arusaadav määratletus <p>Oleme oma eelmises arvamuses ning kohtumistes ja kirjavahetuses selgitanud, millised audiitorkontrolli nõuded vajaks rohkem selgust. Kahjuks ei ole kõiki meie ettepanekuid arvesse võetud. Rõhutame veel kord, et audiitor saab ISAE 3000 põhjendatud või piiratud kindlust andva töövõtu raames kontrollida seaduses sätestatud nõuete täitmist, mis on piisavalt määratletud, et audiitor saaks neid käsitleda kriteeriumina.</p>	Selgitatud	<p>Kohustus tellida eritöö ei ole üldiselt ette nähtud ka teistes finantsvaldkonna eriseadustes. Eelnõu üks eesmärke on suurendada liikmete rolli ühistu tegevuses ja seeläbi ka ühistu tegevuse üle kontrolli teostamisel. Teisisõnu, liikmete huvi peaks olema ka seaduses sätestatud eritööd korrapäraselt läbi viia.</p> <p>Audiitorkontrolli standardi ja kindlustunde astme osas on seletuskirja täiendatud. Eelnõu koostajate hinnangul ei ole seaduse tasandil standardile viitamine ja kindlustunde määramine põhjendatud.</p> <p>Mis puudutab § 27, § 27.1 ning § 28 nõudeid, siis need on proovitud eelnõu uues versioonis varasemaga võrreldes enam arusaadavamaks teha ja nende sisu avada.</p>

TARTU HOIU-LAENUÜHISTU			
1	<p>Üldine</p> <p>Leiame, et Rahandusministeeriumi poolt eelnõu sellisel kujul menetlemine on vastuolus Vabariigi Valitsuse kinnitatud kaasamise hea tavaga ning tegemist on inimlikus vaates ka tegutsevate hoiu-laenuühistute otsese mõnitamisega, kus hoiu-laenuühistute arvamust ei peeta millekski.</p>	Teadmiseks võetud	
2	<p>Vastuolu kaasamise hea tavaga</p> <p>Vastavalt „Vabariigi Valitsuse reglemendi“ § 4 lõikele 2 kaasatakse eelnõu või muu küsimuse ettevalmistamisse asjassepuutuvad huvirühmad vastavalt kaasamise heale tavale, mille kinnitab Vabariigi Valitsus. Kaasamise heast tavast ning huvirühmade kaasamise vajalikkusest kõneleb ka „Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja“ § 1 lõige 5. Kaasamise hea tava ise on kinnitatud ja avaldatud Riigikantselei kodulehel (https://www.riigikantselei.ee/kaasamise-hea-tava). Nimetatud kaasamise hea tava rikkumise kohta Rahandusministeeriumi poolt ei ole võimalik isegi ühtegi konkreetset tsitaati välja tuua, sest kõnealuse eelnõu menetlemisel on Rahandusministeerium rikkunud selle igat punkti!</p> <p>Hoiu-laenuühistutele ei ole varem kõnealust seaduseelnõu näidatud. Ainus põgus tutvustamine toimus rahandusministri ja hoiu-laenuühistute esindajate kohtumisel 13. detsembril 2022. Juhime tähelepanu, et kohtumise teate saatis eelnõu üks koostajatest, finantsteenuste poliitika osakonna asejuhataja Thomas Auväär, kes kirjutas kohtumise teates mh järgmist: „Lisaks tulenevalt Hoiu-laenuühistute Liidu poolt edastatud kirjast (lisan selle siia), võiks Liidu esindaja teha kohtumisel omapoolse ettekande/lühikese esitluse, et mida täpsemalt võiks kehtivas regulatsioonis muuta – eelkõige palume keskenduda järelevalve/kontrolliga seotud nõuete muutmisele“. Tegelikult kujunes kohtumine vaid hoiu-laenuühistute teavitamiseks (ülevaate andmiseks) sellest, mida ministeerium on juba valminud eelnõuga otsustanud muuta ning mingiks hoiu-laenuühistute omapoolseks ettekandeks/esitluseks võimalust ei antudki, kuigi esmased vastukommentaari kuulati ära, et „linnukes“ kirja saaks. Nagu tabavalt ütles kogu kohtumise lõpetuseks Eesti Hoiu-laenuühistute Liidu (koondab 7 vanimat hoiu-laenuühistut) juhatuse esimees Uno Silberg: „Arvasime, et meid kutsuti pulma, aga sattusime enda matustele“.</p> <p>Lausa tragikoomiline on eelnõu menetlemisel asjaolu, et hoiu-laenuühistutele kui asjassepuutuvale huvirühmale esitatakse 17 lehekülje pikkune eelnõu koos 82 lehekülje pikkuse seletuskirjaga esimest ja ainsat korda arvamuse avaldamiseks pühadevahelisel ajal (seda oleks võinud ju vähemalt 14. detsembril teha?), jättes arvamuse andmiseks formaalselt 4 tööpäeva. Mõnitamise ja küünilisuse tippasemest jäi puudu vaid seik, et kaaskirja lõppu ei olnud lisatud „Kaunist aastavahetust!“ või midagi sellist.</p> <p>Eelnõu kaaskirjas on lause: „Arvestades teema kiireloomulisust, siis palun Teie seisukohta hiljemalt 2. jaanuaril 2023. a.“. Milles seisneb teema kiireloomulisus, jääb</p>	Teadmiseks võetud, selgitatud	<p>Plaanitavate muudatustele on eelnenud väljatöötamiskavatsus ja eelnõu oli esimesel kooskõlastusringil juba 2020. a. sügisel. Lisaks on korraldatud ka mitmeid kohtumisi ühistutega.</p> <p>Teise kooskõlastusringi tavapärasest lühem tähtaeg on tingitud sellest, et 2020. aastal esimesele kooskõlastusringile saadetud eelnõu sisu ühtib siiski suures osas käesoleva eelnõu versiooniga – juurde on lisatud üleminekusätteid ning täiendatud ühistupanga regulatsiooni krediidiasutuste seaduses; samuti lisatud reklaamiseadusesse piirang hoiumeintresside reklaamimise kohta.</p> <p>Lisaks on Rahandusministeerium aastate jooksul Eesti Hoiu-Laenuühistute Liidule pakkunud mitmeid võimalusi esitada konkreetseid ja sihistatud ettepanekuid, mis suurendaksid hoiu-laenuühistute läbipaistvust ja usaldusväarsust, kuid sisuliselt ei ole selliseid ettepanekuid siiani laekunud. Liidu esitatud ettepanekute sisu on hoopis veelgi „liberaliseerida“ kehtivat regulatsiooni (kaotada ära mitmeid põhimõttelisi nõudeid), mis on täiesti vastupidine suund. Selline lähenemine võib hoopis tekitada juurde uusi maksejõuetusjuhtumeid.</p> <p>Veel lisaks – Hoiu-laenuühistute Liit esindab vähem kui pooli ühistuid. Liitu mitte-kuuluvate ühistute seisukohad aga erinevad Liitu kuuluvate ühistute seisukohtadest – Liitu mitte-kuuluvad ühistud toetavad mitmeid varasemaid ja ka nüüd eelnõuga tehtavaid ettepanekuid.</p>

	<p>täiesti arusaamatuks, kuigi vastuse sellele võib ehk leida käesoleva kirja punktist 2.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt soovitame kõnealuse eelnõuga seotud Rahandusministeeriumi ametnikel tutvuda Vabariigi Valitsuse kinnitatud kaasamise hea tavaga, millega nad ilmselgelt oma ministeeriumis töötamise aja jooksul tutvunud ei ole, sest sellest, kuidas seaduseelnõu menetlema peab, ei paista neil aimu olevat. Seniks aga tuleb eelnõu menetlemine peatada.</p>		
3	<p><i>Eelnõu sisust ja poliitilisest tellimusest</i></p> <p>13. detsembril 2022 Rahandusministeeriumis toimunud kohtumisel, mille eelnõu autorid ise ei osalenudki (sic!), ütlesid minister ja temaga kaasas olnud ametnikud muu hulgas, et eelnõu puhul on tegemist poliitilise tellimusega ja et eelnõu peab jõudma jaanuari teisel nädalal kindlasti Riigikokku, sest nii olevat käskinud Riigikogu rahanduskomisjoni esimees Aivar Kokk. See, kas see tööle vastab, ei ole meie hinnata, aga ilmselgeks sai asjaolu, et hoiu-laenuühistute arvamuse küsimine enne eelnõu esitamist Riigikogule saab olema vaid formaalsus ning ühegi märkusega arvestada ei kavatseta, sest selleks pole aegagi. Kaaskirjas nimetatud „teema kiireloomulisus“ vaid kinnitab seda seisukohta.</p> <p>Tartu Hoiu-laenuühistu on esitanud oma üldised seisukohad Rahandusministeeriumi kavandatavate muudatuste hukatuslikkuse osas juba varem, sest eelnõu ettevalmistajad (nimeliselt näiteks Thomas Auväärt) on midagi sarnast üritanud erinevatele ministritele ette suruda juba aastaid, kuid senini tulutult. Eesti Hoiu-laenuühistute Liit on aastal 2020 esitanud ka omapoolse eelnõu hoiu-laenuühistute seaduse muutmiseks, kuid see on Rahandusministeeriumi poolt arvesse võtmata jäetud ning mingit arutelu pole toimunud. Nii ongi kokku saadud eelnõu, mis kas vastavalt poliitilisele tellimusele või ametnike küündimatusele tooks seadusena jõustumise korral kaasa hoiu-laenuühistute kui ühistegelise ettevõtluvormi hävingu Eestis. Põhjendused, miks see nii on, olemas korduvalt Rahandusministeeriumile esitanud, kuid need on jäänud tähelepanuta ning ei vääri seega siinkohal üle kordamist – kõik on arhiveeritud ning Rahandusministeeriumile ka teada.</p> <p>Üks detail väärrib veel esitamist. 13. detsembri 2022 kohtumisel ütlesid Rahandusministeeriumi esindajad, et Eesti Hoiu-laenuühistute Liidu aastal 2020 esitatud eelnõust võeti tänasesse eelnõusse sisse reklaamiseadusesse tehtavad muudatused intressi reklaami keelamiseks. Paraku meile valetati. Eesti Hoiu-laenuühistute Liidu pakutud eelnõus oli muu hulgas kirjas reklaamiseaduse § 29 täiendamine lõikega 3⁷ järgmisest sõnastuses:</p> <p><i>“(3⁷) Reklaam, millega teavitatakse soovist hoiuste või muude tagasimakstavate rahaliste vahendite kaasamiseks, ei tohi ühelgi kujul sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.”</i></p> <p>Ettepaneku mõte oli <u>võrdse kohtlemise põhimõttel</u> keelata intressi reklaamimine nii krediitiasutuste kui ka finantseerimisasutuste poolt. Sellest ettepanekust sai</p>	Selgitatud	<p>Plaanitavate muudatuste arutamiseks on korraldatud eelnõu kaks kooskõlastusringi, kuhu on kaasatud HLÜ-d ja huvigrupid, keda vastavad muudatused võivad puudutada.</p> <p>Teise kooskõlastusringi tavapärasest lühem tähtaeg on tingitud sellest, et 2020. aastal esimesele kooskõlastusringile saadetud eelnõu sisu ühtib siiski suures osas käesoleva eelnõu versiooniga – juurde on lisatud üleminekusätted ning täiendatud ühistupanga regulatsiooni krediitiasutuste seaduses; samuti lisatud reklaamiseadusesse piirang hoiuseintresside reklaamimise kohta.</p> <p>Lisaks märgime, et Eesti Hoiu-Laenuühistute Liidu poolt 2020. aastal esitatud eelnõu sisaldas osaliselt samu ettepanekuid, mis on kajastatud ka käesolevas eelnõus, kuid tervikuna ei tingi eelnõu koostajate hinnangul hoiustajate huvide suuremat kaitset, vaid pigem oli suunatud HLÜ-de vastavusnõuete vähendamisele ning ühistute suuremale isereguleerimisele.</p>

	<p>Rahandusministeeriumi „spetsialistide“ töö tulemusena eelnõusse järgmine säte:</p> <p>„(3) Hoiu-laenuühistu reklaam, millega teavitatakse soovist hoiuste või muude tagasimakstavate rahaliste vahendite kaasamiseks, ei tohi ühelgi kujul sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.“</p> <p>Seega oleks intresside reklaam keelatud vaid hoiu-laenuühistute puhul, mis veel kord näitab, kui väga miskipärast vihatakse Rahandusministeeriumis just hoiu-laenuühistuid ning ollakse valmis neid eraldi diskrimineerima.</p> <p>Piisab sellest ühest näitest, et saada tervikpilt kogu eelnõu olemusest – hävitada Eestis ühistuline finantstegevus. Kas selleks on tõesti poliitiline tellimus, et muuta Eesti kogu maailmas unikaalseks?</p>		
4	<p>Kokkuvõte</p> <p>Eeltoodust tulenevalt ei hakka Tartu Hoiu-laenuühistu Rahandusministeeriumi „armust“ antud aja jooksul eelnõu isegi detailselt analüüsima, vaid oleme põhimõtteliselt sellele ja sellisele asjamisele vastu ning nõuame, et juhul, kui hoiu-laenuühistute tegevust soovitakse kuidagi täiendavalt reguleerida, toimuks selle kavandamine kooskõlas kirja punktis 1 viidatud õigusaktidega ning kaasamise hea tavaga. Et rahandusminister kohtumisel hoiu-laenuühistute esindajatega viitas sellele, et tegemist on poliitilise tellimusega ja eelnõu sellisel kujul peab jõudma jaanuari keskpaigaks Riigikokku, et see suudetaks vastu võtta enne märtsis toimuvaid valimisi, siis peame oma „võitlustandri“ üle viima Riigikogu tasemele, kus loodetavasti valitseb veel terve mõistus, sest Rahandusministeeriumi jaoks on asjassepuutuva huvirühma seisukohad paljas õhk.</p>	Teadmiseks võetud	
INTUS HOIU-LAENUÜHISTU			
1	<p>Arvestades, et ettepanek sisaldab seadusemuudatust hoiu-laenuühistute tegevuse lõpetamise kohta praegusel kujul ning olulisi haldusmuudatusi, mis põhjustavad olulisi lisakulusid, on vajalik reserveerida vastuste andmiseks oluliselt rohkem aega, kui hetkel antud tähtaeg 02.01.2023. Palume vastuste andmise tähtaega pikendada kuni 28.02.2023. Pärast seda tuleb korraldada vajalik arv kohtumisi ministeeriumi ning hoiuse- ja laenuühistute esindajate vahel, et mõlemad pooled mõistaksid teineteist, mida kavandatakse muudatused ühistute tegevuses tähendavad. Realistlik ja õiglane lõplike seadusemuudatuste jõustumise tähtaeg on alates 01.01.2023, nii et seaduse jõustumisel tegutsevad hoiuse- ja laenuühistud peavad muudatused oma tegevuses rakendama hiljemalt 01.01.2025, nüüd pakutud 01.01.2024.</p>	Teadmiseks võetud	
2	<p>Kavandatav turunduseaduse § 29 muudatus, et ainult hoiuse- ja laenuühistud ei peaks oma turunduses oma intressipakkumisi avaldama, on vastuolus võrdse konkurentsi seadusandlusega. Muudatus peab puudutama kõiki turuosalisi või ei tohiks seda üldse teha.</p>	Selgitatud	Märgime, et võrreldes HLÜ-dega kohalduvad pankadele ranged finantsjärelevalve subjekti nõuded, mis tähendab ka Finantsinspektsiooni õigust teha subjektile ettekirjutus või äärmise meetmena tunnistada tegevusluba kehtetuks, kui

			järelevalvesubjekti tegevus ei vasta õigusaktides sätestatule. Sellist õigust täna HLÜ-de suhtes ei kehti ning seda ei ole ka võimalik mõistlikult tekitada ilma finantsjärelevalveta. Hoiuse intresside reklaamimise keeld läheb kokku ka eelnõus toodud HLÜ liikmesuse sätetega, mille järgi HLÜ liikmeks ei peaks astuma isik esmajoones seetõttu, et teenida (võimalikult kõrget) intressi oma vara pealt.
3	Muudatusettepanek tundub olevat poliitilist laadi ja ajakava on seotud eelseisvate valimistega. See on kindlasti vale viis selliste oluliste muudatuste elluviimiseks hoiuste- ja laenuühistute tegevuses, millel on pikaajaline teenuste osutamise ajalugu ja tuhanded liikmed, keda muudatused puudutavad. Kui ministeerium jätkab muudatuse elluviimist esitatud kujul ilma korraliku dialoogita hoiuste- ja laenuühistute esindajatega, siis algatame kõik seadusega lubatud õiguslikud meetmed nii Eesti kui ka Euroopa Liidu tasandil.	Teadmiseks võetud	
KEHTNA HOIU-LAENUÜHISTU			
1	Kõige üldisemalt võib kavandatavaid seadusemuudatusi hinnata kui <u>kavatsust ravida peavalu pea maha raiumise abil</u> . Antud võrdlus ei ole sugugi liialdatud. Muudatuste eelnõu ja seletuskirja põhjenduste peamist sisu saab väljendada ühe lausega: kuna HLÜ seaduses on ilmnenud mõningaid ja ühistute järelevalves olulisi puudusi, mida <u>mõned</u> HLÜ-d on kurjasti ära kasutanud, siis tuleb <u>tappa kõik</u> HLÜ-d ja hoiu-laenuühistu kui ettevõtlusvorm kaotada. Peavalu on? On. Järelikult tuleb pea maha võtta!	Teadmiseks võetud	
2	Hoiu-laenuühistutele on antud võimalus ennast viie aasta jooksul ühistupangaks ümber kujundada. See võimalus on kättesaamatu väiksematele HLÜ-dele, kelledest nii mõnigi on kümneid aastaid probleemideta toiminud ja kooskõlas HLÜ seaduse mõttega aidanud kaasa kohaliku elu edendamisele. Sealjuures ei ole reaalselt võimalik ühineda ka mõne suurema HLÜ-ga, kuna viimased on enamasti makseasutused. Ja makseasutustega võivad ühineda ainult teised makseasutused (Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus, §53 (2)).	Teadmiseks võetud	
3	Pealegi on see lubatud viis aastat petlik! Sisuliselt peab ümberkujundamine olema tehtud kolme aasta jooksul, sest alates 01.01.2026 pole kuni krediidasutuse tegevusloa otsustamiseni lubatud enam aktiivselt tegutseda (võtta vastu uusi liikmeid, sõlmida uusi hoiuselepinguid, tarbijakrediidilepinguid ega pikendada olemasolevate hoiuse- või tarbijakrediidilepingute kehtivust). Muu hulgas tähendab see, et pärast 01.01.26 pole võimalik enam osakapitali suurendada.	Teadmiseks võetud	
4	Kokkuvõtteks: riigi suutmatuse tõttu ohjeldada mõnda seaduseauke ja järelevalve puudulikkust ära kasutatavat pätti kavatsetakse likvideerida ainuke seaduse järgi kohaliku elu edendamiseks mõeldud ettevõtlusvorm. Meie seda kavatsust ei toeta!	Teadmiseks võetud	

KODUMAA KAPITALI HOIU-LAENUÜHISTU			
1	<p>Kodumaa Kapital jääb varasemalt esitatud seisukohtade juurde. Kodumaa Kapitali esitas 23.10.2020.a ja 01.12.2020.a oma seisukohad seonduvalt varasema hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga. Kodumaa Kapitali kokkuvõtlikud seisukohad on välja toodud ka Eelnõu seletuskirjas (kopeerituna allpool). Kodumaa Kapital jääb esitatud seisukohtade juurde, mida täiendame käesolevas dokumendis esitatuga.</p>	Teadmiseks võetud	
2	<p>Hoiu-laenuühistutele kohalduvad muudatused tuleks viia sisse HLÜS-i, sh tuleks tuua HLÜS-i krediitiasutuste seadusest ühistupanga regulatsioon. Oleme seisukohal, et hoiu-laenuühistute liikmed ja avalikkus peaksid selgelt mõistma, et ühistupank on sisuliselt hoiu-laenuühistu kogukondlik ja sotsiaalne finantsalane tegevus reguleeritumal ja kontrollitumal tasemel. Tunnistades alates 01.01.2028 kehtetuks hoiu-laenuühistu seaduse ning viies seeläbi hoiu-laenuühistute kui ühistupankade regulatsiooni krediitiasutuste seaduse alla, ei pruugi avalikkus ja ka liikmed mõista erinevust pankade ja ühistupankade vahel. Kodumaa Kapital on seisukohal, et võrreldes panka, ühistupanga ja hoiu-laenuühistut, siis on ühistupangal selgelt suurem sarnasus hoiu-laenuühistu kui pangaga. Hoiulaenuühistu / ühistupanga ja panga erinevus tuleneb erinevatest asjaoludest, millest kõige põhimõttelisemaks ja olulisemaks võib pidada eesmärki, milleks vastav juriidiline isik on ellu kutsutud. Pank on ellu kutsutud kasumi teenimiseks. Hoiu-laenuühistud / ühistupangad aga oma liikmete majanduslike huvide toetamiseks ja soodustamiseks. Viidatud olemuslik ja põhimõtteline erinevus on selgelt välja toodud ka Eelnõu seletuskirjas (allajoonitud Kodumaa Kapitali poolt): „... vastavalt tulundusühistuseaduse (edaspidi TÜS) § 1 lõikele 1 on tulundusühistu äriühing, mille eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse. See põhimõte kehtib ka hoiu-laenuühistute ja ühistupankade suhtes. Sellest tulenevalt ei ole HLÜ-de peamine eesmärk kasumi teenimine, vaid oma liikmete majanduslike huvide toetamine ja soodustamine läbi ühistegevuse.“ „HLÜ-d pakuvad teenust seega otseselt oma liikmetele või teevad äri oma liikmetega. Selle sektori põhieesmärgiks on läbi sotsiaalse kaasamise finantsteenuste ligipääsu võimaldamine konkreetselt oma liikmetele ning laiemalt oma liikmete heaolu suurendamine, mitte esmajoones hoiu-laenuühistu ärikasumlikkuse tõstmine. HLÜ tegevust juhivad ja kontrollivad üldjuhul ühistu liikmed ise (nn sotsiaalse kontrolli põhimõte). Ühtlasi aitavad HLÜ-d oma liikmetel suurendada finantsteadmisi ja annavad neile asjakohaseid majandusnõuandeid.“ Hoiu-laenuühistel on ühiskonnas selge roll ja tähendus, mis on meie hinnangul ajas kasvav, kuna vajadus finantsteenuste ja finantsteadlikkuse järele muutub järjest olulisemaks ning samas lõhe korporatiivse panganduse ja kogukondlikkust hindava inimese vahel kasvab. Meie hinnangul on väga oluline, et ühiskonnas säiliks kogukondlik ja liikmete soodustamisele suunatud hoiu-laenuühistu / ühistupanga ühinguvorm.</p>	Mitte-arvestatud	Nõustume, et ühistupank on sisuliselt HLÜ kogukondlik ja sotsiaalne finantsalane tegevus, kuid kuna ühistupanga näol on tegemist krediitiasutusega, siis vastav regulatsioon peaks sisaldama krediitiasutuste seaduses.

	<p>Hoiulaenuühistud / ühistupangad loovad finantsteenuste mitmekesisuse ning kogukonna ja platvormi suuremaks kaasamiseks. Pangad võivad mõjuda kõrge, kauge, hirmutava ja kättesaamatuna. Hoiu-laenuühistud / ühistupangad täidavad tühimiku, mida pangad täita ei suuda, ning toovad enam inimesi finantsteenuste juurde ja tõstavad läbi selle oma liikmete finantsalast teadlikkust. Hoiu-laenuühistud / ühistupangad saavad oma rolli täita aga ainult siis, kui seda toetab seadusandlus ning mõistetav regulatsioon.</p> <p>HLÜS'i muutmise eesmärgiks peaks olema liikmete toomine hoiu-laenuühistutele / ühistupankadele lähemale ja muuta seeläbi finantsteenused liikmetele kättesaadavamaks, läbi riiklikult tagatud järelevalve. Seaduse muutmise eesmärk ei tohiks olla liikmete kaugemale viimine hoiu-laenuühistutest / ühistupankadest. Kodumaa Kapital on seisukohal, et eeltoodut eesmärki aitab tunduvalt paremini saavutada see, kui muudetakse HLÜS'i ning HLÜS (või ühistupanga seadus) jääb kehtima ja reguleerib tulevikus ka ühistupangaga seonduvat.</p>		
3	<p>Kohalduv ühistupanga regulatsioon peaks olema proportsionaalne hoiulaenuühistu / ühistupanga suurusega. Hoiu-laenuühistud on väga erineva suurusega. Eelnõu seletuskirjas on hoiulaenuühistud jagatud hoiuste mahu järgi nelja erinevasse gruppi, kusjuures igasse gruppi kuulub praktiliselt võrdsel arvul hoiu-laenuühistuid. Väga oluline on kohane rakenduvate nõuete proportsioon ning tasakaal rakenduvate nõuete ja hoiu-laenuühistu / ühistupanga suuruse vahel. Eelnõu viib hoiu-laenuühistud tundlikkusse olukorda, kus tegutsevatel hoiulaenuühistutel tuleb muuta oma ühinguvormi hoiu-laenuühistust ühistupangaks. Iga hoiu-laenuühistule peaksid olema üheselt selged, millised nõuded tema organisatsioonile, aruandlusele, likviidsusele ja osutatavatele teenustele kaasnevad. Seda selgust vajavad nii hoiu-laenuühistute juhid kui ka kõik liikmed. Maksimaalsed nõuded on KAS-is toodud, kuid selgust on vaja just nõuete osas, mille maksimaalsel tasemel kohaldamine on kohane suurtele korporatiivsetele pankadele, kuid mitte sadu kordi väiksematele hoiu-laenuühistutele. Kodumaa Kapital on olnud kogu aeg seisukohal, et hoiu-laenuühistute tegevus peab olema rohkem ja selgemalt reguleeritud. Selgem regulatsioon on vajalik avalikkuse usalduse püsimiseks. Tõime oma vastavad seisukohad välja 2020.a kirjades rahandusministeeriumile. Kodumaa Kapitali on ise sisemiste regulatsioonide osas heas olukorras, sest oleme juba 2021.aastast liikunud selles suunas, et taotleda makseasutuse tegevusuba ja seega minna vabatahtlikult Finantsinspektsiooni järelevalve alla.</p>	Selgitatud	Ühistupanga regulatsioon sõltub suuresti EL õigusaktidest, mis reguleerivad krediitiasutuste tegevust. Leevenduste tegemine on teatud üksikel juhudel võimalik (nt krediitiasutuse algkapitali nõue), mida on käesolevas eelnõus ka sätestatud.
4	<p>Piirang, et hoise reklaam ei tohi sisaldada hoiseintressi määra, on ebaproportsionaalne ning ebavõrdne.</p> <p>Oleme seisukohal, et hoise reklaamis hoiseintressi määra sisaldamine ei ole liikmeid eksitav. Mõistame, et vastava piirangu eesmärgiks on tagada olukord, kus hoiustaja on täpselt teadlik sellest, kuhu ja millistel tingimustel ta hoiustab. Kodumaa Kapital on aga põhjendatud arvamusel, et tõstatatud lahendamist vajavat olukorda ei lahenda hoiseintressi määra reklaamimise keeld. Reklaamikeeld toob eelduslikult kaasa arvuliselt hoiustajate vähenemise, kuid ei saa kaasa tuua mitte mingit kindlust, et hoiustaja saab hoiu-laenuühistuid täpsemat teavet. Pigem tuleks kohustada hoiulaenuühistuid jagama</p>	Selgitatud	Märgime, et võrreldes HLÜ-dega kohalduvad pankadele ranged finantsjärelevalve subjekti nõuded, mis tähendab ka Finantsinspektsiooni õigust teha subjektile ettekirjutus või äärmise meetmena tunnistada tegevusluba kehtetuks, kui järelevalvesubjekti tegevus ei vasta õigusaktides sätestatud. Sellist õigust täna HLÜ-de suhtes ei kehti ning seda ei ole ka võimalik mõistlikult tekitada ilma finantsjärelevalveta. Hoise

	<p>hoiustajatele täpset teavet hoiust saava hoiu-laenuühistu ja hoiuse tingimuste kohta.</p> <p>Lisaks loob ebavõrdse olukorra keelu kohaldumine ainult hoiu-laenuühistutele, mitte aga pankadele. Saame aru, et Eelnõu väljatöötaja sooviks on olnud mitte rakendada piirangut pankadele kuna pankade hoiused on tagatud tagatisfondiga. Samas aga ei arvestata hoiu-laenuühistute ja ka pankade tavapärase rahavooga ja toimemehhanismiga. Hoiu-laenuühistute peamiseks tegevuseks on võtta vastu oma liikmetelt hoiuseid ning väljasta oma liikmetele laene. Piirates ühte hoiu-laenuühistu põhitegevust sellisel määral, võib see avaldada mõju, mida tuleks rohkem analüüsida.</p>		<p>intresside reklaamimise keeld läheb kokku ka eelnõus toodud HLÜ liikmesuse sätetega, mille järgi HLÜ liikmeks ei peaks astuma isik esmajoones seetõttu, et teenida (võimalikult kõrget) intressi oma vara pealt.</p> <p>Nagu eespool mitmel pool rõhutatud on ühistutel lubatud kaasata hoiuseid üksnes oma liikmetelt, mitte avalikkuselt (see õigus on üksnes krediidiasutustel). Samas igasugune reklaam, mida täna erinevate meediumite kaudu tehakse, on üldjuhul alati avalikkusele suunatud. Seega on juba kehtivas praktikas paradoksaalne vastuolu – avalikkusele suunatud hoiuseintresside reklaami võib nagu näiliselt teha, samas seadusega on otsesõnu keelatud avalikkuselt hoiuste kaasamine.</p> <p>Samuti märgime, et täna on juba nt keelatud tarbijakrediidi reklaamimine TV-s ja raadios ning eesmärgid on laias laastus olnud samad (reklaamiseaduse § 29 lg 9). Seega ei ole hoiu-laenuühistute hoiuseintresside reklaami keelamisel tegemist pretsedendiga. Veelgi enam – kui pangad ja muud krediidiasutused, kes lähtuvalt eeltoodust ei või tarbijakrediiti niimoodi reklaamida, alluvad FI järelevalvele, siis HLÜ-de suhtes seesugune järelevalve puudub (ja ei see rakendu ka siis kui reklaamipiirang peaks 2023. a. keskpaigas jõustuma). Kokkuvõttes ei keela reklaamiseadusesse lisatav säte kuidagi ühistu tegevust ennast reklaamimast – piirang on konkreetselt seotud ühe finantstootega ehk hoiusega, kus keskmisest kõrgemate intressimäärade avaldamine võib viia olukorrani, kus paljud isikud teevad oma „investeeringisotsuse“ puhtalt emotsioonide najal. Seega on selline reklaamipiirang igati õigustatud.</p>
5	<p>Likviidsusnõuded tuleks põhjalikumalt läbi mõelda ja läbi analüüsida, et läbi Eelnõus olevate ülemääraste likviidsusnõuete ei muutuks hoiu-laenuühistu formaat mitteilujõuliseks.</p> <p>Oleme seisukohal, et nõue likviidsusnõue 10% hoiuse summast on ülemäärane ning kehtiv 5%-line likviidsusnõue on piisav. 10%-line likviidsusnõue tähendab, et 5 miljonilise</p>	Selgitatud	Viidatud nullilähedasele tootlusele on HLÜ-d tähelepanu juhtinud ka eelnõu väljatöötamise ajal. Seetõttu on lisatud eelnõusse võimalus paigutada osa HLÜ varadest likviidsusesse ja madala riskitasemega instrumentidesse, mis ühelt poolt ei tekita suurt riski

	hoiuseportfelliga hoiu-laenuühistu peab hoidma 500 000 eurot sisuliselt arvelduskontol, mis toodab 0% lähedast tootlust.		hoiustajate varadele, ning teiselt poolt võimaldavad HLÜ-l teenida tootlust.
6	Põhjalikumat analüüsi vajab minimaalse sisseastumismakse ja osamakse suurendamine. Minimaalse sisseastumismakse ja osamakse muutmine võib panna väiksemate vahenditega inimesi muutma oma meelt saada osa hoiu-laenuühistute poolt pakutavast finantsteenusest. Näiteks, kui liige soovib hoiustada 2500 eurot, siis ta teenib 5%-lise intressi puhul hoiuselt 125 eurot aastas, millest arvestatakse maha tulumaks. Lõppkokkuvõttes jääb hoiustaja tootlus nii väikeseks, et ta võib otsustada finantsteenuse mitte kasutamise kasuks. Osamakse võib tõusta kuni 50 euronit nagu oli 2020.a edastatud eelnõus. Sisseastumismakse võiks olla iga hoiu-laenuühistu enda otsus või siis jääda samale tasemele, mis on kehtivas HLÜ's.	Selgitatud	Sisseastumismakse ja osamakse määrad on jäänud muutumata alates seaduse algsest jõustumisest. Suurendamine on tingitud ka sellest, et HLÜ liikmeks soovida astuvad isikud mõtleksid läbi, kas HLÜ on nende vara hoiustamise jaoks sobiv koht, st kas nad on valmis ühistu tegevuses aktiivselt kaasa lööma.
7	Lõpetuseks kinnitame uuesti, et Kodumaa Kapitali pooldab hoiu-laenuühistute suuremat reguleerimist. Rõhutame aga, et regulatsiooni muudatusega seonduv kommunikatsioon avalikkusega peab olema vastutustundlik ja läbimõeldud. Kommunikatsioonis tuleks eeldada seda, et tegutsevad hoiu-laenuühistud järgivad juba praegu kõiki nõudeid ning ka seaduse muudatustega planeeritavaid kõrgemaid nõudeid. Avalikkusele tuleks saata selge sõnum, et regulatsiooni uuendamine ei lõpeta ega ohusta, vaid vastupidi tugevdab hoiu-laenuühistuid.	Teadmiseks võetud	
KEHTNA HOIU-LAENUÜHISTU			
1	Kõige üldisemalt võib kavandatavaid seadusemuudatusi hinnata kui <u>kavatsust ravida peavalu pea maha raiumise abil</u> . Antud võrdlus ei ole sugugi liialdatud. Muudatuste eelnõu ja seletuskirja põhjenduste peamist sisu saab väljendada ühe lausega: kuna HLÜ seaduses on ilmnunud mõningaid ja ühistute järelevalves olulisi puudusi, mida <u>mõned</u> HLÜ-d on kurjasti ära kasutanud, siis tuleb <u>tappa kõik</u> HLÜ-d ja hoiu-laenuühistu kui ettevõtluvorm kaotada. Peavalu on? On. Järelikult tuleb pea maha võtta!	Teadmiseks võetud	
2	Hoiu-laenuühistutele on antud võimalus ennast viie aasta jooksul ühistupangaks ümber kujundada. See võimalus on kättesaamatu väiksematele HLÜ-dele, kelledest nii mõnigi on kümneid aastaid probleemideta toiminud ja kooskõlas HLÜ seaduse mõttega aidanud kaasa kohaliku elu edendamisele. Sealjuures ei ole reaalselt võimalik ühineda ka mõne suurema HLÜ-ga, kuna viimased on enamasti makseasutused. Ja makseasutustega võivad ühineda ainult teised makseasutused (Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus, §53 (2)).	Selgitatud	Eelnõu ei eelda kõikide HLÜ-de ümberkujundamist ühistupangaks kohustuslikus korras, st täna tegutsevatel HLÜ-del on võimalik lisaks taotleda kas krediidiandja või makseasutuse tegevusluba, või jätkata tegevust tulundusühistuna.
3	Pealegi on see lubatud viis aastat petlik! Sisuliselt peab ümberkujundamine olema tehtud kolme aasta jooksul, sest alates 01.01.2026 pole kuni krediidasutuse tegevusloa otsustamiseni lubatud enam aktiivselt tegutseda (võtta vastu uusi liikmeid, sõlmida uusi hoiuselepinguid, tarbijakrediidilepinguid ega pikendada olemasolevate hoiuse- või tarbijakrediidilepingute kehtivust). Muu hulgas tähendab see, et pärast 01.01.26 pole võimalik enam osakapitali suurendada.	Teadmiseks võetud	
4	Kokkuvõtteks: riigi suutmatuse tõttu ohjeldada mõnda seaduseauke ja järelevalve puudulikkust ära kasutatavat pätti kavatakse likvideerida ainuke seaduse järgi kohaliku elu	Teadmiseks võetud	

	edendamiseks mõeldud ettevõtlusvorm. Meie seda kavatsust ei toeta!		
TALLINNA HOIU-LAENUÜHISTU			
1	<p>Ühistulises vormis finantsteenuste osutamine Eestis ajalooliselt</p> <p>Ühistulises vormis finantsteenuste osutamine sai Eestis alguse juba oktoobris 1802, mil keiser kinnitas Eestimaa Aadli Krediidikassa ja Liivimaa Aadli Krediidiühistu põhikirja. Viimane alustas tegevust küll järgmisel aastal. Eestimaa Maade Krediitselts alustas protsenti kandvate hoiuste vastuvõtmisega 1806. a.</p> <p>26.06.1900. a võetu vastu otsus Tartu Eesti Laenu ja Hoiu Ühisuse loomiseks. Kui enne 1905. a loodi 10 hoiulaenuühingut, siis aastatel 1908-1913 loodi neid 80.</p> <p>Täna on eelnõuga soov see enam kui 200 aastane traditsiooniline ettevõtlusvorm sundlõpetada järgneva viie aastaga.</p> <p>Seda hoolimata asjaolust, et „Ühistulises vormis finantsteenuste osutamine – kehtiva regulatsiooni muutmise väljatöötamiskavatsus“ (edaspidi „VTK“) kohaselt on oluline jälgida regulatsiooni väljatöötamisel, et nõuded ei oleks HLÜ-dele ebaproportsionaalsed ega ebamõistlikult koormavad, mis võib selle sektori üldse välja suretada.</p> <p>Ometi on eelnõu ja selle seletuskirja kohaselt kolmas etapp, so HLÜS-i kehtetuks tunnistamine alates 01.01.2028. a, nõuete intensiivsuse osas kõige radikaalsem. Sisuliselt on HLÜ-d valiku ees, kas üldse senisel kujul jätkata, jätkata mõnel muul kujul või üldse oma tegevus lõpetada. Sealjuures on eelnõuga võetud ära võimalus jätkata senisel kujul, kuivõrd HLÜ olemasoleval kujul lakkab HLÜS-i kehtetuks tunnistamisega olemast.</p>	Selgitatud	Eelnõuga ei soovita ühistulist ettevõtlusvormi lõpetada, st täna tegutsevatel HLÜ-del on võimalik end ümber kujundada ühistupangaks või jätkata tulundusühistu vormis – ilma sealjuures hoiuseid kaasamata.
2	<p>Eelnõu eesmärk</p> <p>VTK on välja toonud kavandatava eelnõu eesmärgina luua kaasaegne ja ühistulises vormis tegutsevate finantsasutuste sektorit proportsionaalselt reguleeriv õigusraamistik, mis on kohane avatud majandusruumiga väikeriigile, kus olulisel kohal on mh mikro- ja väikese suurusega ettevõtjate rahastamine. Plaanitava regulatsiooniga tuleb leida mõistlik tasakaal halduskoormuse ning vastavate regulatiivsete nõuete vahel, et tagada kokkuvõttes hoiulaenuühistute ja ühistupankade usaldusvärsus ja läbipaistvus.</p> <p>VTK-s viidatud eesmärk on selgelt kooskõlas EL-i nelja kehtiva prioriteediga, eelkõige kodanike ja vabaduste kaitse ja tugev ja elujõuline majanduslik baas. Samuti on ka Euroopa Komisjoni üheks prioriteediks inimeste hüvanguks toimiv majandus.</p> <p>Ühistulises vormis finantsteenused teenivad selgelt inimeste hüvangu, suurendades võrdsust maapiirkonna ning tömbekeskuste vahel, kuivõrd just maapiirkondade finantseerimist krediidasutused harilikult ei paku. See on olnud ka VTK selge eesmärk.</p> <p>VTK kohaselt peavad muudatused toetama: 1) võrdsete ja asjakohaste reeglite tagamist võrreldes teiste finantsteenuste pakkujatega; 2) finantssektori usaldusvärsuse säilimist</p>	Selgitatud	Kuritegevusega võitlemise üks aspekte on eelnõus toodud sätted, mille kohaselt kas suunatakse HLÜ-d finantsjärelevalve alla või piiratakse HLÜ-de osutatavaid teenuseid (kaasata hoiuseid).

	<p>laiemalt; 3) ettevõtluskeskkonna arengut, sh mikro- ja väikeettevõtlusele suunatud teenuseid, finantsturu mitmekesisust ja konkurentsivõimelisust; 4) regionaalset arengut finantsteenuste pakkumises ehk soodustama finantsteenuste kättesaadavust ka väljaspool Tallinna; 5) hoiulaenuühistu liikmete suuremat enesealgatust ja asjakohast kontrolli HLÜ-de toimimise üle; 6) tarbijate ja ettevõtjate piisavat kaitset.</p> <p>Edastatud eelnõu seletuskirjas on märgitud, et hoiulaenuühistute kui äriühingute ja nende liikmete ettevõtlusvabaduse ja omandivabaduse piiramise legitiimseks eesmärgiks on käesoleval juhul kuritegevuse vastane võitlus ja liikmetest hoiustajate omandivabaduse kaitse.</p> <p>Justiitsministeeriumi veebilehe andmetel on kehtivad kuritegevuse vastased prioriteedid (kinnitatud 14.04.2021): 1) suurendada kriminaaltulu tuvastamist ja konfiskeerimist; 2) võttes arvesse küberkeskkonna suurenevat rolli kuritegude toimepanemisel; 3) keskendudes süüteomenetluses ohvrikesksusele; 4) tagades vähemalt tänasel prioriteetsuse tasemel organiseeritud narkokuritegude, inimkaubanduse ja riigivastaste kuritegude vastase võitluse. Eelnõust ega selle seletuskirjast ei nähtu, kuidas võitleb sektori sundlõpetamine kuritegevusega. Samuti ei nähtu eelnõust ega selle seletuskirjast, kuidas tagavad planeeritud muudatused VTK-s väljatoodud eesmärkide saavutamist.</p>		
3	<p>Usaldusvääruse nõuded kehtivas HLÜS-s.</p> <p>Kehtiv HLÜS sätestab VTK kohaselt viis põhimõttelist nõuet, et tagada HLÜ piisav likviidsus ja kapituleeritus: 1) HLÜ peab paigutama vähemalt 5 % oma liikmete hoiuste summast nõudmiseni hoiusena krediitiasutustesse; 2) keeld omandada kinnisasju, mis pole vajalikud peamiseks ja püsivaks tegevuseks; 3) keeld osaleda täisühingus või täisosanikuna usaldusühingus; 4) HLÜ investeringud põhivarasse, sh finantspõhivarasse ei tohi olla suuremad HLÜ omakapitalist; 5) HLÜ bilansiliste nõuete summa klientide vastu ja bilansiväliste kohustuste summa kokku ei või ületada kümnekordset omakapitali summat. Lisaks on euroalal pankadele ettenähtud kohustuslik reserv 1 %, mida tuleb hoida täies ulatuses keskpangas, vastav nõue kehtib ka HLÜ-dele.</p> <p>Viimane on võrdväärne krediitiasutustega, kus võrreldes HLÜ-de suhtes kehtivale 10 %-le kehtivad kapitali- ja puhvrinõuded vastavalt olulisusele kas 11,5 % või 13,5 % ulatuses.</p>	Selgitatud	Kõrgem kapitaliseerituse määr HLÜ likviidsuspuhvrite näol on mh tingitud ka täna HLÜ-dele finantsjärelvalve puudumisest – et HLÜ-del oleks võimalik ilma välise kontrollita tagada oma kohustuste täitmine võlausaldajate (eeskätt hoiustajate) ees.
4	<p>Järelevalve nõuded</p> <p>VTK-s kaaluti viite varianti HLÜ-de järelevalve osas: 1) kehtivate sisemiste kontrollireeglite tõhustamine ja seadusega täpsemate aluste määramine; 2) osaliselt või täielikult Eesti Hoiu-laenuühistute Liidu või HLÜ-de Keskühistu poolt järelevalve teostamine; 3) FI poolt järelevalve teostamine või alternatiivselt FI poolt üksnes suuremate HLÜ-de järelevalve teostamine; 4) järelevalve teostamine muu organi poolt – RAB volituste laiendamine või Eesti Pank; 5) eelnevate variantide kombineerimine.</p> <p>Hoiuste piisav ja pankadega võrdse kaitse tagamiseks on VTK-s välja toodud kaks varianti: 1) kohustus ühineda kõigil HLÜ-del vastava eraõigusliku hoiuste tagamise skeemiga; 2)</p>	Osaliselt arvestatud	Eelnõu seletuskirja on vastavates osades täiendatud.

<p>Tagatistfondiga ühinemine, mis ühtlasi tähendaks ka Tagatistfondi seaduse muutmist.</p> <p>VTK-s on hinnatud kolme meetme võimalikku mõju, so 1) HLÜ tegutsemise nõuete muutmine, sh sisemise kontrollialase regulatsiooni muutmine; 2) järelevalve kohaldamine osadele HLÜdele (vastavalt mahtudele) või kõikidele HLÜ-dele; 3) HLÜ-de hoiuste tagamine läbi Tagatistfondi.</p> <p>Kasutades meetet 2 on VTK hinnanud meetme mõju keskmiseks eeldusel, et HLÜ-de puhul saavad teenuseregulatsioon ja organisatsioonilised nõuded mitte ülemäära komplitseeritud ning sellega ei kaasne väga suurt aruandluskooormust. Eelnõus ei ole kaalutud VTK-s väljatoodud variantide kasutamist või kasutamata jätmist ning märgitud üksnes, et finantssektori ettevõtjate maksevõimelisuse pidev järelevalve on spetsiifiline finantsjärelevalve funktsioon ja muid alternatiivseid lahendusi ei ole võimalik pakkuda. Arvestades, et VTK-s on pakutud alternatiivseid lahendusi viis, jääb selgusetuks, millised on kaalutlused alternatiivsete lahenduste tähelepanuta jätmisele.</p>		
<p>Eelnõu täiendavad kitsaskohad</p> <p>Lisaks juba väljatoodud selgetele vastuoludele varasema VTK ning hilisema eelnõu vahel, millest vast kõige kesksamaks saab pidada selget eesmärgi erinevust, peame vajalikuks Teie tähelepanu juhtida veel järgmisele. Riigikogus menetletavate eelnõude normitehnika eeskirja (edaspidi „Eeskiri“) § 3 kohaselt</p> <p>peab seaduseelnõu olema kooskõlas EV põhiseaduse, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normide, EV suhtes jõustunud välislepingute ning EL õigusega. Eelnõu seletuskirjas on analüüsitud eelnõu kooskõlas EL õigusega ühes lõigus, milles on leitud, et CDR art 9 näeb ette, et liikmesriigid peavad keelama avalikkuselt hoiuste ja muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmise isikutele, kes ei ole krediitiasutused. Käesolevaga nähaksegi ette, et kui soov on hoiuseid kaasata, siis peab ühistuna tegutsema panga või ühistupangana. See lahendus on täpselt kooskõlas EL õigusega. CDR art 2 lg 5 p 6 kohaselt ei kohaldata CDR-i hoiu-laenuühistu kohaselt tunnustatavatele hoiu-laenuühistutele Eestis. Enamgi veel. Eesti Seletava Sõnaraamatu kohaselt on liige mingisse organisatsiooni, organisse, liitu vm ühendusse kuuluv isik või juriidiline isik, kuid avalikkus üldsus, laiemad hulgad. Jääb selgusetuks, kuidas on ministeerium olemasolevat regulatsiooni ning kehtestatud erandit CDR-i mõttes tõlgendanud selliselt, et hoiu-laenuühistute liikmeid saab lugeda avalikkuseks. Samas seletuskirjas on ministeerium märkinud, et hoiu-laenuühistute poolt kaasatud hoiuste maht vastab ligikaudu 0,4 %-le krediitiasutuste kaasatud hoiuste mahust. Eeltoodust tulenevalt ei saa ei grammatilistel ega sisulistel kaalutlustel samastada avalikkust ja selgelt piiratud turgu.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt ei muuda eelnõu seletuskirjas toodud laused eelnõud EL õigusega kooskõlas olevaks.</p> <p>Mõistame, et HLÜ-de lõpetamine on poliitiline tahe, kuid poliitiline tahe ei võimalda ignoreerida eelnõude koostamisele kehtivat regulatsiooni, EL õigust ega EV Põhiseadust. Olukorras, kus põhjendamisest olulisem, on eelnõu kiire menetlemine, mis nähtub selgelt ka antud tähtajast – 4</p>	<p>Osaliselt arvestatud</p>	<p>Eelnõu seletuskirja on vastavates osades täiendatud. Reklaami piirangu motivatsioonidele on osundatud käesoleva märkuste tabeli erinevate asjakohaste märkuste juures.</p>

<p>tööpäeva, ei saa nõustuda, et eelnõu on koostatud ja/või menetletud Eeskirja kohaselt.</p> <p>Eelnõu kohaselt ei taga kehtiv õigus õiguslikku keskkonda vaba turu toimimiseks, et kaitsta HLÜ liikmetest hoiustajaid ettevõtja juhtide õigusvastase tegevuse eest ega äritegevuse kahjustamisest. Mõnede hoiu-laenuühistute reklaam on liiga agressiivne ja oma majandusliku sisu poolest eksitab (isikutele jääb reklaamist tunne, et tegemist on pangaga). Kehtiva reklaamiseaduse § 4 kohaselt on keelatud reklaam, mis ükskõik millisel viisil eksitab või tõenäoliselt eksitab isikuid, kellele see suunatud või kelleni see jõuab, ja mis eksitava iseloomu tõttu võib mõjutada nende isikute majanduskäitumist või nimetatud põhjustel kahjustab või võib kahjustada reklaami tellija konkurenti. Reklaamiseaduse nõuete täitmise üle teostab riiklikku järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Viidatud regulatsioon on kehtiv ja selle üle teostatakse riiklikku järelevalvet, mistõttu ei saa ka vastavad põhised eelnõu seletuskirjas anda alust kogu sektori sundlõpetamiseks.</p> <p>Eraldi peame vajalikuks märkida eelnõu seletuskirjas korduvalt ja pidevalt viidatava konkurentsi tagamise põhjendust. Sealjuures on eelnõuga piiratud üksnes hoiu-laenuühistute reklaami, aga mitte võrreldavate krediitiasutuste oma. Võrdne kohtlemine kehtib põhimõttena mõlemal juhul ning ministereium ei saa oma suva järgi rakendada põhimõtet sektori lõpetamise põhjendusena, kuid jätta reklaamiseaduse muutmisel rakendamata. Lisaks ettevõtlusvabaduse piiramisele, mida ministereium on enda eelnõu seletuskirjas mõnevõrra analüüsinud, on tegemist selge õiguskindluse põhimõtte rikkumisega. Õiguskindluse põhimõtte tuleneb Põhiseaduse §-st 10 ning muudab õiguskorra usaldusväärseks. Kõige üldisemalt peab see printsiip looma kindluse kehtiva õigusliku olukorra suhtes. Õiguskindlus tähendab nii selgust kehtivate õigusnormide sisu osas (õigusselguse põhimõtte) kui ka kindlust kehtestatud normide püsijäämise suhtes (õiguspärase ootuse põhimõtte). Riigi sõnamurdumisega saab tegemist olla siis, kui riik kehtestab ebasoodsatest tagajärgedest hoolimata tema suhtes uue, vähem soodsa regulatsiooni. Kuigi õiguspärane ootus ei tähenda, et isikute õiguste piiramine või sooduste lõpetamine on üldse lubamatu, kuid oluline on iga regulatsiooni muutmisel kaaluda vastanduvaid huve ja selgitada välja, kas huvi olemasoleva regulatsiooni muutmiseks ei kahjusta ülemäära selle isiku õigusi, kes on kehtivat regulatsiooni usaldades oma elu selle järgi korraldanud.</p> <p>Samuti on nõutav, et diskretsiooni alusel antud aktidest nähtuks nende andmise kaalutlused ja põhjendused ning sellised aktid oleksid kohtulikult kontrollitavad. Iga põhiõiguse piirang peab teenima mõnd legitiimset eesmärki ja olema selle saavutamiseks sobiv.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on näiliselt analüüsitud riive sobivust, kuid analüüs jätab märkimata milline on eesmärk, mille saavutamist riive toetab. Samuti on näiliselt analüüsitud vajalikkust, nentides, et muid alternatiivseid lahendusi pole pakkuda. Eelnõu seletuskirjas on viidatud küll Riigikohtu seisukohale, mille kohaselt ettevõtja tegevuse peatamine on mõõdukas üksnes erandlikel asjaoludel. Tegemist on äärmusliku abinõuga, mis seab ohtu ettevõtja tegevuse</p>		
---	--	--

	jätkumise. Ettevõtja tegevuse peatamisel halveneb tema majanduslik seisund, mille tõttu saavad kahjustatud ettevõtja võlausaldajate ja töötajate õiguspärased huvid. Sealjuures ei ole eelnõu seletuskirjas toodud välja, mis on need erandlikud asjaolud, mis tingivad käesoleval juhul meetme mõõdukuse.		
	Lõpetuseks Hoolimata käesolevas seisukohas märgitust, on elnõus siiski ka palju tervitatavat. Tallinna Hoiu-Laenuühistu on seisukohal, et nii HLÜ-de usaldusväarsuse tagamise nõuete täpsustamine, likviidsusnõuete lisamine, laenudele esitatavate nõuete, vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamise ning liikme krediitdivõimelisuse hindamise täpsustamine on üksnes tervitatavad muudatused. Samuti ei ole Tallinna Hoiu-Laenuühistu vastu ka volikogu täiendavale piiramisele, so 50 liikme kohta ühe voliniku asemel 25 liikme kohta ühe voliniku valimisega. Siiski ei saa lähenevad valimised tähendada seda, et kogu kehtivat regulatsiooni ning praktikat eirates surutakse läbi eelnõu, millega suletakse terve sektor ning sealjuures jäetakse sektori sulgemine olulises osas analüüsimata ning alternatiivseid lahendusi, mille mõju sektorile on hinnatud oluliselt madalamaks, põhjendamatult kõrvale jättes, mistõttu ei nõustu Tallinna Hoiu-Laenuühistu edastatud kujul eelnõuga tervikuna.	Teadmiseks võetud	
EESTI PANGALIIT			
1	Pangaliit toetab lähenemist, et kõik hoiu-laenuühistud, sõltumata nende suurusest allutatakse Finantsinspektsiooni järelevalve alla.	Teadmiseks võetud	
2	Seonduvad menetlus- ja järelevalvetasud peab kehtestama suuruses, mis kataks kõik vastava menetluse ja/või järelevalvega seonduvad kulud.	Selgitatud	Tegevusloa menetlustasud vaadatakse üle korruga kõikides finantssektori eriseadustes eraldi eelnõuga.
3	Kõik eelnimetatud järelevalvega seonduvad kulud (sh turule sisenemise menetlemise kulu) peavad kandma konkreetse valdkonna järelevalve subjektid ja Pangaliit on kategoorilisest selle vastu, et nimetatud kulusid kaetakse teiste Finantsinspektsiooni järelevalve subjektide poolt makstud tasude arvel.	Selgitatud	Vt eelmine kommentaar.
4	Nõustume Finantsinspektsiooni poolt kapitalinõuetele osundamisega, et ühe miljoni algkapitali nõue ühistupankadele ei ole põhjendatud ja täna kehtivat regulatsiooni ühistupankade kapitalinõuete osas ei ole vaja muuta, kuna ühistupangale lubatakse täpselt sama tegevus ja riskide võtmine nagu mitte ühistupanga vormis krediitiasutustele.	Osaliselt arvestatud	Muudetud on KAS § 44 lg 1 sõnastust.
5	Pangaliit toetab lähenemist, et Tagatisfondi kaitse saavad üksnes need ühistud, kes saavad panga või ühistupanga tegevusloa. Juhul, kui ühistupanga omakapitali suurus erineb krediitiasutuste omakapitali suuruselt, siis peaks arvestama erinevat riskitaset ning kaaluma Tagatisfondi juurde ühistupankadele eraldi seisva osafondi loomist koos sellele osafondile teiste Tagatisfondi osafondide poolt laenuandmise välistamisega.	Mitte-arvestatud	Kui ühistupanga poolt tehtavate Tagatisfondi osamaksete suurus on proportsionaalselt sama, mis aktsiapankadel, siis ei ole eelnõu koostajate hinnangul eraldi osafondi loomine mõistlik.
6	Pangaliit toetab lähenemist, et hoiu-laenuühistutele laieneks vastutustundliku laenamise põhimõtete rakendamise kohustus, kuid leiame, et üksnes võlaõiguses sätestatu on ebapiisav ning eraisikutele laenu andmisel, analoogiliselt teiste tarbijakrediiti väljastavate finantsasutustega kohalduksid hoiu-	Mitte-arvestatud	Eelnõu koostajad leiavad, et eelnõuga ette nähtavad kohustused laenu andmise ja laenusaaaja krediitdivõimelisuse hindamisel on piisavad.

	laenuühistutele ka krediidiandjate ja -vahendajate seaduse vastavad sätted.		
7	Pangaliit toetab täiendavate nõuete sätestamist hoiuste reklaamile.	Teadmiseks võetud	
8	Lisaks eeltoodule juhime tähelepanu, et eelnõu järgi lisatakse juhtidega samaväärset majanduslikku huvi omavate isikute ringi siseauditi üksuse juhi pereliikmed, samas siseauditi üksuse juhti ennast ei loeta krediidiastutusega seotud isikuks ning ta pole ka krediidiastutuse juhiks krediidiastutuste seaduse (KAS) mõttes. Loogiline oleks, et kui pereliikmed loetakse seotud isikuteks, siis on ka siseauditi üksuse juht ise seotud isikuks KAS § 84 mõttes.	Osaliselt arvestatud	Krediidiastutustega seotud isikute säte on eelnõust kustutatud.
9	Pangaliit juhib tähelepanu vajadusele üle vaadata nõ üleminekusätteid (eelnõu § 1 p 58) eesmärgiga täpsustada erinevate normide kehtima hakkamise kuupäevi (kasutatakse erinevaid lähenemisi sama kuupäeva märkimiseks – kas kuupäeva väljatoomist, sõnu „pärast käesoleva redaktsiooni jõustumist“ või „enne käesoleva seaduse jõustumist“, kuid selgem oleks kasutada kuupäeva). Palume samuti arvestada, et grammatiliselt sõnavorm „peab taotlema“ tähendab taotluse esitamist (mitte selle alusel otsuse tegemist, nagu on mõeldud lõikes 3) ja teeme ettepaneku vaadata üle stsenaarium olukorraks, kui hoiu- laenuühistu ei ole oma tegevuseks vajalikku tegevusluba saanud. Lõike 6 kohaselt peab hoiustamise ja laenuandmise lõpetama vastavalt lepingutes sätestatud tähtaegadele, kuid see võib tuua kaasa siiski olukorra, kus pikema tähtajaga hoiuse või laenulepingute sõlmimise korral hoiu- laenuühistu siiski faktiliselt jätkab oma tegevust, kuid selgusetu on hoiu- laenuühistu tegevuse õiguslik raamistik, sest 01.01.2028 on hoiu- laenuühistu seadus plaanitud kehtetuks tunnistada. Kas hoiu- laenuühistu tarbijatest liikmete huvid ja õigused on sellises olukorras piisavalt kaitstud? Praegu on hoiu- laenuühistuid, mis pakuvad laene pikemaks kui 5 aastaks, hoiuseid võetakse lühemaks ajaks, kuid automaatse pikendamise tingimusega.	Selgitatud	Kuupäev lisatakse viidatud sätetesse eelnõu menetlemise käigus sõltuvalt selle jõustumisest. Tehtud grammatilised muudatused eelnõu HLÜS § 47.1 lisamise sätetesse.
RAHA HOIU-LAENUÜHISTU			
1	Raha Hoiu-laenuühistu (Raha HLÜ) on seisukohal, et Rahandusministeeriumi antud tähtaeg 2. jaanuar 2023 (s.o neli tööpäeva) 17-lehekülje pikkuse eelnõu (82-lehekülje pikkuse seletuskirja) analüüsiks ja täiemahuliseks arvamuse avaldamiseks on ebamõistlik ja osapoolte huve kahjustav. Raha HLÜ palub pikendada eelnõule vastamise aega kuni 31.01.2023 ning teeb ettepaneku kohtuda aruteluks veebruaris 2023.	Teadmiseks võetud	
2	Rahandusministeerium on asunud seisukohale, et tulenevalt kahe (2) ühistu juhtimise ebaõnnestumistest, mis on mh põhjustanud pankroti ja hoiustajate vara osalise kadumise, tuleb Eestis täielikult ära kaotada hoiu-laenuühistud järgmise viie aasta jooksul. Olgu mainitud, et viidatud ühistu juhtide tegevuse ebapädevuse kohta esitas Raha HLÜ teavitusi. Rahandusministeeriumi esindajad viitasid, et eelnõud „tuleb“ menetleda kiirkorras lähtuvalt poliitilisest survest, seega pahauskselt tekitatakse olukord HLÜ-de näilisest ärakuulamisest. Rahandusministeerium ei ole avatud leidma sisulisi lahendusi, et HLÜ-de usaldusväärst tõsta, vaid täidab poliitellimust aastakümneid eksisteerinud ettevõtlike inimeste	Selgitatud	Esmalt märgime, et HLÜ pankrotte on olnud varemgi, mitte ainult viimased kaks juhtumit. Lisaks, eelnõu teise kooskõlastusringi mõte on hoolimata oma lühikesest tähtajast siiski kaasata hoiu-laenuühistuid ja teisi huvigruppe ning arvesse võtta sisulisi ettepanekuid, kus see on võimalik ja asjakohane. Viimaks, 2020. aastal esimesele kooskõlastusringile saadetud eelnõu

	<p>ühistegevuse kaotamiseks ning seega ettevõtlusvabaduse piiramiseks. Rahandusministeerium ei saa asuda seisukohale, et 2020. aastal küsiti tagasisidet „sarnasele“ eelnõule, kuna käesolev eelnõu on erineb oluliselt 2020. aastal koostatud eelnõust.</p>		<p>sisu ühtib siiski suures osas käesoleva eelnõu versiooniga – juurde on lisatud üleminekusätted ning täiendatud ühistupanga regulatsiooni krediidiasutuste seaduses; samuti lisatud reklaamiseadusesse piirang hoiuseintresside reklaamimise kohta.</p>
3	<p>Raha HLÜ on seisukohal, et hoiu-laenuühistu seadus (HLÜS) ja muud kohalduvad seadused vajavad kaasjastamist ning ka teised ühistud on sellega nõustunud. Selleks tuleks korraldada sisuline arutelu, kus toimub kõikide osapooltega arvestamine ja sisuliste probleemide lahendamine.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p>	
4	<p>Raha HLÜ ei nõustu, et RAB ülesanne on ainult rahapesu tõkestamine ning RAB ei tee migisugust järelevalvet. RAB ülesanne on mh RahaPTS § 72 lg 1 p-des 1-3 ja lg-s 2 nimetatud kontrollieseme asjaolusid sisuliselt kontrollida. Antud järelevalve tegelikul toimimisel oleks tekkinud probleemistikku saanud ära hoida, sh kahe viidatud ühistu kaheldav äritegevus tulnud ilmsiks oluliselt varem. Rahandusministeerium jätab antud RAB ülesande täielikult tähelepanuta ning viitab ainult finantsteenuste nõuete täitmisele.</p>		
5	<p>Juhime tähelepanu, et krediidiasutused kuuluvad Finantsinspektsiooni järelevalve alla, kuid Eestis toimus massiivne rahapesu, mida Finantsinspektsioon iseseisvalt ei suutnud tuvastada. Samuti leiab Finantsinspektsiooni kodulehelt viite, et kui inspektsioon siiski tuvastab järelevalve käigus rahapesu või terrorismi rahastamise tunnused, teavitab ta sellest seaduse kohaselt rahapesu andmebürood. Eesti panganduses toimus seega ulatuslik rahapesu, mis avastati tänu välisriikidele ning Eestile tekkis seeläbi oluline mainekahju. Paraku 30. september 2022 kinnitati sama juhatuse jätkama Finantsinspektsiooni juhtimist. Seega on tekkinud olukord, kus halvasti juhitud kahe ühistu tõttu kaotatakse sisuliselt kõik hoiulaenuühistud, kuid halvasti juhitud Finantsinspektsiooni juhatuse, kelle juhtimise ajal ei avastatud Eesti pankades laialdaselt toimunud rahapesu, saab jätkata inspektsiooni juhtimist.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p>	
6	<p>Rahandusministeeriumi viitab, et panga tegevusloa saamine tähendab väga suurt koormuse kasvu ja võib eeldada, et 1-3 täna tegutsevat hoiu-laenuühistut saab üksnes loa tegutsemiseks pangana. Samas on seegi seisukoht kaheldav, arvestades kõiki panganduses kehtivaid nõudeid. Rahandusministeeriumi ülesanne ei saa olla monopoolse ühistuturu loomine, kus saavad tegutseda üks, kaks või kolm ühistut, vaid ülesanne peaks olema koostada seadus, mis annab kindlustunde ühistute liikmetele kui ka kõikidele ühistutele. Jääb arusaamatuks, kelle huve Rahandusministeerium esindab, luues sisuliselt monopoli, kuigi peaks tagama tugevamat vabaturumajandust.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Nõustume, et Rahandusministeeriumi ülesanne ei ole monopoolse ühistuturu loomine, vaid eesmärk on tugevdada hoiustajate kaitset. Eelnõu koostajate hinnangul ei ole see piisaval määral võimalik ilma mingit sorti finantsjärelevalvet rakendamata, või piirates HLÜ poolt osutatavate teenuste ringi (st hoiuste kaasamist ning tegevuse jätkumist tulundusühistuna).</p>
7	<p>Eelnõu juures puudub korrektne kaugelevaatav analüüs, millised mõjud kaasnevad antud seaduse jõustumisel. Eelnõu koostajatel tuleb eelkõige endale selgeks teha, kuidas HLÜ-d toimivad – praegune eelnõu ja seletuskiri on koostatud üksnes kahe ebaõnnestunud ühistu tegevuse näitel. Panga kapitali nõudeid Finantsinspektsiooni silmis on ebareaalne täita, kuna ühistu tegevuse maht on panga mastaabi arvestades olematu. Lisaks soovitakse lisada ühistutetele kohustus panustada</p>	<p>Selgitatud</p>	

	tagatisfondi ja sellega kaasnevad täiendavad tasud, mis oluliselt suurendavad ühistu tegevuskulusid.		
8	Lisaks jääb arusaamatuks, miks peab ära kaotama hoiu-laenuühistud või nendest tegema sundkorras pangad, selleks et Finantsinspeksioon saaks teostada järelevalvet. Teisisõnu, hoiu-laenuühistute tegevuse üle saaks Finantsinspeksioon teostada järelevalvet ka ilma, et ühistud muutuvad pankadeks. Eelnõu seletuskirjas on välja toodud selgelt, et järelevalve alla kuuluvad krediitiasutused (pangad), tarbimiskrediiti väljastavad või vahendavad ettevõtjad, investeerimisühingud, fondivalitsejad, kindlustusandjad, makseasutused ja e-raha asutused jt. Seega kõik finantstehinguid pakkuvad ettevõtted ei pea olema pangad, selleks et Finantsinspeksioon saaks järelevalvet teha.	Selgitatud	Nõustume seisukohaga, et Finantsinspeksiooni järelevalve rakendamiseks ei ole vajalik hoiu-laenuühistud pangaks muuta. Eelnõu jõustudes (ja üleminekuperioodi lõppedes) on täna tegutsevatel HLÜ-del kolm varianti: kas hakata ühistupangaks, taotleda muu Finantsinspeksiooni tegevusluba (nt krediidiandja tegevusluba) või jätkata tegevust tulundusühistuna.
9	Selgusetuks jääb ka Rahandusministeeriumi seisukoht, et RAB tegeleb ainult rahapesuga, kuid samas on antud virtuaalvääringud RAB järelevalve alla. Virtuaalvääringud ehk krüptoraha saavad enda klientidelt reaalselt raha, kuid pakuvad vastu digitaliseeritud koodi, mille hind on olematu ja igasugused tagatised puuduvad.	Selgitatud	Virtuaalvääringu teenuse-pakkujate üle järelevalve teostamine on tõepoolest kehtiva seaduse järgi RAB pädevuses. Tulevikus plaanitakse viia sektor finantsjärelevalve (st Finantsinspeksiooni) järelevalve alla.
10	Raha HLÜ ei saa nõustuda sellega, et HLÜ-del keelatakse hoiuseintresside reklaam, samas pankadele sellist keeldu ette ei nähta. Käesolevaga tekitatakse pankadele eelised, mille tõttu kannatavad ühistud. Reklaam on äritegevuse üks osa, aga ta peab olema tõene, realistlik ja täidetav ning selleks võib riik luua vastavad tingimused-reeglid.	Selgitatud	Märgime, et võrreldes HLÜ-dega kohalduvad pankadele ranged finantsjärelevalve subjekti nõuded, mis tähendab ka Finantsinspeksiooni õigust teha subjektile ettekirjutus või äärmise meetmena tunnistada tegevusluba kehtetuks, kui järelevalvesubjekti tegevus ei vasta õigusaktides sätestatule. Sellist õigust täna HLÜ-de suhtes ei kehti ning seda ei ole ka võimalik mõistlikult tekitada ilma finantsjärelevalveta. Hoiuse intresside reklaamimise keeld läheb kokku ka eelnõus toodud HLÜ liikmesuse sätetega, mille järgi HLÜ liikmeks ei peaks astuma isik esmajoones seetõttu, et teenida (võimalikult kõrget) intressi oma vara pealt.
11	Kokkuvõtvalt Raha HLÜ soovib öelda, et hoiu-laenuühistu turul juhtunud pretседendid näitavad konkreetsete isikute pahatahtlikust ja nende tegevus on mõjunud negatiivselt ka vastutustundlike hoiu-laenuühistute majandustegevusele, mille tõttu oleme ka huvitatud, et nimetatud juhtumid tulevikus ei korduks. Samas peame õigeks, et selleks tuleks koostöös täiendada olemasolevad reeglid põhjaliku majandus-õigusliku analüüsi tulemusena, mitte tekitama uusi kannatusi teiste hoiu-laenuühistu liikmetele, kes toimetavad liikmete huvides kehtivate õigusreeglite raamides vastutustundlikult ja usaldusväärsetl.	Teadmiseks võetud	
JUSTIITSMINISTEERIUM			

1	<p>Seletuskirjas (lk 42) väljendatakse seisukohta, et ettevõtlusvabaduse piiramiseks piisab igast mõistlikust põhjusest. Põhiõiguste piirang peab olema vajalik, sobiv ja mõõdukas. Kõik ratsionaalsed põhjendused ei pruugi sellele standardile vastata. Eelnõuga piiratakse nii ettevõtlusvabadust kui ka võetakse inimestelt võimalus oma raha riskantsemalt paigutada, kuid samas ühistegevuse kaudu ka rohkem teenida. Seletuskirjas esitatud põhiseaduspärasuse analüüs jätab aga eelnõust tervikuna mulje, et valitud on n-õ kergema vastupanu tee, ehk keerulisema ja riskantsema tegevuse keelamine ilma, et oleks kaalutud muid vähem piiravaid meetmeid eesmärgi saavutamiseks.</p> <p>Seletuskirjas (lk 43) märgitakse: <i>„Praktika on näidanud, et hoiu-laenuühistute juhtimise kvaliteet ei ole piisaval tasemel, liikmete aktiivsus on madal ja see võimaldab hoiu-laenuühistute juhtidel kuritarvitada ühistusse usaldatud liikmete rahalisi vahendeid. Tagatisfond, kes hüvitab kooskõlas Tagatisfondi seadusega krediitiasutuse maksejõuetuse korral isikutele hoiused üldjuhul kuni 100 000 euro ulatuses, ei taga hoiu-laenuühistute hoiuseid. Kuid eksitava reklaami tõttu võib avalikkuses levida arvamusi, et ka hoiu-laenuühistute poolt kaasatud hoiused on riikliku tagatisskeemi poolt tagatud. Eeltoodud olukord võib märkimisväärselt moonutada konkurentsi nn hoiuste turul.“</i></p> <p>Samas ei ole seletuskirjas teavet selle kohta, mida on praktikas ette võetud, et hoiu-laenuühistute (HLÜ) kehva juhtimise kvaliteeti parandada; kas ja kuidas on teostatud kontrolli; kas ebapiisava kontrolli teostamise põhjuseks on eelarveliste vahendite puudumine kontrollijatel? HLÜS on vastu võetud aastal 1999 ehk kehtinud üle 20 aasta. Seda võib pidada piisavaks ajaks praktika analüüsimiseks ja kitsaskohtade parandamiseks. HLÜ Liidu 28.12.2022 kirjas tuuakse muu hulgas välja järgmist: <i>„Senine probleem on olnud selles, et riigi poolt ja seaduse alusel tegutsevad institutsioonid (Finantsinspeksioon, Rahapesu Andmebüroo, Rahandusministeerium, Eesti Pank jne) ei ole vaatamata HLÜde korduvatele pöördumistele suutnud mõnede HLÜde senisele pahatahtlikkusele piiri panna, kuigi riikliku tõhusa järelevalve tegemiseks HLÜde kui finantseerimisasutuste üle annab lisaks aluse kehtiv rahapesu ja terrorismi tõkestamise seadus (vt mh RahaPTS § 72 lõige 2 punkti 4).“</i></p> <p>Seletuskirjas peaks tooma välja, kas HLÜ Liidu väited korduvate pöördumiste kohta on tõesed ning kuidas on riik neile vastanud.</p> <p>Palume täiendada seletuskirjas esitatud PS-pärasuse analüüsi ning põhjendada, miks vähem piiravad meetmed ei võimalda eelnõuga püstitatud eesmärki saavutada.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõu seletuskirjas on täiendatud põhiseaduspärasuse analüüsi.</p> <p>Nagu eespool mitmel pool rõhutatud on ühistutel lubatud kaasata hoiuseid üksnes oma liikmetelt, mitte avalikkuselt (see õigus on üksnes krediitiasutustel). Samas igasugune reklaam, mida täna erinevate meediumite kaudu tehakse, on üldjuhul alati avalikkusele suunatud. Seega on juba kehtivas praktikas paradoksaalne vastuolu – avalikkusele suunatud hoiuseintresside reklaami võib nagu näiliselt teha, samas seadusega on otsesõnu keelatud avalikkuselt hoiuste kaasamine.</p> <p>Samuti märgime, et täna on juba nt keelatud tarbijakrediidi reklaamimine TV-s ja raadios ning eesmärgid on laias laastus olnud samad (reklaamiseaduse § 29 lg 9). Seega ei ole hoiu-laenuühistute hoiuseintresside reklaami keelamisel tegemist pretseedendiga. Veelgi enam – kui pangad ja muud krediitandjad, kes lähtuvalt eeltoodust ei või tarbijakrediiti niimoodi reklaamida, alluvad FI järelevalvele, siis HLÜ-de suhtes seesugune järelevalve puudub (ja ei see rakendu ka siis kui reklaamipiirang peaks 2023. a. keskpaigas jõustuma). Kokkuvõttes ei keela reklaamiseadusesse lisatav säte kuidagi ühistu tegevust ennast reklaamimast – piirang on konkreetselt seotud ühe finantstootelega ehk hoiusega, kus keskmisest kõrgemate intressimäärade avaldamine võib viia olukorrani, kus paljud isikud teevad oma „investeerimisotsuse“ puhtalt emotsioonide najal.</p> <p>Seega on selline reklaamipiirang igati õigustatud.</p>
---	---	------------	--

2	<p>Eelnõu § 1 p 15 kohaselt muudetakse HLÜS § 14 teksti. Muudetud sõnastuses paragrahvi punkti 2 kohaselt peab juhatus esitama HLÜ äriregistrisse kandmiseks avalduse, milles näidatakse muu hulgas revisjonikomisjoni liikmete nimi, isikukood ja elukoht. Samuti on kavandatud avaldada revisjonikomisjoni liikmete elukoha andmed äriregistris (EN § 1 p 16). Eelnõu seletuskirjas ei ole põhjendatud, miks on vaja registrisse kanda revisjonikomisjoni liikmete elukoht. Kuigi kohustus revisjonikomisjoni elukohaandmed esitada kehtib HLÜS-i jõustumisest alates (HLÜS § 14), ei olnud ka siis andmete esitamise eesmärke täpsemalt määratletud. Revisjonikomisjoni liikmete elukoha avaldamine ei pruugi olla kooskõlas andmetöötlemise minimaalsuse põhimõttega (isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 5 lg 1 p c). Seletuskirjas on öeldud, et äriregistris andmete avaldamise eesmärk on läbipaistvuse suurendamine HLÜ kontrolli teostamise üle ning võimalus HLÜ liikmetel vajadusel pöörduda otse isiku(te) poole, kes HLÜ-s vastavusnõuete kontrolli teostab/teostavad. Samas on revisjonikomisjoni liikmete elukohaandmete avaldamine äriregistris ulatuslik põhiõiguste riive (põhiseaduse (PS) § 26) ja eelnõu koostajad peaksid kaaluma vähem intensiivsete meetmete kasutamist sama eesmärgi saavutamiseks (nt sidevahendite andmete avaldamine).</p>	Osaliselt arvestatud	Revisjonikomisjoni elukoha andmete avalikustamine äriregistris on eelnõust kustutatud ning see on asendatud sidevahendite andmete avalikustamisega, mis on eelnõu koostajate hinnangul vähemulatuslikum põhiõiguste riive, ning mis teenib sarnast eesmärki ühistu liikmete jaoks, st võtta ise ühendust revisjonikomisjoni liikmega ning vajadusel osundada ühistu tegevuse mittevastavusele.
3	<p>Eelnõu § 1 p 24 kohaselt täiendatakse HLÜS § 18 lõigetega 4–7. Täiendatud § 18 lg 4 järgi kantakse HLÜ liikmete nimekirja iga liikme kohta tema sidevahendite andmed, kui liige on selleks nõusoleku andnud. Seega toimub andmete töötlemine nõusoleku alusel vastavalt IKÜM artiklile 6 lg 1 p a. Nõusoleku alusel andmete töötlemisel tuleb arvestada sellega, et andmesubjektil on õigus nõusolek igal hetkel tagasi võtta ning seejärel tuleb lõpetada ka andmetöötlus. Seletuskirjast ei selgu, kas on kaalutud ka teisi IKÜM-i aluseid eelnõus toodud andmete töötlemiseks. Palume täiendada eelnõu seletuskirja ning selgitada nõusoleku alusel andmete töötlemise valikut.</p>	Selgitatud	Eelnõu koostajad leiavad, et teisi aluseid ei ole mõistlik kohaldada, arvestades andmete töötlemise eesmärki (vt ka allpool märkus nr 5).
4	<p>Eelnõu § 1 p-ga 48 muudetakse HLÜS-i § 36. Kavandatud HLÜS § 36 lg 2 lauses 2 on toodud loetelu andmetest, mida peab esitama isik, kes soovib astuda hoiu-laenuühistu juhtorgani liikmeks. Eelnõus ei ole täpsemalt sätestatud esitatud isikuandmete töötlemise eesmärki ja säilitustähtaegu. Kavandatud HLÜS § 36 lg 2 toodud andmete töötlemisel riivatakse eraelu puutumatust (PS § 26). Vastava riive alus ja ulatus peab tulenema seadusest. Seega andmete töötlemise eesmärk ning kogutud andmete säilitustähtaeg peab olema sätestatud seaduse tasandil.</p>	Teadmiseks võetud	
5	<p>Eelnõu § 1 p 55 kohaselt täiendatakse muu hulgas HLÜS §-ga 41³, milles sätestatakse HLÜ kohta avalikustav teave ja liikme õigus teavet nõuda. Kavandatud § 41³ lg 2 p 6 kohaselt võib HLÜ liige nõuda HLÜS § 18 lõikes 3 nimetatud ühistu liikmete nimekirja koos sama paragrahvi lõikes 4 toodud andmetega. See tähendab, et nõudmisel tuleb juhatusel esitada liikmele ühistu liikmete nimekiri (HLÜS § 18 lg 3), milles võivad kajastuda liikmete sidevahendite andmed (vt kavandatava HLÜS § 18 lg 4) ning tulundusühistuseaduse (TÜS) § 15 lõikes 1 sätestatud andmed (nt liikme elukoht ja osamaksu suurus). Seega on tehtud võimalikuks detailsete isikuandmete edastamine ilma, et oleks kaalutud kas püstitatud eesmärki oleks võimalik saavutada vähem riivavate meetmetega pidades</p>	Selgitatud	Liikme õigus nõuda HLÜ-lt andmeid on tingitud sellest, et liikmetel oleks võimalik parandada (ning võimalik, et ka tekitada) otsesuhtlus teiste liikmetega ühiste huvide korraldamiseks, sh küsimuste panemiseks ühistu üldkoosoleku päevakorda. Eesmärki saada vahetult ühendust teiste ühistu liikmetega ei ole eelnõu koostajate hinnangul võimalik saavutada vähem riivavate meetmetega.

	<p>kinni andmetöötuse minimaalsuse põhimõttest (IKÜM artikkel 5 lg 1 p c). Samuti peab eelnõuga kavandatud andmete töötlemise eesmärk olema sätestatud seaduses.</p>		
6	<p>Eelnõu § 1 punktiga 58 täiendatakse HLÜS-i §-ga 47¹ järgmises sõnastuses:</p> <p>§ 47¹. Tegevuse kooskõlla viimine käesoleva seaduse ... vastuvõetud redaktsiooni nõuetega</p> <p>Kavandatava § 47¹ lõige 8 sätestab:</p> <p>„(8) Kui hoiu-laenuühistu <u>rikub käesolevas paragrahvis sätestatud</u>, käsitatakse seda tegevusloata või keelatud majandustegevusena karistusseadustiku § 372 tähenduses.“;</p> <p>Seletuskirjas märgitakse lakooniliselt, et lõike 8 kohaselt on tegemist tegevusloata või keelatud majandustegevusega, kui HLÜ rikub käesolevas paragrahvis sätestatud. Tegemist on üheselt selge viitega karistusseadustiku (KarS) §-le 372, mis käsitleb tegevusloata ja keelatud majandustegevust. Pakutav viide KarS tegevusloata tegutsemise ja keelatud majandustegevuse sättele on õigustehniliselt sobimatu. Eriseaduses ei saa sätestada, et mingi kindel tegevus kuulub KarS vastutussätte alla põhjendusel, et eelnõu koostajad on selles veendunud.</p> <p>Kavandatava HLÜS § 47¹ lõige 3 näeb ette, et enne [seaduse jõustumiskuupäev] asutatud ja tegutsenud HLÜ peab taotlema Finantsinspeksioonilt krediidasutuse tegevusloa hiljemalt 2027. aasta 31. detsembriks.</p> <p>Toodud sõnastusest justkui tuleneb nõue, et HLÜ oma tegevust niisama lõpetada ei saagi, vaid igal juhul peab tegevusluba taotlema ning kui HLÜ seda tegevusluba ei taotle, on HLÜ automaatselt käsitletav kurjategijana tulenevalt § 47¹ lõikest 8. Selline õiguslik konstruktsioon on ebamõistlik.</p> <p>Kavandatud paragrahvi 47¹ lõige 7 näeb ette, et juhul kui Finantsinspeksioon on keeldunud hoiu-laenuühistule krediidasutuse tegevusluba andmast vastavalt krediidasutuste seaduses sätestatule, siis peab ta oma tegevuse lõpetama või jätkama tulundusühistuna ilma, et teda käsitletaks hoiu-laenuühistuna. Seega, juhul kui HLÜ rikub kavandatava HLÜS § 47¹ lõikest 7 tulenevat, tähendab see, et ta tegutseb tegevusloata (sest talle ei ole seda antud). Kui on tegemist tegevusloata majandustegevusega, siis saab nii ehk naa kohaldada vastutuse sätteid, mis on kehtestatud KarS-is. Eelnõu jätab mulje, et selle eesmärk on tekitada HLÜ-des hirmu, ähvardades neid KarS sättega, mis on vajaduse korral kohaldatavad ilma, et selle olemasolu peaks eriseaduses ebasobivalt üle kordama. KarS-i rakendamist tegevusloata tegutsemise korral saab selgitada eelnõu seletuskirjas.</p> <p>Palume kavandatavast HLÜS §-st 47¹ jätta lõige 8 välja.</p>	Arvestatud	Viidatud lõige on jäetud eelnõust välja.

III kooskõlastusringi kohta koostatud märkuste tabel (2023. a veebruari eelnõu versioon)

Nr	Ettepaneku sisu	Arvestatud, mitte arvestatud, selgitatud, teadmiseks võetud	Rahandusministeeriumi kommentaarid
FINANTSINSPEKTSIOON			
1	<p>Üldised tähelepanekud</p> <p>Eelnõu seletuskirjale on lisatud teise kooskõlastusringi kohta koostatud märkuste tabel (edaspidi <i>Märkuste tabel</i>). Oleme tutvunud Rahandusministeeriumi selgitavate kommentaaridega Finantsinspektsiooni tähelepanekute osas ning soovime rõhutada, et Finantsinspektsiooni põhiseisukohad ei ole muutunud võrreldes 03.01.2023 Rahandusministeeriumile edastatud arvamusega. Sellest tulenevalt täiendavad käesolevas vastuses esitatud tähelepanekud Finantsinspektsiooni 03.01.2023 avaldatud arvamust.</p>	Teadmiseks võetud	
2	Teatud tähelepanekute osas selgitas Rahandusministeerium, et on plaanis nendega tulevikus tegeleda. Finantsinspektsiooni hinnangul tuleks nende küsimustega tegeleda käesoleva Eelnõu raames, et vältida Eelnõu regulatsioonide rakendamiseiga seotud probleeme.	Arvestatud	
3	<p>Hoiu-laenuühistu seaduse muutmine</p> <p>Eelnõu § 1 punktiga 21 täiendatakse HLÜS-i § 17 lõikega 5. Palume vastavat normi täiendada osaga, mis keelab hoiu-laenuühistu (edaspidi <i>HLÜ</i>) liikmeks saada juriidilisel isikul, mille omanik on või mida kontrollib HLÜ juhatuse või nõukogu liige.</p>	Osaliselt arvestatud	<p>Oleme seisukohal, et HLÜ liikmeks astumise täielik keelamine juriidilistel isikutel, kes on HLÜ juhatuse või nõukogu liikmeks seotud, oleks ebaproportsionaalne ettevõtlusvabaduse piiramine.</p> <p>Huvide konflikt tekib samas mitte juhtorgani liikmeks seotud juriidilise isiku HLÜ liikmeks astumisel, vaid nimetatud seotud isikule teenuseid osutades (eeskätt viidatud isikule laenu andmisel). Sellest tulenevalt on eelnõus muudetud HLÜS § 28 lõike 7 sõnastust, et laenu andmise piirang hõlmaks ka juhtorgani liikmeks seotud juriidilisi isikuid.</p>
4	Finantsinspektsioon pooldab lähenemist, mis viitab vastutustundliku laenamise põhimõtte järgmisel asjakohastele krediidiandjate ja –vahendajate seaduse (edaspidi <i>KAVS</i>) sätetele, et tagada edaspidi HLÜ-dele ühetaoline kohtlemine võrreldes teiste tarbijakrediiti väljastavate laenuandjatega. Viimasele viitab ka Eelnõu seletuskirja punkt 32, kus tuuakse paralleele krediidiandjate seaduse (edaspidi <i>KAS</i>) § 83 lõikega 3.1 ning mille kohaselt HLÜ kui ettevõtlusvorm ei tohiks võimaldada normidest kõrvalekaldumist, mida muidu kohaldataks krediidiandja või –vahendaja tegevusloaga teenusepakkujale, kui viimane osutab sisuliselt sama teenust samale isikule. Küll aga kui luua analoogne regulatsioon uues	Arvestatud	<p>Täpsustatud on HLÜS § 28 lõike 1.1 sõnastust vastavalt ettepanekule.</p> <p>Täpsustatud on HLÜS § 28.1 lõike 1 punkti 5 sõnastust vastavalt ettepanekule.</p> <p>HLÜS § 28.1 on lisatud lõige 2 KAVS § 49 lõike 2 eeskujul.</p>

<p>HLÜS-i redaktsioonis, teeme ettepanekud Eelnõu muutmiseks järgmiselt:</p> <p>1) Oleme varasemalt teinud ettepaneku muuta HLÜS § 28 lõike 11 sõnastust järgmiselt ning eemaldada Eelnõu § 1 punktiga 37 pakutud HLÜS § 281: „<i>Füüsilisest isikust liikmele, kes ei tegutse oma majandus- ja kutsetegevuses, laenu andmisel peab hoiu-laenuühistu järgima hoiu-laenuühistu sise-eeskirjas ning krediidiandjate ja -vahendajate seaduse §-des 47–531 sätestatud krediitdivõimelisuse hindamise ja tarbijale piisavate selgituste ja teabe esitamise korda ning muid vastutustundliku laenamise nõudeid, samuti kohaldama sellisele hoiu-laenuühistu liikmele laenu andmisel võlaõigusseaduse §-des 409, 411 ja 412 sätestatud.</i>“</p> <p>Muu hulgas sisaldus ettepanekus täiendus „<i>Füüsilisest isikust liikmele, kes ei tegutse oma majandus- ja kutsetegevuses, /--- /</i>“. Kuigi Rahandusministeerium on Eelnõu seletuskirja punkti 3.1 alapunktis 4 selgitanud, et kui HLÜ teeb tehingu oma liikmega, kes ei tegutse tehingu tegemisel majandus- või kutsetegevuses, siis tuleks seda HLÜ liiget nii Eesti kui ka EL õiguse alusel käsitleda tarbijana, on Finantsinspektsiooni hinnangul oluline lisada vastav täpsustus ka Eelnõu teksti, et tagada õigusselgus ning vältida ebaõigete praktikate väljakujunemist.</p> <p>2) Eelnõu § 1 punktiga 37 pakutud HLÜS § 281 lõike 1 punkti 5 kohaselt peab HLÜS §-s 28 nimetatud vastutustundliku laenamise nõude täitmiseks HLÜ sise-eeskirjaga kehtestama liikme krediitdivõimelisuse hindamise ja esitatud andmete kontrollimise meetodika, võttes selle väljatöötamisel liikme kohta arvesse mh HLÜ ees olevate varasemate kohustuste täitmise ja teenuse osutamisest tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise mõju.</p> <p>Finantsinspektsiooni hinnangul peaks säte olema sõnastatud sellisel viisil, et oleksid hõlmatud kõik füüsiliste isikute varasemalt olemasolevad maksekohustused, mis võivad ajas suureneda ning mille mõjuga peaksid HLÜ-d edaspidi arvestama. Võttes arvesse, et HLÜS § 281 lõikes 1 sätestatu võtab eeskujuga eelkõige KAVS § 49 lõikest 1, siis viitame siinkohal ka KAVS-i seletuskirjale, mis eelnimetatud lähenemist toetab ning mille kohaselt peab krediidiandja või -vahendaja võtma arvesse tarbija võimekuse teenindada samaaegselt kõiki varem võetud finantskohustusi ka kõrgema intressi tingimuste olukorras.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku muuta Eelnõuga pakutud HLÜS § 281 lõike 1 punkti 5 sõnastust järgmiselt: „<i>varasemate maksekohustuste ja teenuse osutamisest tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise mõju</i>“.</p> <p>Lisaks juhime tähelepanu, et KAVS § 50 lõike 4 määratleb ühe maksevõime kontrollimise allikana pangakonto väljavõtte, mida krediitdivõimelisuse hindaja peab võimaluse korral tarbijalt küsima, kui muu kogutud teave ei ole piisav tarbija krediitdivõimelisuse hindamiseks. Eelnõuga pakutud HLÜS §-s 281 aga analoogset regulatsiooni ei ole. Laenuandja</p>		
--	--	--

	<p>poolt füüsilisest isikust laenusaja (tarbija) varalise seisundi hindamisel ei saa pidada piisavaks laenuandja tuginemist üksnes laenusaja poolt esitatud andmetele ning laenusaja poolt esitatud teavet tuleb kontrollida.</p> <p>3) KAVS § 49 lõikes 2 on kehtestatud krediidiandjale kohustus kehtestada meetodika, mis võtab tarbijale krediidi andmisel arvesse konkreetseid näitajaid (sh LTV, DSTI, laenu maksimaalne tähtaeg jne).</p> <p>Kuivõrd KAVS § 49 lõikes 2 nimetatud näitajatele analoogne regulatsioon Eelnõus puudub, teeb Finantsinspeksioon ettepaneku luua ka HLÜS-i analoogne reeglistik, mis võtaks laenu väljastamisel HLÜ sisemiste riskilimiitidena arvesse vähemalt suhtarvudena kehtestatud piirmäärasid (DSTI ja LTV), et tagada füüsilisest isikust laenuvõtja kohustuste täitmine jätkusuutlikul viisil.</p>		
5	<p>Oleme varasemalt teinud ettepaneku, et HLÜ-l peaksid olema kehtestatud sisemised juhtide (juhatuse ja nõukogu liikmete) sobivuse nõuded ja nende täitmise kontrolli kord. Rahandusministeerium selgitas, et viidatud sobivuse nõudeid kontrollib revisjonikomisjon HLÜS § 39 lõikes 1 sätestatud ülesannete raames. Juhime tähelepanu, et sobivuse nõuete eest vastutava isiku määramine Eelnõus ei võrdu sobivuse nõuete ja nende täitmise kontrolli korda kehtestamise ja rakendamisega. Palume Eelnõu selles osas täiendada.</p>	Arvestatud	Täiendatud HLÜS § 31 lõiget 2 punktiga 8.
6	<p>Oleme varasemalt juhtinud tähelepanu HLÜS § 471 lõike 6 sõnastusele, mille kohaselt kui HLÜ ei ole krediidasutuse tegevusloa taotlust hiljemalt 2026. aasta 31. detsembriks esitanud või Finantsinspeksioon on keeldunud talle tegevusluba andmast, siis peab ta olemasolevatele liikmetele hoiustamistingute ja makseteenuste osutamise ning tarbijakrediidi väljastamise vastavalt lepingutes sätestatud tähtaegadele lõpetama, välja arvatud juhul kui vastav tulundusühistu omab makseasutuse või krediidiandja tegevusluba. Pakutud sõnastustest võib aga järeldada, et tarbijakrediidi väljastamist ei peaks lõpetama, kui tulundusühistu omab makseasutuse tegevusluba. Kuna makseasutuse tegevusluba ei võimalda tarbijakrediidi väljastamist, palume Eelnõu sätte selles osas täpsustada.</p>	Arvestatud	Eelnõu § 1 punkti 57 (HLÜS § 47.1) sõnastust on muudetud.
7	<p>Krediidiastutuste seaduse muutmise</p> <p>Varasemalt avaldasime arvamuse, et Eelnõuga tuleb selgemalt reguleerida aktsiaseltsina asutatud krediidiastutuse ja ühistuna asutatud krediidiastutuse erisused. Rahandusministeeriumi selgituste kohaselt kohaldatakse ühistupankadele kogu KAS-i nende erisustega, mis on ette nähtud ühistupanga tegevust reguleerivas peatükis. Rahandusministeerium mõõnis, et teatud aspektid ühistupanga tegevuses vajavad täiendavat reguleerimist. Need lahendatakse tulevikus mõne teise KAS-i muutva seaduseelnõuga.</p> <p>Teeme ettepaneku sätestada vajalikud muudatused käesoleva Eelnõuga, et vastav regulatsioon oleks kohe alguses selge ja arusaadav.</p>	Arvestatud	Eelnõusse on lisatud sätted, mis täpsustavad ühistulisel mudelil põhinevate krediidiastutuste sätteid ning kustutatud viited HLÜS-ile.
8	<p>Eelnõu § 3 punktiga 4 muudetakse KAS §-i 38. Rahandusministeerium ei ole arvestanud Finantsinspeksiooni varasemalt pakutud sõnastusettepanekuga. Palume siiski KAS § 38 sõnastuses, mitte ainult seletuskirjas, selgelt välja tuua,</p>	Arvestatud	

	et ühistupankadele kohaldatakse kogu krediidasutuste seadust nende erisustega, mis on ette nähtud ühistupanga tegevust reguleerivas peatükis. Lisaks palume sätestada, et ühistupank ei või tegutseda aktsiaseltsi vormis.		
9	<p>Finantsinspeksioon jääb seisukoha juurde, et ühistupanga puhul, tulenevalt tema õiguslikust vormist, on vaja täiendavaid norme, mis aitaks nii turuosalistel kui järelevalvel paremini mõista ja sisustada olulise osaluse regulatsiooni. Ka Rahandusministeerium mõõnis Finantsinspeksiooni tähelepanekute selgitamisel, et teatud aspektid ühistupanga tegevuses vajavad täiendavat reguleerimist. Eeltoodud valguses teeme uuesti alljärgneva ettepaneku:</p> <p>Lisada KAS-i § 441 pealkirjaga „Osalus ühistupangas“ alljärgnevas sõnastuses:</p> <p>„(1) Ühistupanga puhul võetakse liikme olulise osaluse määramisel täiendavalt arvesse liikme panust ühistupanka, muuhulgas tema poolt antud laene või tehtud sissemaksid ühistupanka või muul viisil ühistupanga tegevuse arvestatavat toetamist. Samuti tuleb kaaluda liikme mõju tervikuna ühistupanga juhtimisele, mis võib seonduda nii tema rolli, ühiskondliku kuvandi kui muude asjaolude hindamisel läbi mõju ühistupanga juhtimisele.</p> <p>(2) Ühistupank peab enne sellise olukorra tekkimist või sellest teada saamisel või teada saama pidamisel viivitamata teavitama Finantsinspeksiooni kõikidest asjaoludest, mis võivad tuua kaasa liikme olulise osaluse või kontrolli ühistupanga üle.“</p>	Arvestatud	
10	<p>Eelnõu § 3 punktiga 6 muudetakse KAS § 421 lõiget 2. Teeme uuesti ettepaneku vastavat sõnastust muuta alljärgnevalt: „(2) Ühistupanga liikmeks vastuvõtmise ja väljaarvamise otsustab isiku avalduse alusel ühistupanga juhatus või nõukogu, kui talle on selline õigus antud põhikirjaga, 30 päeva jooksul, alates avalduse saamisest. Vastava otsuse eelnevalt tuleb kontrollida liikme vastavust seaduse ja põhikirja nõuetele.“</p> <p>Sellisel oleks välditud olukord, kus juhatus jätab „seisma“ avaldused ja viivitab põhjendamatult nende lahendamisega, mis omakorda tooks aga kaasa registriandmete ebatäpsuse.</p>	Arvestatud	
11	<p>Eelnõu § 3 punktiga 8 sätestatakse nõue, et ühistupanga juhatuses peab olema vähemalt kaks juhatuse liiget. Eelnõuga muudetakse nii KAS-i kui HLÜS-i ja vähendatakse juhatuse liikmete arvu kaheni. Eelnõu seletuskirjas on põhjendatud kahe juhatuse liikme nõue vaid asjaoluga, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL (edaspidi CRD) seda võimaldab. Rahandusministeerium selgitas täiendavalt, et juhatuse liikmete arvu alandamine CRD-s lubatud miinimumarvuni on põhjendatud, arvestades HLÜ-de tegevuse mahtusid ja kapitaliseeritust. Finantsinspeksioon sellega ei nõustu.</p> <p>Juhime tähelepanu, et ka kehtiv HLÜS § 34 lõige 1 sätestab, et juhatuses peab olema vähemalt kolm liiget. Finantsinspeksiooni jääb seisukoha juurde, et ühistupangal peaks olema vähemalt kolm juhatuse liiget nagu KAS seda ka täna nõuab. Arvestades, et juhatuse liikmed tegelevad igapäevase juhtimisega ning väga oluline on ka juhatuse liikmete vastutusvaldkondade jaotus ning huvide konflikti maandamine läbi vastutusvaldkondade jaotamise erinevate</p>	Osaliselt arvestatud, selgitatud	<p>Jääme siiski varasemalt väljendatud seisukoha juurde, mille kohaselt ei ole mõistlik nõuda ühistupankadelt kolme juhatuse liikme valimist, kuivõrd HLÜ-de (kes tulevikus võiksid krediidasutuse tegevusluba taotleda) tegevusmahud ja kapitaliseeritus on oluliselt väiksem täna tegutsevate (aktsia)pankade omadest.</p> <p>Samas nõustume sellega, et kui ühistupanga poolt osutatavad teenused ja kapitaliseeritus sarnanevad (teistele) krediidi-asutustele kohaldatavaga, siis peaks olema paremini jagatud vastutusvaldkonnad ja maandatud huvide konfliktid. Sellest tulenevalt on KAS §-i 44 loodud erand, et ühistupank ei või osutada investeerimisteenuseid ega teenuseid välisriigis, kui tema kapitaliseeritus on madalam kui 5 mln EUR. Sarnaselt on §</p>

	<p>juhatuse liikmete vahel, siis kolm juhatuse liiget organisatsioonis peaks olema ka ühistupankadele miinimumnõue ning erisuse/leevenduse kehtestamine ei ole antud juhul põhjendatud. Ka ühistupangad peavad olema juhitud pädevate ja kompetentsete isikute poolt.</p> <p>Sellest tulenevalt teeme uuesti ettepaneku välja jätta Eelnõust nii HLÜS § 34 lõike 1 muudatusettepanek, KAS § 422 lõikega 1 kehtestada, et ühistupanga juhatuses on vähemalt kolm liiget ning mitte vähendada juhatuse liikmete arvu ühistupanga juhtimiseks.</p>		<p>42.2 loodud erisus, et ühistupangal võib olla kaks juhatuse liiget, kui lähtuvalt tema osakapitali määrast on tema osutatavate teenuste ring väiksem teiste krediitiasutuste omadest.</p>
12	<p>Eelnõu § 3 punktiga 9 on reguleeritud ühistupanga algkapital. KAS § 44 lõike 1 kohaselt võib ühistupanga algkapital erinevalt KAS § 35 lõigetel 1 ja 2 sätestatust olla üks kuni viis miljon eurot, kui ühistupank ei osuta väärtpaberituruseaduse § 43 lõikes 1 nimetatud investeerimisteenuseid. Lisaks võib Finantsinspeksioon otsustada, et ühistupank ei või osutada HLÜS § 6 lõikes 1 nimetatud teenuseid välisriigis, asutades selleks filiaali või osutades piiriüleseid teenuseid. Algkapital koosneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 artikli 26 lõike 1 punktides a–e nimetatud kapitalist ja reservidest.</p> <p>1) Juhime tähelepanu, et pakutud sõnastusest ei tule välja, kes ja milliste kriteeriumite alusel otsustab ühistupanga algkapitali suurus. Kui see pädevus kuulub Finantsinspeksioonile, palume Eelnõus see pädevus selgelt sätestada koos kriteeriumitega, mille alusel peab Finantsinspeksioon otsustama kui suur on HLÜ algkapital vahemikus üks kuni viis miljon eurot.</p> <p>2) KAS § 44 lõike 1 teise lause kohaselt võib Finantsinspeksioon otsustada, et ühistupank ei või osutada HLÜS § 6 lõikes 1 nimetatud teenuseid välisriigis, asutades selleks filiaali või osutades piiriüleseid teenuseid. Esiteks, kuna see regulatsioon asub paragrahvis, mis reguleerib ühistupanga algkapitali, tuleks see rohkem seostada algkapitali regulatsiooniga. Teiseks, sellise õiguse andmine seadusandja poolt Finantsinspeksioonile eeldab ka konkreetseid kriteeriume, millistest peab Finantsinspeksioon otsustuse tegemisel lähtuma. Kolmandaks, oleme varasemalt teinud ettepaneku, et ka KAS-is tuleb kehtestada piirang, et ühistupank ei või piiriülesest ega filiaali kaudu teenuseid osutada ning tegevuskoht peab asuma Eestis. Kui HLÜ-de tegevuse piirang ei tulene selgelt Eelnõust, tuleks anda Finantsinspeksioonile õigust igal ajal, sh tegevusloa taotluse andmisel, keelata ühistupangal osutada teenuseid välisriigis.</p> <p>3) KAS § 44 pealkirjaks on pakutud „Ühistu algkapital“. Algkapitalist räägitakse aga ainult paragrahvi esimeses lõikes, edasi on kasutusel mõiste osakapital. Palume kaaluda paragrahvi pealkirja muutmist.</p>	<p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Esmalt märgime, et pädevus algkapitali määra otsustamiseks ei kuulu eelnõu uue versiooni kohaselt Finantsinspeksioonile, vaid see tuleb otsustada ühistupangal endal vastavalt määruses 575/2013 sätestatule. Seoses märkusega nr 2 on täpsustatud KAS § 44 sõnastust. Mis puudutab HLÜ või ühistupanga poolt teenuste osutamist välisriigis, siis märgime, et HLÜ-l ei ole kehtiva regulatsiooni järgi õigus välisriigis teenuseid osutada ning see õigus tekiks alles krediitiasutuse tegevusloa saamisel. Pärast tegevusloa saamist on Finantsinspeksioonil õigus ettekirjutusega keelata ka ühistupangal välisriigis teenuste osutamist üldiste krediitiasutustele kohaldatavate sätete alusel, st kui esinevad seaduses toodud õiguslikud alused, või kui ühistupanga osakapital langeb alla 5 miljoni euro. Muus osas ei leia me, et ühistupanga teenuste osutamise kohta oleks mõistlik või proportsionaalne piirata Eestiga.</p>
13	<p>Finantsinspeksioon on teinud varasemalt ettepaneku täiendada KAS 44 lõiget 2 põhimõttega, et aktsia- või osakapitali vähenemise korral rohkem kui 5% võrra võrreldes avalikes registrites kajastuva summaga, tuleb avalikes registrites olevat teavet viivitamata ajakohastada. Eelnõus on KAS § 44 täiendatud lõikega 3. Palume sõnastust muuta</p>	<p>Arvestatud</p>	

	järgmiselt: „(3)Ühistupanga juhatus kutsub kokku erakorralise üldkoosoleku ühistupanga osakapitali muutmiseks, kui ühistupanga osakapital väheneb vähemalt viie protsendi võrra võrreldes avalikes registrites kajastuva summaga.“		
14	Eelnõu § 3 punktiga 22 täiendatakse KAS § 116 lõikega 4, mille kohaselt lõpetatakse ühistupank, kui ühistupangal on vähem kui 50 liiget ja liikmete arv ei ole kahe kuu jooksul suurenenud. Oleme varasemalt märkinud, et uuest sättest ei tulene kes sellisel juhul lõpetamise menetluse alustab. Märkuste tabelis selgitas Rahandusministeerium, et ühistupanga lõpetamine toimub 11. peatükis sätestatu kohaselt kui ühistupanga erisätetes ei ole sedastatud teisiti. Juhime tähelepanu, et see ei lahenda olukorda, et pakutud sättest ei tulene, kellel on õigus ühistupanga lõpetamise menetluse alustamiseks, kui pank vastab sättes sätestatud kriteeriumitele. Kas tegemist on vabatahtliku lõpetamise või sundlõpetamisega? Kui tegemist on vabatahtliku lõpetamiseks, tuleks ette näha ka nõuded, et kui ühistupank ei astu samme ega tee otsust teatud aja jooksul vabatahtlikuks lõpetamiseks, siis on Finantsinspeksioonil õigus nõuda kohtu kaudu ühistupanga sundlõpetamist.	Arvestatud	
15	Finantsinspeksioon jääb seisukoha juurde, et enne Finantsinspeksioonilt tegevusloa taotlemist peavad HLÜ-d vahetult enne tegevusloa esitamist läbima varade põhjaliku hindamise (<i>Asset Quality Review</i>), et saada ülevaade milline on varade tegelik kvaliteet ja kvaliteedi mõju krediitiasutuse/ühistupanga omavahendite tasemele ja kapitaliseeritusele. Märkuste tabelis selgitas Rahandusministeerium, et varade kvaliteedi hindamine peab toimuma kõikide isikute puhul, kes taotleavad krediitiasutuse tegevusloa, sh HLÜ-d. Juhime tähelepanu, et omavahendite suurust tõendavate dokumentide esitamine koos vandeaudiitori aruandega ei võrdu varade kvaliteedi põhjaliku hindamisega ning hetkel ei tule Eelnõust HLÜ-de selget kohustust läbida varade kvaliteedi hindamist vahetult enne tegevusloa taotlemist. HLÜ-de varade ning nende tegevus on läbipaistmatu, revisjonikomisjonid ei suuda riskikohti tuvastada ja/või ei ole sõltumatud. Seega sõltumatu varade hindamine enne ühistupanga loa taotlemist on hädavajalik, et saada kindlust varade tegelikus kvaliteedis ja väärtuses. Sellest tulenevalt teeme uuesti ettepaneku sätestada Eelnõuga HLÜ-de kohustust läbida varade kvaliteedi hindamise vahetult enne tegevusloa esitamist.	Arvestatud	Krediitiasutuste seaduse § 13.1 on täiendatud lõikega 5.
16	Oleme varasemalt teinud mitmeid tähelepanekuid KAS-is sisalduvate vastutussätete kohta. Rahandusministeeriumi selgituste kohta on nimetatud sätete ülevaatamine plaanitud tulevikus muu eelnõus raames. Palume kaaluda vastutussätete muutmist käesoleva Eelnõu raames, et vältida puudulikust õiguslikust regulatsioonist tulenevaid probleeme.	Arvestatud	Eelnõusse on lisatud § 3 p 23.
17	Oleme varasemalt palunud arvestada, et Finantsinspeksiooni tegevust finantseeritakse finantsjärelevalve subjektide poolt, mistõttu peaks järelevalve olema kulupõhine ja lähtuma eesmärgist, et ühed subjektid ei peaks teisi subsideerima. Finantsinspeksiooni hinnangul, vähemalt esimesel aastal, peaks ette nägema täiendava mehhanismi, millega	Selgitatud	Oleme põhimõtteliselt nõus, et üldiselt ei peaks ühed järelevalvesubjektid teisi subsideerima. Samas aga on järelevalvetasude ülevaatamine kavas eraldi eelnõuga, kuivõrd järelevalvetasud tuleb üle vaadata finantssektori üleselt, mis

	<p>ühistupangad ise tasuksid oma menetluskulu ja seda ei peaks subsideerima teised järelevalve subjektid.</p> <p>Märkuste tabelis on selle tähelepaneku juures jäetud poolik kommentaar. Sellest tulenevalt palume uuesti ette nägema täiendava mehhanismi, vähemalt esimesel aastal, millega ühistupangad ise tasuksid oma menetluskulu ja seda ei peaks subsideerima teised järelevalve subjektid.</p>		vajab omakorda eraldi hinnangut, et leida konkreetset ja proportsionaalsed menetlustasude summad.
EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA			
1	<p>Kaubanduskoda jääb oma 4. jaanuari 2023 kirjas nr 4/1 esitatud seisukohtade juurde ning on jätkuvalt väga kriitiline Eelnõu kaasamisprotsessi osas. Väärrib märkimist, et käesoleval kooskõlastusringil ei kaasanud Rahandusministeerium Kaubanduskojale teadaolevalt algselt mitte ühtki hoiu-laenuühistut, samas neid puudutab Eelnõu kõige rohkem, sest sisuliselt näeb Eelnõu ette hoiu-laenuühistute tegevuse lõpetamise senisel kujul. Hoiu-laenuühistud said esmase informatsiooni Eelnõu uuest kooskõlastusringist 6. veebruaril 2023 Kaubanduskojalt, kui küsisime Eelnõu osas oma liikmetelt arvamust. Samas toimus ülejäänud huvigruppide kaasamine juba 1. veebruaril 2023.</p> <p>Sellest tulenevalt teeb Kaubanduskoda taaskord ettepaneku nii Eelnõu kui ka tulevaste kaasamiste osas pidada kinni kaasamise heast tavast ning hea õigusloome ja normitehnika eeskirjast. Heaks kaasamiseks ei saa pidada seda, kui 17 lehekülje pikkusele eelnõule oodatakse tagasisidet nelja tööpäeva jooksul, nagu seda tegi Rahandusministeerium Eelnõu eelneva kooskõlastusringi ajal. Veel halvem näide kaasamisest on aga see, kui huvigruppi, keda eelnõu kõige otsesemalt ja väga tugevalt puudutab, üldse ei kaasatagi või kaasatakse alles siis, kui nad on juhuslikult kooskõlastusringist teada saanud ja väljendavad pahameelt, et neid ei ole kaasatud.</p>	Selgitatud	Eelnõu koostajad mõnavad, et kooskõlastusprotsessi raames ei kaasatud tehnilise eksimuse tõttu esialgu hoiu-laenuühistuid, kuid probleemi selgumisel saadeti eelnõu kooskõlastamiseks ka hoiu-laenuühistutele ning pikendati ka hoiu-andmise tähtaega vastavalt tekkinud viivitusele. Samuti järgiti käesoleva kooskõlastusprotsessi puhul asjakohaseid tähtaegu.
2	<p>Kuna Eelnõu praegusest seisust nähtub, et nii Eelnõu koostajate kui ka hoiu-laenuühistute jaoks aktsepteeritavaid kompromisse ei ole endiselt saavutatud ja neid pole Kaubanduskojale teadaolevalt isegi proovitud saavutada, siis teeme taaskord Rahandusministeeriumile ettepaneku arutada plaanitavad muudatused veelkord läbi hoiu-laenuühistutega ja vajaduse korral ka teiste huvigruppidega, et leida olemasolevatele probleemidele mõistlikud lahendused, mida kõik osapooled oleksid nõus aktsepteerima.</p>	Selgitatud	Eelnõu koostajad on korraldanud käesoleva eelnõu arutamiseks mitmeid kohtumisi ja töörühmi (sh oktoobris 2019 kohtumine HLÜ-de esindajatega, novembris 2020 korraldatud kohtumine rahandusministri ja tema nõunike ning HLÜ-de esindajatega, kohtumised Audiitorkoguga, jne), pidanud nõu järelevalveasutustega ning korraldanud käesolevaks ajaks kolm kooskõlastusringi, mille käigus on olnud kõigil huvigruppidel ja turuosalistel võimalus esitada oma seisukohad kavandatava eelnõu osas. Paraku ei ole aga kõik pakutud võimalused taganud seda, et eelkõige ühistud ise panustaksid konstruktiivse tagasiside andmisega. Kahjuks tuleb tõdeda, et paljud ühistute poolt esitatud arvamused põhinevad suuresti emotsioonidel ja sisaldavad vähesel määral nõ faktilisi asjaolusid.
3	<p>Lugedes Eelnõu seletuskirja, jääb ebaselgeks, mis põhjustel peavad Eelnõu koostajad peamiseks lahenduseks hoiu-</p>	Selgitatud	Märgime, et oleme eelnõu koostamisel pakkunud välja erinevaid variante, kuidas ühistute läbipaistvust suurendada ja

	<p>laenuühistutega seotud probleemidele nende tegevuse lõpetamist.</p> <p>Eelnõu seletuskirja lehekülgedel 38 ja 39 on antud selgitusi Eelnõu § 1 p 58 kohta, mille alusel hoiu-laenuühistud peavad oma tegevuse ümber kujundama. Nendel lehekülgedel, aga ka mujal Eelnõu seletuskirjas ei ole mainitud, miks on Eelnõu koostajad valinud just ümberkujundamise tee ja miks ei suudaks hoiu-laenuühistute probleeme lahendada teistsugused lahendused.</p> <p>Kaubanduskoja hinnangul ei ole välistatud, et Eelnõu eesmärged (hoiustajate õiguste parem kaitse, hoiu-laenuühistute tegevuse suurem läbipaistvus, ühistu liikmete tõhusam kaitse) on võimalik saavutada ka muude vähempiiravate lahenduste abil kui Eelnõus välja pakutud lahendused. Näiteks on Eelnõu väljatöötamise kavatsuses käsitletud mitmeid regulatiivseid lahendusi, mis tõenäoliselt aitaksid hoiu-laenuühistutega seonduvaid probleeme lahendada või vähemalt leevendada. Üheks väljatöötamise kavatsuses välja toodud lahenduseks on seada hoiu-laenuühistud sarnaselt pankadele Finantsinspektsiooni järelevalve alla. Samuti on võimalustena välja toodud hoiu-laenuühistute juhtimise läbipaistvamaks muutmise, juhatuse liikmete miinimumarvu seadmine ja juhatuse liikmete sobivusnõuete kaasajastamine. Kaubanduskoja hinnangul võiks neid variante kaaluda.</p>		<p>hoiustajaid paremini kaitsta, kuid ühistutele ei ole sisuliselt sobinud ükski variant.</p> <p>Eelnõu väljatöötamisel (st kuni 2020. aastani) on kaalutud ka eraldiseisva tegevusloastatud režiimi loomist hoiu-laenuühistutele, kuid selle tulemusena oleks oluliselt vähenenud igasuguse ühistegevuse element. Ka ei ole hoiustajate kaitse seisukohast otstarbekas tekitada eraldi osafondi HLÜ-dele, kuivõrd ühelt poolt eelneks liikmete hoiuste efektiivse kaitse tagamiseks pikk sissemaksete periood, et osafondi maht jõuaks vajaliku tasemeni, ning teisalt ei oleks mõistlik liita HLÜ-sid krediitiasutuste osafondiga, kuivõrd pankadele ja HLÜ-dele ei kohaldu võrdsed nõuded.</p>
4	<p>Eelnõu kohaselt jõustuvad Eelnõuga ette nähtavad muudatused kolmes etapis – esimesed muudatused jõustuvad 2023. aastal, seejärel jõustuvad mõned muudatused 2026. aastal ja kõige ulatuslikumad muudatused, nende hulgas hoiu-laenuühistutele seatav kohustus ennast ümber kujundada jõustuvad 2027. aastal. Kaubanduskoja hinnangul võiksid Eelnõu koostajad kaaluda ka varianti, mille puhul toimub mõistliku aja jooksul peale iga muudatuste etapi jõustumist mõjude hindamine. Kui sellise mõjude hindamise käigus leitakse, et jõustunud muudatused on hoiu-laenuühistutega seotud probleemid lahendanud, tuleks edasised kavandatud muudatused ära jätta.</p> <p>Näiteks jõustuvad Eelnõu kohaselt 2026. aastal rangemad nõuded hoiu-laenuühistute kapitalile. Ei saa välistada, et ka see aitab hoida ära hoiu-laenuühistutega seotud riske ning täiendav sekkumine ei pruugi olla vajalik.</p>	Mitte-arvestatud, selgitatud	<p>Viidatud II etapp (ühinguõiguslikud muudatused) on nõ ettevalmistav etapp ühistupanga loa saamiseks ehk need ei ole eraldiseisvad muudatused, kuna nendega riiklikku kontrolli ei kaasne.</p> <p>Lisaks, riskid suure tõenäosusega realiseeruvad hiljem ja kindlal kuupäeval kontrolli ettenägemine ei tingi ühistute tegevuse kooskõla seadusega pikemas perspektiivis.</p> <p>Samas, vähene kontroll HLÜ-de üle ei võimalda ka hinnata, kas riskid on maandatud, sest nt likviidsusrisi jm eeskirjad ei ole kättesaadavad.</p>
5	<p>Kaubanduskoda toob välja, et ehkki Eelnõu osas on aastal 2017 koostatud ka väljatöötamise kavatsus, ei käsitle see ühe võimaliku variandina probleemide lahendamiseks hoiu-laenuühistute tegevuse lõpetamist. Eelnõu seletuskiri ei sisalda ka ühtki põhjendust selle kohta, miks kaldub Eelnõu sisu sedavõrd oluliselt määral väljatöötamise kavatsuses toodust kõrvale.</p> <p>Seetõttu teeb Kaubanduskoda ettepaneku täiendada Eelnõu seletuskirja põhjendustega selles osas, miks ei ole Eelnõu puhul aluseks võetud ühtki väljatöötamise kavatsuses toodud lahendustest ja lähtunud on hoopis lahendusest, mida väljatöötamise kavatsuses ei kaalutud.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõu seletuskirja punktis 1.1.3 on selgitatud ka alternatiivseid lahendusi ning lisatud asjakohased selgitused. Lisaks tasub mainida, et nn ühinguõiguslikud muudatused, mis eelnõuga ette nähakse, on valdavas osas välja toodud väljatöötamiskavatsuse 5. peatükis.</p>

EESTI HOIU-LAENUÜHISTUTE LIIT

1	<p>Nagu Teile teada, koondab Eesti Hoiu-laenuühistute Liit (edaspidi EHLÜL) 7 Eestis tegutsevat hoiu-laenuühistut: Kambja Hoiu-laenuühistut, Kehtna Hoiu-laenuühistut, Leie Hoiu-laenuühistut, Maaelu Edendamise Hoiu-laenuühistut, Põlvamaa Hoiu-laenuühistut, Saaremaa Hoiu-laenuühistut ja Tartu Hoiu-laenuühistut. Lisaks on veel mitu hoiu-laenuühistut avaldanud soovi liituda EHLÜL-ga, et ühiselt seista vastu rünnakutele hoiu-laenuühistute kui ühistegelise ettevõtlusvormi vastu.</p> <p>Rahandusministeeriumil on teada EHLÜL ja tema liikmete seisukohad Rahandusministeeriumis väljatöötatud hoiu-laenuühistute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu) kohta ning siinkohal ei hakka me neid seisukohti üle kordama.</p> <p>Kuivõrd eelmisel korral (2022. aasta detsembris) üritas Rahandusministeerium eelnõu isegi Justiitsministeeriumiga kooskõlastada kehtivat korda rikkudes ning see ei läinud läbi, saatis Rahandusministeerium 01.02.2023 oma kirjaga nr 13-1.1/789-1 eelnõu Justiitsministeeriumile teistkordseks kooskõlastamiseks.</p> <p>Kaaskirjast leiame lause: „<i>Esitame käesolevaga mõnevõrra muudetud eelnõu ja täiendatud seletuskirja Teile uuesti kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks</i>”. Tekstide võrdlus näitab, et tegelikkuses on eelnõu saanud vaid mõningase kosmeetilise (loe: keelelise) kohenduse ning mitte ühtegi sisulist muudatust eelnõusse võrreldes 2022. aasta detsembrikuu seisuga tehtud ei ole. Seega üritab Rahandusministeerium praegu siluda vaid varasemaid puudujääke kooskõlastusmenetluses, et jõuda enne Riigikogu valimisi „lükata“ eelnõu formaalselt nii kaugele kui vähegi võimalik.</p> <p>Pööramata siinkohal uuesti tähelepanu eelnõu sisule, mis pole muutunud ning mille suhtes oleme väljendanud oma kindlat vastuseisu juba varem, rõhutame veel kord, et Rahandusministeerium on eelnõu menetlemisel rikkunud kaasamise head tava („Vabariigi Valitsuse reglemendi“ § 4 lg 2, „Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja“ § 1 lg 5 ning kaasamise hea tava Riigikantselei kodulehel (https://www.riigikantselei.ee/kaasamise-hea-tava) ning juba sellel põhjusel tuleb eelnõu edasine menetlemine peatada ja anda sellele tagasikäik.</p> <p>EHLÜL-le on teada, et Rahandusministeeriumi tegevusele eelnõu osas on tänaseks hinnangu andnud nii Vabariigi Presidendi Kantselei (19.01.2023, tsiteerin: „<i>Tuleb nõustuda Teie kirjas toodud etteheitega, et seaduseelnõu kooskõlastamise protsess ei vastanud selleks kehtestatud nõuetele, kuid seaduseelnõu Põhiseadusele vastavusele kohta saab riigipea anda arvamuse alles peale selle Riigikogus seadusena vastuvõtmist</i>“) kui ka Õiguskantsleri Kantselei (01.02.2023, tsiteerin: „<i>Kirjutasime Rahandusministeeriumile, et arvestades seletuskirjas</i></p>	Teadmiseks võetud	Eelnõu mitmete kooskõlastusringide eesmärk on olnud koguda kokku võimalikult paljude huvigruppide ja sidusrühmade tagasiside eelnõule ning põhjendatuse korral nendega arvestada. Samas ilma üheselt selgete ja konkreetsete ettepanekuteta (sh faktiliste tõenditeta) on keeruline ministeeriumil ka huvitatud osapooltega sisulist arutelu pidada (kuigi oleme seda üritanud teha).
---	---	-------------------	---

	<p><i>kajastatut ei pruugi kõnesolev eelnõu praegusel kujul kaasa tuua põhiseaduspärasest lahendust kõikidele ettevõtjatele ja tõime välja lahendamist vajavad küsimused. Juhtisime Rahandusministeeriumi tähelepanu ka sellele, et paaripäevane tähtaeg sedavõrd mahuka ja põhimõtteliste otsustustega eelnõu osas arvamuste avaldamiseks on osapooltes tekitanud nõrdimust ning sellisel viisil toimides jääb mulje, et tegemist on näilise (mitte tegeliku) kaasamisega.”).</i></p> <p>Oleme nõrдинud, et liberaalset majanduspoliitikat taotlev demokraatlik riigijuhtimiskorraldus üritab ühte loomulikku finantssektori osa likvideerida sedavõrd robustsel viisil. Eeltoodust tulenevalt nõuame, et Rahandusministeerium peataks eelnõu edasise menetlemise. Juhul, kui on jätkuv soov muuta hoiu-laenuühistute kehtivat regulatsiooni, aga mitte hoiu-laenuühistuid likvideerida, siis teeme ettepaneku kokku kutsuda töörühm, millesse oleks kaasatud ka hoiu-laenuühistute (sh EHLÜL) esindajad, kellel juba algusest peale oleks võimalik kaasa rääkida kavandatavate muudatuste osas.</p>		
AUDIITORKOGU			
1	<p>Üldine Audiitorkogu eesmärkidest ja ülesannetest tulenevalt peame eelkõige oluliseks esitada oma ettepanekud audiitorteenuse osutamise seonduvate õigusnormide kohta.</p>	Teadmiseks võetud	
2	<p>Oleme eelnõu erinevate versioonide kohta esitanud mitmeid arvamusi, milles oleme selgitanud, et audiitorkontrolli teenus vajab seaduses suuremat selgust. On toimunud ka mitmeid kohtumisi eelnõude koostajatega, kus oleme selgitanud sise- ja välisauditi erinevusi ja auditi nõuete täpsema määratlemise vajadust. Kahjuks on selle eelnõu koostaja piirdunud vaid välisauditi kontrolliobjekti üldise määratlemisega ja siseauditi (vastavusauditi) täpsemad nõuded on jäetud eelnõust välja võrreldes 2020. aasta eelnõuga. Loodame, et eelnõu menetluse käigus pööratakse tähelepanu nii sise- kui välisauditi nõuete selguse ja eristamise vajadusele.</p>	Selgitatud	Esmalt märgime, et audiitorkontrolli sätted on jäänud muutumata võrreldes 2020. aastal avalikustatud eelnõuga.
3	<p>Meil on hea meel tõdeda, et eelnõu näeb ette delegatsiooninormi, mis võimaldab valdkonna eest vastutaval ministril määrusega kehtestada täpsemad nõuded audiitorkontrolli sisule ja ulatusele – eelnõu § 41 lõige 6. Samas leiame, et nimetatud delegatsiooninorm tuleb täpsemalt sisustada. Ainult lubavast õigusnormist ei piisa audiitorkontrolli nõuete täpsustamiseks. Vajalik on delegatsiooninormis sätestada määruse andja kohustus määratleda määruses audiitori poolt antava kindlustunde aste – millistele kontrolliobjektidele peab audiitor andma põhjendatud kindluse, sealjuures arvestades, et paljude seaduses märgitud nõuete osas ei ole olemuslikult võimalik põhjendatud kindlustunnet anda ja saab anda vaid piiratud kindlustunnet, ning millistele kontrolliobjektidele on võimalik anda vaid piiratud kindlust. Eelnõu seletuskirjas märgitud ei ole selles osas kindlasti piisav, rakendatav ja on osaliselt ebatäpne - vt selgitus eelnõu § 271 lõike 4 osas, mille kohta ei ole</p>	Arvestatud	Täpsustatud on HLÜS § 41 sõnastust; samuti on kustutatud eelnõust volitusnorm.

	(vähemalt hetkeolukorras) võimalik audiitoril anda põhjendatud kindlustunnet.		
4	<p>Lisaks ei pea me heaks tavaks selgitada võimalikke audiitorkontrolli nõudeid seletuskirjas. Seaduse lugeja peab saama selguse õigusnormist endast. Hea näide audiitorkontrolli nõuete määramise osas on hiljuti vastu võetud elektrituru jt seaduste muudatuste seadus, mille § 17 lg 4 näeb ette täpsemad nõuded audiitorkontrolli kutsetegevuse standardi määramise ja antava kindlustunde osas. Audiitorkogu on jätkuvalt valmis koostööle audiitorkontrolli nõuete määramisel.</p> <p>Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku eelnõu § 41 lõike 6 õigusnormis sätestada, et valdkonna eest vastutav minister määratleb koostöös Audiitorkoguga audiitori poolt antava kindlustunde, põhjendatud või piiratud kindlustunde, astme ja audiitorkontrolli võimaliku sisu ja ulatuse. Seaduse rakendamiseks tuleb vastava määruse tekst lisada eelnõule ja sellest tulenevalt on vajalik muuta ka seletuskirjas audiitorkontrolli nõudeid käsitlevat osa.</p>	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Täpsustatud on HLÜS § 41 sõnastust; samuti on kustutatud eelnõust volitusnorm.
5	<p>Meie ettepanek eelnõu § 41 lõige 6 sõnastamiseks on järgmine: „Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega audiitorkontrolliga väljendatava kindlustunde astme ning võib kehtestada muud täpsemad nõuded audiitorkontrolli sisule ja ulatusele. Nimetatu tagamiseks tehakse koostööd Audiitorkoguga.“</p>	Osaliselt arvestatud	Eelnõust on kustutatud HLÜS § 41 lõikes 6 sisalduv volitusnorm ning muudetud selgemaks § 41 sätete sõnastust.
TALLINNA HOIU-LAENUÜHISTU			
1	Tallinna Hoiu-Laenuühistu ei kooskõlasta ega nõustu esitatud kujul eelnõuga ning esitab alljärgnevalt oma täpsemad põhjendused kooskõlastamata jätmisele, jäädes enda varasemate seisukohtade juurde seoses ühistute sundlikvideerimisega ning eelnõu üldisemate puudustega.	Teadmiseks võetud	
2	<p>HLÜS § 10 lg 1 ja HLÜS § 17 lg 3prim Eelnõu kohaselt planeeritakse paragrahv 10 lõiget 1 muuta ning paragrahvi 17 täiendada lõikega 3prim, mille kohaselt on juhatus kohustatud välja selgitama isikute põhjendatud huvi hoiu-laenuühistu liikmeks saamise vastu ja viisi, kuidas liige osaleb ühistu majandustegevuses.</p> <p>Sealjuures on nimetatud muudatust põhjendatud seletuskirjas iga HLÜ eesmärgiga ühistulise tegevuse edendamise või teatud kogukonna või huvigruppide hüvede esindamise ning lihtsalt tulu ega kasumi teenimine ei saa olla ainuke põhjus HLÜ liikmeks astumisel.</p> <p>TÜS § 1 lg 1 kohaselt on tulundusühistu äriühing, mille eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse, milles liikmed osalevad: 1) tarbijatena või muude hüvede kasutajana; 2) hankijatena; 3) tööpanuse kaudu; 4) teenuste kasutamise kaudu või mõnel muul viisil.</p> <p>Olukorras, kus kehtiva regulatsiooni kohaselt, mida käesoleval juhul ei ole planeeritud muuta ka eelnõuga, on tulundusühistu, sh hoiu-laenuühistu näol tegemist äriühinguga, mille liikmete panus saab seisneda mh teenuste</p>	Selgitatud	<p>Hoiu-laenuühistu mudeli puhul on „ühistuline majandustegevus“ võtmetähtsusega fraas, millele viitab tulundusühituseaduse § 1 lõige 1. Isik peaks liikmeks astumisel teadvustama oma eesmärgi ühistulise tegevusvormiga liitumisel ning sellega kaasnevaid õigusi; samuti põhistama oma huvi ühistusse liikmeks astumisel.</p> <p>Hoiu-laenuühistu on täna ainus ettevõtluvorm, millele on seadusega antud õigus osutada finantsteenuseid ja seda ilma välise (finants)järelevalveta. Seetõttu on oluline, et nimetatud teenuste osutamine toimuks liikmete, liikmete huvides ja nende kontrolli all.</p>

	<p>kasutamises, jääb selgusetuks, millist eesmärki peaks ministeeriumi hinnangul ühistu kandma.</p> <p>Arvestades, et sealjuures peab ministeerium iga HLÜ eesmärgiks teatud kogukonna või huvigruppide esindamist, kuid eelnõu mõjuhinnangu kohaselt ei mõjuta hoiulaenuühistute sundlikvideerimine regionaalarengut, jääb viidatud sätete eesmärk selgusetuks.</p>		
3	<p>HLÜS § 27 lg 1 p 1</p> <p>Viidatud muudatusega kohustatakse hoiu-laenuühistut suurendama 100 % võrra olemasolevaid tagatise sama sätte kohaselt, ehk 5 % asemel 10 % oma liikmete hoiuste summast.</p> <p>Rahandusministeerium on põhjendanud kõrgemat likviidsuspuhvrte määra võrreldes krediidasutustega sellega, et HLÜ-del oleks võimalik ilma välise kontrollita tagada oma kohustuste täitmine võlausaldajate ees.</p> <p>Samas vähendatakse sellega oluliselt HLÜ võimalusi HLÜ tegevuse finantseerimiseks enamatest allikatest. Olukorras, kus krediidasutuste poolt pakutavad hoiusemäärad on 2-3 korda väiksemad, kui HLÜdes ja seda inflatsiooni poolt tekitatud kõrge intressimäära olukorras, ei saa nõustuda, et vastav regulatsioon tagab kohustuste täitmist võlausaldajate ees. Pigem toob vastav muudatus kaasa selgelt väheneva hoiuseintressi HLÜ liikmetele.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõu koostajad ei nõustu sellega, et hoiu-laenuühistute tagatiste suurendamine 5% võrra mõjutaks oluliselt liikmetele makstava intressi summat. Eelnõu koostajad jäävad oma varasema seisukoha juurde, et kõrgem likviidsuspuhvri määr on vajalik eeskätt selle jaoks, et HLÜ-del oleks võimalik ilma välise kontrollita tagada oma kohustuste täitmine võlausaldajate ees.</p> <p>Lisaks, Eesti Panga andmete kohaselt ei täida juba täna mõned (suuremad) hoiu-laenuühistud seaduses sätestatud 5% likviidsuse nõuet, mis viitab sellele, et võlausaldajate (hoiustajate) nõuete sissenõutavaks muutumisel võib hoiu-laenuühistute vähene likviidsus tekitada makseraskusi.</p> <p>(vt lk 29: https://haldus.eestipank.ee/sites/default/files/2023-05/fsy2023_1_est.pdf)</p>
4	<p>HLÜS § 27prim</p> <p>Viidatud muudatuse elluviimise põhistustena on seletuskirjas esitatud mh „kuivõrd HLÜ on panga kõrval ainus juriidiline isik, kellel on õigus kaasata hoiuseid, siis peab olema tagatud esmajoones see, et HLÜ hoiustajatele kehtivad kõrgendatud nõuded ka likviidsuse tagamise osas“. Viidatud põhistused muutuvad aga eelnõuga sisutihjaks, kuivõrd vastav õigus likvideeritakse eelnõuga, sellega kaob ära käesoleva paragrahvi lisamise vajadus.</p> <p>Eraldi rõhutaksime planeeritava paragrahvi kolmanda lõike vastuolu hoiu-laenuühistu toimimise põhimõtetega.</p> <p>Seletuskirja kohaselt on tegemist KAS § 80 lg 2 sätestatud reeglga sarnase nõudega, mille kohaselt HLÜ on kohustatud oma äritegevust korraldama nii, et HLÜ finantseerimine ei baseeruks liiga lühiajalistel või vähestel allikatel.</p> <p>KAS § 6 kohaselt hõlmavad aga panga finantsteenuseid mh makseteenuseid, väärtpaberite emiteerimist, väärtpaberite müügiga seotud tehinguid, vara valitsemist, rahamaakleri tegevust, vara hoidmist ning valitsemist, väärtpaberite hoidmist ja haldamist, millega on pangal oluliselt laialdasemad võimalused enda tegevuste hajutamiseks, milliseid HLÜ-del aga HLÜS kohaselt ei ole.</p> <p>Enamgi veel. Eelnõu kohaselt ei ole HLÜ-del õigust võtta vastu uusi liikmeid, sõlmida ega pikendada hoiustamis-, tarbijakrediidi- ega laenulepinguid alates 01.01.2026. a, millega võetakse KAKS AASTAT enne tegevusloa kohustust HLÜ-delt igasugune võimalus enda tegevust üleüldse</p>	Selgitatud	<p>Eelnõuga on HLÜ-dele antud võimalus paigutada liikmete hoiuseid väärtpaberitesse, alternatiivina nõudmiseni hoiusest.</p> <p>Samuti on muudetud eelnõus HLÜS § 47¹ lõiget 5, et võimaldada HLÜ-dele uute liikmete vastuvõtmist, uute hoiuselepingute või tarbija-krediidilepingute sõlmimist või pikendamist kuni krediidasutuse tegevusloa taotluse esitamiseni. Nimetatud piirang on vajalik, et vältida olulisi muudatusi tegevusloa taotluse menetlemise ajal; samuti on vajalik tegevusloa taotlusega koos esitada varade kvaliteedi hindamise aruanne (KAS § 13.1 lg 5), mida on keeruline läbi viia, kui hindamise aluseks olevad asjaolud on pidevas muutumises.</p> <p>Täiendavalt märgime, et ilma vastava tegevusloata on keelatud osutada makseteenuseid, väärtpaberitega seotud teenuseid (st investeerimisteenuseid), jne. Asjaomase tegevusloa kohustus tuleneb vastavatest EL õigusaktidest ja neid teenuseid reguleerivatest seadustest (sh MERAS, VPTS, jne).</p>

	<p>finantseerida. Olukorras, kus eelnõuga on välistatud finantseerimine tegevusloa taotluse menetlemise perioodil, ei ole oluliselt usutav, et eelnõuga on soov üldse mõne HLÜ ühistupangaks jõudmine, ning tegemist on selgelt sektori väljasuretamist põhjustava eelnõuga.</p>		
5	<p>HLÜS § 28 Tallinna Hoiu-Laenuühistu on oma senises tegevuses järginud tarbijakrediidiregulatsiooni, millest tulenevalt ei ole vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimine ebamõistlik muudatus ning vastavas osas Tallinna Hoiu-Laenuühistu eelnõule vastuväiteid ei esita.</p> <p>Küll aga ei saa nõustuda muudatusega, mille kohaselt on eelnõus piiratud kõigi teenuste osutamine seotud isikutele viidatud paragrahvi 7 lõike muutmise, so teenuste koguväärtus kuni 5 tasutud osamakset ning mitte enam kui 5 % HLÜ omakapitalist. Vastavas osas teenust piiramist saab kindlasti pidada põhjendatuks laenude väljastamise näol, kuid mitte hoiuste sissemaksete osas. Olukorras, kus liikmetele osutatavad teenused on eelnõu kohaselt jätkuvalt piiratud üksnes laenude osas, saab piirang hõlmata põhjendatult üksnes laenude väljastamist seotud isikutele, kui kõrgema riskiga teenuste osutamist.</p>	Arvestatud	Muudetud § 28 lõike 7 sõnastust selliselt, et oleks lubatav hoiuste sissemaksmine, kuid mitte teiste § 6 lõike 1 punktides 2-7 nimetatud teenuste kasutamine.
6	<p>HLÜS § 29 lg-d 5 ja 6 Olemasoleva regulatsiooni kohaselt ei tohi laenukomitee liikmeks olla nõukogu ega revisjonikomisjoni liige ega audiitor. Planeeritavad regulatsiooniga on vastavat keeldu laiendatud ka juhatuse liikmetele. On selge, et laenukomitee liikmeteks ei saa huvide konflikti vältimise põhistustel olla isik, kes peab teostama järelevalvet HLÜ tegevuse üle. Kuid sellistel põhistustel ei saa pidada juhatuse liiget sõltuvaks. Sama kinnitab ka KAS § 58 lg 1, mille kohaselt on krediitiasutuse krediitkomitee liikmeks ka juhatuse esimees.</p>	Arvestatud	Eelnõust on kustutatud HLÜS § 29 lg 5 ja 6 muutmise sätteid.
7	<p>HLÜS § 36 lg 5 Planeeritava muudatuse kohaselt ei tohi HLÜ juhatuse liige tegutseda töötajana, juhtorgani liikmena ega audiitorina krediitiasutuses või teises finantseerimisasutuses, sh teises HLÜ-s. Nimetatud piirang on rangem, kui kehtiv regulatsioon krediitiasutustele. KAS § 49 lg 1 prim kohaselt võib krediitiasutuse juht olla muu äriühingu, sh sidusettevõtja nõukogu või juhatuse liige, kui see on kooskõlas juhatuse kohustuste ja pädevusega.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt ei ole eelnõu seletuskirjaga piisavalt põhjendatud viidatud muudatuse vajalikkust ega sobivust.</p>	Selgitatud	Viidatud KAS sättest on kommenteerimisel tähelepanuta jäetud ka sama sätte teised elemendid, sh tuleb arvestada krediitiasutuse tegevuse laadi, ulatust, keerukust ning huvide konflikti vältimist. See tähendab, et teises äriühingus nõukogu või juhatuse liikmeks olemine on lubatud vaid väga piiratud tingimustel ning allub rangele kontrollile; sarnast kontrolli ei saa aga tagada HLÜ üle, kellele väline järelevalve ei rakendu.
8	<p>HLÜ-de sundlõpetamine Tallinna Hoiu-Laenuühistu on enda varasemas seisukohas märkinud, et eelnõuga soovitakse lõpetada hoiu-laenuühistute pea 200 aastane ajalugu, millele ministeerium on vastanud, et „eelnõuga ei soovita ühistulist ettevõtlusvormi lõpetada, st täna tegutsevatel HLÜ-del on võimalik end ümber kujundada ühistupangaks või jätkata tulundusühistu vormis – ilma sealjuures hoiuseid kaasamata.“ Enamgi veel. Lisaks HLÜS-i kehtetuks tunnistamisega, võetakse HLÜ-delt õigus enda tegevust finantseerida alates 01.01.2026. a, kuid sealjuures on</p>	Selgitatud/ osaliselt arvestatud	Krediitiasutuse tegevusloa taotlemine võib hinnanguliselt võtta vähemalt ühe aasta (tõenäoliselt rohkem alates dokumentide koostamise hetkest). Tegevusloa taotlemise ajal ei ole mõeldav tegevusloa aluseks olevate asjaolude ja dokumentide ulatuslik muutmine (sh uute liikmete kaasamine). Täiendavalt märgime, et eelnõus ette nähtud rakendamise kuupäevad on edasi lükatud.

	HLÜ-l kohustus omada tegevusluba alates 01.01.2028. a. Eelnõu seletuskirja kohaselt on ministeerium küll möönnud, et tegevusloa taotlemine ning ettevalmistamine on kallid, kuid sealjuures võtnud HLÜ-delt igasugused võimalused seda tegevusluba taotleda ja/või selle ettevalmistamist üldse jätkusuutlikult finantseerida.		
MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM			
1	<p>Nõustume, et hoiu-laenuühistutega (edaspidi ka HLÜ) seotud regulatsiooni tuleb muuta, et tagada hoiu-laenuühistute tegevuse suurem läbipaistvus ja ühistute liikmete tõhusam kaitse.</p> <p>Kooskõlastame hoiu-laenuühistu seaduse eelnõu järgmise märkusega: palume vaadata üle ja vajadusel muuta reklaamiga seotud sätte sõnastus.</p> <p>Eelnõuga täiendatakse reklaamiseaduse § 29 lõikega 3.7 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(3.7) Hoiu-laenuühistu reklaam, millega teavitatakse soovist kaasata hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid, ei tohi ühelgi kujul sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.“.</p> <p>Juhul, kui sätte eesmärk on kehtestada, et hoiu-laenuühistute reklaam on endiselt lubatud finantsteenuse reklaam, kuid keelatud on lisada reklaami hoiuseintressid, siis sellisel juhul vajab sätte sõnastus muutmist. Vastasel juhul ei ole sätte kooskõlas soovitud eesmärgiga.</p> <p>Eelnõukohase sõnastuse järgi tuleb kõigepealt sisustada reklaami mõiste, seejärel hoiu-laenuühistu reklaami mõiste ning lõpuks tuvastada veel ka lisaeelduse olemasolu, s.o selline hoiu-laenuühistu reklaam, millega teavitatakse soovist kaasata hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid. Vastav sõnastus on segane ning võimaldab teatud juhtudel hoiu-laenuühistu reklaamis intressimäärasid siiski näidata.</p> <p>Nimelt jääb ebaselgeks, millal saab lugeda, et reklaamis on teavitatud soovist kaasata hoiuseid ning mis on rahaline vahend. Hoiu-laenuühistut saab reklaamida ka ilma, et sellest selguks ühistu soov kaasata hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid. Seega eelnõukohase sõnastuse järgi võiks sellises reklaamis intressimäära kuvada. Samas eeldatavasti ei oleks selline olukord eelnõu eesmärgiga kooskõlas. Lisaks on üleliigne väljend „ühelgi kujul“.</p> <p>Selleks, et sätte sõnastus oleks kooskõlas soovitud eesmärgiga, palume sõnastada sätte järgmiselt:</p> <p>„(3.7) „Hoiu-laenuühistu reklaam ei tohi sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.“</p> <p>Sellise sõnastuse puhul saab nii reklaami tegija kui järelevalveasutus selgelt järeldada, mis on hoiu-laenuühistu reklaam ning et hoiuseintressi määra ei tohi üheski hoiu-laenuühistu reklaamis ühelgi kujul esitada.</p>	Arvestatud	Muudetud on eelnõu § 5 sõnastust.
JUSTIITSMINISTEERIUM			
1	Rahandusministeerium on esitanud Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (<i>eelnõu</i>). Justiitsministeerium nõustub eelnõu seletuskirjas toodud tõdemusega, et hoiu-laenuühistu liikmed vajavad	Teadmiseks võetud	

	senisest tõhusamat kaitset ning toetab hoiu-laenuühistu üle järelevalve tugevdamist. Samas ei toeta Justiitsministeerium välja töötatud lahendust hoiu-laenuühistute tegevuse reguleerimiseks, mille tulemusena kaob hoiu-laenuühistu moodustamise ja tegutsemise võimalus täielikult. Justiitsministeerium ei kooskõlasta esitatud eelnõu, kuid toome siiski välja mõned tähelepanekud, millega palume arvestada eelnõu muutmisel.		
2	<p>Eelnõu kooskõla andmekaitse nõuetega</p> <p>Eelnõu § 1 p 12 kohaselt muudetakse hoiu-laenuühistu seaduse (HLÜS1) § 7 lg 2 p 5 teksti. Muudatuste järgselt peavad asutamislepingus edaspidi kajastuma muu hulgas revisjonikomisjoni liikmete isikukoodid või nende puudumise korral sünniaeg- ja koht, ning elukoht. Revisjonikomisjoni liikme sünnikoha kajastumine asutamislepingus on ülemäärane ning on vastuolus andmetöötluse minimaalsuse põhimõttega (isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 5 lg 1 p c). Samuti on üleliigne kajastada asutamislepingus revisjonikomisjoni liikmete elukohti, nende asemel võiks piirduda kontaktandmete kajastamisega (vt nt eelnõu § 1 p 15). Palume eelnõu § 1 punktist 12 jätta välja revisjoniliikme sünni- ja elukoht ning asendada see kontaktandmetega.</p>	Arvestatud	Muudetud HLÜS § 7 lg 2 p 5 ja § 14 sõnastusi.
3	Eelnõu kohaselt täiendatakse HLÜS-i erinevate sätetega, mis puudutavad isikuandmete küsimist, nende töötlemist ning säilitamist. Kavandatud sätete puhul ei ole siiski üheselt selge, kellel on õigus kogutud andmeid töödelda ning kui kaua andmeid säilitatakse. Näiteks eelnõu § 1 punktis 48 kavandatud HLÜS § 36 lõike 2 andmete puhul ei ole sätestatud, mis eesmärgil ja kellel on õigus neid töödelda, ehk kes hindab seda, kas esitatud andmetele tuginedes sobib inimene hoiu-laenuühistu juhtorgani liikmeks. Arvestades andmete tundlikku iseloomu, ei piisa nende töötlemiseks eelnõuga kavandatud andmete töötlemise üldvolitusest (kavandatud HLÜS § 41.3 lg 5). Samuti ei ole selge, kui kaua säilitakse HLÜS § 36 lg 2 kolmandas lauses loetletud andmeid isiku hariduse, töökogemuse, ettevõtluses osalemise ja tema kohta karistusregistrisse kantud karistuste kohta. Näiteks kavandatud HLÜS § 36 lg 7 kohaselt säilitakse nimetatud andmeid kolm aastat pärast juhtorgani liikme töösuhte lõppemist, kuid kavandatud HLÜS § 41.3 lõikes 4 on samadele andmetele ettenähtud viieaastane säilitustähtaeg. Palume tuua eelnõus loeteluna välja, mis andmeid liikmete kohta töödeldakse ning selle põhjal sätestada säilitustähtajad vastavalt kogutud andmete kategooriatele.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Muudetud on HLÜS § 41.3 lõike 4 sõnastust sellisel, et hoiu-laenuühistu peab säilitama teavet juhtorganite liikmete kohta ning juhtorganite ja revisjonikomisjoni liikmete sidevahendite andmeid kolm aastat pärast tema tagasikutsumist või volituste lõppemist. HLÜS § 39 lõike 1 punkti 1 kohaselt kontrollib revisjonikomisjon hoiu-laenuühistu ning tema juhtorganite liikmete vastavust õigusaktidele, juhtorganite otsustele, sise-eeskirjadele, hoiu-laenuühistu sõlmitud lepingutele ja heale tavale.
4	Eelnõu § 1 punktiga 55 kavandatud HLÜS § 41.3 lg 2 kohaselt tekib hoiu-laenuühistu liikmel õigus saada vastavas lõigus loetletud andmed ja dokumendid. Kavandatud HLÜS § 41.3 lõikes 7 on sõnastatud volitusnorm, mille kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada HLÜS § 41.3 lõike 2 punktides 2, 4, 7 ja 8 nimetatud andmetele ja dokumentidele esitatavad täpsemad nõuded. Seletuskirjas on öeldud, et volitusnormiga ei soovita laiendada lõikes 2 toodud nimekirja, vaid vajaduse korral	Selgitatud	Viidatud volitusnormi kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister täpsustada määrusega § 41.3 lõike 2 vastavates punktides nimetatud andmetele ja dokumentidele esitatavaid täpsemaid nõudeid. Nimetatud volitusnormi sõnastusest (ja määruse olemusest võrreldes seadusega) tuleneb, et sellega ei

	<p>täpsustada lõikes 2 toodud andmete ja dokumentide sisu. Samas ei ole üheselt selge, mis on siinkohal mõeldud andmete sisu täpsustamisel. Kavandatud volituskorralduse sõnastus võib seega tekitada segadust. Palume sõnastada volituskorraldus selliselt, et volituskorraldust tuleks selgelt välja, et määrusega saab üksnes täpsustada töödeldavat andmekoosseisu, mitte seda laiendada.</p>		<p>saa laiendada seaduses sätestatud (töödeldavat) andmekoosseisu.</p>
5	<p>Tarbijakrediidi sätete kohaldamine kavandatud eelnõu raames Eelnõus ei tooda selgelt välja, millised võlaõiguseaduse (VÕS) tarbijakrediidi reguleerivad sätted hakkavad kohalduma siis, kui hoiu-laenuühistused annavad tarbijale laenu. Kavandatud HLÜS § 28 lõikes 1.1 (eelnõu § 1 p 33) viidatud VÕS-i sätted viitavad omakorda teistele VÕS-i paragrahvidele (nii näiteks VÕS § 409 viitab VÕS §-le 404 (tarbija avaldus lepingu sõlmimiseks)). Peab olema üheselt selge, millised reeglid kohalduvad nendel juhtudel, kui eelnõus viidatud VÕS-i sätete viitab teistele VÕS-i sätetele, mis eelnõu ega seletuskirja kohaselt hoiu-laenuühistuste tegevuse puhul kohalduma ei peaks. Samuti ei tulene eelnõust ega seletuskirjast välja, miks on otsustatud kohaldada hoiu-laenuühistuste tegevusele tarbijakrediidi andmisel vaid mõned üksikud VÕS-i sätet, mitte kogu tarbijakrediiti puudutavat normistikku, sealhulgas näiteks erireegleid sidevahendi vahendusel tarbijakrediidi pakkumisele jmt. Palume selgitada seletuskirjas tarbijakrediidi sätete kohaldamist kavandatud muudatuste kontekstis.</p>	Arvestatud	<p>Muudetud on HLÜS § 28 lõike 1.1 sõnastust ning selles osas täiendatud eelnõu seletuskirja.</p>
6	<p>Hoiu-laenuühistu ja ühistupanga tegutsemist puudutavad eelnõu sätted Ei ole üheselt mõistetav, kuidas eelnõu kohaselt moodustub hoiu-laenuühistu osakapital, kui liikme minimaalne osamaksu suurus on 100 eurot, hoiu-laenuühistu minimaalne osakapital on 50 000 eurot ja liikmete minimaalne arv on 25, samas moodustatakse osakapital liikmete osamaksudest. Osakapitali suurendamise ja vähendamise alused eelnõuga üldse kaotatakse. Alles jääb üksnes kord aastas osakapitali muudatustest teatamise kohustus. Palume luua selgus osakapitali moodustamises, sest osakapitaliga on seotud netovara nõue, mis peab igal ajahetkel vastama vähemalt osakapitalile.</p>	Selgitatud	<p>Kehtiva HLÜS-i järgi peab hoiu-laenuühistusel olema vähemalt 25 liiget ning osamaksu suurus peab olema vähemalt 30 eurot (HLÜS § 18 lg 1 ja § 23 lg 1); samas kui hoiu-laenuühistu minimaalne osakapital on 31 950 eurot (§ 22 lg 3). Eelnõu koostajate hinnangul ei ole vältimatult vajalik, et seaduses lubatav minimaalne osakapitali määr oleks kaetav minimaalse osamaksu arvelt, vaid nimetatud raamistiku kujundamine peaks jääma hoiu-laenuühistu otsustada. Lisaks oleks osamaksu suuruse tõstmine sellisel määral, et minimaalse liikmete arvuga oleks võimalik ära katta seaduses toodud osakapitali miinimummäär, ebaproportsionaalselt suur ning suure tõenäosusega ei võimaldaks hoiu-laenuühistutel tulevikus liikmeid eriti kaasata.</p>
7	<p>Eelnõu osades sätetes on viited tulundusühistuseadusele (TÜS). Samas, kui lähtuda eeldusest, et hoiu-laenuühistu suhtes kohaldub alati TÜS ning äriseadustik (ÄS) HLÜS-ist tulenevate erisustega, siis on eraldi viited TÜS-ile üleliigsed. Näiteks kavandatud HLÜS § 32.1 ja HLÜS § 32.3 kummagi sätte lõikes 1 on viide TÜS-i sättele, mis on ebavajalik juhul, kui TÜS alati kohaldub HLÜS-ist tulenevate erisustega. Palume vaadata üle eelnõus esinevad viited TÜS-ile ning kontrollida nende asjakohasust.</p>	Selgitatud	<p>Viidatud sätetes (HLÜS § 32.1 lõikes 1 ja § 32.3 lõikes 1) on lisatud eraldi viited TÜS-ile, kuna ühelt poolt ei oleks otstarbekas kirjutada HLÜS-i ümber kõiki TÜS-is sisalduvaid asjakohaseid sätteid, ning teiselt poolt võib ilma vastavate viideteta tekkida arusaam, et TÜS-is sätestatud ei pea kohaldama, sest HLÜS-is on ette nähtud vastav eriregulatsioon TÜS-i suhtes.</p>

8	<p>Ühistupangale kohaldatakse krediidasutuste seadust (KAS) ja HLÜS-i. Samas ei ole üheselt selge, kas HLÜS-i kõrval kohalduvad ka TÜS ja ÄS, kuna HLÜS-i regulatsioon ei ole enamikes küsimustes täielik ja toetub TÜS-ile. Ühistupanga regulatsioon on raskesti mõistetav, sest osalt kohalduvad HLÜS-i sätted ja osalt KAS-i sätted. HLÜS-i sätteid kohaldatakse juhul, kui KAS ei ütle teisiti. Seega on väga keeruline mõista, millist regulatsiooni ning millises ulatuses tuleb kohaldada. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et KAS § 3 lõike 1 muudatus tuleneb sellest, et krediidasutusele ei peaks kohaldama hoiu-laenuühistu sätteid, kuivõrd tegemist on krediidasutustega. Samas ühistupangale, mis on krediidasutus, kohaldatakse siiski ka HLÜS-i sätteid. Palume eelnõu raames luua selgus ka ühistupanga tegevuse aluseks olevas normistikus.</p>	Arvestatud	Muudetud on eelnõus sisalduvaid krediidasutuste seaduse muutmise sätteid selliselt, et HLÜS ühistupankadele ei kohalduks.
9	<p>Kavandatud KAS § 44 lõike 3 kohaselt (eelnõu § 3 p 9) kajastatakse ühistupanga osakapitali vähenemine avalikes registrites. Eelnõust ei tulene, millistest avalikest registritest nähtub ühistupanga osakapital. Kui eelnõus on mõeldud äriregistrit, siis peab see nii ka sõnaselgelt eelnõu tekstist tulenema.</p>	Arvestatud, selgitatud	„Avalike registrite“ all oli mõeldud nii äriregistrit kui ka Finantsinspektsiooni veebilehte, kus kajastatakse samuti FI järelevalve alla kuuluvate subjektide osavõi aktsiakapitali määra. Õiguselguse huvides on viidatud sättes asendatud termin „riigi andmekoguga“, mis on kasutusel ka näiteks RahaPTS-is, ning eraldi ära mainitud Finantsinspektsiooni veebileht.
10	<p>HLÜS-i sätted, mida on vaja samuti analüüsida, kuid mida eelnõus ei analüüsita Kehtiva HLÜS § 7 lõike 1 kohaselt on hoiu-laenuühistu asutamise tingimuseks vähemalt 25 asutajat. Eelnõu väljatöötamisel oleks pidanud analüüsima, mis on vastava piirangu eesmärk ning kas see on endiselt asjakohane. Samuti on küsitav HLÜS § 18 lõikest 1 tuleneva nõude vajalikkus (hoiu-laenuühistu liikmete miinimumarv) hoiu-laenuühistu tegevuse kontekstis.</p>	Selgitatud	Eelnõu väljatöötamisel ning tuginedes Eesti Panga andmetele ei tuvastatud probleeme asutajaliikmete arvu osas; samuti ei ole eelnõu koostajate hinnangul sobivamat numbrit ega kaasnevaid mõistlikke põhjendusi asutajaliikmete arvu muutmiseks.
11	<p>Kehtivas HLÜS-is on sätestatud eraldi sisseastumismaks ja osamaks. Eelnõu väljatöötamise raames ei ole analüüsitud, milleks on kahte erinevat makset tarvis. Eelnõuga tõstetakse sisseastumismaks kuult eurolt 50 eurole, mis peaks seletuskirjas toodud selgituse kohaselt tõstma hoiu-laenuühistu liikmete huvi ja aktiivsust ühistu tegemiste vastu. Samas sisuliselt täidab sama eesmärgi ka osamaks. Seega võib kahe erineva makse sätestamine olla üleliigne.</p>	Selgitatud	Sisseastumismaksul ja osamaksul on erinevad funktsioonid, st sisseastumismaksu arvelt moodustatakse reservkapital, samal ajal kui osamaksu arvelt arvestatakse liikmele makstavat dividendi. Nimetatud maksude liitmine tekitaks eelnõu koostajate hinnangul pigem tarbetut segadust.
12	<p>Kehtiva HLÜS § 22 lõike 3 teise lause kohaselt on hoiu-laenuühistu netovara nõue seotud osakapitaliga. Selle nõude järgi peab hoiu-laenuühistu netovara tegutsemise igal ajahetkel vastama vähemalt osakapitalile. Sellist nõuet ei ole näiteks tulundusühistel, mille netovara nõue on vähemalt pool osakapitalist. Samuti alates 01.02.2023 ei ole vastavat nõuet ka osahingul ega aktsiaseltsil (netovara peab olema pool osa/aktsiakapitalist). Hoiu-laenuühistule kehtestatud nõue tähendab, et osakapitalist, mis on mõeldud ühistu kapitaliseerimiseks ja tegevuse finantseerimiseks, ei saa teha ühtegi väljamakset, muidu satutakse vältimatult netovara nõudega vastuollu. Seega on HLÜS-is sätestatud netovara nõue ebamõistlik. Samal põhjusel otsustati kaotada vastav piirang äriseadustikust.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõu koostajad ei nõustu sellega, et HLÜS-is sätestatud netovara nõue on ebamõistlik ainuüksi seetõttu, et osakapitalist ei saa teha ühtki väljamakset.</p> <p>Sarnaselt osahingutele ja aktsiaseltsidele tehakse tulundusühistu puhul väljamakseid tema liikmetele kasumieraldistest, mitte osakapitali arvelt. Eriti hoiu-laenuühistute puhul on vajalik ühistu täiendav kapitaliseeritus, sest (1) ühistu liikmed ei vastuta isiklikult ühistu kohustuste täitmise eest, ja (2) hoiu-laenuühistu puhul on tegemist finantsteenuse osutajaga.</p>

13	<p>Hoiu-laenuühistu kohustuste rikkumise tagajärg Eelnõu kohaselt täiendatakse HLÜS-i §-ga 47.1, mis reguleerib hoiu-laenuühistute tegevuse kooskõlla viimist 2023. aasta 1. juunil jõustuva HLÜS-i redaktsiooni nõuetega. Kavandatud HLÜS § 47.1 lg 4 kohaselt, kui hoiu-laenuühistu on esitanud vastavalt krediitiasutuste seadusele tegevusloa taotluse ja Finantsinspeksioon ei ole otsustanud 2027. aasta 31. detsembriks tegevusloa andmist või sellest keeldumist, ei loeta hoiu-laenuühistu tegevust tegevusloata tegevuseks karistusseadustiku tähenduses. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et vastava sätte puhul on eeskjuju võetud krediitandjate ja -vahendajate seaduse (KAVS) § 105 lõikest 3, kus toona ilma tegevusloata tegutsenud (st tegevusloa taotlemise kohustust varem ei olnud) tarbimiskrediitandjad viidi Finantsinspeksiooni järelevalve alla. Säte annab ka hoiu-laenuühistutele garantii, et õiguskaitseasutused ei alusta menetlust karistusseadustiku (KarS6) tegevusloata tegevuse paragrahvi alusel.</p> <p>Samas kavandatud HLÜS § 47.1 lõike 5 kohaselt ei ole enne seaduse muudatuste jõustumist asutatud hoiu-laenuühistutel lubatud juba alates 2026. aasta 1. jaanuarist kuni krediitiasutuse tegevusloa andmise otsustamiseni võtta vastu uusi liikmeid, sõlmida uusi hoiuselepinguid, tarbijakrediitilepinguid ega pikendada olemasolevate hoiuse- või tarbijakrediitilepingute kehtivust.</p> <p>Eelnõuga on jäänud lahendamata küsimus, mis on selle tagajärg, kui hoiu-laenuühistu pahatahtlikult, kasutades ära inimeste vähest õigusteadlikkust, eirab HLÜS § 47.1 lõikes 5 sätestatud kohustusi. Näiteks võtab vastu uusi liikmeid. Kuidas oleks võimalik sellisele tegevusele reageerida ning seda takistada, arvestades samas tõsiasjaga, et kui hoiu-laenuühistu on krediitiasutuse tegevusloa esitanud, siis tulenevalt HLÜS § 47.1 lõikest 4 ei loeta selle tegevust tegevusloata tegevuseks, mistõttu ei ole vastav tegevus ka KarS-i alusel karistatav. Palume leida lahendus olukorrale, kui hoiu-laenuühistu eirab kavandatud HLÜS § 47.1 lõikes 5 sätestatud kohustusi.</p>	Selgitatud/ osaliselt arvestatud	<p>Esiteks rakendussätteid on muudetud eelkõige, et nende eesmärk ja sisu oleks õiguselgem (uued §-d 47.1 – 47.3).</p> <p>Mööname, et enne kui ühistud allutatakse Finantsinspeksiooni järelevalve alla (s.t. ühistupanga vormis), ei ole võimalik ette näha efektiivset ja kõikehõlmavat kontrolli riigi poolt. Sisuliselt jääb see ikkagi ühistu liikmete (kaudseks) vastutuseks, kas ja kuidas ettenähtud nõuetest kinni peetakse. Eelnõuga ettenähtud täiendav audiitorkontroll saab vastavad puudujäägid liikmete jaoks välja tuua, kelle otsustada jääb siis vajalikke nõuete astumine.</p> <p>Nn hoiuste vahendite kaitse alaste nõuete kontrolli ei saa panna ka Rahapesu Andmebüroole, kellel ei ole seaduse kohaselt mandaati teha sellise sisuga järelevalvet.</p> <p>Siiski kui hoiu-laenuühistu on esitanud krediitiasutuse tegevusloa taotluse, aga sellele eelnevalt on rikkunud mõnest teisest seadusest tulenevaid kohustusi, on seda asjaolu võimalik arvesse võtta tegevusloa andmise või andmisest keeldumise otsustamisel (vt ka KAS § 15 lg 2 p 4).</p> <p>Samas, kui hoiu-laenuühistu on HLÜS järgi kohustatud taotlema panga tegevusloa ning ei ole vastavat taotlust seaduses toodud kuupäevaks Finantsinspeksioonile esitanud, on võimalik lugeda hoiu-laenuühistu tegevus tegevusloata tegevuseks karistusseadustiku tähenduses.</p>
14	<p>Õigusaktidest kinni pidamise kohustus Eelnõus on läbivalt viidatud hoiu-laenuühistu kohustusele tagada kooskõla õigusaktidega (nt kavandatud HLÜS-i § 34.1 lg 1 p 4; § 41.1 lg 1). Seletuskirjas ei ole selgitatud milliseid õigusakte silmas peetakse, mistõttu on ebaselge, kui laialt peab kavandatud kohustust tõlgendama. Seletuskirjas on näiteks selgitatud järgmist (lk 41): „Paragrahv 41.1 näeb ette üldised printsiibid HLÜ raamatupidamisele, millest tulenevalt tuleb HLÜ-l raamatupidamisarvestuse korraldamisel lähtuda seadusest, raamatupidamise seadusest, muudest õigusaktidest ning HLÜ põhikirjast ja raamatupidamise sise-eeskirjast.“ Toodud seletusest siiski ei selgu, mis seadusi ja muid õigusakte on üldnimetuste all mõeldud. Üldsõnaliselt sõnastatud kohustus, millele ei leidu seletuskirjas ka üheselt mõistetavat selgitust, on normi adreessadile raskesti täidetav. Seega palume sõnastada eelnõuga ettenähtud kohustused võimalikult täpselt ning avada seletuskirjas nende sisu.</p>	Selgitatud	<p>HLÜS § 41.1 põhineb enamjaolt makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse §-il 81. Nimetatud paragrahv on olnud MERAS-is seaduse jõustumisest arvates muutumata kujul ning sellega ei ole eelnõu koostajate teada probleeme olnud. Lisaks märgime, et seaduses ega eelnõu seletuskirjas ei oleks võimalik ammendavalt üles lugeda kõik õigusaktid, mis kohalduvad HLÜ kui tulundusühistu raamatu-pidamise korraldamisele.</p>

15	<p>Eelnõu jõustumise tähtaeg ning huvirühmade kaasamine Eelnõu jõustumine on kavandatud 2023. aasta 1. juunil, mida on Justiitsministeeriumi hinnangul võimatu saavutada. Eelnõu menetlemisel tuleb arvestada sellega, et tõenäoliselt hakkab uus Riigikogu tööle aprillis 2023. Samas on eelnõus esitatud senist korda tugevalt mõjutavad muudatused, mis puudutavad mitmeid huvitatuid osapooli. Seega on oodata, et eelnõu pinnalt võib tõusetuda küsimusi, mida tuleb koostöös huvirühmadega lahendada. Eeltoodu pinnalt võib järeldada, et eelnõu menetlus ei saa kulgeda kiirelt. Eelnõusse tuleks kavandada selline jõustumiskuupäev, mis arvestab menetlusajaga ning huvirühmade ootustega.</p> <p>Seletuskirjas on märgitud, et kõik eelnõuga kavandatud olulisemad muudatused said hoiu-laenuühistutega eelnõu väljatöötamisel huvirühmade kaasamise raames arutatud ning hoiu-laenuühistud peaksid olema nendest teadlikud. Samas Justiitsministeeriumile laekunud hoiu-laenuühistute erinevatest seisukohtadest on jäänud vastupidine mulje. Hoiu-laenuühistud heidavad eelnõu väljatöötajatele ette vähest kaasamist ning ei toeta mitmeid eelnõuga pakutud muudatust. Palume kasutada uue Riigikogu koosseisu ametisse asumiseni jäänud aega selleks, et kohtuda huvirühmadega ning jõuda probleemide lahendustes üksmeelele.</p>	Osaliselt arvestatud, selgitatud	<p>Eelnõuga sätestatud jõustumis- ja rakenduskuupäevad on nihutatud.</p> <p>Eelnõu koostajatele on teada hoiu-laenuühistute seisukohad käesoleva eelnõu kohta, kuid tuleb tõdeda, et hoiu-laenuühistud suures osas ei ole vastuvõtlikud või avatud arutama ka neid muudatusi, mis seonduvad hoiu-laenuühistute tegevuse läbipaistvuse suurendamisega või liikmete õiguste kaitse tugevdamisega.</p>
16	<p>II. Märkused eelnõu mõjude kohta Eelnõu seletuskirja mõjuanalüüsis on antud hinnang rakenduvate muudatuste halduskoormuslike ja finantsmõjude osas eelnõuga kavandatud I ja II ülemineku etapis. Samas kolmanda etapi kohta on sisulise analüüsi asemel piiratud hoiu-laenuühistutele ja krediidiandjatele kehtivate erinevate nõuete võrdlusega, mistõttu on III etapi tegelik sisuline finantsiline ja halduskoormuslik mõju selle valdkonna ettevõtjatele jäänud ebaselgeks. Seletuskirja pinnalt saab järeldada, et koormuse kasv ettevõtjatele on hinnanguliselt väga suur ning vaid üks kuni kolm praegu tegutsevat hoiu-laenuühistut oleksid ehk suutelised vastama rangematele ühistupanga nõuetele. Siinkohal saab ühe näitena tuua tagatisfondi nõuete rakendumise ühistupankadele, mille võimalikku rahalist kulu pole seletuskirja mõjuanalüüsis välja toodud (samas näiteks viis aastat varem koostatud VTK-s olid esialgsed umbkaudsed võimalikud arvutused lisatud). Samuti oleks vaja selgust ja täpsemat analüüsi ka muude alternatiivide osas, mille eelnõu seletuskirja koostajad on III etapi puhul tegutsevatele hoiu-laenuühistutele välja pakkunud.</p> <p>Täpsemalt on seletuskirja kohaselt nendeks muudeks alternatiivideks:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hoiu-laenuühistu tegevuse lõpetamine; - Finantsinspektsiooni poolt väljastatud loa alusel jätkamine makseasutusena hoiuseid kaasamata; - Finantsinspektsiooni poolt väljastatud loa alusel jätkamine tarbijakrediidi andjana hoiuseid kaasamata. <p>Mõjuanalüüsist puudub hetkel hinnang, kuivõrd realistlikuks saab eelpool loetletud võimalikke tegutsemise jätkamise alternatiive praegu tegutsevate HLÜ-de puhul pidada ning</p>	Osaliselt arvestatud	<p>Täiendatud eelnõu seletuskirja mõjuhinnangu osa.</p> <p>Siiski mööname, et sisuliselt on võimatu hinnata/prognoosida, kuidas ühistud oma tegevust edaspidi korraldavad või kui palju ühistuid oma tegevuse lõpetab. Ka vastavat kasu/kahju on seepärast äärmiselt keeruline välja tuua.</p>

	millised on toodud valikute võimalikud kahjud/kasud nii ettevõtjatele kui ka HLÜ-de liikmeteks praegu olevatele isikutele.		
17	Oluliste mõjudega muudatuste puhul ei ole ebasoovitavate mõjude kaasnemise riske mõjuanalüüsis piisava põhjalikkusega analüüsitud. Näiteks tuleks analüüsida ühistupankadeks või teist tüüpi ühinguteks ümberkujundamise etapil avalduvat mõju nii ettevõtjatele kui ka ühistute liikmetele endile, kellele võib üleminekuperioodi tekitada täiendavat ebakindlust nii oma rahaliste vahendite säilimise kui tulevikus kasvatamise võimaluste üle. Seega võivad vastavat turusegmenti tabada ka liikmete ootamatust käitumisest tingitud tagasilöögid, mis omakorda seavad veelgi suurema kahtluse alla praegu tegutsevate ühistute suutlikkuse jätkata tegevusi ümberkujundatud vormis. Neid riske tuleks analüüsida ühistute endi kui ka liikmete seisukohast ning hinnata selliste riskide esinemise tõenäosust ning võimalust neile reageerida (näiteks tugeva sõnumiga teavitus-kampaaniatega) kavandataval üleminekuperioodil. Eelnõu seletuskirjas on mõju analüüsitud pigem nende ühistute liikmete seisukohast, kellel õnnestub pärast üleminekuperioodi jätkata ühistupangaks kujundatud krediidiastutuses, kuigi samas on selge, et enamikku praegustest ühistutest ootab ilmselt ees kas tegevuse lõpetamine või ümberkujundamine hoiuseid mittekaasavateks ühistuteks.	Osaliselt arvestatud	Täiendatud eelnõu seletuskirja mõjuhinnangu osa. Mööname samas, et vastavaid riske on keeruline hinnata, sh hinnata ka seda, et mitu ühistut võiks eelnõus ettenähtud nõuete tulemusena muutuda maksejõuetuks. See risk on kindlasti iseenesest olemas. Kaalume täiendavalt, et millist täiendavat teavitust korraldada, et kõikide hoiu-laenuühistute liikmed plaanitavate muudatustega kursis oleksid (samas ministriumil ei ole andmeid eraldi üksikute liikmete kohta ega nende kontakte, seega saab see teavitamine olla ikkagi üldisel kujul).
18	Eelnõu mõjuanalüüs puudutab ka Finantsinspektsiooni kui järelevalveasutust ning võib omada kaudset mõju ka Eesti Pangale ja Rahapesu Andmebüroole. Samas pole analüüsis lisatud sisulist hinnangut sellele, kas, kuivõrd ja kuidas mõjutab uute võimalike järelevalvatavate asutuste teke praeguste järelevalveasutuste tööd ja ressursivajadust tulevikus.	Arvestatud	Täiendatud eelnõu seletuskirja mõjuhinnangu osa.
19	Eelnõu seletuskirjas on leitud, et muudatuste rakendamisel otsest riigieelarvelist mõju ei ole, kuid võimalusel tuleks siiski püüda hinnata või vähemalt mainida võimalusena selle sektori ümberkujundamiste tulemusena tekkivat võimalikku majanduslikku mõju riigieelarvele läbi üldise maksulaekumise muutumise selles valdkonnas.	Selgitatud	Seda mõju ei ole võimalik adekvaatselt hinnata s.t. kas ja kui paljud tulu võiks riigieelarvesse laekuda või laekumata jääda.
20	Muudatustest mõjutatud sihtrühmana on eelnõu seletuskirjas välja toodud hoiu-laenuühistu liikmed, kuid toodud arvu juures on jäänud täpsustamata, kas see võib sisaldada samu isikuid ka mitme erineva ühistu liikmetena. Niisamuti tuleks selle sihtrühma puhul tuua olemasolul välja isikute hoiustatud summade keskmised väärtused (sealhulgas mediaankeskmise), andmaks parem ülevaade muudatuste võimalikust mõjust ühistute praeguste liikmete finantsilisele olukorrale.	Selgitatud	Ühistu liikmete kattuvuse hindamine eeldaks kõikide ühistute liikmete nimekirjade masintöötlemist, kuid kõik täna tegutsevad HLÜ-d ei ole äriregistrile esitanud ajakohaseid liikmete nimekirju või ei ole teinud seda masinloetaval kujul. Tagasisides viidatud probleemi üritatakse ka eelnõuga lahendada (vt ka HLÜS § 18 lg 5). Eesti Panga andmetel on 2023.a teise kvartali lõpu seisuga ühel HLÜ liikmel HLÜ-s hoiustatud keskmiselt 7344,51 eurot. Mediaankeskmise leidmiseks oleks tarvis teada kõikide HLÜ-de kõikide hoiustajate hoiuste kogusummat iga liikme

			kohta eraldi. Kui eelnõu järgmise kooskõlastusringi ajal leitakse, et mediaankeskmise väljaselgitamine on põhjendatud (arvestades ka kaasnevat HLÜ-de halduskoormuse kasvu), on eelnõu koostajad avatud seda teemat edasi arutama.
21	Eelnõuga võiks võtta järeelhindamise kohustuse, mis sõnastatakse rakendussätetes. Eelnõuga kavandatud muudatuste etapiviisiline rakendamine võib anda võimaluse hinnata muudatuste tegelikku turu korrastavat mõju ka jooksvalt ning vajadusel teha sellest lähtuvalt korrekture.	Selgitatud	Riskid suure tõenäosusega realiseeruvad hiljem ja kindlal kuupäeval kontrolli ettenägemine ei tingi ühistute tegevuse kooskõla seadusega pikemas perspektiivis. Samas, vähene (väline) kontroll HLÜ-de üle ei võimalda ka hinnata, kas riskid on maandatud, sest nt likviidsusriski jm eeskirjad ei liigu ühistust välja ja seda kohustust dokumendid esitada ei ole ka võimalik seadusega HLÜ-dele panna, sest puudub riiklik asutus, kes usaldusväärselt nimetatud andmeid ja dokumente hindaks.
22	III. Normitehnilised ja keelemärkused Palume arvestada kooskõlastuskirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõjude kohta. Kui pärast uue valitsuse ametisse asumist menetletakse eelnõu edasi, palume saata eelnõu uuesti kooskõlastamiseks.	Arvestatud	
TARBIJAKAITSE JA TEHNILISE JÄRELEVALVE AMET			
1	TTJA peab põhjendatuks ja toetab eelnõu peamised eesmärgid, milleks on hoiu-laenuühistute tegevuse suurema läbipaistvuse tagamine ja hoiu-laenuühistute liikmete (hoiustajate) tõhusam kaitsmine.	Teadmiseks võetud	
2	Peame oluliseks avaldada arvamust eelnõu § 5 osas, mis käsitleb reklaamiseaduse muutmist. Eelnõuga keelustatakse alates 1. juulist 2023 hoiuseintresside reklaam ning lubatakse jääb hoiu-laenuühistute reklaam kui finantsteenuse reklaam. Reklaamiseaduse ja selle alusel kehtestatud nõuete järgimise üle teostab riiklikku järelevalvet muuhulgas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.	Teadmiseks võetud	
3	Kavandatava reklaamiseaduse §-i 29 täiendatakse lõikega 37, luues järgmise kitsenduse: „ <i>Hoiu-laenuühistu reklaam, millega teavitatakse soovist kaasata hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid, ei tohi ühelgi kujul sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.</i> “ 3.1. TTJA hinnangul tekitab eelnõu sõnastus vajaduse järelevalvemenetluse raames sisustada reklaami mõiste, seejärel hoiu-laenuühistu reklaam ja lõpetuseks kontrollida lisaeelduse täitmist, milleks on selline hoiu-laenuühistu reklaam, millega teavitatakse soovist kaasata hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid. 3.2. Eelnõu § 5 sõnastusest jääb ebaselgeks, kuidas talitada olukorras, kus reklaamist ei tulene sõnaselge hoiu-laenuühistu soov kaasata hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid. Niisamuti on ebaselge, milliste muude rahaliste vahendite peale „raha“ kaasamine on keelatud. Leiame, et eelnõu § 5 käesolevast sõnastusest võib järeldada,	Selgitatud	Esiteks märgime, et „reklaam“ on reklaamiseaduses üldmõiste, mis tuleb järelevalveasutusel igakordselt ja juhtumipõhiselt sisustada. Samamoodi tuleb reklaami mõiste igakordselt sisustada teiste finantsteenuste osutajate poolt avalikustatava (turundus)teabe puhul. Muus osas nõustume kommentaariga tooduga. Muudetud on eelnõu § 5 sõnastust.

	<p>et juhul kui hoiu-laenuühistu reklaam ei teavita soovist kaasata rahalisi vahendeid, on hoiu-laenuühistul võimalus ja ka seadusest tulenev õigus kuvada reklaamis hoiuseintressi määra. Hoiuseintressi määra sisaldava finantsreklaami tulemusena teevad tarbijad majanduslikud otsused rahaliste vahendite paigutamise osas toetudes teadmisele, et hoiu-laenuühistud pakuvad kõrgemat, ehk tarbija jaoks tulusamat, intressimäära, teadvustamata hoiu-laenuühistutega kaasnevaid kõrgemaid riske. TTJA hinnangul ei oleks sellisel juhul eelnõu muudatuse eesmärk saavutatav, milleks on hoiustajate (seal hulgas tarbijate) tõhusam kaitse.</p> <p>3.3. Leiame, et keelatud peaksid olema mistahes hoiu-laenuühistute finantsteenuse reklaamid, mis sisaldavad hoiuseintressi määra.</p>		
4	<p>TTJA hinnangul on liigne eelnõu §-s 5 sisalduv fraas „ühelgi kujul“, juhul, kui reklaamiseaduse § 29 lõiget 37 täiendatakse imperatiivse keeluga, mille kohaselt mis tahes hoiu-laenuühistu reklaam ei tohi sisaldada hoiuseintressi määra.</p>	Arvestatud	
5	<p>Eelnevast tulenevalt teeb TTJA eelnõu § 5 osas sõnastusettepaneku reklaamiseaduse § 29 lõike 37 muutmiseks järgnevalt: „Hoiu-laenuühistu reklaam ei tohi sisaldada pakutava hoiuseintressi määra.“</p>	Arvestatud	